Henriette Yvonne Stahl

Pontiful

roman

Editura Eminescu

Henriette Yvonne Stahl
Pontiful

Coperta colecției: Val Munteanu
Ilustrația copertei: Maria D. Dima

București, 1972

Henriette
Yvonne Stahl

Pontiful

roman

Editura Eminescu

CÎND L-AM VĂZUT, L-AM RECUNOS-cut imediat, dar fără a-mi putea aminti unde şi cînd l-am mai întîlnit...

Dar mai bine să povestesc de la început totul şi, pe cît s-o putea, cu toate detaliile. Iată :

Mai întîi i-am auzit numele : Ara Surenian. Apoi, în zilele următoare, numele lui a revenit spus de diferiţi oameni, în diferite ocazii : Ara Surenian. Nu ştiam că am reţinut numele, dar m-am trezit singură, acasă la mine, repetînd, şoptind acest nume : Ara Surenian. Ara, Ara Surenian. Atunci am stat locului şi mi-am dat seama că, de cîtva timp, numele revenise în jurul meu, pătrunsese pînă la nervii mei. Am căutat să-mi amintesc ce se spusese despre omul care purta acest nume, dar nu fusesem destul de atentă... Reţinusem oarecum că e doctor, da, doctor, dar nu ca ceilalţi... Învăţase la Paris şi cu un fakir... Mă enerva că nu fusesem atentă, căutam să-mi amintesc, să completez, să ghicesc. Dacă învăţase

la Paris, asta nu putea fi decît mai de demult. Ce făcuse între timp ? Pentru ce nu auzisem pînă acum niciodată nimic de el şi acum toată lumea îi pomenea numele ? Ce învăţase ? Ce specialitate avea ? Oarecum îmi aminteam că fusese vorba de boli de nervi, vindecări miraculoase prin hipnoză...

Tot în acele zile, într-o dimineaţă am fost deşteptată de telefon. Era Ciprian, bunul şi ciudatul meu prieten. Mi-a vorbit şi el de doctorul Surenian. Era într-adevăr parcă un făcut ; toată lumea îmi vorbea de el. Ciprian asistase la o conferinţă a doctorului Surenian, conferinţă cu demonstraţii pe viu de parapsihologie.

— Demonstraţii, probabil, aşa cum se fac vara la băi de către oameni suspecţi : telepatie, hipnotism, catalepsie, am spus.

— Nu aşa, mult mai interesant.

— Cum, mai interesant ?

— Caută să dea o înfăţişare ştiinţifică unor lucruri, misterioase pentru marele public. Doctorul Surenian face tocmai ceea ce doreşti tu să faci : demistificarea, demitizarea fenomenelor anormale. Mai întîi, recunoaşterea existenţei lor... apoi o cercetare pe metode pe cît se poate ştiinţifice... căci, între noi fie vorba, dacă aceste fenomene au fost ocultate, nu s-a reuşit decît adîncirea lor mai pregnantă în „obscurantism“ şi „superstiţie“... În fine... meritoriu...

Ciprian mi-a mai spus că la conferinţă a fost atîta lume încît, la un moment dat, datorită înghesuielii, a domnit o senzaţie de panică. Unde locuia acest om ? Pentru ce se vorbea acum atîta de el şi deloc pînă acum ? Cîţi ani avea ? Toate întrebările mele au rămas fără răspuns. În cartea de telefon nu l-am găsit şi n-am putut afla nici măcar dacă omul e sau nu bucureştean. În fine, n-am putut afla nimic.

O săptămînă nu mi s-a mai vorbit despre doctorul Surenian. Curiozitatea mi-a adormit. L-am uitat. Au fost cîteva zile în care acest om nu a mai existat pentru mine, nici el, nici numele lui...

Dar într-o dimineaţă, Ciprian mi-a telefonat iar :

— Te mai interesează doctorul Surenian ?

Am şovăit.

— Surenian ?... Ah, da... Ara Surenian... desigur... De ce ?

— Mi s-a spus că va ţine în curînd o conferinţă publică cu demonstraţii.

— Bravo ! Vom căuta să mergem. Contez pe tine.

Întotdeauna am avut o senzație ciudată gîndindu-mă la zilele care par banale și care, de fapt, mai în urmă, îți dai seama că în timpul lor s-au pregătit fapte importante. Sămînța pusă în pămînt așteaptă. Pămîntul pare liniștit. Apoi, mai tîrziu, vezi că sămînța a încolțit, s-a ivit ceva nou, viață nouă... Iată, astea au fost zilele în care nu am simțit nimic deosebit. Dacă aș fi fost întrebată atunci, aș fi răspuns că trăiesc cele mai banale zile ale vieții mele. Te deștepți, mănînci, respiri, umbli, în fine, trăiești... Ar putea oare viața continua așa la infinit ? Nu, nu, starea pe loc e imposibilă. Mereu se pregătește ceva nou, mereu...

A trecut o lună de zile. O voi ține minte toată viața. Clipele îmi păreau că se petrec numai la suprafață, fără nici un fel de importanță deosebită. Nu eram nici îndrăgostită, nici geloasă, nici săracă, nici bogată, nici veselă, nici tristă, nici vie, nici moartă. Nu așteptam nimic aparte, nimeni nu mă iubea prea mult, nimeni nu mă ura prea tare, nimeni nu depindea cu totul de mine și nici eu de nimeni. Puteam pleca oricînd, merge oriunde fără să mă grăbesc, puteam citi, dormi, mînca la orice oră... Pentru moment, nu mă obsedau nici durerile sau bucuriile altor oameni. Și, pentru că această stare de neutralitate era un lucru nou, o apreciam. Era o voluptate fără consistență, dar care mă măgulea. „Acum, mi-am zis, trebuie să am grijă să nu mai stric această libertate.“ Căci așa îmi părea, că sînt liberă. Și cum nimeni nu poate trăi fără speranțe, îmi făceam și mărunțele planuri de viitor ! Ce cărți voi citi, unde voi merge la vară, ce prieteni voi vizita. Voi găsi poate oameni interesanți care-mi vor părea că merită să-mi pierd timpul cu ei. Și poate, poate, îmi spuneam, voi scrie, voi scrie din nou. De zece ani îmi pierdusem talentul, inspirația, da, voi scrie poate din nou. Ar fi un adevărat miracol ! Această libertate mi se părea o victorie a mea, o reușită a mea. Eram mîndră de mine, mîndră că „eu“ am putut face un lucru pe care, știam bine, nu multă lume îl poate face în viață : trecusem eroic — fără plîns și revoltă — peste durerea unei dragoste consumate. Nu voiam să stric, prin durere și plîns, anii de fericire pe care-i trăisem

cu Filip. N-am vrut să plîng, să rog, să cer, să implor. L-am lăsat să plece.

Dar să intercalez aici o pagină scrisă chiar în clipa cînd, după zece ani de fericire, Filip a plecat. Iată :

„În clipa asta, Filip a plecat pentru totdeauna. S-a îndrăgostit de altă femeie şi m-a părăsit. A trimis şoferul să-i dau ce-i trebuie. Am aşezat cu mîinile mele într-un geamantan mic cam tot ce mi-am închipuit că-i e necesar : o pijama, rufe, obiecte de toaletă, un halat de casă... Şoferul a plecat cu ele. Am rămas singură în odăile goale. Le simt toate, deodată, goale. Un gol tangibil. Ascult liniştea. Privesc golul. E pustiu. Sînt singură.

Întorc atenţia înăuntrul meu. Şi aici e tot gol. Un gol tot atît de real ca în odăi. Pot simţi golul din inimă. Dar eu ştiu că mai profund, în inimă, dacă m-aş putea adînci, aş găsi adevărata putere a inimii, eterna ei putere. Dar nu pot merge atît de adînc. Golul sentimental lăsat de Filip mă absoarbe, mă obsedează. Zece ani m-am temut şi am aşteptat plecarea lui Filip. În nici o clipă n-am crezut că Filip e al meu. Ştiam că nici un om nu este al altui om. În clipele de cea mai mare fericire — şi fericire a fost — niciodată nu am spus : «Filip e al meu». Niciodată. Am spus : «Ce bine e lîngă Filip» ! şi «Mulţumesc, Doamne, că mi-ai dat aceste clipe !» şi, mai ales, mai ales am spus : «Cînd Filip va pleca, aş dori, mă voi lupta să nu mă doară pustiul peste măsură de tare.» Acum, a plecat şi îndur, pot îndura. Privesc golul lăsat de Filip, în inimă. Simt golul din inimă, dar parcă ar fi o inimă străină mie. Umblu încet cu inima mea ca nu cumva să stîrnesc, să descopăr, neaşteptat, mai adînc, sub gol, vreo insuportabilă durere ascunsă. Mi-e teamă ca nu cumva, înainte de a da de adevărata putere a inimii, să nu dau de vreo durere omenească, de un foc dureros. Numai gîndul că aş putea să sufăr mă face să-mi imaginez cît de intolerabil aş suferi, dacă aş suferi ! Simt laşitatea din mine. Mi s-a dat puterea să nu sufăr, dar eu încă amîn întîlnirea cu adevărata putere a inimii. Simt absurditatea laşităţii mele, dar mă răsfăţ în loc să profit de clipa asta sărind peste toate obstacolele vieţii cotidiene şi să trec în bucuria eroismului interior, a desăvîrşitei dăruiri. Mi se oferă să fiu mai puternică decît oricînd, şi amîn din laşitate, din teamă. Mi-e teamă de abis.“

Au trecut cîteva luni de la plecarea lui Filip. Filip e în străinătate cu noua lui soție. Chiar de aș vrea să-l văd, nu pot : e departe. Timpul trece. În orice caz, timpul trece. Și nu știu cum și nici cînd, dar durerea din inimă îmi trecuse și ea. Și teama de durere îmi trecuse. Asta era : mi se vindecase rana din inimă. Bucuria vindecării era liniștită, dar fără putere. Oamenii m-au admirat, iar eu eram mîndră de mine ca un cîine lăudat pentru o săritură sau un aport. Nervii mi se gudurau. Nu eram conștientă că, dacă liniștea mea era o victorie, nu era o victorie suficientă. Asta era taina mea de rușine, căci nimeni nu știa că, în clipa în care Filip plecase, eu, de teama durerii, amînasem să reiau viața cu adîncurile firii mele. Se făcuse astfel un spațiu, un spațiu călduț, liniștit între mine cea adevărată și cea de suprafață, care se tolera cu toate lașitățile ei. Eram adormită și credeam că sînt liberă. Așa credeam : că se poate merge domol spre desăvîrșire. Inima nu-mi era nici uscată, nici disperată. Era fără tresăriri de foc și mîndră de potolirea ei. Mi se părea că merit laudele care mi se aduceau : „Te-ai purtat splendid cu Filip. Ai fost eroică. Ai dat un exemplu că slăbiciunile dragostei pot fi întrecute. Bravo, bravo, bravo !“ Da, bravo, și, mîndră, așteptam o recompensă de la destin.

Filip s-a întors din Moscova. A venit să mă vadă. L-am găsit burghezit pe frumosul meu „Arhanghel cu spadă“. Pierduse focul din ochi. Pîntecele lui e îngrășat. M-a durut. L-am ținut la prea mare intensitate nervoasă și austeritate. Acum îi e bine, e sătul, dar a căzut pe un pămînt mediocru. Repetă mecanic fraze care, odată, pe vremuri, au fost valabile. Mă privește încă cu spaimă. Încă nu poate crede că am rezistat despărțirii noastre. Totuși, simt că și el e mîndru de mine, mîndru că nu l-am dezamăgit, că nu m-am purtat ca orice femeie părăsită ! Și Filip știe că din dragoste m-am purtat așa, ca să fie liber, fericit, pe măsura puterilor lui. În nici o clipă nu s-a îndoit de dragostea mea. Da, e mîndru de mine. A intrat în casă, casa care a fost zece ani a lui, cu o privire temătoare.

— Nu-ți este urît singură ?

— Nu, Filip.

— Să nu uiți că sînt prietenul tău..

— Știu. Acum prietenia noastră e sfîntă.

Îl întreb de soția lui, noua lui soție, și-mi dau seama că e îndrăgostit de ea cum n-a fost niciodată de mine, dar nu sînt geloasă. Am întrecut acest sentiment.

După cîteva zile, mi-a telefonat Ciprian.

— Poimîine, doctorul Ara Surenian ține o conferință.

— Unde ? Poate veni oricine ?

— E într-o sală a Spitalului Central. Să mergem devreme ca să găsim loc. E o afluență de public de nedescris.

Mă interesa. Voiam să văd mai întîi ce putea face acel om, iar dacă va fi valabil ce face, voi căuta să-l cunosc.

Și acum toate detaliile. Toate. Din cele mai mărunte fapte, din cele mai terne clipe se face viața și moartea și eternitatea. Din cele mai mărunte. Iată, iată...

A telefonat iar Ciprian.

— Mîine după masă, la cinci. Am trei bilete. Unul pentru mine, două ale tale. Cu cine vii ? Telefonează-i lui Dan să vină cu tine. Cum se simte Dan ? Poate veni ?

— Se simte prost. Sper că vine, totuși. Cîteodată mi-e o dureroasă grijă de el ! Îți spun drept, m-am gîndit că poate doctorul Surenian l-ar putea vindeca...

Am plecat. În ușa spitalului l-am întîlnit pe nepotul meu Dan, căruia îi dădusem întîlnire. Dar Ciprian nu se vedea nicăieri. Lumea sosea. Multă lume, mașini. Se grăbeau. Imens de multă lume.

— N-o să mai găsim locuri, am spus.

— Plec să-i dau un telefon. Să văd ce e de întîrzie.

— Te aștept.

Am așteptat. Am stat în ușă. Era primăvară. Repede mi-am dat seama că eram prea bine îmbrăcată, mai ales pentru timpurile de revoluție în care trăiam. Prea bogat. Blană scumpă. O căciulă modernă. Bijuterii. Pantofi eleganți, îmblăniți. Senzația mea era ciudată. Eu, scriitoare cunoscută. Fusesem căsătorită cu Filip, sculptor celebru, Filip, atît mai tînăr ca mine. De aproape un an de zile de cînd mă despărțisem de el, nu mai ieșeam în lume, la nici un restaurant, concert, teatru, tocmai ca să evit curiozitatea oamenilor. Acum lumea, trecînd, se uita fără pudoare la fața mea ca să vadă urmele suferinței, semnele bătrîneții, motivele pentru care Filip mă părăsise. Așa, în fața intrării, luxos îmbrăcată, mă simțeam stingheră, fără apărare.

A sosit și Dan în goană. L-am văzut de departe și iar m-a izbit slăbiciunea și paloarea lui. Inima mi s-a strîns. Ciprian a spus să nu-l aşteptăm. O să ne explice el...

Am intrat. Eu am găsit un singur loc bun în faţă. Dan s-a dus să-şi caute şi el loc. M-am aşezat. În jurul meu numai oameni necunoscuţi. Sala tixită. Îmi simţeam izolarea, părăsirea.

Pe scenă au apărut întîi şapte persoane, care s-au aşezat pe scaune dinainte pregătite în fundul scenei. Deasupra lor erau atîrnate planşe, scheme, grafice cu schelete, muşchi, creieri, inimi... Mai în faţa scenei era o masă acoperită cu o pînză roşie. Au sosit apoi alţi trei bărbaţi. S-au oprit în faţa mesei, s-au aşezat. Aveau hîrtii în mînă. Unul din ei, tînăr, slab, osos, s-a ridicat şi a început să vorbească repede. Era medic, asistent universitar. Îl prezentă apoi pe profesorul Varlam, un bărbat mic, slăbuţ, firav, care prezida, apoi pe doctorul Ara Surenian. În timp ce-l prezenta, l-am privit şi atunci am avut ciudata impresie că-l mai văzusem, că-l mai cunoscusem cîndva.

L-am privit cu intensitate. Nu prea înalt dar foarte puternic, masiv. Părul negru, lucios, cu reflexe albinde la tîmple. Faţa smeadă, de o noblețe vădită de medalie antică. Sprîncene foarte marcate, abundente. Omul sta cu ochii închişi, pleoapele acoperind privirea. Întreaga lui făptură părea atît de liniştită, încît m-am întrebat dacă nu cumva omul adormise, aşa, pe scaun, în faţa publicului. Dar deodată, spre sfîrşitul prezentării, a deschis ochii.

Am avut o tresărire. Din ochii aceia emana o forţă neobişnuită. Într-un fel, ochi înfricoşători. Păreau fără cruțare. Şi iar, şi cu o violenţă crescîndă, am avut impresia că-l cunosc pe acest om, fără a-mi putea aminti unde şi cînd îl mai întîlnisem.

S-a ridicat în picioare şi a vorbit. Puterea lui era covîrşitoare iar cele ce spunea că ar putea executa neverosimile. Afirma că se poate, că el poate, prin hipnoză, să anestezieze în aşa fel încît nu numai extrageri dentare s-ar efectua fără dureri, ci şi operaţii mai grele. Că celebrul chirurg X ar fi dus la bun sfîrşit o operaţie de apendicită, în faţa studenţilor, după o anestezie prin hipnoză. Că, prin deşteptarea a cen-

tre noi în partea dreaptă a creierului pacientului, poate face vindecări neașteptate. Că poate provoca crize de epilepsie, și că, deci, poate vindeca epilepsia, că mai poate vindeca parkinsonul, că a avut cazuri în care surdo-muți au fost vindecați în cîteva luni. Fazele vindecării, înregistrate la magnetofon. Că poate comunica, da ordine telepatic la o distanță de sute de kilometri. Că experiențele acestea toate, sub control științific, au dat rezultate incontestabile. Repetarea lor confirmînd validitatea lor...

Cu toată extravaganța afirmațiilor lui, sala părea oarecum plictisită de atîtea pregătiri verbale, de atîtea cuvinte. Oamenii voiau să vadă că tot ce se spune este adevărat. Păreau nerăbdători să înceapă „reprezentația".

Într-adevăr, demonstrațiile au fost uluitoare. Cu gesturi de o precizie și rapiditate fascinante, ordinele doctorului Surenian erau executate de cei așezați în fundul scenei. Masa fusese dată la o parte, ei aduși spre față, în plină lumină. Păreau toți fantoșe fără de voință. Hainele lor — rechizită, gesturile lor — gesturile unor marionete.

Mi-a venit să strig, să dau alarma. În sală se făcuse o tăcere mormîntală. M-am uitat cu spaimă în jurul meu : oare adormiseră cu toții ? Nu. Ochii le scînteiau de curiozitate, de așteptarea minunilor. O invincibilă curiozitate îi stăpînea. Era legitima curiozitate a omului care vrea să afle tot ce poate omul, performanțe care să-l încredințeze că omul e capabil să facă miracole. Explicațiile științifice, ipotezele, tatonările nu făceau decît să le confirme în ceea ce așteptau. Păreau exaltați.

După conferință, doctorul Surenian și toți cei ce fuseseră pe scenă s-au retras într-o odaie alăturată. Mă ridic să plec. Văd cum o mulțime de oameni se înghesuie ca să meargă să-l felicite pe doctorul Surenian. Printre cei care merg acolo zăresc un cunoscut. Mă apropii de el.

— Îl cunoști pe doctorul Surenian ?

— Da.

— Vrei să mă prezinți și pe mine ?

— Cu plăcere.

Intrăm. Și-l văd pe doctorul Ara Surenian de aproape. Mă izbește contrastul total între omul de pe scenă și omul pe care-l văd acum. Mai întîi, pare cu mult mai în vîrstă și mai gras. Are mișcări lente, foarte lente. Obosit, străin, indi-

ferent, nu vede pe nimeni. Îi sînt prezentată. Abia surîde, mecanic, dezagreabil chiar. Nu mă vede nici pe mine, dar eu îl văd. Îl văd. Ochii îi sînt extraordinari. Ochi de somnambul, fascinanți. Nu pot fi descriși pentru că nu au culoare, ci numai putere și o lucire atît de ciudată încît nu mă pot împiedica și-i privesc.

Ceva în inimă mi se înmoaie. Privirea asta a lui, cu toate că atît de indiferentă, mă pătrunde. Mîna mea a fost o clipă în mîna lui. Căldura mîinii aceleia îmi este atît de bine știută încît aș dori să-mi acopăr ochii, fața, ca să mă pot reculege și să-mi amintesc de unde-l cunosc pe omul acesta. Omul acesta, omul acesta... Mi se strînge gîtul, nu de lacrimi neplînse, ci de o emoție, o căldură care mi se aprinde dulce în trup și gîndesc deslușit : „Aș vrea să trăiesc toată viața sub privirea aceasta".

Omul nu m-a văzut. Cred că nu m-a văzut. El nu știe că ne-am întîlnit. Cum i-aș putea atrage atenția ? Și plec încet. Foarte încet. Îl întîlnesc pe Dan, nepotul meu, care mă aștepta afară la intrare. Îmi spune :

— Ți-a plăcut conferința ? A fost extraordinară !

— Da, da, șoptesc, dar gîndul îmi este la om, nu la conferință.

Port cu mine privirea aceea. Mă gîndesc : „Într-o zi am să-mi amintesc unde am mai văzut privirea asta... Într-o zi omul are să se uite la mine, o să mă vadă și are să-și amintească și el. Prieten sau dușman ? Nu știu, dar în tot cazul cît de aproape de inima mea !"

Îmi dau seama că aiurez, mă reculeg, mă rup din vrajă, mă deștept din vis, și revin pe pămînt. E lume. E stradă, e cer. Se desprimăvărează. Iată o bicicletă. Cîinii se joacă. Respir. Umblu. Da, da, e adevărat, dar în același timp îmi dau seama că am păstrat ca o realitate, mai vie ca oricare alta, privirea omului acela. El nu știe, dar el nu mai e singur. El e cu mine și cu sînt cu el. Și șoptesc, pentru prima dată îmi șoptesc : „Marele Preot", „Marele Preot Somnambul", „Pontiful".

E atît de violentă senzația pe care o am în inimă la această poreclă, că o secundă mă opresc locului. Da, Pontiful Somnambul, ăsta e calificativul care i se potrivește, calificativul care-i corespunde, dar nu știu pentru ce. Fusese în tim-

pul conferinței atît de viu, de prezent... Da, dar privirea lui după conferință, Doamne, ce privire ! Privirea Pontifului Somnambul !

Dan îmi vorbește, dar eu nu-l aud. Încă o dată m-am pierdut în gînduri. Nu mai există stradă, nu mai există lume. Sînt numai eu și cu privirea omului întîlnit. De unde, de unde îl cunosc pe omul ăsta care e atît de al meu ?

— Mergi acasă ? mă întreabă Dan.

Mă opresc uluită.

— Acasă ? Da, acasă. Desigur...

Dar imediat nu mai vreau acasă. Caut în jurul meu. Caut un telefon. Mergem la telefon. Răspunde Marta.

— Marta, sînt aproape. Pot veni puțin la tine ?

— Da, vino !

Nu mai am răbdare. Caut un taxi. Dan nu se simte bine, El se duce la el acasă. Ne despărțim. Ajung la Marta. Mă grăbesc. Mă trezesc că am urcat două etaje mai sus decît etajul ei. Mă întorc. Sun. Marta deschide și mă întreabă imediat :

— Ce-i cu tine ?

Eu mă așez pe un scaun și spun :

— Bine.

Apoi tac, uitînd că Marta e în odaie.

— Ana, ce-i cu tine ? Cum a fost conferința ? Cum e doctorul Surenian ?

— Bine, foarte bine, dar să vezi ce ochi are...

Apoi, deodată izbucnesc :

— Marta, aș vrea să trăiesc toată viața sub privirea omului acela.

— A doctorului Surenian ?

— Da.

— Ai înnebunit ?

— Da. Bineînțeles. Am înnebunit. Sau nu. N-am înnebunit. E mult mai grav, Marta, e foarte grav. Omul acela... în fine, trebuie să-l cunosc, trebuie să-i vorbesc.

— Te-ai îndrăgostit ?

— Îndrăgostit ? Ce idee ! După Filip ! Omul e bătrîn și are probabil peste o sută de kilograme. Nu, nu, e altceva. E altceva, nu-ți pot explica ! Îți spun că e mult mai grav.

— Ce-i, a hipnotizat toată sala ? Ești hipnotizată ?

— Nu, nu. Ceilalți păreau normali, numai eu cred că sînt așa... Ceilalți păreau încîntați dar liniștiți. Probabil ei sînt acasă și mănîncă liniștiți.

Izbucnesc :

— Mi-e sete.

— Vrei un ceai ?

— Da.

Merg după Marta în bucătărie. Mă așez pe un scaun. Vorbesc cu pasiune :

— Tu-nțelegi că trebuie să-l cunosc ? Vreau mai întîi să știu cum lucrează. Lucrează cu o facilitate uluitoare ! Ce forță ! Stai puțin să mă potolesc și să-ți explic ce vreau. Iată : de obicei cînd văd un om, îmi dau seama de calitatea lui. Despre doctorul Surenian însă n-am deslușit nimic. Nu știu ce știe cu adevărat. Am văzut ce poate, dar nu știu cît e de conștient de ceea ce face. După densitatea trupului, pare un primitiv. După privire, după privire...

Mă opresc. Cad pe gînduri. Privirea lui e cu mine și, totuși, omul nu m-a văzut. Privirea lui e absentă, puternică și absentă. Nu m-a observat. Tîrziu, mult mai tîrziu, țin minte, după luni, l-am întrebat pe doctorul Surenian :

— Ara, spune te rog drept, atunci la conferință, cînd ți-am fost prezentată, m-ai văzut ? Îți oare minte că m-ai văzut, că am fost ?

— Da.

— Spui așa ca să-mi faci plăcere ?

— Tu întotdeauna crezi despre mine ceva în plus sau în minus decît ce e în realitate ?

Dar, să revin. Să revin. Sîntem în bucătărie, Marta și cu mine. Eu tac, pierdută, cu gîndul la privirea aceea. Am uitat de Marta care, în picioare, oprită în fața mea, se uită la mine cu uimire. În fine o văd :

— Marta, ai răbdare. Numai tu poți avea răbdare. Numai ție îți pot vorbi fără să crezi că sînt nebună sau inutil exaltată. Tu ai văzut ce... corect... ce decent m-am despărțit de splendidul Filip... A putut spune lumea că nu l-am iubit, că nu am suferit... Tu știi că, dacă sînt așa cum sînt, înseamnă că într-adevăr s-a întîmplat ceva neobișnuit cu mine.

— Văd.

— S-a răscolit în mine ceva atît de profund încît eu însămi sînt uluită de ce adîncuri necunoscute pot zace în om,

zac în mine. Iată : sînt ca un om care ştie precis un nume, un nume bine cunoscut şi nu şi-l poate aduce aminte. Numele îi joacă în minte, soseşte mai la suprafaţă, se adînceşte din nou în întuneric, obsedant. De data asta, numele pe care-l caut e atît de cunoscut încît îmi pare că mi-am uitat chiar numele meu... că trebuie să-mi amintesc cum mă cheamă pe mine însămi. De cînd l-am văzut pe doctorul Surenian vreau să-mi amintesc ceva... ceva în legătură cu el şi cu mine, şi nu găsesc firul... nu-mi pot aminti... Ce trăiesc *ce n'est pas „du déjà vécu"*, dimpotrivă, e ceva nou, strident, care însă ascunde ceva vechi. E important şi noul, dar tot atît de important şi vechiul. Dacă aş putea să-mi amintesc... să-mi amintesc... aş rezolva şi ce simt acum.

— Cum e doctorul tău ?

— Nu ştiu, nu ştiu cum e. Ochii sînt într-adevăr excepţionali...

Vorbeam ca pentru mine. Am o uşoară beţie, o exaltare care mă ameţeşte, care-mi învăluie plăcut fiinţa.

— Să bem ceaiul, spun.

Şi asta va fi extraordinar : să bei ceaiul ăsta, exact acest ceai. Mi-e tare sete. În odaia unde bem ceaiul e agreabil. Ceaiul e perfect.

— Te-ai mai potolit ? întreabă Marta.

— Nu.

— Poţi să vorbeşti desluşit ?

— Cred că da. Să-ţi spun. Bineînţeles mai întîi m-am gîndit să merg la el ca pacientă. Dar ce să-i spun ? Că nu mă urc în ascensoare ? Că nu pot suferi nici un loc închis, strîmt ? Că-mi vine să leşin cînd văd un copil înfăşat, strîns în scutece sau copii care se joacă de-a v-aţi ascunselea ? E ridicol. Toate aceste curiozităţi le cunosc perfect. Bineînţeles că aş vrea să se ocupe, să încerce să-l vindece pe Dan, dar asta mai tîrziu. Deci, planul meu e următorul : caut pe cineva care să-l cunoască bine pe doctorul Surenian şi merg la el, recomandată ca scriitoare, ca interesîndu-mă de hipnoză, telepatie, parapsihologie. Odată ajunsă acolo, sînt sigură, sigură, absolut sigură că ne împrietenim... în fine... să stau liniştită lîngă el...

— Pentru ce să stai lîngă el ?

Marta e extrem de ofuscată, uluită.

O pauză şi izbucnesc :

— Păi nu ţi-am spus de cînd am intrat pe uşă că aş dori să trăiesc zilele care-mi mai sînt date sub privirea lui ?

— Cum să trăieşti sub privirea lui ? Vorbeşti ca şi cum el ar fi soare. Vrei să te căsătoreşti cu el ?

— Ce idee ! Tu totdeauna te gîndeşti la căsătorie ! Tu ştii că eu nu vreau să mă căsătoresc...

— Dar altfel cum vrei să trăieşti lîngă el ?

— Da, într-adevăr... dar... nu ştiu... am să văd...

— Bravo ! Credeam că vorbim serios că te-ai potolit. De ce să nu te căsătoreşti cu el ? În fine... o să mai vedem noi ce se întîmplă. Acum primul lucru de făcut e să căutăm un cunoscut comun care să te ducă la el... căci văd că altfel nu se va putea...

Apoi au mai trecut cîteva zile, în care timp n-am găsit „un prieten comun". Sînt ceva mai potolită ca imediat după conferinţă, dar numai superficial potolită. În adînc, e aceeaşi exaltată aşteptare. Şi nu ştiu ce-mi este mai prezent, faţa şi ochii doctorului Surenian sau puterea care se degajă din făptura lui. Dar legătura cu acest om, doctorul Surenian şi mine, e făcută. El nu ştie, dar eu ştiu. În zilele acestea au fost şi clipe cînd am avut panica — aş spune disperarea — să nu mă fi înşelat şi nu cumva, la o întîlnire a noastră, să constat că acest om îmi este indiferent, că-i sînt indiferentă...

Tot în acele zile, într-o seară, într-o marţi, veneam din oraş acasă. Pe jos, singură, încet. Se desprimăvăra. Trec prin faţa fostei şcoli Notre-Dame de Sion. Văd uşa masivă a fostei Capele. Acolo, pe vremuri, era statuia Sfîntului Anton de Padua. Azi e o sală de lectură, o bibliotecă de cartier. Îmi amintesc de sfîntul acesta şi, fără vrere, mă trezesc şoptind :

— Uite, te rog, vindecă-l pe Dan. Tu ştii că eu n-am copii şi Dan e ca un copil de-al meu. Vindecă-l Tu, Sfinte Anton, şi dă-mi cu asta semn sau... dă-mi alt semn. Poate... să-mi recapăt talentul... să pot iarăşi scrie."

Şi, foarte ciudat, aproape mi se face frică de obrăznicia mea. Mă aplec uşor. În faţa Sfîntului m-am aplecat ? Sau în faţa dorinţei mele de a-l vedea pe Dan vindecat ?

Iată, iată... Au mai trecut două zile. Îmi telefonează o prietenă, Ella. E o pianistă foarte apreciată. A avut acum

doi ani un spasm, o crampă. A rămas cu o slăbiciune în mîini. Se teme să mai cînte, să mai apară în public.

— Ana, tu ai auzit de doctorul Ara Surenian ?

Tresar.

— Da.

— Îl cunoști ?

— Nu. De ce ?

— Pentru că vreau să merg la el, să-l rog să-mi ajute. Am auzit tot felul de minunății. Credeam că-l cunoști. Eram sigură că tu trebuie să-l cunoști.

— Am fost la o conferință a lui și mă gîndeam să merg cu Dan la el la consultație. Poate că-l va putea el vindeca. După cîte am văzut la conferință, te asigur că face să mergi la el. Dar am o rugăminte : cînd te vei duce, telefonează-mi să merg cu tine... Vreau să-l duc pe Dan.

— Mai mult decît atît. Să-ți spun drept, fără tine mi-ar fi și frică.

— Bine, mergem împreună.

— Mi-a făgăduit Corina, care îi e pacientă, că vine cu noi. Ne prezintă ea.

— Bine, aștept.

Ella a mai adăugat :

— Știi cine-l cunoaște bine pe doctorul Surenian ?

— Nu, cine ?

— Bunul nostru prieten Lucian Cornea. Le Chéri... Șeriul...

— Da ? Îl cunoaște ?

— Da.

— Îl caut imediat.

— Bine.

Închid telefonul și-mi dau seama că n-am înțeles pentru ce mi-a telefonat Ella. Voia să-l cunoască prin mine pe doctorul Surenian ? Atunci de ce mi-a spus cui să mă adresez ca să fiu prezentată ? Sau voia pur și simplu să știe dacă-l cunosc ? Sau într-adevăr îi este teamă să meargă singură ? Dar, la drept vorbind, toate astea îmi sînt egale. Important e că, în fine, mi s-a dat un nume cert al cuiva care poate vorbi doctorului Surenian despre mine. Îl caut îndată pe prietenul Lucian Cornea zis Le Chéri, Șeriul, și-i spun ce vreau.

— Foarte bine. S-a făcut. Mi-e prieten. Îi voi telefona doctorului Surenian. Îl voi căuta. Îi voi spune cine ești și ce

vrei. S-a făcut. Nici o grijă. E un om simpatic, foarte ciudat dar simpatic. S-a făcut.

Închid telefonul. Aud încă ultimele cuvinte : „S-a făcut. Bine, s-a făcut.“ .

Peste alte două zile, pictorul Lucian Cornea îmi telefonează :

— Am vorbit cu doctorul Surenian despre tine. I-am spus că ai să vii cu Ella. Vă aşteaptă. Sper să nu uite...

— Cum, să nu uite ?

— Se întîmplă !

— Nu i-ai spus că am să viu cu Ella ?

— Ba da. Dar e atît de ocupat ! Zeci şi zeci de oameni pe zi la el. Omul e tare boem... ciudat !

Mă simt jenată.

— Nu mă pot duce dacă nu sînt sigură că mă va primi... cel puţin ca lumea. Eu nu sînt bolnavă... înţelegi...

— N-ai nici o grijă. Omul e afabil... civilizat.

— Bine. Îţi mulţumesc.

— Uite, mai aşteaptă două zile să-i mai spun o dată. Exces de precauţie... inutilă !

— Da, da.

Şi în aceeaşi zi, îmi telefonează Ella.

— Avem oră la Ara Surenian pentru mîine pe seară, imediat după ora opt. Corina vine cu noi. I-a vorbit doctorului. Dar el ştia. A spus că i-a telefonat Lucian Cornea că vrei să vii la el... Ne aşteaptă. Ne întîlnim mai devreme la mine şi plecăm o dată toate trei.

— Bine, viu.

— Să nu întîrzii.

— Nici o grijă.

E frig încă. Pun o rochie de jersey neagră, haină de nutria şi o căciuliţă din aceeaşi blană. Am mănuşi albe, perle la gît. Sînt oare iar prea elegantă ? Mă privesc pe mine, apoi privesc în jurul meu şi-mi dau seama cît de fragil e totul pe lume. Simt că totul e de împrumut în viaţă. Tot. Şi trup şi gînduri şi sentimente şi oameni şi tot ce e în jurul nostru. Numai conştiinţa e a noastră. Conştiinţa este eternitatea noastră. Atît. Toate celelalte sînt de împrumut, deşi, în fiecare clipă, sîntem mînaţi a crede că totul e al nostru. Spunem : trupul meu, sentimentele mele, gîndurile mele, mobilele mele şi apoi toate se schimbă, se prefac şi nu rămîne nimic, nimic.

încet, încet totul se schimbă, se năruie şi nu rămînem decît cu conştiinţa în faţa eternităţii. Numai în conştiinţă putem fi stăpîni. Conştiinţa este permanentul „Eu". Atît, atît ! Batista mea, scaunul meu, prietenul meu, iubitul meu, mama mea, frumuseţea mea, durerea, tinereţea mea... da, da, se năruie... Şi totuşi cît de dornică sînt acum de viaţă !

Acum îl voi vedea iar pe doctorul Surenian. Mă bucur să-l văd. Să-i văd ochii, să-i aud glasul, să-mi dea mîna şi să fim prieteni. Sînt absolut sigură că vom fi prieteni. Sînt absolut sigură că vom fi prieteni. E imposibil altfel.

Sîntem la Ella. Corina ne povesteşte lucruri despre ea, din viaţa ei. E tare îngrijorată. Observă că surzeşte. O adevărată dramă pentru ea, profesoară. Şi elevii au observat că nu mai aude bine. Corina e înspăimîntată. Doctorul Surenian speră s-o vindece...

— Ce poate face dacă e scleroză ?

— Nu ştiu. El zice că s-ar putea... că trebuie încercat... va căuta să deştepte în creier centre noi.

Îmi dau seama că, în loc să fiu mîhnită în suflet de angoasa Corinei, simt o bucurie la gîndul că am să-l cunosc pe doctorul Surenian, că am să-i văd iar ochii, ochii aceia atît, atît de... Nu mă pot gîndi la altceva. Da, vom fi prieteni... Dar dacă Şeriul nu i-a vorbit suficient de mine şi doctorul Surenian nu-mi va da nici o atenţie, aşa ca atunci la conferinţă ? Dar dacă ?... În fine, vom vedea...

Cuprinsă de grabă, îmi este teamă ca nu cumva să întîrziem. Corina rîde : dimpotrivă, o să aşteptăm. Totuşi, grăbesc plecarea. Afară e ceaţă. Burează. Umblăm repede toate trei la braţ. Corina vorbeşte :

— Doctorul Surenian pare foarte blînd, dar nu poţi şti nimic despre el şi cîteodată ţi-e frică. Nimeni nu ştie nimic despre el. Trăieşte atît de modest !

— Cum modest ?

— Aproape în sărăcie.

— Nu cîştigă destul ? E atît de la modă !

— Cine poate şti ? Apoi, e la modă numai de cîteva luni.

— Are nevastă, copii ?

— Locuieşte cu un frate care e tot doctor. Doi burlaci. Au o singură odaie de consultaţii.

Aşteptăm tramvaiul. E o oră proastă. Aglomeraţie. Trece un tramvai, al doilea, al treilea, toate tixite. Nu ne putem urca.

— Luăm un taxi, spun. E tîrziu, n-o să ne mai primească.

— Nu-i tîrziu, spune iar Corina rîzînd cu poftă. O să vedeţi.

— Ne udă ploaia...

— Bine. Luăm un taxi.

Şi ne urcăm toate trei în taxi. Corina dă şoferului adresa doctorului Surenian. Mergem. Plimbarea asta îmi face bine. Ajungem. S-a făcut seară. Se întunecă. Miroase vital a primăvară, a pămînt umed. Coborîm din maşină. Sîntem în faţa unei case mizere. O casă ca de periferie, vagon, mică, cu un geamlîc sărac. O placă de tinichea neagră scrisă cu alb: Doctor A. Surenian. La geamuri nu sînt perdele, geamurile au hîrtie albă, lipită. În casă, lumina e slabă. O curte lungă, strîmtă, cu un coteţ de cîine în fund şi o cişmea. O boltă mare pentru viţă. Intrăm într-un antreu mic, trei metri pe doi, poate. Două lăzi acoperite cu covoare ţărăneşti. O masă rotundă, cu — în jur — cîteva scaune, mai în fund un dulap de sufragerie. Astea toate înghesuite lîngă o sobă de tuci. Miroase a fum şi gutui. Antreul are şi două uşi în afară de uşa intrării. Una în faţa celeilalte. Deci trei cu totul. În odaia asta mai aşteaptă, tixiţi, o mulţime de oameni, mult prea mulţi. Abia încap. Ne primeşte un tînăr care sta rezemat de uşa intrării, îmbrăcat într-un macferlan de ploaie. Îl recunosc imediat. E unul din mediumii de la conferinţa doctorului Surenian. E atletul Anghel, un băiat frumos, înalt, blond, cu o figură copilăroasă şi mulţumită. Mai ales acum pare mai mult decît încîntat că o vede pe Corina. Ostentativ vrea să-i arate că e îndrăgostit. Pe ea o aştepta rezemat de uşă. Ne aşezăm. Corina întreabă dacă doctorul e în odaia de consultaţii. Anghel spune că doctorul e în odaia cealaltă. Consultaţiile nu au început încă.

— Ştie că venim?

— Desigur.

Şi Anghel o priveşte pe Corina în ochi cu duioşie.

— Vă aşteptam.

Ne-am aşezat. Toată lumea tace. Becul din tavan luminează prost, are o hîrtie îngălbenită, murdărită de muşte. N-a fost deci schimbată din vara trecută. Mă uit la odaie. În du-

lapul de sufragerie sînt cești de cafea oribile, pahare, sticle, flori artificiale prăfuite. Pe dulap, diferite lucruri de diferite calități. O bomboniera plină cu bomboane, un borcan cu zambile, o lampă de petrol și un sfeșnic chinezesc, spart și lipit. Pe pereți, cîteva tablouri foarte ciudate. Desene cu o atmosferă pe care n-am mai văzut-o niciodată. Totul în aceste tablouri se petrece în înserare sau în nori. Un desen reprezintă o margine de pădurice cu un foc plin de fum... Alta, niște soldați care se tîrăsc, în ceață, pe brînci. Mă uit. Anghel spune cu mîndrie :

— Sînt pictate de doctor.

Mai văd pe perete o fotografie a unui tip care pare un profesor de scrimă sau un saltimbanc. Sub fotografie e o dedicație interminabilă. Nu se poate citi. Nu e destulă lumină.

Corina întreabă :

— Doctorul Surenian are puterea asta de cînd s-a născut ?

Anghel explică :

— Nu știe nici el.

— Dar cum și-a dat seama ?

Anghel spune cu emfază :

— Era ofițer tînăr. Avea o ordonanță. Într-o zi, ordonanța a spart în casă un obiect de preț. Vine doctorul și-i spune : „Altă dată să bagi de seamă, că mă supăr..." și-l privește natural în ochi. Poc ! ordonanța cade jos. Doctorul se sperie, îl scutură... nimic ! Cheamă ajutor, îl duc la spital. Injecții, respirație artificială. Ordonanța își revine. Doctorul, dezolat, îi spune : „Ce-ți veni, dragă ?" Dar ordonanța îi spune : „Domnule locotenent, nu vă mai uitați la mine că iară mor !" Și așa doctorul Ara Surenian și-a dat seama că are „putere".

În odaie, toată lumea tace. Anghel o privește galeș pe Corina. E liniște. Ușa din dreapta se deschide. Apare doctorul Surenian. Are un șorț alb pînă-n gît și o boneta tot albă pe cap. Nu ne vede. Are ochii închiși. Trece printre noi fără să deschidă ochii. Pare dincolo de oameni. E infinită tristețe pe fața lui. Profilul are noblețe și putere. Intră în cealaltă odaie. Inima mea bate tare. Sînt pînă în adîncul sufletului mișcată de apariția doctorului. După ce a trecut și a închis încet ușa în urma lui, pacienții din antreu se privesc în tăcere, nimeni nu îndrăznește să vorbească. Anghel șoptește :

— Reîncep consultațiile.

Trec cîteva clipe și se deschide ușa odăii de consultații. În ușă apare doctorul. De data asta are ochii deschiși, dar privirea e lipsită de atenție. Nu vede pe nimeni. Așteaptă în ușă. Anghel îi face semn Corinei.

— Intră, e ora dumitale.

Corina șoptește, speriată :

— Noi stăm la urmă...

— Bine.

Doctorul așteaptă nemișcat, indiferent. Nu se uită la nimeni. Reintră în odaie, lăsînd ușa deschisă. Un client îl urmează. Aceeași scenă se repetă după un sfert de ceas. Între timp telefonul sună aproape neîntrerupt. Anghel spune :

— Așa sună el.

În odaie nu mai sîntem decît noi. Corina intră în urma doctorului. Ușa se închide. Inima mea iar bate tare, violent. Gîtul îmi este strîns de emoție. Absolut incomprehensibil atîta violență a inimii. Telefonul sună mereu. Corina revine imediat în antreu și ne spune :

— Doctorul vă așteaptă.

Sînt cu Ella și Corina la doctor. El este în picioare, în mijlocul odăii. Vine la mine și-mi dă mîna.

— Doamnă Stavri, sînt mulțumit să vă cunosc.

O prezint pe Ella. Îi sărută mîna. Apoi se reîntoarce cu fața la mine și așteaptă să vorbesc. Eu îi explic :

— Domnule doctor, voiam să vă cunosc. Am fost la conferința dumneavoastră și voiam să vă cunosc. Spun drept : am profitat de faptul că prietena mea Ella Dima are nevoie de îngrijirile dumneavoastră pentru a veni aici cu ea, și de amabilitatea prietenului nostru Lucian Cornea. Și apoi încă, domnule doctor, voi avea și o mare rugăminte. E vorba de un nepot de-al meu, bolnav.

— Ce are ?

— Slăbește. Nu asimilează.

— De cînd ?

— Părerea mea e că, la un moment dat, și-a dat ordin să slăbească și că acum nu mai are putere să dea un ordin contrariu.

— Foarte interesant.

— Și foarte dureros... pentru mine. Se usucă, se prăpădește.

— Dar ușor de vindecat...

— Adevărat ?

— Da, da.

— O, ce recunoscătoare v-aș fi !

Îi văd privirea. Sînt aproape de privirea lui. Ochii n-au culoare, au numai putere. Sînt oblici, tăiați sinuos, îi ține abia deschiși, dar sînt extraordinar de importanți, atît de importanți încît îl privesc iar și, de data asta, fără reținere. Astfel de ochi sînt obișnuiți să fie priviți. Fața doctorului caută să aibă un surîs amabil, aproape monden, care se stinge repede.

Se întoarce către Ella.

— Sînt încîntat să vă cunosc, doamnă. Aș fi încîntat să vă pot ajuta. Pe vremuri, cînd mergeam la concerte, v-am admirat.

Ella vorbește. Răspunde la întrebările doctorului. Iar doctorul Surenian mă ia de mînă și rămînem așa. Vorbește cu Ella și mă ține pe mine de mînă, dar eu nu îndrăznesc să mă mișc ca nu cumva să-l deștept și să-și dea seama că stăm de cîteva minute mînă-n mînă. Căldura mîinii mă pătrunde cu o senzație de liniște și bucurie.

— Și credeți, domnule doctor, că veți putea face ceva pentru mine ?

Glasul Ellei e angoasat.

— Sînt doctor și datoria mea e să încerc și să cred. Totuși, eu personal cred într-adevăr că se va putea... Am nevoie de concursul dumneavoastră, de încrederea dumneavoastră. Putem încerca chiar acum... dacă doriți...

— Ella se sperie :

— Vreau să rămînă Ana cu mine, mi-e frică fără ea...

Doctorul surîde. Mă privește.

— Cu plăcere.

Îmi dă drumul mîinii.

— În cazul dumneavoastră, nu voi întrebuința hipnoza, ci numai starea de sugestie. E suficientă.

Ella și doctorul Surenian sînt așezați față-n față. Eu — mai la o parte. Îi văd bine pe amîndoi.

— Voi număra pînă la cinci. Vei închide ochii și la cinci nu-i vei mai putea deschide. Unu, doi, trei, patru, cinci. Deschide ochii !

Ella se căznește să deschidă ochii. Nu poate.

— Mă auzi ?

— Da.

— Respiră liniștit, adînc. Ți-e bine, foarte bine.

Eu privesc cu atenție. Șoptesc :

— Metoda lui Coué ?

El îmi răspunde tot în șoaptă :

— Nu. Acum pacienta este în stare de sugestie și sub puterea mea. Caut să deștept în creier centre noi, încă neîntrebuințate, care să dea comenzi noi trupului, părții bolnave.

— Se poate ? întreb în aceeași șoaptă.

— Da, aproape totdeauna da.

Cum lucrează ? Un fenomen de forță acumulată. Omul pare copleșit de propria lui forță, pe care o poartă, ca o povară, înăuntrul corpului. O povară care îl obosește, dar care, în același timp, îi dă probabil o senzație deosebită de agreabilă senzualitate, o căldură permanentă cu care trăiește într-o intimitate interioară...

Ella e cu ochii închiși. Doctorul, la abia doi metri distanță de ea, plimbă mîna cu arătătorul întins spre Ella.

— Unde simți căldură ?

— Căldură și furnicături. În frunte, acum pe brațul stîng, pe piciorul stîng...

— Bine.

Într-adevăr corespunde cu mișcările doctorului. Doctorul se scoală, merge la Ella, îi face passe, îi dă ordine.

— Voi număra pînă la zece. La zece vei deschide ochii și te vei deștepta complet.

— Șase, șapte... Încearcă să deschizi ochii.

— Nu pot.

— Nouă, zece...

Ella deschide ochii.

— Cum te simți ?

— Foarte odihnită. Mi-e bine.

Ella se ridică. Vrea să plătească.

— Pentru artiști, nimic. E plăcerea mea.

Ella insistă inutil. Eu îi spun Ellei :

— Ella, treci tu dincolo. Vreau să vorbesc ceva cu domnul doctor.

Ella pleacă.

Am rămas cu doctorul Ara Surenian. Sîntem în picioare, unul în fața celuilalt.

— Nu regret că nu sînt bolnavă, domnule doctor, cu toate că ar fi fost calea cea mai simplă ca să stăm de vorbă ; să fiu o pacientă.

— Nu, nu. E mai bine aşa.

— Voiam să vă cunosc. Voiam să vă vorbesc. Domnule doctor, am fost la conferinţa dumneavoastră şi aş fi dorit... să discutăm... mă interesează problemele... de parapsihologie... Citesc de multă vreme...

Percep o senzaţie străină între noi. Reiau repede :

— Nu vă sperie acest cuvînt... cunoscîndu-i adevărata valoare ? Nu ?

— Da, da.

— Dacă aş putea lucra cu dumneata, aş prinde ceva... poate.

Mă priveşte cu un dispreţ greu disimulat.

— Cu plăcere.

Doctorul mă ia de mînă.

— Vom sta de vorbă. Sînt mulţumit că v-am întîlnit. Da, da... Va fi interesant, da, da...

Am o senzaţie de teamă. Doctorul îmi scapă. E prea oficial. Se dezobează. Mîna mea e în mîna lui încă, dar între noi e un vid. Simt că-i este teamă de incursiunea mea în viaţa lui. Mi-a dat drumul mîinii cu indiferenţă... Nu pot pleca pe o înfrîngere. Ceva mă leagă de omul acesta. Trebuie să simtă şi el. Inima mi s-a strîns.

Sîntem unul lîngă altul, aproape. Eu nu ştiu dacă el este mai înalt ca mine, dar îi văd faţa în faţa mea. Văd o sprînceană mult mai albă decît cealaltă şi am o emoţie. Un sentiment puternic că acest bărbat trebuie păzit, ocrotit de mine. Inima îmi este fierbinte. Elanul din inimă îmi dă posibilitatea de a mă face ascultată.

— În timpul cît aţi prezentat conferinţa la care am asistat, am avut impresia că vă cunosc din totdeauna. M-am rugat pentru dumneata.

— Sînt impresionat...

— Şi eu. Altfel, n-aş fi îndrăznit. Aşa, a trebuit să îndrăznesc. Nu mi-a fost uşor şi risc să fiu luată drept... o exaltată...

— Sînt specialist, nu-i uşor să fiu indus în eroare. Să lăsăm asta. Sînt profund impresionat. Vă mulţumesc. Sînt fericit că v-am cunoscut !

— Şi acum, domnule doctor, eu mi-am făcut datoria. Am călcat peste convenienţe ca să pătrund pînă aici. Eu mi-am exprimat dorinţa de a vă cunoaşte. Acum depinde de dumneavoastră dacă ne mai vedem sau nu. Ştiu să respect independenţa şi voinţa oricui... chiar dacă-mi este greu s-o fac.

— S-a făcut linişte. O privire fugară, ca o licărire în noapte, cade asupra mea.

— Mi s-a întîmplat, în ultimii doi ani, lucruri foarte ciudate, foarte ciudate. Asist la ele cu uimire.

Face o pauză, o pauză foarte lungă. Îmi ia iar mîna, lent şi fără ostentaţie. Şopteşte :

— Vă mulţumesc că aţi venit. Va veni şi nepotul dumneavoastră... sper să vă văd în curînd.

Teama mea a trecut. Îmi caut inima. Inima îmi e fierbinte, dureros de fierbinte, şi brusc emană binecuvîntarea ei către doctor. Da, da, zarurile au fost aruncate... Doctorul mă conduce spre uşă. La uşă, înainte de a o deschide, îmi spune :

— Nu voi uita niciodată că aţi participat cu... mine, cu munca mea...

Îl aud greu. Mai mult mormăie. Îl privesc. Îmi este teamă să nu adoarmă deodată, aşa, în picioare în faţa mea. Ochii îi sînt iar închişi, faţa impasibilă, şi nu se mişcă. Ah, cum îl cunosc, cît de bine îl cunosc, cît de profund îl cunosc. Profit că stă aşa ca să caut iar să-mi amintesc cine e, dar nu prind decît stranii şi vagi senzaţii, întunecate, grele. Şi între noi se abate deodată o tristeţe mortală care mă sperie. Inima mea are un ţipăt lăuntric şi-mi este frică, o frică sacră, insuportabilă. Dacă n-ar fi el în odaie sau dacă aş şti că nu va deschide ochii, aş îngenunchia şi aş cere iertare, lui iertare, iertare pentru un păcat necunoscut... Cît a stat aşa cu ochii închişi, cît a durat liniştea dintre noi ? N-aş putea afirma nimic. Dar el a deschis ochii şi apoi a mers şi a deschis uşa. Am plecat.

Am ieşit din odaie. Am găsit în antreu pe Ella, Corina şi Anghel. Anghel e lîngă Corina şi-i declară dragoste cu mîna pe inimă. Ella şi Corina rîd cu poftă. Eu mă aşez imediat. Îmi sînt picioarele moi. Şi trece timp.

— Nu plecăm ? întreabă Ella deodată.

— Mai staţi ! imploră Anghel.

— Trebuie să ştiu cînd mai vin, spune Ella.

Tresar : doctorul a spus să vin și eu cu Ella, cu Dan. Aștept să aflu cînd.

Doctorul iese din odaia de lucru. E liniștit. Merge spre Corina.

— Trebuie să crezi. Trebuie să vrei. Tot ce te rog e să nu încerci nici o operație pînă n-ai încercat toate mijloacele, între care și cu mine.

Corina capătă privirea speriată pe care o are de cîte ori i se vorbește de surzenia ei.

— Vino-aici.

Se duc amîndoi în cabinetul de consultații. Cînd se întorc, Corina are o portocală și cîteva flori în mînă. Doctorul o mîngîie ușor pe obraz. Eu îi privesc.

— Eu cînd mai vin, domnule doctor ? întreabă Ella.

— Da, da.

Ne privește pe Ella și pe mine. Pe mine foarte atent. Șoptește :

— Da. Vineri. Tot pe seară.

— Am lecții vineri, spune Ella.

— Oricîtă lume ar fi, vă iau imediat.

— Mulțumesc. Într-adevăr...

— Doamna nu a fost la conferință ? mă întreabă despre Ella.

— Nu. Nu a fost.

— Păcat. Ar fi fost mai pregătită.

— I-am povestit eu, domnule doctor...

— Da ?

— Da, spune Ella.

Doctorul mă privește, intrigat.

— Cum ?

Spun :

— Uite-așa, domnule doctor : „E foarte simplu. Îi faci o operație pe viu, dai ordin să nu simtă nimic și... nu simte nimic. E foarte simplu. Dai ordin să aibă o criză de epilepsie, să paralizeze, să se vindece, să nu se bîlbîie, să audă, în fine orice și totul se execută. E foarte simplu..."

Doctorul izbucnește în rîs. E cruzime în rîs, violență. Ceva, un ecou, sună a spaimă în nervii mei ! Ce rîs ! Ce rîs ! Unde am mai auzit și văzut rîsul ăsta ? La cinematograf, la vreun film de groază ? Nu, nu... Rîd și ceilalți, dar eu nu rîd.

— Într-adevăr, e foarte simplu, șoptește doctorul.

Anghel e încîntat. Telefonul sună mereu. Nimeni nu se mișcă. Ne-am obișnuit. El sună, noi vorbim.

— Anghel, după catalepsie, paralizie, epilepsie și hipnoză la distanță, ce simți ? întreabă Corina.

— Mi-e foarte foame. Dar dacă vă văd pe dumneavoastră, îmi trece și asta.

Plecăm și Anghel vine cu noi. Doctorul rămîne singur în urma noastră, în casa lui mizeră. Singur.

— Acum încuie poarta și dă drumul la cîine, spune Anghel. E mîndru că deține toate secretele.

— La telefon răspunde vreodată ? întreabă Ella.

— Nu, niciodată.

— Atunci la ce-i folosește telefonul ?

— Mai întîi că nu e în carte.

— Asta nu este o explicație.

— Apoi răspunde din cînd în cînd fratele dumnealui.

— Are un frate ?

— Da, e și el doctor, dar mă înțelegeți : un doctor obișnuit, un doctor ca toți doctorii, care răspunde la telefon...

Am o stare ciudată. De braț, cu Corina într-o parte și cu Ella în cealaltă, aș umbla așa pe jos în ceață, la infinit. Mersul ăsta mă odihnește ca un dulce legănat. Totuși, îmi amintesc : mă așteaptă Marta. Nu vreau să întîrzii. N-am ce-i spune, dar mi-e degrabă s-o văd. Numai de nu m-ar întreba imediat cum a fost la doctor și ce-am vorbit cu el, că n-am să știu ce spune. Ce să spun ? Caut să-mi amintesc ce-am vorbit și nu găsesc în mine decît o senzație acută de un spațiu de foc. Marta o să se uite la mine cu ochii ei atît de negri și severi. Acasă la mine, odăile sînt goale, nimeni nu mă așteaptă. Întîlnim un taxi. Vreau să-l luăm și pe Anghel cu noi, dar el refuză. El merge cu tramvaiul. Ne sărută ceremonios mîinile, cu politețea exagerată a omului prost crescut. Pleacă. Ne urcăm în taxi. În drum, Ella mă întreabă :

— Cum ți s-a părut doctorul ?

Incurcată, răspund :

— Îl mai văzusem la conferință...

— Drept să-ți spun, dacă nu erai tu cu mine mi-ar fi fost frică.

Și către Corina :

— Nu mi-ai spus că e chiar atît de... ciudat...

— E foarte blînd, spune Corina.

— Mersi de așa blîndețe ! Nu știu ce ar da la furie ! Într-un fel, e un monstru !

Mă uit la Ella cu uimire. Eu îl găsesc sublim. Le conduc pe Corina și Ella acasă. Locuiesc aproape una de alta și în vecinătatea Martei. În cîteva clipe sînt la Marta.

— Ai fost la doctorul Surenian ?

— Da, dar acum să n-am senzația că sînt la judecător...

— Bine, bine. Îți dau un ceai ?

— Da.

Mergem iar în bucătărie. Începe ritualul ceaiului, de atîtea și atîtea ori împlinit și la bucurii și la nenorociri. E bun ceaiul oricînd. Ne întoarcem în odaie cu ceaiul pe tavă. Unica odaie, dar odaia e mare, e curată, e armonioasă, cu toate că mobilele sînt uzate, periculos de uzate. Ne așezăm. Bem ceaiul în tăcere

— Hai, Marta, de ce taci ? Întreabă, te rog, nu mă lăsa așa. Nu te răzbuna că te-am făcut judecător.

— Așteptam să-mi vorbești cînd ți-o conveni.

— Nu știu cum să încep.

— Iar eu încep să cred că ești îndrăgostită...

— Ar fi simplu dacă aș fi îndrăgostită, ceea ce, înțelegi, nu se poate... Da, ar fi mai simplu.

— Cum te-a primit ? Bine ?

— Marta, nu știu. M-a ținut tot timpul de mînă.

— Ce, ați înnebunit ? Sau, mai bine zis : a înnebunit și el ?

— Nu, el nu a înnebunit. Numai eu. Cred că nici nu și-a dat bine seama că sînt în odaie.

— A ținut-o și pe Ella de mînă tot timpul ?

— Nu.

— De ce n-a ținut-o și pe ea de mînă, Ana ? Te-a ales pe tine ? Ți-a făcut curte ?

— Curte ? Iar începi ? Ești obsedată. Nu, curte nu. Chiar de loc. În tot cazul, dacă ar face curte, cred că i-ar face Corinei.

— I-a făcut curte Corinei ? Face curte ?

— Nu, dar i-a dat flori, portocale, și a mîngîiat-o pe față.

Mi-e rușine de ce am spus și murmur :

— Poate că-i este milă de ea.

— Dar pe tine de ce te-a ținut de mînă ? Tot din milă ?

— Cred că nu şi-a dat seama că mă ţine de mînă. Vorbea cu Ella şi m-a ţinut de mînă.

— Ciudat ! Ciudat !

— Da, totul e foarte ciudat.

— Ce casă are ?

— O sărăcie de casă, sordidă casă ! Ca la margine de oraş şi pare să se complacă în ea. Penibilă. Totul e penibil. Are şi un scaun de ginecologie în cabinet, de scaun atîrnă şorţuri, bonete. Pe jos, o statuie plină de praf şi tablouri. La geam, hîrtie, iar telefonul sună într-una şi nimeni nu răspunde. Parcă ar avea un telefon cu infinitul.

— Şi el, cum e ?

Mă gîndesc întîi mult, apoi şoptesc :

— Nu ştiu.

— Totuşi...

— Ce să-ţi spun ?... Nu ştiu. Pur şi simplu nu ştiu. Am fost prea atentă la altceva... Mă mir chiar că am văzut cum era casa, odaia. El avea un şorţ alb şi o bonetă de doctor. Are şi o sprînceană mai albă ca cealaltă...

— Totuşi. Ana, tu vrei să-mi spui ceva. Spune fără să te întreb.

— Da, da. Sînt ameţită. Să-ţi spun : am tras o spaimă îngrozitoare după primele fraze de politeţă, cînd am crezut că mi-am ratat sosirea la el. A fost o clipă de spaimă. Mi-era ruşine, n-am mai ştiut ce fac... şi atunci...

— Atunci ?

— Am gîndit că... în fine... apoi i-am spus că de la început am avut impresia că-l cunosc dintotdeauna... L-am lăsat pe el să hotărască dacă trebuie să mai viu, i-am spus să hotărască el.

— Şi ce-a hotărît ?

— Poimîine merg iar acolo cu Ella. El mi-a spus...

Cad pe gînduri. Şoptesc :

— Şi mi-a mulţumit.

— Pentru ce ?

— Pentru că am venit. Că am fost la conferinţă...

Tăcem. Izbucnesc :

— Marta, aş dori să cad în genunchi şi să strig, să implor să nu fie prea greu ce vine. Eram atît, atît de liniştită, atît de liniştită, atît de stupid liniştită, parcă am fost anesteziată ca să nu simt plecarea lui Filip.

— Mulţumeşte.

— Dar, dar...

— Dar ce ?

— Mi-e frică. Acum mi-e frică...

Marta se închină repede.

— Ferească Dumnezeu ! Ce-ţi mai veni ?

— Roagă-te, roagă-te, Marta, pentru mine. Ştii cît am suferit, ştii că abia m-am liniştit după plecarea lui Filip. Ştii cît de greu a fost şi ştii ce bine am răbdat. Ştii că am dorit să rămîn singură. Ascetă. Aş dori să-mi recapăt talentul, să lucrez, să-mi trăiesc viaţa aşa cum vreau. Cine mă poate împiedica dacă dorinţa e adevărată ? Dar „Destinul" e un lucru atît de complicat !

— Nu te mai duce acolo. E poate clipa cînd poţi încă alege.

— Dar mi-e imposibil. Sînt cu omul acela, cu privirea lui tot timpul. De cînd am plecat de la el, mă întreb oare unde mănîncă, cine vede de el ? Cine-i spune că e obosit, că trebuie să se odihnească ? Cine-l distrează ? Cine-l răsfaţă ? Cine-l odihneşte ? Cine-i dă rufele la spălat ? El, cu mîinile lui, cu ochii lui vindecă bolnavi, surzi, muţi, paralitici, epileptici. Bolnavii îi sărută mîna, poate, dar pleacă, plătesc şi pleacă. El încuie poarta, dă drumul la cîine în curte şi rămîne singur în casa pustie cu hîrtie lipită la geamuri şi cu telefonul care sună în gol. E îngrozitor, Marta ! El, din cînd în cînd închide ochii şi stă aşa timp îndelungat. Stă printre oameni şi e singur. E ceva de nedescris. Hainele nu-i sînt destul de curate, şorţul îi este murdar, casa plină de praf, dar lui îi este indiferent. Totul în jurul lui e grosolan şi el nu vede. Puterea din el îl copleşeşte. Se deşteaptă numai cînd lucrează. A vorbit cu mine şi a stat cu ochii închişi. E monstruos şi frumos în acelaşi timp. Are clipe cînd pare un provincial, mic burghez vînzător de grîne sau covoare în porturile Dunării, ca imediat — Maharajah în mizerie şi travesti. În decorul acela, la trupul lui prea greu, ca de statuie indiană primitivă, nu m-ar mira să aibă patru mîini, două feţe, şase picioare. Straniu şi, totuşi, cînd am vorbit cu el, am avut extraordinara senzaţie că vorbesc cu mine însămi, cu un ecou, că niciodată nu am auzit glas care să-mi vorbească mai pe înţelesul meu, răspundea aşteptărilor mele, aşteptării încă neştiute de mine... Uite, cu tine mă înţeleg. Vorbesc desluşit. Îţi explic şi-mi răspunzi inteligent, dar cu el e altfel, a fost altfel. Am vorbit şi-mi era teamă să nu fiu înţe-

leasă, poate chiar să nu mă fi auzit ! Dar răspunsul lui venea atît de potrivit încît aș fi putut crede că tot eu am răspuns.

— Care răspuns ? Zici să n-a vorbit...

— E adevărat : nu a vorbit. Mi-a mulțumit și mie-mi pare că a vorbit, că m-a înțeles. Da, îmi pare că am vorbit mult cu el...

Am plecat tîrziu de la Marta. Am ajuns acasă. În cutia cu scrisori era o scrisoare. Am luat-o și am dus-o sus fără să mă uit la ea. Am intrat în casă. Am aprins lumina și m-am uitat la scrisoare. Citesc. Încep să citesc și vreau să zvîrl scrisoarea, s-o rup, dar mă opresc. Sînt uluită și speriată. Coincidență ? Ah ! coincidențele care aduc viață sau moarte, fericire sau dezastru, coincidențele care mișună în jurul nostru pînă la a găsi sau nu loc în tramvai sau a muri sau scăpa dintr-un accident, coincidențele care, în laboratoare, se numesc cauză și efect și care, în viață, rămîn „superstiția" coincidențelor ! Da, Sfîntul Anton a răspuns ! Iată scrisoarea : „Cine va citi acest lanț al Sfîntului Anton va scrie de 9 ori..." Am cerut semn și iată un semn atît de stupid, dar atît de flagrant că rămîn înmărmurită : mă jenează calitatea proastă a semnului. Ar trebui deci să copiez de nouă ori pe zi, timp de treisprezece zile, biletul și să-l răspîndesc, și atunci, după treisprezece zile, voi avea o mare bucurie, iar dacă nu-l voi scrie, voi avea o mare nenorocire ! E revoltător ! Ăsta semn ! Și totuși, împotriva oricărei judecăți logice, hotărăsc să mă supun. Într-adevăr, coincidența e prea flagrantă. Îmi dau seama că mă voi supune din lașitate, dar am să mă supun. Poșta română va cîștiga ceva bani pe care îi voi pierde eu. Am să mă supun. Oarecum îmi este rușine și că accept și că Sfîntul Anton a ales pentru mine un astfel de semn și caut să mă consolez cu tot felul de explicații inutile : că dacă nu scriu, am să mă simt prost și că nu am nevoie să adaug nimic la starea mea de suflet, că poate scriind acele bilete se face totuși ceva efectiv bun, prin voință, încredere, efort, sacrificiul depus în timpul cît scriu, că cei care și ei vor scrie vor adăuga într-adevăr forța lor forței mele, forță de încredere, că am cerut vindecarea lui Dan Sfîntului Anton și că tocmai astăzi doctorul Surenian mi-a făgăduit că-l va vindeca. Și hotărăsc încă ceva ca să mă împac cu mine și ca să-mi afirm libertatea mea : că voi copia biletul aidoma indicațiilor, dar că voi lua asupră-mi să șterg ultimele cuvinte. Adică : „iar dacă nu, va avea o mare nenorocire". Asta e.

Era marți, o săptămînă după marțea în care cerusem semn Sfîntului Anton.

Am început să scriu scrisorile chiar din seara aceea și, într-un elan pe care-l cerea o putere neîntrebuințată din mine, am hotărît că, timp de treisprezece marți, voi merge și la biserica Sfîntul Anton. Mă voi ruga pentru nepotul meu Dan, pentru sănătatea lui, mă voi ruga pentru mine, să mă aibă Domnul în paza Lui, mă voi ruga pentru lumea întreagă, să se lumineze lumea întreagă... Și, ca să mă conving, îmi spun că tocmai se desprimăvărează, că va fi plăcut să ies. Așa credeam atunci... că va fi ușor și plăcut.

Am scris nouă bilete. Am terminat. E seară tîrziu. Sînt singură. Nu aștept pe nimeni. Nu mă așteaptă nimeni, nu e nimeni în casă. Sînt liberă. Ce pot face în această libertate ? De zece ani nu mai am scris. A fost și rămîne un chin gîndul că mi-am pierdut talentul. De zece ani nu mai am talent. Îmi sînt mîinile moarte. Mi-e silă de hîrtie, de toc, de cuvinte. Îndelung, ani și ani, îmi spuneam în taină : „Nu-i nimic că nu scriu. Acum trăiesc fericirea cu Filip. După plecarea lui, voi avea atîta amar de timp ca să scriu !“ Mă rezervam. Dar Filip a plecat, am rămas singură iar inspirația nu a venit. Sînt ca un om agățat în gol. Ce va fi mîine ? Nu știu. Ce — poimîine ? Nu știu. Ce aștept ? Nimic. Cum va fi bătrînețea ? Nu știu. Cine va fi cu mine în clipa morții ? Nu știu. Și mi-e frică de bătrînețe, singurătate și moarte.

Am mers la telefon, am făcut numărul doctorului Surenian. Am lăsat să sune, să sune lung. Nu a răspuns nimeni. Știam că nu va răspunde nimeni. Vedeam casa. Antreul. Scaunul ginecologic cu șorțuri agățate, tablourile în ceață și nori, curtea lungă și pustie. Cîinele care aleargă și latră în noaptea asta de început de primăvară. Și telefonul care sună... sună... Eu, aici, la telefon aștept. Da, da, știu că nimeni nu va răspunde. Știu : el e lîngă telefon, în picioare, masiv, cu ochii închiși, dar nu va răspunde... Închid telefonul încet. Îmi dau seama că, de cînd îl cunosc pe doctorul Ara Surenian, nu mă mai gîndesc atît la Filip și-i mulțumesc omului care, fără știrea lui, mi-a ușurat sufletul. Filip e departe în oraș, cu altă femeie. E bine, foarte bine că Filip a plecat, că am avut puterea să-l ajut să plece la timp și definitiv. Acum am voie să îmbătrînesc în liniște, fără groaza fiecărei zbîrcituri pe care ar putea-o vedea Filip. În clipa asta în care durerea plecării lui

Filip s-a atenuat, iar viitorul e necunoscut, îmi dau seama că o mare putere vine asupra acelui om căruia nu i se face milă de el însuşi cînd suferă. Ah ! să ai puterea să suferi liniştit, ştiind că şi asta va trece. Ah ! să ai puterea să trăieşti cu conştiinţa îndreptată către eternitate ! Eternitatea şi lumea întreagă, cei ai trecutului, cei ai viitorului... să-ţi fie o realitate cotidiană. Eternitatea vieţii să-ţi fie pîinea cea de toate zilele. În clipa durerii să-ţi aducă aminte de dureri trecute şi să cunoşti că şi cea prezentă va trece. Iar dacă, în clipa aceea, inima are puterea să stea adîncită în ea însăşi şi să atingă adîncul ei unde există bucuria, eterna bucurie, nemişcata bucurie, atunci... atunci... o, atunci... puterea tresare în inimă, vie, ca un prunc viu în pîntecele mamei care-l poartă viu.

Iată, iată :

Era marţi. Fusesem la doctorul Surenian. Vineri, voi merge din nou cu Ella la doctor. Ora aceea, ziua aceea, de pe acum ia proporţii. Totul e vitalizat de aşteptare. Totul e făcut numai ca să număr clipele care trec şi mă apropie de ziua aceea, de ora aceea. În fiecare zi scriu cele nouă bilete ale Sfîntului. Miercuri trece. Joi merg în oraş. E devreme, dimineaţa. În cutia de scrisori găsesc două plicuri. Le iau. Plec. Le deschid pe drum. Şi mă supăr. Uşor mi se urcă sîngele în obraz : sînt încă două din acele bilete către Sfîntul Anton trimise de un necunoscut mie. Poate cineva şi-a bătut joc de mine... Cu alte scrisuri, în alte plicuri, ca să mă deruteze, ca să fie citite. Îmi trece supărarea şi încep să mă amuz pe socoteala mea : deci de trei ori cîte nouă înmulţit cu treisprezece fac o sută douăzeci şi şapte înmulţit cu trei, trei sute optzeci şi unu de plicuri, să lipesc trei sute optzeci şi unu de timbre. La această cifră cei ce vor răspunde... vor face... Dar cum să mă descurc ? Şi hotărăsc aşa : voi scrie toate biletele, dar nu voi trimite decît prima serie de nouă ori treisprezece, iar restul îl voi arde după ce va fi scris. Îmi dau seama cît de arbitrar este aranjamentul meu. Cît de comodă împăcare cu mine însămi, cu teama superstiţioasă din mine ! Cît de caricaturală mi-e hotărîrea ! Acomodez la nivelul înţelegerii mele ceva ce poate foarte bine să fie şi altfel : să nu scriu de loc, să scriu jumătate din bilete, sau trei sferturi sau treisprezece, sau să scriu de trei sute optzeci şi unu de ori numele doctorului Surenian — caligrafiat — numele lui... De

ce să nu scriu numele lui de trei sute optzeci și unu de ori dacă tot mă gîndesc mereu la el ? Sau, sau, sau ; și să nu șterg nimic din conținut sau să adaug, sau, sau, sau... Iată, așa trăim, cu compromisurile pe care ni le permitem... da, da, compromisuri, mereu compromisuri...

Vineri. I-am telefonat și lui Dan să vină pe seară la doctorul Surenian. Va veni. Am mers apoi cu Ella la doctorul Ara Surenian. Primăvara se desfășoară brusc și violent. Miroase a pămînt ud. Aerul e moale, blînd, voluptos. Sîntem îmbrăcate mai ușor. Mergem pe jos. Ella mă întreabă :

— Rîndul trecut era prima dată că-l vedeai pe doctorul Surenian ?

— Da. De ce ?

— Am avut impresia că vă cunoașteți de mult.

Simt o bucurie.

— Cum așa ?

— S-a purtat cu tine altfel decît cu mine sau cu Corina.

— Corinei i-a dat flori și portocale...

— Nu, nu. Altceva. E vorba de altceva. M-am gîndit acasă : că dacă tu ești o scriitoare cunoscută, apoi și eu sînt o pianistă cunoscută și totuși aveam impresia că, pentru el, numai tu existai în odaie.

Sînt cu gîndurile mele. O aud pe Ella că mai spune :

— Numai de nu s-ar îndrăgosti de tine !

Tresar.

— Ce idee, Ella, ce idee !

— Iartă-mă, ți-am spus ce-am gîndit...

— Nu trebuie gîndit așa...

Șoptesc : „O ! De-aș găsi un om nesupus patimei, l-aș așeza în inima inimii mele !“

— Ella, ții minte ? Astă-vară la mare ? Eram afară noaptea, în parc. Se auzea marea. Rula filmul *Hamlet*. Deasupra erau stele. „O ! de-aș găsi un om nesupus patimei, l-aș așeza în inima inimii mele“ a spus Hamlet. Și spun și eu ca el : „De-aș găsi un om nesupus patimei, l-aș așeza în inima inimii mele.“ Dar probabil, că nu sînt încă demnă de așa ceva. N-am găsit, n-am găsit pînă acum. Or fi existînd asemenea oameni ?

— Și crezi că doctorul Surenian...

— Nu, nu. Nu cred nimic. Nu am gîndit încă nimic precis.

— De ce oare nu poate sta omul singur ? șoptește Ella.

— Se poate, dar nu-i este dat oricui. Şi nu este voie să doreşti să rămîi singur. Singurătatea este permisă numai cînd, înalt realizată printr-o imensă, uriaşă lărgire interioară, eşti capabil să participi cu interesele omenirii întregi, cînd idealurile de progres, de pace, de iubire, devin idealuri efectiv ale tale. Izolare, singurătate pentru a aduna forţă în folosul omenirii întregi. Aceşti „izolaţi" sînt atleţi morali, atleţi spirituali ai omenirii. Ei sînt centre de lumină, înaintaşi ai progresului. A nu confunda lucrurile. Aceşti atleţi morali... Pînă la bucuria pură, singur în faţa eternităţii şi a responsabilităţilor, drumul este foarte greu.

Ella întreabă :

— Nu e mai uşor în doi, un om care caută acelaşi lucru cu tine ?!

Nu-i răspund Ellei. Mă întreb în taină : „Sînt eu oare capabilă să fac saltul moral singură ?"

În clipa aceea, inima mea a cunoscut ispita mîndriei de a nu fi ca toată lumea.

Am ajuns. Sîntem iar în casa aceea straniu de săracă şi densă de o viaţă aparte. În tavan, becul acoperit cu hîrtie îngălbenită. Antreul cu dulapul unei sufragerii care nu serveşte la nimic. Tetul prăfuit. Pe lăzi, pe scaune, aşezaţi, aşteaptă pacienţii. Ne fac loc. Ne aşezăm şi noi. De data asta, telefonul nu sună. Mie însă îmi bate iar inima tare. Şi nu înţeleg pentru ce. Deară rîndul trecut omul a fost drăguţ cu mine. Acum, e natural ca încet, încet, să ne împrietenim... Dar inima-mi bate... Ascult inima şi nu-nţeleg. Şi-mi este teamă pentru că ştiu că inima ştie mai adînc decît mintea. Aştept ca un om căruia i se judecă un proces pe viaţă şi pe moarte şi nu a aflat de ce este învinuit şi cum se va apăra. Şi cine nu are păcat ? Care păcat mi se judecă acum ? Care păcat, şi cînd făcut ? Eu am uitat poate, inima nu, şi aşteaptă verdictul şi bate tare. Eu ascult cum îmi bate inima.

Se deschide uşa cabinetului de consultaţii. Iese doctorul. Faţa îi e impasibilă. Faţă de idol barbar şi blazat. Priveşte în antreu, ne vede, privirea i se clarifică puţin. Foarte puţin. Mai mult pare că se căzneşte să fie politicos. Vine spre noi. Mormăie :

— Cer voie pacienţilor care au venit mai devreme să intraţi dumneavoastră întîi. Am făgăduit. Aveţi oră.

Intrăm. Ne așezăm, ca prima dată cînd am venit. Ella pe un scaun în fața doctorului, eu alături de doctor, puțin mai în spate, pe o canapea. Îi văd corpul așezat, masiv, și capul, profilul, hotărît, violent, profil de medalie barbară. E mult rafinament în trăsăturile feței, dar un rafinament exotic. Și încă așa văzută din profil, privirea e excepțională.

— Cum v-ați simțit ?...

Vorbește cu Ella. Eu ascult fără mare atenție. Gîndul îmi este la ce-i voi spune eu pe urmă. Aud că-i vorbește Ellei că trebuie să facă și masaj.

— Fac. Am maseuză.

— Da, dar vă voi trimite eu o maseuză care știe ce vreau eu, care va lucra după indicațiile mele...

Eu spun :

— Și eu am nevoie de o maseuză. O trimiteți și la mine ?

Doctorul se întoarce către mine, mă privește lung și-mi spune scurt :

— Nu.

Se întoarce iar către Ella. Eu am rămas cu gura ușor căscată. Doctorul vorbește cu Ella ca și cînd eu nu aș exista. Observ că nu sînt supărată de ieșirea doctorului și că primesc hotărîrea lui misterioasă și brutală fără să cer explicații. N-are timp omul acum să explice pentru ce nu e bine să fac masaj. Îl voi întreba altădată. Ședința începe. Mă uit cu încordare și înțeleg perfect că ce face el nu se poate învăța. Se poate imita, dacă ai posibilitatea interioară și, dacă ai posibilități, poți reuși șau nu. Asta e ca în artă. Nu se poate învăța decît dacă ai talent. S-ar putea ca, stînd mult cu el, să prind în mine acea posibilitate. Există o lege a fierului care, stînd lîngă un magnet, capătă proprietățile magnetului. Există o lege de captare a unor calități și defecte, o lege a influențelor în toate domeniile. O lege de absorbție, fie conștientă sau nu. Simt în minte tensiunea omului de lîngă mine care transmite puterea lui. Simt o vibrație atenuată dar similară. Nu știu ce simte Ella, dar eu simt clar căldura binefăcătoare a omului de lîngă mine. Și o primesc cu plăcere. E atît de potrivită mie ! Eu însă pot deschide ochii. Palpită genele mele de bucuria de a se simți libere și vii. Aud ordinele date : „Vreau să mă fac bine. Trebuie să mă fac bine." Repet și eu mintal și simt plăcerea de a-mi comanda eu însămi și totuși de a beneficia de căldura-forță emanată din omul acela de lîngă mine. Știe

el oare ce am primit eu, sau am furat fără știrea lui? Îmi amintesc de femeia din *Evanghelie* care l-a atins pe Isus pe haină: „Cine m-a atins și a luat putere?" Fără comparație, bineînțeles, să înțeleg cum se poate lua puterea cuiva fără voia sau știrea lui.

Ella pleacă din odaie. Eu rămîn cu doctorul. Îi dau două cărți. I le-am adus. Una scrisă, alta tradusă de mine. Doctorul abia se uită la ele, dar îmi mulțumește afabil.

— Domnule doctor, stînd cu dumneavoastră, am căpătat și eu forță de la dumneavoastră. A fost cu știrea dumitale sau am furat?

— Mai pregnant e dacă stai în fața ochilor mei, spune, evitînd să răspundă.

— Se poate hipnotiza fără să fii privit în ochi?

— Da, și în somn, și de la distanță dacă e cineva cu care ai mai lucrat.

— Oricine poate fi hipnotizat?

— Da.

— Și dacă nu vrea?

— Atunci nici nu trebuie încercat.

— Dar dacă te sfidează?

— Uite, să-ți arăt.

Mă așează pe un scaun. Eu îi spun hotărît:

— Eu nu vreau.

— Nu, nu. Îți arăt numai cum. O mînă deasupra capului, cealaltă în fața pîntecului. Cei doi poli. Apoi mișcarea făcută pe o respirație rară și profundă.

— E foarte agreabilă liniștea caldă care se degajă, spun. Cum se trece din sugestie în hipnoză? Prin respirație comandată, nu?

— Eu o fac printr-o altă privire de a mea.

Tăcere. Eu întreb încet:

— Și cu centrul inimii nu lucrezi de loc?

Îi văd privirea și spun repede:

— Cînd nu vrei să spui, te rog să taci. Nu întreb a doua oară dacă taci. Dar acum îți spun eu: sînt înspăimîntată. Ai o imensă putere, dar risipa de forță pe care o faci cere o bază așa de mare că, uite ce-ai făcut din dumneata...

Se privește puțin pe sine, foarte liniștit. Omul nu este gras, este puternic, masiv. Își așează mîna pe pîntece. Nu are nici un fel de complexe.

Eu spun :

— Probabil forța a mărit așezarea ei, ca să poată da atît cît ceri. Ești fără milă... față de dumneata.

— Trebuie !

— Nu trebuie așa. Forța nu este a dumitale ! Îți este împrumutată.

— ... și Isus vindeca...

— Da, dar spunea : „Nu eu, ci Tatăl din mine !"

Șoptește :

— Sînt mulți bolnavi.

— Mai mulți decît poți vindeca dumneata, în orice caz. Nici Isus nu a vindecat pe toată lumea.

— Îmi fac datoria. Fac cît pot.

— Pînă la epuizare ?

— Pînă.

— Să vorbim exact. Îți faci o datorie care ți-e greu să n-o faci. E totuși o plăcere. O senzualitate. Recunoaște că nu te poți opri.

— Am renunțat la celelalte plăceri. Trăiesc ca un pustnic... ascet, nu mai știu de cînd... nu mai știu... Și nu e ușor.

— Nimeni nu renunță la nimic pînă nu are altceva în schimb, sau cel puțin speranțe, făgăduința interioară.

— Eu am făcut-o ca să am mai multă putere... pentru bolnavi...

Și după o pauză, a adăugat :

— Este drept... nu e ușor, lipsa asta de viață... de viață... normală...

Spun cu violență :

— Dumneata ai mai multă putere ca mine, dar eu știu să mă rog.

Se uită cu o atenție uimită la mine.

— Sînteți superstițioasă ?

— Nu. Tocmai de aceea am venit la conferința dumitale, pentru că mi s-a spus că dai explicații științifice sau, cel puțin, cauți să dai... Continui : — Și rugăciunea este o putere. O concentrare de puteri interioare, de vibrații benefice... care deschide posibilități nebănuite, reale... din om. Nu trebuie trecută puterea aceasta în domeniul superstiției. Ar fi o mare pierdere pentru om. A gîndi, a hotărî, a te ruga face parte din aceleași impulsuri misterioase, interioare ale omului... Că

vorbesc așa nu e lipsă de modestie. Îmi iau răspunderea celor spuse. Eu știu. Nu e voie să te chinui cu puterile din tine. Trebuie transmutate. Asta e o știință. Altfel ar fi prea barbar. Inima, dacă este dăruită unui țel pur, înalt, inima poate miracole. Bineînțeles numai dacă vrei acest lucru cu adevărat, cu adevărat, cu desăvîrșire adevărat... iar pentru a dori cu adevărat acest lucru trebuie o putere neobișnuită, de titan, supraomenească. Acest lucru nu are valoare decît pentru cei cu forță, multă forță vitală. Cei moi, cei lîncezi nu au putere pentru nimic, nici pentru bine, nici pentru rău, nici pentru a dori, nici pentru a renunța. „Dar pentru că nu ești nici cald, nici rece, ci pentru că ești călduț, te voi azvîrli din gura mea..."

Mă privește cu atenție, dar fața nu i se luminează cîtuși de puțin. Înțeleg că vorbesc zadarnic și-mi este greu. Am greșit. De obicei nu greșesc, dar acum am greșit. Cu omul acesta, tocmai cu el, am greșit. Omul pare închis în el, înconjurat de propria lui forță ca de un bastion inexpugnabil. O forță care întrece puterea mea. Aș cere, aș implora să fiu înțeleasă, dar conștiința greșelii mă face deodată prudentă. Ne cunoaștem de prea puțin timp. Trebuie mai întîi să captez omul. Îl simt că se gîndește la pacienți. Nu se uită la ceas, dar prind gîndul lui. Într-adevăr, trebuie să mă grăbesc. Spun într-un suflu :

— Îndrăznesc să vorbesc așa cu dumneata, cum n-am făcut-o niciodată pînă acum, pentru că știu că mă vei înțelege, acum ori mai tîrziu. Dumneata nu ai timp iar eu nu pot pierde ocazia de a-ți vorbi. Repet, puterea dumitale te poate închide, izola, zidi în interiorul dumitale, te poate izola de forțele superioare, pe care numai inima le poate primi. Eu știu ce spun. Nu vorbesc din cărți. Eu știu că absoluta fericire există în noi, necondiționată decît de puterea noastră de a lua legătura și cu ea. Eu îți vorbesc în numele acestei puteri pe care o cunosc, îndrăznesc să spun.

Și, văzînd privirea lui neutră, izbucnesc cu disperare :

— Te rog, te rog să nu crezi că ce vorbesc sînt ușoare sentimentalități. Dumneata, dacă ții o conferință, poți face imediat și demonstrațiile necesare, dar ce spun eu, ce cred eu... Vorbind și neputînd demonstra pe loc, mă aflu într-o situație de inferioritate...

Mă ia de mînă.

— Da, da, sînt multe lucruri la care m-am gîndit şi eu şi cînd oi avea timp... da... într-o zi, mai tîrziu... Şi eu le doresc...

Simt o mare durere în suflet. Cine e de vină de eşec ? Eu sau el ? Iară sîntem unul lîngă altul. Mă ţine de mînă. Eu fac un efort pentru a nu mă apropia brusc de el şi a nu-mi aşeza capul pe pieptul lui. Aş plînge. L-aş implora. Simt într-adevăr disperare şi furie şi ruşine de ce simt. El iar a închis ochii şi e nemişcat.

— Plec, îi spun. Plec şi iartă-mă că, din pricina mea, ai pierdut un timp preţios. Bolnavii te aşteaptă. Azi pe seară ve veni şi nepotul meu Dan, Dan Stavri. Aştept de la dumneata să mi-l salvezi.

— Voi încerca.

— Eşti un om binecuvîntat.

El nu dă drumul mîinii mele. E tot cu ochii închişi. Stau aşa în tăcerea atît de aproape încît văd sub halat inima lui care bate. Îi simt respiraţia şi inima. Văd viaţa din el. Şi simt dorinţa mea aprinsă de a descătuşa din acest titan bucuria pură a inimii, recunoaşterea divinului în cotidian.

Îi spun în şoaptă, aproape de el :

— Să te rogi şi dumneata puţin pentru mine, aşa cum o fac eu pentru dumneata.

Deschide ochii, mă priveşte în ochi :

— Făgăduiesc, chiar din clipa asta mă voi gîndi la dumneata.

Cît timp m-a privit ? Nu ştiu. Prin importanţă, clipele pot părea eterne. Mi-a spus apoi cu mare politeţă, acea politeţă standard, ciudată la omul acesta, altfel decît ceilalţi oameni, politeţă mondenă exagerată, fără interes :

— Sper să veniţi luni cu doamna Ella. Doreşte să fie cu dumneavoastră...

Sîntem atît de aproape. E foarte liniştit. Plec. În antreu e lume nerăbdătoare, plictisită. Se aude telefonul din odaia de alături. Sună... sună... Plec cu Ella. Pe stradă, umblu ca beată.

— Ce-i cu tine ? Pentru ce ai stat atît de mult cu doctorul ?

— Discuţii...

— Interesant ?

— Da, foarte interesant.

Mă despart de Ella şi fug în goană la Marta. N-am mai avut timp nici să telefonez, sau am uitat să telefonez. Marta se sperie. Niciodată n-am venit neanunţată.

— S-a întîmplat ceva ?

— Da, dar nimic rău. Trebuie să vorbesc cu tine. Se poate ?

Intrăm în odaie.

— De fapt, Marta, cred că nici nu am nimic de spus. Voiam să nu mă mai simt în clipa asta atît de singură. Ca într-un abis. Cred că am făcut o mare, mare greşeală. Poate cea mai mare greşeală a vieţii mele. Cred că, din nestăpînire, am pierdut pe omul cel mai dotat pe care l-am întîlnit pînă acum. L-am pierdut din vina mea. Nu ştiu din ce teamă, teamă ciudată, inexplicabilă, îmi pierd în faţa lui posibilităţile mele obişnuite...

— Dacă e atît de dotat, nu-l poţi pierde. Poate nu ţi-a fost ţie dat. Are şi el pe Dumnezeul lui. O avea grijă de el. Pentru ce vrei tocmai tu ? Imediat ce vezi un om, te repezi la el ! Nu toţi oamenii sînt ai tăi. De altfel, cred că nici nu vă potriviţi, probabil că-ţi place ce emană din el, dar nu vă potriviţi. Magnetismul lui puternic îţi face bine, dar totuşi puterea lui e grosolană. Tu n-ai ce cîştiga lîngă el, calea ta e alta. El se ocupă de trupuri, pe tine te preocupă spiritul...

— Ai dreptate aparent şi totuşi nu este aşa. Eu simt că omul ăsta este al meu. O potrivire atît de mare ! Ce simt eu este unic. Nu se poate să fie aberaţie.

— Căsătoreşte-te cu el atunci...

Izbucnesc :

— Iar începi ? Ei bine, şi asta dacă trebuie : orice, dar cu el !

— E o partidă bună şi, în acelaşi timp, omul e inaccesibil pentru o altă femeie. Şi nici lîngă o femeie ca tine nu se stă uşor. Proba cea mai bună că vă potriviţi e că el este singur... şi că tu tot singură eşti. Nu mai pot oamenii obişnuiţi să vă suporte.

— E îngrozitor de singur...

— Şi tu la fel : tot felul de oameni care se perindă în jurul vostru şi totuşi singuri. Socialmente potriviţi, şi atît de

ocupat încît vei fi și liberă. Dacă ne-am gîndi, totuși, absolut totul e atît de potrivit încît nu văd nici o piedică.

— Poate una.

— Da, să nu vrea el, că văd că tu vrei.

— Ți-am spus din prima zi : vreau să trăiesc sub privirea omului acesta. Nu știu cum mă va putea schimba viața sau ce-aș putea simți sau afla în urmă încît să nu mai vreau acest lucru. Poate... dar eu nu văd.

— Cere-l pe omul acesta. Și, dacă este al tău, se face.

— Marta, eu mă gîndesc la el ca yoghi.

— Totuna e. Eu vorbesc practic. Eu spun că așa ar fi totul perfect. Mereu spui că vrei singură : iată un ascet, un yoghi. Zici că vă potriviți. Ascetism împreună !

— Da, da. Ar fi prea frumos ! Ar fi extraordinar... Numai cînd mă gîndesc la privirea lui, sau la fața lui, cînd stă cu ochii închiși, simt o topire, o căldură în inimă. Atît, atît de adînc sînt eu însămi alături de el ! Dar acum am venit la tine ca să-ți spun că am greșit. M-am repezit la el fără să pregătesc terenul. L-am speriat...

— Maestrul alege elevul.

— Da, dar nu-l pierde din vina lui, căci atunci nu este maestru ci, așa, ca mine, o parodie. L-am ales pentru că știu precis că are calități absolut excepționale ; dar am prezentat lucrurile astfel încît am stricat ocazia.

— Ai răbdare. Ocazia se poate prezenta din nou.

— Da, asta da. Poate...

Și în ziua aceea nu i-am spus Martei că omul mi-a mărturisit că singurătatea lui, ascetismul lui îl apasă. Poate am uitat, poate mi-a fost teamă, poate am fost discretă, poate am fost superstițioasă, poate că... Doresc ca Marta să-mi mai vorbească de el, să mă asigure că nu am greșit atît, atît de grav. Îl iubesc pe omul acela. Îl iubesc. A rămas în mine. Văd, văd cum îi bătea inima, cum respira, mișcarea aceea imperceptibilă a inimii, ghicită de mine sub halat, căldura ființei lui, fața lui cu ochii închiși atît de aproape de mine. Da, da, să-mi pot așeza capul pe pieptul lui și să mă odihnesc, să știu că am venit acasă și nici un gînd, nici un gînd... să-mi stea inima alături de inima lui. O iubesc inima lui, în numele eternității mele, o iubesc.

— Cînd te mai duci acolo ?

— Luni, cu Ella.

— De trei ori pe săptămînă ?
— Da.
— Nu te văd bine...
— Poate să fie totul foarte bine.
— I-ai vorbit de Dan ?
— Da.
— Şi ?
— A spus că se poate, că e sigur că-l va vindeca uşor. Îl aşteaptă.

Şi trece sîmbăta şi trece şi duminica, şi fiecare clipă o trăiesc într-o exaltare ciudată. Inima îmi este fierbinte, aprinsă şi adîncită în ea însăşi. Mă gîndesc : se poate să fiu atît de fericită şi el să nu ştie nimic ? Se poate ca el să fie străin şi sufletul meu să-şi strige în singurătate fericirea asta care-mi este dată de el ? Ce-i pot spune ? Nu-i pot spune nimic. Poate voi muri înainte de a putea vreodată să-i spun că, de cînd l-am întîlnit, am fost fericită, fericită cum n-am mai fost niciodată. Îmi pare că fericirii ăsteia nu-i lipseşte nimic, absolut nimic. De fapt, nici nu-mi pasă că el nu ştie. Nu este necesar să ştie. Nu ar adăuga nimic la fericire. Mîine, nu ştiu, dar azi e suficient atît. Simt o fericire suspendată în inimă şi perfectă. Asta nu e dovada ca inima lui e pură şi că este potrivită mie, dăruită mie ? El nu ştie ? El nu simte ? El nu vrea nimic ?

Luni vine Dan la mine. Vine ca o furtună. Mă uit la el cu uimire.

— Am fost la doctorul Surenian, îmi spune. E formidabil ! Întîi s-a aşezat în faţa mea şi, spre marea mea uimire, a adormit în faţa mea.

— Cum a adormit ?

— Uite bine, a adormit.

— Şi tu ce-ai făcut ?

— Am stat nemişcat ca să nu-l jignesc, cu toate că eram eu jignit.

— Şi ?

— Apoi s-a deşteptat foarte liniştit, foarte liniştit şi sigur de el şi mi-a făcut o şedinţă, şi deodată am simţit că se petrece ceva în adîncul meu. Venea de la el o dulceaţă, o putere... Şi... mă simt mai bine. Azi am dormit... am mîncat...

Eu mă închin. Dan a plecat. Pasul lui era înaripat, victorios...

Înainte de a merge cu Ella la doctor, telefonez prietenului meu, pictorul Lucian Cornea, cel care i-a vorbit prima dată doctorului Surénian de mine. De fapt îi telefanez ca să am cu cine vorbi despre doctor. Pretextul e că trebuie să fiu politicoasă şi să-i mulţumesc. E un prieten bun, din aceia pe care nu-i vezi des, dar îi găseşti întotdeauna aceiaşi. Prietenul acesta e cunoscut pentru aventurile lui amoroase şi complicaţiile aduse de viaţa lui de Casanova.

— Înţelegi, spune el, femeie să fie şi-mi place. Indiferent care, femeie să fie. Oricăreia dintre ele îi spun : „chérie", asta simplifică mult lucrurile, înţelegi, nu pot greşi, pe întuneric, în clipele de pasiune, să-i spun nici Mioara sau Liliana, Fifi sau Lili cînd pe ea o cheamă Florica sau Angelica... Mimi sau Lulu...

Noi, prietenii, l-am botezat „Şeriul". Dar iată că Şeriul s-a îndrăgostit de una singură, acum de curînd, şi de una care nu l-a vrut. Pe asta el ştie că o cheamă Nina, nu-i spune „Chérie", ci Nina, Nina, Nina. Şeriul caută cu cine vorbi despre Nina, Şeriul nu mai vorbeşte decît despre Nina... Deci, ne vom întîlni şi vom vorbi, eu despre Ara Surenian, Şeriul despre Nina. Mai potrivit lucru nici că se putea.

— Ai văzut ce ciudat e doctorul ? E un boem, îmi spune.

Mă abţin de a rîde. „Boem" e calificativul cel mai nepotrivit. Spun :

— Nu boem, ci somnambul !

Şeriul rîde cu mare poftă.

— Şeriule, îi spun, nu vrei să vii pe la mine să stăm de vorbă, diseară ?

— Diseară nu pot, dar mîine, da.

— Pe seară, pe la opt.

— Bine. N-ai o carte să-mi împrumuţi ?

— I-am dat doctorului Surenian două. După ce le citeşte să ţi le dea ţie.

— Să mi le dea mai bine imediat mie, că el tot nu citeşte.

— Cum ? Nu citeşte ?

— Las' că ştiu eu. Nu va citi nici cărţile dumitale, nici n-are timp şi nici nu citeşte. I le cer ?

— Să nu se supere...

— Ce idee ! Trimit șoferul să le ia și, după ce le citesc, i le dau înapoi.

— Faci cum vrei... cum crezi că e mai bine... Atunci ne vedem mîine, marți ?

— Da.

Luni merg cu Ella la doctorul Surenian. Sînt enervată, prost dispusă. Voi merge deci la doctor. Voi asista la ședință și apoi din nou, între două uși, voi vorbi cu el cîteva cuvinte. Pentru ce violentez astfel ușa acestui om care, desigur, vrea liniște și care, din politețe, mi-a dat o oarecare atenție, căci, dacă persoana mea l-ar fi interesat, m-ar fi căutat. Nici un telefon, nici un cuvînt. Numai eu, numai eu. Și nu-mi place ce fac. Azi trebuie să mă duc acolo, dar voi căuta să nu rămîn singură cu el. Ce să-i spun ? Să-i repet cele spuse ? Nu, nu. E gata. Mîine voi vorbi cu pictorul Lucian Cornea. Îi voi spune lui că întîlnirea cu doctorul Surenian a ratat, îi voi mulțumi și gata. Gata !

Merg cu Ella. Sînt tăcută. Tristă, izolată. Ajungem la doctor. E primăvară victorioasă. E devreme, soarele cald. Găsim enorm de mulți pacienți care așteaptă. E lume pînă-n curte. Majoritatea — oameni cunoscuți, artiști celebri, cîntăreți, pictori, pianiști, actori. Sînt bine dispuși. Se prezintă unul altuia. Se cunosc. Vorbesc de doctor. În curtea aceea simplă, ca de țară, sub bolta de viță în fața casei mici — grupul lor e ciudat. Sînt îmbrăcați destul de exagerat. Îmi dau seama că, printre ei, doctorul Ara Surenian e vedetă. E marea distracție să vii la doctorul acesta sub diferite pretexte : că ai trac, că ai crampe, că ai insomnie, că-ți pierzi memoria, că ești neurastenic, că te îngrași anormal, că slăbești văzînd cu ochii... Printre ei e și Corina. Toată lumea vorbește cu ea destul de tare.

— Are o slăbiciune pentru tine, îi strigă Fifi Păpușa, zisă Mata-Hari, Corinei.

— Aș ! deloc. Știu și mă sperie ce are pentru mine.

— Ce ? Ce ? se aud glasurile amuzate.

— Milă, spune Corina.

Se face o tăcere penibilă, dar femeia blondă, Fifi, care vorbise la început, neplăcîndu-i probabil tristețea, dă repede cu gura.

— Atunci sînt eu liberă să cochetez cu el ? Îmi dai voie ?

Şi Fifi se strîmbă comic. Toată lumea rîde...

Corina face un semn de indiferenţă cu mîna.

— Faci ce vrei !

— Am auzit că e îndrăgostit de ţine, îi spune cineva lui Fifi.

—Cred şi eu ! se mîndreşte Fifi.

— Eşti capabilă de orice, îi spune cineva.

Fifi e blondă, zveltă. Are părul despletit în bucle. În mînă poartă o cravaşă. Uimită de prezenţa ei, o întreb pe Ella cine-i femeia. Ella îmi şopteşte :

— Ce, nu ştii ? Celebra îmblînzitoare de lei de la Circul Klutzky din Ploieşti. S-a născut în circ, a trăit, a crescut în circ... Un tip ciudat. Părinţii ei erau acrobaţi de circ. Au murit cînd ea era mică. A fost crescută în circ şi are pasiunea circului. Dar marea pasiune a vieţii ei sînt animalele sălbatice. Cu frumuseţea ei ar fi putut avea o altă viaţă, dar nici nu se gîndeşte. Nu o pasionează decît leii, tigrii şi panterele...

— Dumneavoastră ce căutaţi aci ? o întreabă Fifi pe Ella.

— Ce caut ? Întrebi ? Mîna. Crampa...

Iar se face o mică tăcere. Fifi iar se repede :

— Cum de nu m-am gîndit mai devreme să-ţi fi spus să vii ? Las' că-i vorbesc eu lui de dumneata... Ai mai fost ?

— De două ori.

— Las' că-i vorbesc eu. Intru şi-i spun cine eşti...

— Am mai fost cu doamna Stavri.

Ella mă prezintă.

— Mergeţi şi cu mine. Sîntem foarte prieteni, zice Fifi.

Eu mă simt foarte prost. Fifi se uită la mine cu simpatie. Fifi nu mai e foarte tînără, dar încă foarte bine pentru o blondă. Stranie arătare.

— Staţi aici, doamnă, îmi spune, şi vrea să-mi ofere locul.

— Mulţumesc, pot sta în picioare.

— Vă rog să staţi. Vă rog ! N-am răbdare să stau, eu tot mă scol şi mă mişc. Îmi face plăcere să aveţi loc.

Mă aşez. Sîntem sub bolta de viţă-de-vie înmugurită. Văd curtea şi casa. În fund e o cişmea, o cuşcă şi, mai în fund, pomi. E primăvară. Din cînd în cînd, cîinele în lanţ latră. E ca la ţară. Parcă am fi într-o excursie.

— Dacă stăm aici, spune Ella, nu o să ne vadă şi nu ne ia, iar eu am bilete la concert diseară.

— Mă duc să-i spun că sînteţi aici, zice Fifi, încîntată.

— Lasă... lasă...

— Nu, nu... De ce ? Îi spun, să ştie.

Mă scol de pe scaun şi văd cum merge şi bate la uşă şi intră în cabinetul de consultaţii. Ce ciudată, ce ciudată senzaţie am ! Şi imposibil să-mi dau seama ce simt. În clipa asta, pe poartă intră nepotul meu Dan. Mă izbeşte faptul că, într-adevăr, arată mai bine, mult mai bine. Trebuie să recunosc că eu nu l-am putut ajuta, că am asistat la misterioasa lui boală fără să-l pot ajuta. Acum, toată speranţa îmi este în Ara Surenian. Dan e lîngă mine. Dar eu sînt însă, fără vrere, cu ochii mereu spre odaia de consultaţii. Fifi, zisă şi Mata-Hari, iese, vine spre noi.

— A spus că imediat. I-am spus că sînteţi aici.

Fifi Păpuşa e încîntată, în vervă. E ca la spectacol. Clienţii din curte o privesc toţi. E eroina principală. În clipa asta, pe poartă intră două femei foarte tinere, foarte fardate şi foarte bătător la ochi îmbrăcate. Se ţin de braţ şi privesc, uimite, la gloata de oameni adunată.

— Da' astea ce mai vor ? şopteşte un actor.

Fifi răspunde tot în şoaptă, şoaptă de teatru, care se aude la cîţiva metri.

— Astea au venit să le descurvăsărească...

Se rîde cu hohote. Eu sufăr. Aş dori să plec şi să nu mai vin niciodată. Ella are acum cu cine veni. S-a obişnuit, nu-i mai este frică. Dan de asemenea. Voi pleca imediat. Chiar acum.

— Ella, eu am să plec. Azi e multă lume. Vin altădată.

— De ce ? de ce ? spune Ella.

— De ce ? de ce ? spune Fifi.

— Vin altădată. Eu nu sînt bolnavă. Azi e prea multă lume...

În timp ce vorbesc, uşa cabinetului de consultaţii se deschide şi doctorul iese în prag.

— Doamna Ana Stavri nu este aici ? întreabă.

— Ba da, i se răspunde.

Vine spre noi. Doctorul e în faţa mea. Îmi sărută mîna.

— Doamnă Stavri, am primit un telefon de la pictorul Lucian. Afirmă că a vorbit cu dumneata şi că ai permis să-i

împrumut una din cărțile pe care le am de la dumneata. Sînteți de acord ?...

— Da, da.

— Bun. Atunci i-o dau, cu toate că-mi pare rău...

— Trebuia să vă fi cerut voie mai întîi, dar Lucian...

— Nu, nu. El citește repede. Eu sînt atît de ocupat ! Pe dumneavoastră vă văd cînd are doamna Ella ședință...

Îl zărește pe Dan. E imediat cald cu el. Și-a așezat mîna pe brațul lui. Îl mîngîie. Eu mă bucur nespus de mult. Se întoarce apoi din nou către mine și repetă :

— Vă văd cînd are doamna Ella Dima ședință.

Doctorul pleacă. Doamne, ce gras e ! Ce masiv ! Toată lumea a amuțit. Toată lumea se uită repede la mine, apoi la doctor, pînă dispare în odaia de consultații.

— Ei, ei, zice Fifi, mi se pare că doamnei Stavri îi face curte, nu mic... S-a zis cu mine !

Iar se rîde. Eu stau nemișcată. E cald în soarele ăsta de primăvară. Cîinele încă latră. El, cîinele, mititelul, crezuse că doctorul pentru el ieșise în curte, să-i dea drumul din lanț.

Marți. Mă deștept cu neta senzație că e sărbătoare și nu știu de ce. Sar din pat și-mi amintesc că Dan s-a vindecat. „Iar cine va scrie de 13 ori cîte 9 va avea o mare bucurie..." Bineînțeles, zilnic îmi fac datoria cuvîntului dat și pun cele nouă scrisori la poștă, surîzînd ironic, dar le pun. Îmi este bine. Am o mare bucurie. Fierbințeala sufletului este mare. Îmi este bine. La deșteptare, mă pîndea bucuria, și fusese toată noaptea cu mine, bucuria. O simt. Gîndurile mele au aripi, au adîncuri calde. Bucuria nu are cuvinte, are numai căldură. Palpită în inimă și iară e o clipă în care îmi dau seama că, dacă aș fi avut puterea atunci să fiu lucidă și să nu confund plăcerea, slăbiciunea cu puterea dată fiecărui om de a se găsi pe sine în adîncul firii, aș fi fost ispășită de durerea ce singură mi-o pregăteam. Dar între mine cea adîncă, cea adevărată, și cea plină de slăbiciuni efemere este încă spațiu, încă alte gînduri, alte așteptări, alte slăbiciuni. Nu am puterea dăruirii totale. În urmă, buzele mele murmură, îndrăznesc să murmure : „Și dacă omul e să fie al meu, să fie !" Da, am îndrăznit să hotărăsc. Umblu de colo, colo prin odăi ca de atîtea și

atîtea ori, dar acum pasul meu are aripi. Îmi fac toate socotelile : mă căsătoresc cu el. Se mută la mine. Am casă mare și frumoasă. Ara își păstrează pentru consultații cabinetul actual. Îl îngrijesc, în fine, dar să știu că vine acasă la mine ca acasă la el, împreună cu mine, în casa mea. Poate că nu voi putea niciodată scrie, inspirația e secătuită ; poate mi-a fost luat acest dar și, în loc, mi se va da altă bucurie, poate alte puteri se vor înălța din mine...

Doresc să mă căsătoresc și să locuiesc cu Ara. Și doresc fierbinte lucrul acesta. Deci am hotărît. E unicul om întîlnit pînă acum cu care cred că voi fi ascetă și nu voi fi singură. Vom merge împreună în viață. Ah, să trăiesc sub binecuvîntarea privirii lui ? Va pleca să vindece bolnavi cu privirea lui, cu mîinile lui, dar va pleca de la mine de-acasă. Zi și noapte. Va pleca, dar eu, așteptîndu-l, mă voi ruga, mă voi ruga pentru el.

Marți. E prînzul. Nu pot mînca. Gîndul meu nu are cuvinte. Din nou implor îndurare, din nou cer să fiu primită între cei ce se căznesc să nu greșească împotriva firii.

După masă, socotesc timpul și hotărăsc ora cînd să merg la biserică la Sfîntul Anton, așa cum am făgăduit. E întîia marți din cele treisprezece promise să marg la biserică. E primăvară. Va fi o plăcere. Mă bucur de toate marțile în care mă voi duce la biserică. Treisprezece marți fac trei luni și o săptămînă. O să fie vară. Va fi trecut primăvara, va fi vară, iar eu voi ști atunci : voi mulțumi pentru bucuria pe care viața mi-a dăruit-o,

Dacă sînt la șapte la biserică, la șapte și jumătate voi fi acasă, spre opt vine Lucian și mîncăm împreună. El va putea să-mi vorbească de doctorul Surenian... Sau nici el nu știe nimic ? În biserică, aprind trei lumînări. Una e pentru Sfîntul Anton, una pentru mine și una e pentru doctorul Ara Surenian. Imaginea lui e vie în mine. Și, ciudat, stînd așa în biserică, îl simt deodată pe Ara Surenian aproape și prezent, ca și cum și el s-ar gîndi la mine. Îi prind gîndul, îi surprind gîndul întors către mine. Deci e adevărat ! Vineri, cînd am fost la el, mi-a făgăduit că se va gîndi la mine. Îmi amintesc perfect. Eu i-am spus „să se roage..." și el a spus că „se va gîndi". De fapt, e totuna. Îmi dau seama, în clipa asta, că țin minte cu o acuitate anormală : casa, mirosul casei, telefonul care sună, pri-

virea omului, fața, gura, inima care bătea sub halat, fața lui cînd a venit ieri în curte să-ntrebe dacă poate da cartea lui Lucian. Ochii lui în soare au avut o lucire insuportabilă. Și simt o mare exaltare văzînd cele trei lumînări arzînd împreună. Ridic capul către Sfîntul Anton. Statuia e urîtă, dar nu mă supără. Isus, copil, stă în brațele sfîntului, iar mîna îi este așezată pe obrazul sfîntului. Gestul mă înduioșează. Un gest gracil, mîna mică pe fața puternică a sfîntului. Închid ochii, inima mea are o mîngîiere dulce. Parcă și mîna mea e pe fața sfîntului. Îi mulțumesc că sînt aici. Îmi dau seama de interiorizarea inimii mele.

Gata. Am să-l întîlnesc pe Lucian.

Spre opt, Lucian îmi telefonează.

— Să știi că nu pot veni la tine, îmi spune.

— Pentru ce ?

— E băiatul meu răcit. Nu vreau să-l las singur. E o prietenă care a venit și stă un ceas cu el, apoi pleacă. Trebuie să stau cu băiatul.

— Bine, Șeriule... dar eu... vin eu la tine. Stau cu tine un ceas-două și apoi plec acasă.

— Minunat ! Vin să te iau. Îmi era urît singur. Tu știi.

— Da, da, știu...

Da, Șeriului îi e urît singur. Nina, Nina... Da, îi e urît singur.

N-am fost pînă azi niciodată la Lucian. Sîntem prieteni, dar el era cel care venea la mine.

Șeriul conduce atît de repede ! Ajungem într-o clipă. Se oprește în fața casei lui. Cobor și rămîn locului privind casa cu uimire și duioșie. Într-adevăr, casa în fața căreia ne-am oprit o recunosc ca fiind cea în care am locuit cînd aveam cinci ani. Casa e complet transformată. Totuși, o recunosc. Îmi face plăcere și mă amuză. Iată gardul pe care ne suiam, fratele meu și cu mine, ca să-l așteptăm pe tata. Iată pomul bătrîn în care nu aveam voie să ne urcăm, iată, în fund, grădina în care ne jucam.

E o casă mică, se scuză Șeriul, văzînd uimirea mea.

— O cunosc. Aici am copilărit. Iată, au trecut atîția ani și, pentru întîia dată de atunci, intru iar în această casă. Ca prin vis îmi amintesc...

— Da ?

— Realitatea, Şeriule, e ciudată. Se spune că totul e iluzie, dar ce pregnantă e iluzia, cît de reală e iluzia ! Eu nu văd diferenţă între iluzie şi realitate, totul e iluzie şi totul realitate. Realitatea iluziei...

Şi ca să nu par pedantă, surîd, dar inima mea nu surîde. Şi vorbesc mai departe :

— Ca prin vis ! Aşa-mi par zilele de atunci. Ce trup plăpînd aveam ! Şi voiam să cresc mare... Acum e grija îmbătrînirii. Ce-a rămas de atunci ? Nimic decît aceeaşi sensibilitate. În fine, să intrăm, dar, spun drept, am avut o clipă de emoţie.

În interiorul casei, bineînţeles, nu recunosc nimic. Totul e transformat. Caut să-mi reamintesc. Mă uit în jurul meu fără discreţie. Se amestecă într-un amalgam ciudat prezentul cu trecutul. Care este oare mai real ?

— Înţelegi, era o casă prea incomodă. A trebuit s-o transform... se scuză iar Lucian.

Dar eu nu-l aud. Sînt tot cu amintirile mele : aci, patul. Tîrziu, un bec mic lumina slab odaia. Mama se întorcea cu tata de la restaurant. Înainte de a se culca, venea să mă sărute. Avea o haină de blană de lutru. Faţa-i era rece, proaspătă de frigul de afară. La piept purta un buchet de violete. Vîram nasul în violete. Erau parfumate, dar miroseau şi a tutun. Era un ideal să miroşi a violete şi tutun. Parfum şi tutun. Şi o haină de blană moale, şi mama care te sărută, îţi sărută ochii ca să dormi...

Şeriul şi cu mine ne aşezăm. În odaia asta, fosta mea odaie, e acum o bibliotecă mare. Tablouri frumoase. În locul patului din copilărie, ştiut de mine — unde mama îmi lua trupul plăpînd în braţe şi-mi săruta ochii — e o masă mare... În sobă e încă puţin foc. E cald, agreabil. Băiatul prietenului meu se simte mai bine. Prietena care l-a păzit nu pleacă încă. Va mînca cu noi. Noi ne aşezăm şi stăm de vorbă. Vreau să-l întreb de doctorul Surenian, să vorbesc de doctor, măcar astfel să fiu cu el. Nu ştiu cum să încep. Dar Lucian mă întreabă el :

— L-ai mai văzut pe doctor ?

— Da, vineri o dată şi ieri, luni, încă o dată.

— De trei ori ?

— Da, de trei ori. Merg cu Ella Dima și cu nepotul meu, Dan Stavri.

— Ce impresie ți-a făcut ?

— Tare, tare greu de spus...

— Să știi că mi-a trimis cartea pe care i-ai împrumutat-o. Am trimis șoferul și...

— Da, știu. Eram acolo, mi-a cerut voie, ieri.

— Ai putut vorbi cu el ?

— Da și nu. Sînt pacienți mulți și mă jenez să-i răpesc din timpul bolnavilor. Am impresia că e inutil, că nu-l interesează. Foarte politicos pentru un somnambul, dar nimic de făcut. O să-mi văd și eu de singurătatea mea, și el de a lui...

— El, singur ? Cu atîția clienți ? Tocmai că nu stă singur niciodată.

— Totuși singur. E singur, o singurătate înspăimîntătoare, o singurătate înfricoșătoare. Clienții vin, plătesc și pleacă...

— Ce-ți veni, draga mea ? Omul și-a organizat viața așa cum îi place.

— Nu, nu și-a organizat-o. Viața a crescut în jurul lui și l-a copleșit.

— Poate. Poate. Ce-i de făcut ? Ar trebui să-i spui... Ar trebui să-l vezi singur. Să-l poftim o dată aici ?

— Vine ?

— Da, vine. La mine vine destul de des. Mănîncă cu mine. Uite, asta e o idee. Hai să-i telefonăm să vină.

Inima îmi bate iar.

— Crezi că vine ?

— Să-i telefonăm.

— Inutil. Telefonul sună mereu, dar nu răspunde nimeni.

— Poate e frate-su acasă. Încercăm.

— Bine, încearcă.

Da, îmi bate inima. Văd casa doctorului. Doctorul e cu ochii închiși. Telefonul sună... sună. Și deodată îl aud pe Șeriul din odaia de alături că vorbește. Îl aud cu uimire. Șeriul se întoarce în odaie unde sînt eu :

— Nu e singur. E domnișoara Joja cu el, mediumul său. Ea a răspuns la telefon. Ce să fac ? Să-i spun să vină cu ea ?

— Desigur. De ce nu ?

Șeriul pleacă iar și se întoarce iar.

— Vine. A spus că vine. Mănîncă cu noi. Vezi, omul trebuie să încerce întotdeauna.

— Desigur.

— Domnișoara Joja e destul de agreabilă.

Îmi amintesc de Anghel, alt mediu. Aștia sînt oamenii lui. E natural să fie cu el. Îmi amintesc de conferință.

— Joja e chimistă ?

— Da. O cunoști ?

— Era la conferință. Una tînără, drăguță.

— Da. E drăguță. Și mie-mi place.

— Dumitale cine nu-ți place ?

— Nimeni nu-mi mai place. Mă distrez.

— Trist ?

— Da. Foarte trist. Dar asta e. Mă distrez. Altfel înnebunesc. De cînd a plecat Nina... Dacă nu era doctorul, mergeam la balamuc. El m-a salvat. Voiam să fac șocuri ca s-o uit pe Nina. Dar doctorul m-a vindecat. M-a liniștit.

— Văd că ții la doctor.

— Da. Țin. E un tip absolut aparte.

— Și lui îi place domnișoara Joja ? întreb și mă costă. Mi se pare că murdăresc ceva. Nu știu pentru ce am întrebat. Regret.

— Nu, lui nu-i place. Lui nu-i place nimeni, dar mișună femeile în jurul lui. L-au cam asaltat damele. L-au văzut singur, cu atîția clienți, își închipuiesc că cîștigă bani mulți.

— Nu a fost niciodată însurat ?

— Ba da. De mult. E despărțit de vreo cincisprezece ani. O armeancă din Armenia. Ea a rămas acolo, la Erevan. El locuiește cu fratele lui. În fine, o poveste tristă, ceva ce-l seamănă...

Doamna Bodescu care a stat cu băiatul prietenului meu vine, și, după ce stă puțin cu noi, pune masa. Unul, două, trei, patru, cinci tacîmuri.

Lucian spune :

— Dar ce-o fi întîrziind așa ? Uite, asta e cu el. Zice că vine imediat și vine peste trei ceasuri sau poate chiar deloc.

— Deloc ? Pentru ce ?

— Pentru că-l mai cheamă cineva între timp sau vine cineva la consultație.

— Noaptea ?

— Oricînd.

— Și cînd doarme ?

— Cînd doarme ? Niciodată sau toată ziua. Doarme mereu. Uite, eu îl cunosc de cîteva luni şi, săptămîna trecută, pentru prima dată am intrat la el în odaie. Aveam neapărat nevoie să telefonez şi m-am dus la el în odaie... şi m-am înspăimîntat.

— De ce ?

— N-am văzut niciodată o astfel de mizerie !

— Cum aşa ?

— Uite, am văzut geamurile lipite cu hîrtie albastră decolorată, iar patul lui nu are decît trei picioare şi al patrulea l-a înlocuit, fiind rupt, cu o ladă mai scundă, care ţine tot patul strîmb. Nu ştiu dacă are cearşafuri...

Simt un fior

— Dar nu se poate !

— Îmi dau cuvîntul de onoare ! Şi miroase a mucegai şi a lampă de gaz.

Îmi amintesc mirosul din casa doctorului. Tablourile desenate de el, toate în ceaţă şi-n nori. Astfel trăieşte „Marele Preot Somnambul" şi-mi este inima strînsă de milă şi de spaimă. Ce ascunde viaţa omului acesta ? Am căutat un yoghi şi am întîlnit un om prea ciudat ca să nu mă lămuresc ce este. Un somnambul, un somnambul care vindecă, vindecă cu mîinile lui ! Telefonul sună. Tresar. Am avut o clipă impresia că sînt în chiar casa doctorului... Şeriul merge la telefon. Se întoarce rîzînd.

— Doctorul. În clipa asta părăseşte casa şi vine imediat. Maşina e la poartă, îl aşteaptă. Iată un eveniment !

Doamna Bodescu termină de pus masa. Şeriul aduce nişte sticle de vin vechi, bun. Ţigări. Pe masă este şuncă, brînză, mere, portocale, salată, prăjituri... În odaie e cald. E agreabil. Şi-mi dau seama iară că inima mea bate, bate tare, fără emoţie, dar tare, marcat, solemn. Nimeni nu cunoaşte întîmplările care vor sosi în viaţă, dar în clipa asta mă amintesc pe mine firavă, aici în casa asta unde nu am pătruns de atîţia şi atîţia ani şi văd şi clipa prezentă desluşit : aşteptăm pe „Marele Somnambul" şi mă înspăimînt. Inima bate. Se aude soneria. Şeriul se duce şi deschide. Intră întîi domnişoara Joja. Îi dau bună seara. Apoi intră doctorul Ara Surenian. Îmi sărută mîna.

— Am întîrziat...

— Ca întotdeauna, spune Şeriul.

— Dacă nu era doamna Stavri nu mai veneam... atît de tîrziu.

— Mă bucur, mă bucur să vă văd, şoptesc.

— Eşti obosit, doctore ?

— Da.

— Şezi pe canapea şi dormi puţin.

— Nu, nu.

Rîd toţi trei : Şeriul, domnişoara Joja şi doctorul. Eu îi privesc, mirată.

— Doarme oricînd şi oriunde, explică Lucian, arătîndu-l ostentativ cu un gest larg al mîinii, ca şi cînd ar prezenta la circ publicului un fenomen.

Doctorul pare foarte liniştit. Surîde. Pare obişnuit să se vorbească despre el aşa. Eu sufăr. E prost îmbrăcat. Cravata strîmbă, un meschin ac demodat, un fel de ac de siguranţă, ţine gulerul.

— O să mîncăm imediat, în cinci minute, spune doamna Bodescu.

— Doctore, pentru ce nu ai pus în onoarea noastră alt costum, adică costumul celălalt ?

Doctorul vrea să se scuze. Şeriul spune :

— Las' că ştiu că pînă-l găseai, mai trecea un ceas. Nu ştii unde l-ai pus...

Iar rîd toţi trei ca de o glumă pe care o cunosc bine, o glumă des repetată, o glumă bună.

Ne aşezăm. Doctorul e într-un fotoliu. Închide ochii şi-mi dau seama că, în aceeaşi clipă, a şi adormit.

— A adormit, spune Şeriul cu duioşie, dar cu voce tare.

— Nu-l deştepta ! şoptesc, speriată.

— Nu se deşteaptă. Nici o grijă...

Şeriul strigă :

— Doctore, ce-o să creadă doamna Stavri ? Ai spus că ai venit pentru dumneaei şi imediat dormi...

Doctorul întredeschide ochii. O crăpătură oblică, ciudată. Ochii sînt impresionanţi. E liniştit.

— O să mă ierte.

— Ce să te ierte ! O să se obişnuiască poate...

— O să se obişnuiască. De altfel, nu dormeam...

— Las' că ştiu. Mîine ne spui tot ce-am vorbit azi.

Doctorul închide iar ochii. Eu îl privesc şi înţeleg că, într-adevăr, acum nu doarme şi deodată ştiu că puterea îi este

îndreptată spre mine, îi simt puterea și, fără rezervă, îi răspund. Inima mea îi răspunde... În odaie e liniște. Nimeni nu vorbește. Doctorul a deschis ochii. Fulgerător mă privește. Are o față neobișnuită, o paloare care nu este a emoțiilor, nici a nesănătății, o paloare sidefată, paloarea omului care a lucrat în interior și a tras puterea toată înăuntru. O autovampirizare momentană. Ochii îi sînt stranii. Tăietura lor oblică are nostalgia crudă a fiarelor închise în cușcă. Simt exaltarea lui egală cu a mea. Știu, știu că ne-am înțeles. Îmi este bine. Periculos de bine. O ușoară beție m-a cuprins. În fine, în fine, omul a răspuns.

— Nu mai dormi, doctore ? întrebă Șeriul.

— Nu.

— Să mîncăm atunci.

Și ne așezăm la masă. În capăt, doctorul. Eu stau în dreapta lui. În dreapta mea, Șeriul. În stînga doctorului, doamna Bodescu și alături de ea, domnișoara Joja. Șeriul mă servește întîi pe mine. Eu iau farfuria și cer voie s-o trec doctorului. Surîzînd, mi se dă voie. Doctorul abia mulțumește. Poate nu a observat. Mă uit ca să văd dacă știe să mănînce. Da, știe să mănînce. Știe să mînuiască furculița și cuțitul, deci omul ăsta a fost printre oameni, omul ăsta are un trecut. Bem vin. Se ciocnește. Lîngă mine, doctorul mănîncă foarte încet. La un moment dat, în timp ce vrea să ducă furculița la gură, ochii i se închid, mîna-i rămîne ușor ridicată, apoi se așează moale în farfurie și rămîne nemișcată. Îl privesc cu spaimă, milă, uimire.

— Doctorul iar a adormit, declară liniștit Șeriul.

— Pentru ce doarme așa ? întreb. E prea obosit ?

— O fi și obosit, dar doarme și cînd nu e obosit. Drama e că adoarme cîteodată și în fața vreunui pacient ! Nu toți înțeleg că trebuie să aibă răbdare, să aștepte să se trezească, că asta nu împiedică forța lui de a vindeca, ci dimpotrivă. Și în fața mea a adormit și totuși m-a salvat, m-a vindecat !

Eu îmi dau seama că însăși forța lui se manifestă mai puternic în clipa în care destinderea nervoasă se face perfect, și că-i este foarte greu să rămîie treaz, pe muche, în echilibru între conștiință și inconștiență. Forța din el îl copleșește. O, dacă ar lucra cu centrul inimii ar descongestiona puterea, nu ar obosi-o atît, dar va voi oare să înțeleagă, va voi să încerce, va avea răbdare să lucreze inima ca să aducă

în ea puterea ? Acum e ca un om beat, care nu aude ce i se spune și cînd aude nu-i pasă. E beat de propria lui putere, ameţit de propria lui putere.

— Doctorul a avut totdeauna puterea asta ? îl întreb pe Lucian.

— Da, dar de doi ani, incomparabil mai multă.

— Brusc mai multă ? întreb iar.

Dar doctorul deschide ochii și răspunde el, ca și cum n-ar fi dormit pînă acum :

— Da, am avut o peritonită. Era să mor. Cînd m-am trezit, după ce am început să lucrez, mi-am dat seama că aveam o putere neobișnuită, însutită.

— Cînd a fost asta ? întreb.

— Acum... poate doi ani... Nu... un an și ceva...

Repede îmi dau seama că, fără vrerea mea, apropiu această întîmplare de întîmplările vieţii mele. Atunci se pregătea despărţirea mea de Filip.

— A fost ciudat. Mă vindecasem de puţine zile și într-o dimineaţă, deșteptîndu-mă, mi s-a întîmplat ceva absolut extraordinar : am revăzut în cîteva clipe toată viaţa mea de pînă atunci, cu toate detaliile pînă la cele mai mărunte și totul atît de viu încît de fapt n-am revăzut, ci am retrăit totul din nou. A fost ceva atît de cutremurător că am început să strig : „extraordinar ! extraordinar ! extraordinar !“ fără să mă mai pot opri. Fratele meu, care era în odaie, s-a speriat ; a crezut că am un acces de demenţă, iar eu nu mă puteam opri să strig : „extraordinar ! extraordinar !“ Asta a fost lucrul cel mai neverosimil, în fine cel mai extraordinar pe care l-am trăit în viaţa mea. După aceea mi-am dat seama că puterea crescuse în mine.

Eu exclam :

— Dar dumneata știi că acest fenomen se întîmplă înaintea morţii ? Înţelegi că asta înseamnă că erai să mori și că ţi s-a dat un plus de viaţă ?

Doctorul mă privește și spune fără interes :

— Poate.

— Și că asta înseamnă și o schimbare totală de viaţă ?

— Poate. De fapt, atunci a început renumele meu...

— Și că dacă nu vei înţelege... ar putea să fie prost ?

— Asta nu cred.

— Acum spun eu ca dumneata : „Poate“.

Bem iar. Se vorbește mult. Fiecare povestește altceva. Doctorul doarme. Se deșteaptă din timp în timp și mănîncă, bea sau spune cîte ceva.

— Lasă-l să doarmă, spune Șeriul cu duioșie. Poate să doarmă la mine în casă cît îi poftește inima, că dacă nu era el, eu eram acum la balamuc. Voiau să-mi facă șocuri electrice ca s-o uit pe Nina, dar el m-a adormit și mi-a spus că sînt fericit și fără Nina și iată că acum sînt cu voi și în stare să vorbesc cu oamenii.

— Ai uitat-o pe Nina ?

— E ! nu pot spune ! E altceva. Iată, trăiesc, dar, în orice femeie întîlnită, totuși o caut pe Nina, dar nu mai sînt atît de disperat. Îmi port amarul, îl duc. Asta e. Sînt un om ca toți oamenii, un om cu tristețea lui pe care și-o poartă...

— Să nu te întristezi acum...

— Nu... nu ! Apoi e doctorul aici. Îl deștept din somn, îl rog să mă adoarmă, îmi face o ședință și trăiesc iar. Doctore, doctore !

Doctorul deschide ochii.

— Nu-i așa că la orice oră din zi și din noapte, oricine te poate deștepta și dumneata îi faci o ședință și-l adormi ?

Îi vorbește îngrozitor de tare, ca la surzi. Doctorul surîde, satisfăcut.

— Exact.

— Pentru ce-i vorbești așa de tare ? îl întreb pe Șeriul în șoaptă. E surd ?

— Nu, nu e surd, dar ca să nu adoarmă în timp ce-i vorbesc.

Sîntem la desert. Portocalele sînt minunate, vinul excelent, prăjiturile proaspete, cafelele fierbinți. Șeriul spune :

— Toată viața am fost amorezat. Urăsc amorul. E cea mai infamă farsă pe care a putut-o inventa natura. E o abjecțiune. Ce n-aș da să-mi treacă definitiv, definitiv posibilitatea de a iubi !

Dar Șeriul se oprește și spune, speriat :

— Și totuși, ar fi îngrozitor. Nici nu știu cum ar fi. De copil, am fost amorezat și amorezat am să mor. Asta e soarta mea. Nu știu cînd îmi trece, dar mă trezesc că sînt amorezat de altcineva și atunci știu că celălalt amor mi-a trecut. Aveam șaisprezece ani. Eram în provincie, la liceu. M-am amorezat de o profesoară. Ea avea douăzeci și cinci de ani. Am trăit

cu ea doi ani. Locuia în celălalt capăt al orașului. Ar fi fost tragedie să ne afle cineva : cariera pierdută, etc. În fiecare noapte o porneam de la mine la ea, cîțiva kilometri. Alergam. Știți ce duceam în fiecare noapte în brațe ? Irigatorul. Nu-l puteam lăsa la ea că proprietăreasa credea că e fată-mare și o fată-mare nu are irigator. Doi ani... N-a știut nimeni... Ce ridicol ! Eu găseam situația poetică. Făceam amor de cîteva ori pe noapte. Nu dormeam de loc. În clasă, eram aiurit de somn, de epuizare. Adormeam în bancă aproape ca domnul doctor Surenian. Băieții rîdeau de mine. Și pentru că nu se cunoștea aventura, fusesem poreclit „onanistul". Apoi ne-am despărțit cînd am terminat liceul. Doi ani alergînd noaptea cu irigatorul în brațe ! Halal ! Moralmente așa alergăm toți, cu irigatorul în brațe și credem că sîntem romantici ! Puah ? Doctore, sînt mulți care vin la dumneata să-i vindeci de amor ?

— Mulți.

— Asta meserie ! Bravo ! Să-i vindeci, doctore, să-i vindeci de amor, fără milă, definitiv ! Dacă ai putea vindeca omenirea întreagă de amor ! Ce surzi, paralitici, ce bîlbîiți sau epileptici ! Nimic, fleacuri ! Amorul, asta boală ! Că nu toată lumea poate ce a putut Ana : să se despartă iubind și să aibă puterea pe care a avut-o să nu se dea în spectacol ! Drept să-ți spun, cînd ai întrebat de doctorul Surenian, credeam că asta vrei : să te vindece de amor, de disperare din amor...

— Totuși, spun, aș mulțumi și eu doctorului.

Doctorul mă privește atent, fără să întoarcă fața, numai ochii îi întoarce. Îi văd din lături, oblici, ciudați.

— ...de cînd îl cunosc pe domnul doctor, pot spune că-mi este mai ușor să fiu puternică... fără Filip.

Mîna mi-este așezată pe genunchi. Și simt mîna doctorului care-mi caută mîna și mi-o cuprinde. Lucrul nu mă miră. Din prima zi cînd am fost la el cu Ella Dima, doctorul m-a ținut de mînă. Și las mîna mea într-a lui. Îmi place. Mi-e bine. Șeriul întreabă :

— Și puterea asta fără „ședințe" ?

— Fără, răspund.

— Ana, cum ai făcut să nu te tîrîi în genunchi să-l implori pe Filip să nu plece de la tine ? Cum ai făcut ?

— Eu am crezut că așa e drept. Lucru excepțional e că a stat cu mine zece ani, nu că a plecat. Întotdeauna am știut, am crezut, m-am pregătit pentru plecarea lui. Era prea tînăr....

— Bine, dar e îngrozitor!

— Este. Îmi dau seama că nu oricine ar fi putut fără să se detrace. Totuși, a fost splendid, a fost perfect, n-am vrut să stric la despărțire ce a fost o dată perfect, cu plînsete, regrete. Am vrut să mulțumesc astfel și lui Filip, și lui Dumnezeu. Pentru majoritatea oamenilor, Dumnezeu e ceva de pus în rezervă și la care apelează la spaimă și durere. Eu am crezut că Filip a fost trimis mie la mare greutate, ca un înger, și știam că îngerul va pleca după ce-și va îndeplini misiunea. Și... l-am lăsat să plece... Era să mă agăț de înger?

— Fericiți oamenii care pot gîndi și simți așa!

— De altfel, trebuie să vă spun ceva foarte ciudat. Poate că e seara destăinuirilor ciudate, dar iată, ceva foarte ciudat: nu am fost niciodată căsătorită cu Filip.

— Tot din același motiv?

— Nu, dar jurasem, cînd aveam cincisprezece ani, că nu mă voi căsători. Tatăl meu se îndrăgostise de o altă femeie și mama mea a început să sufere îngrozitor. Mama nu avea confidente, era geloasă, închisă, și atunci, la mare disperare, mi-a spus mie, copil, că tata o înșeală, că tata vrea să ne părăsească. Eu nu știam nici măcar ce e dragostea, nici cum se face, nici ce înseamnă. Fiind bolnavă, nu fusesem la școală și nu se gîndise nimeni să-mi explice și am început să asist la ceva îngrozitor: suferea și mama dar și tata. Se amenințau cu sinuciderea, cu plecări iar eu asistam, înspăimîntată. Mama leșina, tata plîngea... și într-o zi cînd, după o scenă îngrozitoare, cu revolvere, bagaje făcute, strigăte — eu eram alături, în sala de baie, și așteptam, îngrozită, să mi se omoare părinții — s-a făcut deodată o liniște în care am crezut că s-a sfîrsit cu ei, am căzut în genunchi și am făgăduit Maicii Domnului că, dacă părinții nu se omoară și nu se despart, eu nu mă voi căsători niciodată... Nu știam ce promit, dar am promis. Nu mă mai rugasem niciodată. Fusesem crescută de părinți mîndri că sînt atei.

Doctorul Ara Surenian păru că se trezește oarecum și întreabă cu greu:

— Și?

— Părinții s-au împăcat... iar eu, puteți crede sau nu, dar m-am ținut de cuvînt. Nu m-am căsătorit niciodată.

Cîtva timp, nimeni nu vorbește, apoi Șeriul întreabă :

— Doctore, dumneata cum faci să nu te amorezezi ?

— Mie... mi-e cam silă...

— Silă ! Bravo noroc ! Ia te uită : silă ! N-ai fost niciodată amorezat ?

— Amorezat ? Nu, niciodată. Drept să-ți spun, mă cam plictisesc femeile, nu mă distrează decît foarte puțin timp... clipe...

— N-ai suferit niciodată din amor ?

— Nu, niciodată.

Rîdem cu toții de fața uimită pe care o face Șeriul. Eu îmi șoptesc mie, inimii mele : „De-aș găsi un om nesupus patimii, l-aș așeza în inima inimii mele !"

— Doctore, doctore, strigă Șeriul, să nu mă lași, să nu mă părăsești ! Ești unicul om pe lume care mă încurajează. Dumneata și Ana. Cînd vă văd, sper că poate am să ajung și eu ca voi : imun amorului. Să nu mă părăsiți...

Mîna mea e încă în mîna doctorului. Mi-o strînge mai tare. Și acum îi răspund : strîng mîna lui. Și inima mea răspunde și ea. Simt o caldă, dulce fericire și, deodată, mă întorc către doctor și-mi așez capul pe umărul lui. Mîna mea liberă i-o așez pe obraz.

Se face o mare liniște în odaie. Toți tac deodată și ne privesc încremeniți. Eu sînt nemișcată și nu-mi pasă de nimeni și de nimic. Doctorul miroase a om sărac care a petrecut iarna într-o odaie încălzită cu lampa de gaz, într-o odaie în care s-a gătit și în care dulapurile miros a mucegai, dar forța care se degajă din trupul lui e caldă și dulce ca o rugăciune, Și, brusc, în clipa aceea, îmi amintesc de mama, de mama care se reîntorcea de la cafenea, restaurant și mirosea bine a violete, parfum și tutun bun, de mama care mă lua în brațe și mă mîngîia. Îmi dau seama că sînt, întîmplător, așezată, după zeci de ani, în același loc : aici era patul meu, și senzația pe care o am acum e aidoma. Lîngă nimeni, lîngă nimeni ca lîngă Ara Surenian și mama nu mi-a fost atît de bine.

Domnișoara Joja exclamă :

— Vai, domnule doctor, nu credeam să văd așa ceva... să fiți sentimental... credeam că nu sînteți în stare...

Doctorul se întoarce către ea :

— Îţi pare rău ?

— Nu... nu, dimpotrivă... bine...

— Ştiam.

Şeriul spune :

— Na ! i-am pierdut şi pe-ăştia ! S-a terminat cu mine ! Zău, doctore, dacă nu simt o mare emoţie... Nu-nţeleg...

— E şi greu de-nţeles, recunosc.

— Aşa, unul lîngă altul, parcă ar fi un Budha cu o vestală. Ana atît de transparentă ! Ce contrast !... Dumnezeule, ce-mi văzură ochii ? A tunat şi v-a adunat ! Aş face o statuie : Budha îndrăgostit de vestala templului, Marele Pontif îndrăgostit de vestală...

Eu tresar... ceva din mine a tresărit... ceva m-a cutremurat. Pontiful... Marele Preot... Pontiful...

I-am dat drumul mîinii doctorului. Sînt singură. Beau din pahar puţin vin. Doctorul a închis ochii.

— De altfel, trebuie să recunosc, spun, că sentimentul de duioşie şi tandreţe pe care-l am pentru doctor a fost din prima clipă şi că mă bucur că l-a simţit şi el. Aşa-i bine. Altfel ar fi fost rău...

— Extraordinar ! Şi omul ăsta e atît de adormit că e în stare să nici nu-şi dea seama ce i se întîmplă, să uite pînă mîine ce i s-a întîmplat ! Bine, Ana, nici unul din noi n-ar fi îndrăznit, nici chiar eu, să-ţi facă curte ! Severa Ana !

— Nici doctorul nu mi-a făcut curte. E altceva ! Nu înţelegi, Şeriule ? E altceva ! Ce curte ? Care curte ? De curte e vorba acum ?

— E într-adevăr altceva, înţeleg, dar ce ciudat lucru ! E un contrast atît de mare între voi încît... încît... sînt şi puţin speriat...

— Pentru cine îţi este teamă ? Pentru el sau pentru mine ?

— Pentru... dumneata, Ana...

— De ce numai pentru mine ?

— Îţi spun, el e în stare să uite pînă mîine. El nu este normal...

— Dar eu sînt... normală ?

— Poate că nici dumneata... poate ! Te rog... bagă de seamă. Nu cumva eşti disperată de despărţirea de Filip... şi te ameţeşti ?...

Vorbim în faţa doctorului ca şi cum el n-ar fi de faţă.

— E atît de singur! exclam. Nimeni nu are grijă de el. El vindecă toată ziua oameni, şi pe dumneata te-a vindecat, te-a scăpat de la moarte, de la nebunie, şi acum ţi se pare ciudat că am tandreţe pentru el, că-mi aşez capul pe umărul lui, pentru că te gîndeşti la ce nu trebuie, pentru că te gîndeşti că are haine mototolite, cămaşa transpirată, cravata ca o sfoară şi miroase a mucegai şi a gaz?! Eu m-am săturat de amor! Adineauri spuneai că amorul e abject. Şi eu m-am săturat de amor! Ce, vroiai ca, după plecarea lui Filip, să fi mers la ştrand şi să-mi fi căutat un bărbat? Am stat acasă... L-am întîlnit întîmplător pe doctor. Acesta e un om. Pentru mine e un om acela cu care poţi gîndi la fel, nu acela cu care faci amor. Ştiu că sînt o originală, dar convenţiile sociale, ca şi cele fizice au fost întrecute...

— Nu este nevoie să-mi spui că eşti o originală. Pur şi simplu m-ai înspăimîntat. Mai întîi, ai îndrăznit să te căsătoreşti cu Filip, care era cu atîţia ani mai tînăr decît dumneata şi ai reuşit să faci ceva splendid, uluitor, era o bucurie cînd vă vedea lumea împreună — regele şi regina. Apoi l-ai gonit, cînd ţi s-a părut că trebuie să-l redai vieţii şi n-ai murit, te-ai încuiat în casă şi n-ai murit, nici de îmbătrînit n-ai îmbătrînit, şi acum, acum... ce-ai de gînd? Mă sperii. Asta e trapez la zece metri înălţime fără plasă dedesubt.

— Pînă acum am avut totdeauna puterea să-mi conduc nebunia. Sînt mai tare ca nebunia din mine! exclam fără smerenie, cu o senzaţie ameţitoare de orgoliu şi sfidare. Îmi iau toată responsabilitatea.

— E un om extraordinar... dar...

— Dar nu e îmbrăcat la modă.

— Vai de mine! vai de mine! Nici eu nu sînt atît de frivol ca să mă uit la îmbrăcăminte... dar...

— Nu mă interesează decît sufletul. O, de-aş găsi un om nesupus patimii, l-aş aşeza în inima inimii mele!

Doctorul e lîngă mine. Am vorbit într-adevăr în faţa lui, ca şi cum n-ar fi fost de faţă. Doarme mai profund ca niciodată. Capul i-a căzut pe piept.

— E obosit, spun. Să plecăm. Mîine are de lucru. Ai să te duci să-ţi ordone să trăieşti, că viaţa e frumoasă şi că amorul o să-ţi treacă. Şi acum comentezi dacă face sau nu să-l iubească şi pe el cineva!

— Şi cu îl iubesc...

— Da, dar nu ca mine.

— Da, nu mă văd cu capul pe pieptul lui !

Toţi rîdem. Întind mîna şi o aşez pe obrazul lui Ara, îmi aşez şi capul pe umărul lui. Se deşteaptă şi, fără nici un cuvînt, mă strînge la el. Îmi strînge faţa la pieptul lui. Mă mîngîie uşor, o, cît de uşor !

— Da, plecăm.

Ne sculăm cu toţii. Bem în picioare cel din urmă pahar de şampanie. Mi se pare mie sau a fost o clipă solemnă sau toată lumea era obosită ?

Domnişoara Joja cu doamna Bodescu, doctorul şi cu mine plecăm. Îl aud din urmă pe Şeriul încă exclamînd :

— Ce-mi văzură ochii ! Ce nu credeam ! Ei, Doamne, de unde nu te aştepţi ! Amorul e ceva într-adevăr îngrozitor !

Mergem pe drum, căutînd o maşină. Pînă la staţie, domnişoara Joja merge la braţ cu doamna Bodescu. Eu cu doctorul. Ne suim în prima maşină. În fund, doctorul, domnişoara Joja şi cu mine, în faţă, lîngă şofer, doamna Bodescu. Domnişoara Joja locuieşte la Şosea, doamna Bodescu în Calea Griviţei, la extremităţile oraşului. Le conducem, întîi pe una, apoi pe cealaltă, şi de la Şosea rămîn singură cu doctorul în maşină. Mă ia de mînă. Îmi aşez imediat capul pe umărul lui. Mă ţine strîns. Rămîn cu capul pe umărul lui. Îi simt respiraţia, îi simt inima bătînd. Îmi este bine. N-am nici o grijă. Acum inima mea bate liniştită şi cald. Îmi este atît de bine la el în braţe ! Îmi este somn şi dulce.

— Nu ţi-e frig ?

— Nu.

Mă strînge mai tare în braţe. Apleacă faţa. Vreau să-l sărut. Întîlnesc gura. O sărutare liniştită, ca pentru copii, dar lungă. Respiraţia mi s-a oprit. Aşez mîna pe obrazul lui.

— Ce bine e lîngă dumneata, îi spun.

Nu răspunde. Stau în braţele lui, nemişcată, pînă acasă. Am ajuns. Îmi sărută mîna. Cobor. El rămîne în maşină, nemişcat. Aud cum pleacă maşina. Nu a coborît şi nu mi-a oferit să mă conducă pînă la uşă. Prost crescut sau prea bine crescut ? Urc la mine. Am ajuns. Sînt acasă. Azi a fost marţi.

Ce noapte! Ce noapte stranie!

Înainte de a adormi, am vrut să-mi clarific gîndurile, dar nu am putut. M-am simţit brusc atît de obosită, încît, copleşită, am simţit că adorm. M-am auzit şoptind: „Să nu mă laşi, să nu mă laşi! Stai cu mine!" dar nu ştiam cui vorbesc, pe cine implor: pe Filip, pe Ara Surenian? Nu ştiam. Am căzut în golul somnului fără vise. Cît timp? Nu ştiu. M-a trezit o prezenţă alături de mine. Buimacă de somn, am crezut că e Filip. Uitasem că Filip a plecat departe, că e cu altă femeie, într-altă odaie, într-alt pat. Oh, de cîte ori, noaptea — în cei zece ani petrecuţi cu Filip — n-am întins mîna să mă bucur că e încă cu mine şi să-mi şoptesc mie: „încă n-a plecat, e încă cu mine". În cei zece ani petrecuţi cu Filip, într-adevăr niciodată nu am crezut că el va rămîne cu mine. Am crezut că e numai trimis de destin să mă păzească, superbul înger cu spadă, victoriosul meu înger. Acum am întins mîna, şi alături nu e nimeni. Sînt singură. Filip a plecat. Singurătatea mea, în clipa asta, capătă o acuitate de strigăt. Inima, trupul strigă de groaza singurătăţii. Sînt singură. N-am pe nimeni pe lume. Şi, în clipa asta a vieţii, îmi amintesc de doctorul Ara Surenian şi am crezut în clipa asta a vieţii mele că el e omul meu. Nu înger care vine şi pleacă, ci om lîngă care trăieşti şi mori, şi că nu mai sînt singură. În faţa lui Dumnezeu mi s-a părut că nu mai sînt singură. Nu era calea lui ca şi a mea? Şi el e ca şi mine, departe de desăvîrşire, dar în esenţă om al dorinţei de puritate. El mă va ajuta, eu îl voi ajuta. Acum, credeam că, în fine, îmi va auzi glasul cînd îi voi spune să-şi caute inima şi s-o dăruiască lumii întregi, şi deşteptat la realitatea sfîntă a puterii inimii, va lucra. Pînă una alta, hipnotiza, sugestiona, făcea demonstraţii, dar nu se ocupa de el, de propria lui putere. Lucra mecanic, cu o forţă pe care natura i-o dăruise, dar nu lucra puterea întoarsă asupra lui ca să descopere în el izvorul spiritual al vieţii. Era, îmi părea întunecat, sau poate numai copleşit de propria lui putere. Calea aceasta nu are sfîrşit, dar deschiderea, începutul, era hotărîtor. Deşteptat la puterea conştientă a inimii, doctorul nu va mai fi copleşit de propria-i putere inconştientă. Puterea lui va creşte, dar va creşte şi puterea de a susţine forţa. Nu va mai dormi toată ziua ca un animal obosit. Numai cîinii şi pisicile dorm de îndată ce nu au ceva de făcut.

În clipa în care era să adorm din nou, potolită, simt iară prezenţa de adîncauri. Stau atentă să pîndesc şi să înţeleg. Nu mai sînt speriată. Prezenţa e caldă. Are şi durere, dar o durere pustiită, acceptată. Sînt mai atentă şi simt, înţeleg. Gîndul lui Ara Surenian, a marelui telepat, e atît de puternic încît îl simt ca o prezenţă reală, materială. Prezenţa e atît de reală, încît întîi mă uit să văd dacă nu e cumva materializată aici. Apoi întind mîna încă o dată pe perna de alături. Nu-l văd, mîna nu-l simte, dar fiinţa mea vibrează cu el. Nu e alături : e în mine. Acum sînt într-adevăr încredinţată că nu mai sînt singură pe lume şi o mare, profundă exaltare mă cuprinde. Aproape îi simt obrazul în palma mea şi simt dulceaţa în inimă, pe care am simţit-o ieri după masă în biserică la Sfîntul Anton, cînd am privit pe Isus copil în braţe la Sfîntul Anton, cu mîna lui mică pe obrazul sfîntului, şi aceeaşi dulceaţă ca ieri seară la pictorul Lucian, Şeriul, cînd, pentru întîiaşi dată, mi-am aşezat mîna pe faţa lui Ara Surenian. Şi nu-mi pare sacrilegiu ci, dimpotrivă, smerită dragoste. De altfel, gestul acesta a marcat timpul petrecut cu Ara Surenian. N-am spus nimănui, nici lui Ara nu i-am spus, mi-a fost prea sfînt lucru, dar mîna mea aşezată încet, conştient, pe obrazul lui Ara era o implorare, implorarea mea să-i fie milă de mine. Ah, clipele acelea în care am crezut că pot muri şi nici un cuvînt nu mai avea sens !... Dar să las asta acum, să povestesc mai bine tot, tot. Iată, iată...

Inima mea era, în noaptea aceea, caldă şi plină de speranţă şi recunoştinţă, o recunoştinţă fără nume, trimisă întregii naturi. Inima îmi palpita ca o stea. În întuneric, văd steaua mea, steaua inimii mele, steaua sfintei aşteptări din mine. Palpită. Apoi stă în faţa mea nemişcată, albă. O clipă apoi, ca un boboc care înfloreşte, trece într-un galben miraculos, pur, de aur viu, transparent. O redau inimii mele. O aşez în „potirul" interior. „Retrage-te în cămara ta şi roagă-te". A fost ultima dată, pentru multă vreme apoi, pînă aproape de pragul morţii pe care l-am atins o clipă, cînd inima mea şi cu mine au fost în puritatea fără amestec. Steaua a fost cu mine şi nu am înţeles, nu am înţeles că steaua îmi poruncea un drum, îmi arăta calea împlinirii. N-am avut putere s-o urmez. Da, iar a fost o clipă cînd aş fi putut să aleg calea izbăvitoare de orice întîrziere, de orice cădere, de orice plăcere mediocră. Dar nu am avut această putere. Am căutat,

am suspinat totuşi după un om, ceream de la un biet om ceea ce nu eram nici eu capabilă să dau. Căutam absolutul în finit, căutam permanentul, eternitatea, perfectul în ceva uimitor, trecător. Dacă cineva a trăit vreodată o astfel de clipă, mă va înţelege, va înţelege ce am suferit, iar cine nu a trăit, să se cutremure şi să nu se joace cu astfel de lucruri care ating moartea sau nebunia. Dar milă nu vreau. Mie nu mi-a fost milă de mine. Eu care ştiu că nu viaţa ne face să suferim ci că, dimpotrivă, noi schilodim viaţa, noi îl facem pe Dumnezeu închis în noi să sufere ! El e perfect, El e viaţa şi ne aşteaptă în eternitate să fim şi noi perfecţi ca să ne dea perfecta bucurie, perfecta dragoste, iar noi alergăm după năluciri, noi participăm la toate întîrzierile noastre, la toate greşelile noastre, în eternitate crucificaţi noi în noi şi apoi tot noi strigăm : Milă ! Milă ! Nici mie nu mi-a fost milă de inima mea crucificată în mine. Am fost martora nebuniei mele ! Nu voi judeca niciodată pe nimeni, niciodată. Numai pe mine mă judec. Oh ! numai de-aş fi suferit destul ca să fi răscumpărat inconştienţa mea, întîrzierea mea !

Toată noaptea a fost prezenţa doctorului Ara Surenian cu mine, în mine, lîngă mine. Ştiam că cel mai bine îl simt pe chiar pragul somnului şi am căutat să menţin trează în mine mintea numai atît cît trebuie ca să pot prinde realitatea subtilă a prezenţei lui. Îmi era teamă să nu-l pierd dacă adorm de tot şi teamă să nu mă deştept complet. Mijloacele întrebuinţate pentru interiorizare le întrebuinţam acum pentru întîlnirea mea, mistica mea întîlnire cu acest om. Prindeam şi pierdeam acea realitate misterioasă, care atît de uşor se poate confunda cu visul sau iluzia : apoi, deodată, ca într-un declic, l-am putut prinde : l-am văzut în dreapta mea. Îl cunosc din eternitate. O teamă sacră mă apasă. Acum ne-am reîntîlnit. Retrăiesc trecutul. Acum, prezentul e făcut din trecut. Nu pot vedea destul de deslușit, dar ştiu că ce prind e real. Sînt ca un om într-o odaie prea puţin luminată. Fac eforturi să văd, dar ce deslușesc e estompat ca într-un film pe o pînză adiată de vînt. De-aş putea vedea, de-aş putea vedea ! Şi trebuie, trebuie să văd, să ştiu. Cred că viaţa mea depinde de ce voi putea întrezări... Şi nu vedeam clar ! Dar ce persistă la toate imaginile e teama şi acuta nevoie de a mai privi şi de a cere, de a implora iertarea. Sîngele din mine cere iertare. Vrea să ceară iertare acestui om care, cu toate că

schimbat, e totuși doctorul Ara Surenian. Sîngele din mine cere iertare. Cu ce-am greșit ? Cînd am greșit ? Ce văd acum e ameţitor de frumos. Pentru ce mi-e teamă, mortală teamă să privesc ? Cui îi este teamă ? Mie, celei de acum, sau celei de atunci ? Cea pe care o văd acolo pare liniștită, inconștientă. Are o transparență florală și văd profilul meu, același ca acum... Văd încăperea templului. E de piatră. Odaia nu are pereți, numai coloane pătrate de piatră. Afară, vegetație tropicală. Apare Marele Preot, Marele Preot Somnambul, cel care profetizează. E o mulțime afară care așteaptă. Cînd apare el, ei cad în genunchi. Cad și eu în genunchi. Se aud hohote de plîns și gemete. Un murmur uriaș. Mulțimea e ca valurile mării, mișcătoare, și geme, se zbate... Și strig, strig... atunci... iar acum mă stăpînesc să nu strig iar, opresc strigătul în gît, îmi aud geamătul strivit. Acum doresc să știu, dar în același timp aș dori să nu știu, să trec peste tot ce-a fost și să mă trezesc liberă, liberă, să se lumineze de zi și să încep o viață simplă... dar îmi dau seama că, dacă vreau să mă eliberez de trecutul care mă apasă, trebuie să am puterea să-l recunosc, să-l văd. Cum am puut trăi pînă acum fără să știu că în mine există o astfel de amintire ? Atît de solemnă, acută și periculoasă amintire, uitată și purtată ca pe o boală necruțătoare ! Mă uit iar.

Acum e lîngă mine Marele Preot. Știu că, dacă nu profit de clipa asta, mai tîrziu va fi poate prea tîrziu. Menţin starea pe margine de vis și știu că visul e realitate. Totuși, nu am suficientă putere să fiu total lucidă. Se fac alunecări din realitatea grosolană într-o realitate mai subtilă, mai grea de prins, care lucrează în bloc, mai greu de menținut. E lîngă mine Marele Preot. E masiv. Hainele îi sînt de aur. E nemișcat. O privire de-a lui mă cutremură, aceeași privire ca acum. Mă caută, privirile ni se întîlnesc... Cum poți dintr-o singură privire să înțelegi o poveste atît de încîlcită ? Probabil pentru că am mai trăit-o o dată și o știu. Iată, iată... O gelozie nebună m-a cuprins. Strig. Strig la el. El, pare și el înnebunit, zădărnicit, incapabil să-mi potolească exasperarea. Sînt ca un animal care se tîrăște, se zvîrcolește pe jos, iar el, încătușat într-o sumbră, nemișcată, masivă tragedie... dar mie nu-mi este milă, nu-mi pasă decît de mine, de suferința mea. Iată, iată... Și apoi un vuiet imens, o prăbușire. Sînt strigătele mulțimii sau vuietul mării, sau numai teama

de abis ?... O prăbuşire în gol, fără timp... Acel gol fără timp, acel vid, mă desparte de conştiinţa de a exista, un gol în care timpul nu mai e perceptibil, nu mai poate fi măsurat... Apoi, tîrziu, îl văd iar pe el, pe Marele Preot Somnambul. Nu mai este înalt şi frumos, e tot el, dar masivitatea îi este grosolană, este ca o statuie de lut. Şi decorul e altul... Îmi dau seama că am alunecat în timp, e ca şi cum, din greşeală, ai întoarce două pagini deodată într-un roman pasionant... Caut să revin în urmă şi nu pot...

Acum, totul se petrece în aer liber şi văd, cu propria mea fiinţă : nişte trepte largi, de piatră, care urcă... Sus e un palat imens, roşu. Decor fără vegetaţie. O natură galben-roşiatică, de nisip şi piatră. Piatră multă. O dezolare grandioasă, solemnă. Da, şi Ara Surenian e aci. E masiv, mare, grosolan. E îmbrăcat cu o rochie ciudată, multicoloră, iar pe cap are o bonetă înaltă. Stă în faţa unei oale neobişnuit de mari, de pămînt, o oală roşiatică de lut. Are în mîini o altă ulcică tot de lut ars şi o lingură de lemn colorată. Privirea îi este înspăimîntătoare. Ochii nu clipesc, par să nu vadă, nu se uită la nimic. Ara Surenian, Marele Vrăjitor, cu lingura, dă de mîncare cuiva care stă închis în oală, închis pînă la gît. Din oală iese un cap cu obraz de copil. Are gura căscată, o faţă scheletică, galbenă, schimonosită de plîns. Şi acum scînceşte. Copilul ăsta, care pare a fi băiat, sînt eu ! Tot eu. Profilul. Mă văd, mă recunosc. Văd cum lacrimile se amestecă cu mîncarea pe care, cu lingura de lemn, mi-o dă în gură. E un fel de terci alb, făină fiartă cu lapte... Mă uit la ochii lui. Ce ochi ! Ochii somnambulului. Fără cruţare, fără conştiinţă. Şi apoi, din nou strigăte, iar strigăte de oameni. Oamenii, mulţimea, şiruri nesfîrşite se învîrtesc în jurul meu. Eu stau închisă în oală, pînă la gît închisă. Ce strigăte! De ură. Strigă parcă şi dansează ritmic, se aud trîmbiţele de lemn, tobe. Ce ură în jurul meu ! Ce zgomote de tobe şi trîmbiţe ! Zbor pietre în jurul meu. Mă lovesc în cap. Se ridică vuietul blestemelor ritmic cîntate. Sînt întruparea zeului rău. Eu — de vină de molime, secetă şi catastrofe ? Urlă ura în jurul meu. Ara Surenian, Marele Vrăjitor, e nemişcat lîngă mine, cu aceeaşi privire de fiară inconştientă. El e, el, tot el... şi deodată durerea în mine e atît de mare încît pare eternă. Leşin şi pierd orice legătură cu trecutul acela.

Sînt la mine în pat. E noapte. Sînt toată o apă de transpirație. Îmi aduc aminte de doctorul Surenian, dar nu-l mai simt lîngă mine. M-aș fi refugiat în prezența asta. Lui să-i cer protecție contra a tot ce zace în mine? Lui să-i cer să mă păzească, să mă ierte? Și în această viață? Da, de aceea a venit: ca să mă ierte. Da, de aceea a venit el, el între toți oamenii al meu, întîlnit acum, în pragul bătrîneții. Nu începem nimic nou. Dimpotrivă, dimpotrivă. E o reluare. Și ce teamă-mi este! O teamă exaltată, cu o fericire imensă, în care m-aș zvîrli ca într-o durere vindecătoare. Sper de data asta să nu mai greșesc, acum să fie totul luminos, simplu... De aceea a venit.

Sînt la mine în odaie și senzațiile de spaimă, curiozitate, dulceață, așteptare sînt mai puternice ca în orice aventură posibilă pe meleagurile cele mai depărtate și necunoscute. Sînt în odaie, dar pe meleagurile timpului și ale amintirilor, iar în fața mea, un viitor necunoscut. Aventura cea mai ametitoare...

„Dă-mi mîna, iubitule! Să nu mă lași, să nu mă lași, tu să nu mă lași. M-am reîntors la tine. Tu n-ai aflat cine sînt și că am plătit, dar și firea ta e cutremurată de întîlnirea aceasta. Am plătit tot tot, auzi? am plătit. Acum sînt liberă și de bună voie vin lîngă tine. Pentru fericire am venit. Auzi, auzi, am plătit. M-am răscumpărat, cu durere m-am răscumpărat."

Sînt obosită. Vreau să mă odihnesc, dar nu pot adormi. Realitatea de acum îmi pare tot atît de extraordinară ca și trecutul meu. Sînt deodată în mai multe vieți ca într-una singură și tot eu, eu. Și dibuirile mele în trecut sînt ale prezentului. Acum ne-am întîlnit iar. E bătrîn, e monstruos de gras, e scurt, e neîngrijit, neîmbrăcat, trăiește ca într-o vizuină, e incult, e insensibil la tot ce-mi place, adoarme oriunde îl așezi, și pe acest om l-am recunoscut și l-am ales între toți oamenii, și doresc să-mi trăiesc viața lîngă el, lipită de el, mîna mea în mîna lui, capul rezimat de inima lui. Cînd îi bate inima, eu trăiesc... Și după visurile, halucinațiile din noapte, senzațiile de dulceață, de nebunie sentimentală, multiplicată prin viziuni, senzații de abis, de spaimă, îmi dau seama că, într-adevăr, mi-ar trebui o mare putere de luciditate ca să trag o concluzie acum nu sentimentală, ci un verdict, o hotărîre a

voinței. Dar nu găsesc în mintea mea nici o concluzie. Mi-e dor de Ara Surenian și atît. Mi-e dor. De mii de ani mi-e dor...

Sînt trează. Caut să nu uit ce-am văzut. Viziunile în straturile subtile sînt de obicei concentrate și-și au puterea lor, asemeni simbolurilor și, de obicei, cui i se dă să vadă, i se dă și puterea să înțeleagă, dar niciodată nu sînt date ca să te distrezi. Natura e foarte econoamă în mișcările ei, cu toată aparenta risipă. De aceea, cînd ai o prevestire, un vis sau o viziune, nu trebuie să te oprești la senzațiile tale, ci să cauți să înțelegi pentru ce ți s-a dat să vezi. Un lucru în viitor, premonitoriu, e încă în lumea subtilă în devenire și deci poate fi modificat acolo, în sămînță, prin putere și știință dacă e rău ; iar dacă e bine, poate fi amplificat, grăbit, chemat. Ca un grădinar care știe cum și cînd să semene sămînța, cum și ce să facă pentru a o ajuta să-și dea la maximum roadele, sau cum și cînd să smulgă buruienile. Oamenii merg la școli ani de zile. Învață să scrie și să citească, apoi, mai departe, liceul, apoi, mai-departe, facultățile, specializările ; iar cel care vrea să dea un concert exersează toată viața ore și ore, iar cel care vrea să mînuiască puterile de creație în viață își închipuie că e un lucru ușor, facil, de la sine înțeles și nu pricepe că, în afara muncii care trebuie făcută pentru orice activitate omenească, aici mai e necesar și crearea de puteri noi, disciplinate, în interiorul nostru, de aurificări dificil de obținut. Noi sîntem laborantul și tot noi laboratorul, iar dacă, după ce laboratorul și laborantul sînt gata, îndrăznesc să lucrez pe cont propriu și îndrăznesc să strige în inima lor, ca copiii care sar într-un picior : „iată ce pot eu", atunci pîndește implacabilă moartea, nenorocirea și demența. Adevărata putere și cale e numai cînd totul e făcut în numele unui înalt sens dătător de viață. Aceasta ca să explic și să fie clar pentru ce anumite lucruri am îndrăznit să le fac și altele nu. Și afirm : niciodată, în nici o clipă, nici cînd am înțeles că Filip va pleca, nici cînd m-a lovit mortal durerea lipsei lui Ara Surenian, niciodată n-am făcut nimic din ce se putea face ca să-i aduc înapoi la mine, nici măcar nu mi-a trecut prin minte să încerc a face. Ar fi fost ca și cum, sau mai rău, mult mai rău, mi s-ar fi cerut, pentru a-i avea pe acești

oameni, să omor cu mîinile mele un alt om. Există anumite legi etice care nu pot fi călcate în picioare. De altfel, numai şi numai cînd ajungi să cîştigi această neclintită etică ţi se dă puterea adecvată. Pedeapsa monstruozităţii e atît de mare, prin legea reversibilităţii, şi cu cît întîrzie, cu atît mai grea, prin legea acumulărilor, încît pentru un om care ştie, chiar a se gîndi la asemenea lucruri îi e imposibil. Trebuia să spun aceste lucruri înainte de a povesti încă ceva petrecut în acea noapte. Neputîndu-mă lămuri, am îndrăznit să încerc să văd ce va fi în viitor. Trecutul mi se dăduse să-l văd fără voia mea ; fără să fi cerut să-l văd. Se desfăşurase de la sine. Acum în viitor vreau să pătrund, în viitor să văd. Şi fac o ultimă încercare, ca un om care încearcă reacţia cea din urmă, într-un laborator, ca să stabilească natura, calitatea, posibilităţile unei substanţe. Îndrăznesc să cer să văd. Caut, înainte de a mă azvîrli în vîrtejul destinului deschis înaintea mea, să fiu lucidă, şi am convingerea că voi şti apoi să hotărăsc. Fac ultima experienţă. Mă întind iar în pat, desfac toate încordările din mine, fac linişte, vid. Sînt atentă. Încet, încet, totul se potoleşte. E o cădere lentă într-un spaţiu gol, dar plin de putere. Conştiinţa are puterea să fie martoră şi să privească în acel vid, mai bine zis să aştepte în acel vid şi, deodată, într-un vis provocat, într-o imagine, văd. Văd, şi ce văd e atît de clar, de hotărîtor, că mă sperii, pierd liniştea şi mă trezesc fără să fi avut puterea, eroismul să fi asistat mai departe la ce trebuia să văd, la ce cerusem să văd. Mă deştept total de la prima viziune simbolică a viitorului meu. Dar mi-a rămas deşlușit ce-am văzut : am văzut poarta casei doctorului Ara Surenian şi pe poartă, prins în două belciuge, un lacăt mic, dar perfect solid, de oţel lucitor, încuiat, definitiv încuiat. Atît. Atît. Dar mi-e foarte suficient. Sînt în pat, transpirată, o transpiraţie rece. Mîinile îngheţate îmi tremură. Merg la baie şi beau apă. Şi picioarele îmi tremură. Mă întorc şi mă aşez pe podea. Fruntea la pămînt şi plîng, plîng...

E miercuri.

Ce e mai ciudat e acuitatea cu care s-au imprimat în mine detaliile, absolut toate detaliile acelor zile, de parcă aş fi trăit sub un aparat amplificator, sau am privit printr-un

microscop. Totul s-a exagerat, totul, lucrurile, sentimentele, culorile, senzaţiile, sunetele. Iată, văd strada în care locuieşte Ara. Am fost de trei ori la el. Azi e miercuri, după masă mă voi duce din nou cu Ella. Văd strada în care mă voi duce iar. În faţa casei, pe partea cealaltă a casei, nu e trotuar, strada e adîncită şi a crescut iarbă, şi e un gard foarte lung de beton. Văd iarba şi praful de pe iarbă. Văd gardul de beton. Văd textura betonului. Văd lumina zilei de primăvară, văd cum se opreşte maşina în faţa casei, văd, văd gardul, văd curtea aceea lungă. A plouat, pămîntul e umed, verde mucegăit, văd bordura de pietre care vrea să izoleze orecum o bucăţică de grădină, văd cele două trepte de ciment, văd, văd, văd şi mă dor nervii de acuitatea în care trăiesc. Îmi simt pasul, simt cum calc, simt cum respir, simt cum îmi bate inima, simt sîngele în mine, simt emoţia, simt nerăbdarea, simt bucuria, simt exaltarea, simt aşteptarea, simt teama ; mai ales teama, iar faţa lui îmi este prezentă, atît de prezentă încît mă uluieşte. Dacă ai ceva în faţa ta care te jeneazâ, ori îl dai la o parte, ori îl ocoleşti, dar cum să dau faţa lui la o parte cînd ea este vie în mine, cînd ea mă domină ? La ce să mă gîndesc ? Nimic nu mă interesează. Faţa lui, ochii lui mă pîndesc din interiorul meu. Răsare mereu, parcă s-ar fi aşezat între mine şi întreaga viaţă. Fac vid. Şi asta pot. Exerciţiu de vid, dar cît timp pot sta aşa ca să mă odihnesc şi să mă regăsesc pe mine ? Imediat ce termin exerciţiul, ochii lui, fiinţa lui îşi reiau locul în mintea mea. Şi apoi, vreau oare cu adevărat să rămîn fără el ? Degeaba trăiesc, mă mişc, respir, orice-aş face, oriunde aş fi, nu sînt în realitatea mea, sînt numai şi numai în amintire şi speranţa a ceea ce a fost, a ceea ce va fi cu el. Vreau să fiu fericită lîngă Ara Surenian.

E încă dimineaţă. M-am deşteptat şi, cu toate că noaptea a fost atît de ciudată, nu mă simt obosită. Dimpotrivă. Vie şi intensă de parcă aş fi luat cofeină.

Ieri noapte, în maşină, cînd ne-am despărţit, nu mi-a spus că mă aşteaptă, nu mi-a spus că o să ne mai vedem. E adevărat că nu mi-a spus, dar în acelaşi timp eu am simţit că noaptea s-a gîndit la mine. „Şi te pomeneşti, a spus Şeriul, că doctorul e în stare să uite pînă mîine ce i s-a întîmplat azi !" Într-adevăr, dacă a uitat ? Şi dacă azi, cînd voi apare la el în cabinet cu Ella, el va sta iar cu ochii închişi, cu inima închisă, şi eu, străină, aşteptînd în faţa lui să-şi aducă aminte că

exist ? Dacă a uitat că, noaptea în maşină, m-a sărutat pe gură, că m-a ţinut în braţe ? Dacă toate le face fără să-şi dea seama şi apoi le uită ? Eu îmi amintesc lucruri întîmplate între el şi mine acum mii de ani, iar el să uite ce i s-a întîmplat în ajun ?

Sună telefonul. E devreme. Merg la telefon. Ridic receptorul.

— Eu sînt, Ara Surenian. Ana ?

— Da.

— Pot să-ţi trimit nişte flori ?

— Da.

— Bine.

A închis telefonul. Asta a fost tot. Spunea Anghel mediumul : „El nu vorbeşte la telefon. Are un frate, tot doctor, dar un doctor care vorbeşte la telefon...". Deci, nu a uitat. Ştie. A vorbit la telefon. Mie-mi bate inima tare. Peste un sfert de oră, un şofer a sosit cu un buchet de zambile. Mi le-a adus Aurica, fata din casă.

— Doamna noastră primeşte flori ! S-a schimbat ceva !

E veselă. Dau şoferului un bacşiş mai mare decît au putut costa florile. Cînd aveam optsprezece ani eram mult mai blazată ca în clipa de faţă. Am uitat cîte, cîte flori am primit în viaţa mea, cîte declaraţii, cîte lacrimi... am uitat tot. Mi-e sufletul stupid de proaspăt ! Ce dulce narcoză, ce dulce nebunie ! Gura îmi este ca sub o permanentă sărutare, uşoară ca un suspin în somn... După masă, mă voi duce cu Ella la el, îl voi vedea, voi fi fericită. El mă aşteaptă, nu m-a uitat. Vreau să fiu fericită cu Ara...

Brusc, înainte de a merge la Ella Dima, m-am hotărît să trec întîi pe la Marta. Afară de ea, nu pot vorbi cu nimeni pe lume. Aş putea, bineînţeles, să nu vorbesc cu nimeni ca de atîtea şi atîtea ori în viaţa mea, cînd am făcut lucruri care ieşeau din comun şi cînd mi-a plăcut să-mi iau toată responsabilitatea extravaganţelor mele. Dar de data asta îmi era oarecum grijă ca nebunia din mine să nu fie mai tare decît mine. În tot cazul, am simţit imperioasa nevoie să vorbesc cu Marta. E unicul om actualmente care poate auzi destăinuirile unui om ca mine. Nu spun cu orgoliu : „un om ca mine". „Altfel decît toată lumea" înseamnă mai întîi izolare, apoi

responsabilitate. Marta însă are cel puţin puncte de comprehensiune. Dacă-i voi vorbi de dragoste pătimaşă, mă va asculta, dacă-i voi vorbi despre vieţile mele trecute, mă va crede. Marta e dintre puţinii oameni, dintre cei care, dacă-i faci să participe cu ceva din viaţa ta, să plîngă sau să rîdă, nu te uită de îndată ce ai plecat de lîngă ea. Marta are defecte mari, dar se dăruieşte şi altcuiva şi la altceva decît la ce-i este strict personal.

Capul, mintea, nervii îmi vuiau încă de cele ce văzusem astă-noapte. Acum nu mai eram eu cea de acum cîteva săptămîni, eram înmulţită prin amintirea a ceea ce văzusem din vieţile mele trecute. Eram eu, tot eu, dar înmulţită într-atît încît devenisem parcă o fiinţă nouă. Într-adevăr, calitatea schimbată prin cantitate.

Merg deci la Marta şi-i spun :

— Uite, nu-ţi cer să mă sfătuieşti. Iau toată responsabilitatea. Totuşi, îmi trebuie un martor. Trebuie să-mi aud glasul. Trebuie să mai ştie cineva ce mi se întîmplă. Probabil că nici tu n-ai să înţelegi, dar eşti dură şi cinstită, atît de cinstită încît ai să discerni, chiar într-o nebunie, dacă e curată sau ascunde ceva urît. Gîndeşte-te, Marta, că la balamuc sînt diverse feluri de nebuni : unii vor să omoare, alţii urăsc, alţii cred că sînt Napoleon, alţii împart averi imaginare. Şi în nebunie şi în beţie există calitate. Ce simt eu, ce fac eu acum e total în afara obişnuitului. Trebuie să ştie cineva ce fac, ce fac în realitate, căci văzut din exterior totul poate fi atît de divers interpretat... Cum ? De pildă, poate fi spus aşa : Ana a văzut un om care are o meserie bună, doctorul cel mai la modă. Omul cîştigă colosal de bine. E o partidă bună. E un om serios, de o vîrstă potrivită şi vrea să-l cucerească, şi face pe nebuna.

— Dar, spus cu alte cuvinte sau alt ton, aceasta este adevărul. Îţi place omul şi vrei să-l cucereşti.

Am surîs. Marta într-adevăr avea puterea să spună lără înconjur ce crede.

— Bine, dar pentru ceva convenţional aş fi găsit poate şi pe altcineva...

Dar Marta nu mă mai aude, îşi urmăreşte gîndul :

— A văzut un om care îi convine din toate punctele de vedere şi vrea să-l cucerească şi-l cucereşte cu mijloacele ei. Dacă omul îţi este potrivit şi mijloacele tale vor fi potrivite

tout se tient. Averea e bună şi ea, de ce nu, cu toate că, probabil, pe tine nu asta te atrage... Pe Filip l-ai ales cînd era sărac lipit.

— Da, dar eu nu vreau cu tot dinadinsul să mă căsătoresc, aşa cum vor femeile de obicei. Tocmai de asta sînt aici ca să-ţi explic unele lucruri şi apoi să mă judeci. Azi-noapte...

Marta a deschis ochii mari, ofuscată. Am rîs uşor.

— Nu te teme. E vorba de cu totul altceva.

— Da, cu tine e vorba mereu de cu totul altceva.

— Nu vreau să mă căsătoresc...

— Da, dar am impresia că niciodată n-ai iubit ca acum, că n-ai fost îndrăgostită ca acum.

— Da, niciodată, dar nu intensitatea contează acum, ci calitatea. E ceva... în fine, e cu totul altceva decît ce am simţit pînă acum. Calitatea iubirii mele cere o căsătorie. Vreau să-mi iau toate responsabilităţile. Şi în conştiinţa mea şi în faţa lumii. Şi iată, ascultă, ştii că am două temeri, două temeri simultane şi contradictorii. Îmi este teamă că dragostea mea pentru acest om este pentru totdeauna, că a fost întotdeauna şi că aşa voi muri, iubindu-l şi că aşa mă voi naşte iar, iubindu-l şi recunoscîndu-l imediat, şi că el niciodată nu mă va iubi aşa cum îl iubesc eu. Apoi, tot eu îmi spun : dar dacă ce simt acum este o nebunie şi deodată mă voi trezi că mi-a trecut, după ce mă voi fi purtat aşa încît acest om să nu mai poată fără mine ? Tu înţelegi că, dacă iubeşti atît de violent, cînd îţi trece nu poate fi indiferenţă, ci repulsie chiar...

— Iar exagerezi, nici nu s-a întîmplat încă nimic, nu ştii nimic şi te gîndeşti ce va fi peste zece, douăzeci de ani.

— Marta, aici nu mai este vorba de zece sau douăzeci de ani, aici e vorba de eternitatea sufletului meu. Ascultă : azi-noapte mi s-a dat să văd. Am văzut suficient din vieţile mele trecute ca să-mi dau seama că de acest om sînt legată indestructibil. Ai timp, ai răbdare să asculţi ?

— Da.

— Ei bine, azi-noapte am văzut, am văzut suficient din amîndouă vieţile mele anterioare ca să înţeleg continuitatea lor, logica lor continuitate, şi să înţeleg şi ce mă leagă de acest om întîlnit acum...

Marta mă priveşte cu intensitate.

— Am cerut şi altă dată să văd. Dar abia acum a fost probabil necesar să văd. Această aducere aminte are un proces

foarte ciudat. La început ai senzația exactă, asemănătoare ca atunci cînd vrei, la deșteptare, să-ți amintești un vis. Fuge, alunecă și adîncurile de unde răsare sau dispare e total misterios. Ai senzații prevestitoare ale visului, chiar înainte de a-ți aminti detaliile. Știi că ai fost trist sau, dimpotrivă, știi că visul însemna ceva important sau că era absurd. Apoi, cîteodată, răsare brusc, clară amintirea visului. Altădată îți este, pînă la urmă, imposibil să prinzi firul. Se cufundă în uitare pentru totdeauna. În amintirea vieților trecute, începutul e asemeni amintirii visului, ai senzația că e important să știi, te căznești să știi, dar, deodată, în loc să răsară amintirea în minte ca în vis, începe să se desfășoare pe ecranul interior, din nou, ceea ce a fost aievea. Nu-ți aduci aminte, ci asiști din nou, din afară de data asta, la ceea ce a fost odată și s-a imprimat undeva din interior și s-a păstrat acolo, ca într-un film, exact ca într-un film. Pentru ce fac această paranteză? Tocmai pentru a-ți spune că aici nu este vorba de fantezie. Un om normal nu confundă imaginația cu realitatea sau cu amintirea. Aici e vorba de o realitate care se desfășoară în interiorul tău și la care asiști. Te uiți cu ochii închiși. Vezi și memorezi. Nu seamănă cu visul căci ești treaz și nu te confuzi cu ceea ce vezi, nu e ca în vis, e într-adevăr ca la cinematograf, dar un cinematograf interior în care eroul principal ești tu. Te vezi pe tine. Știi că ești tu. Retrăiești totul. Senzația e extraordinară. O descoperire a ta uluitoare. Am avut impresia că mă desăvîrșesc. O psihanaliză făcută pe elemente atît de adînci și vii, reale, încît importanța lor era de nedescris. Importanța eternității și a efemerului prinse deodată, într-o singură senzație și certitudine, certitudinea că moartea și nașterea nu sînt decît același lucru în două faze, văzute din diferite, opuse puncte de vedere. O! bineînțeles că durerea e a clipei și rămîne durere și bucurie, bucurie, dar importanța durerii și a bucuriei, a morții și a nașterii iau alte semnificații. Senzațiile rămîn, poate mai acute, dar semnificația lor e alta. Mult mai vastă... În fine... Marta, am văzut, auzi tu, am văzut. Eu acum ce să-ți povestesc mai întîi? Am să procedez așa cum a procedat viața cu mine: mai întîi am să-ți povestesc viața imediat înaintea acesteia și apoi cea care a determinat-o și pe asta de acum. Legea cauzei și efectului e poate legea cea mai implacabilă din cele care au putut ajunge la mintea mea omenească. Cauză și efect și totuși nemecanizată, putînd ființa tot-

odată și liberul arbitru. Libertatea în lege, rugăciunea și voința fiind mijloacele cu care putem interveni. Voința și rugăciunea, acțiunea și smerenia. Iată marile forțe, marile mijloace de a pătrunde în lumea miracolului, acolo unde „vei mișca munții din loc". În fine... Poate că nu am văzut dintr-o imensitate de fapte decît ceea ce strict ne leagă de clipa pe care o trăiesc acum cu Ara Surenian, dar, prin intensitatea a ceea ce simt, îmi dau seama că faptele au fost într-adevăr extraordinare. Iată : Și povestesc Martei cît pot mai clar tot ceea ce văzusem din viețile mele trecute.

Marta a șoptit, privindu-mă cu spaimă :

— Oribil !

— Da, dar am plătit, să nu uiți nici tu că am plătit. În mine e o hotărîre nestrămutată să nu mai greșesc vreodată, îmi este teamă de păcat mai tare ca de moarte. Dar azi-noapte, recunosc, am fost fascinată mai mult de viața de dinainte. Dacă viața din Tibet a fost sub semnul erorii, a uscăciunii, a pămîntului, cealaltă era într-un decor tropical paradisiac, vegetație tropicală. Egipt ? Atlantida ? America de Sud ? Am văzut în pomi și păsări colorate cu cozi ca de curcubeu. Palmierii și florile se legănau, mîngîiate de aerul cald, blînd și umed... M-am văzut într-un templu, un templu fără pereți, numai coloane pătrate care mi-au părut de piatră neșlefuită... totul imens, solemn...

— Dar cu ce-ai păcătuit ?

Am privit-o și n-am putut răspunde.

— Îți este frică să spui ? a șoptit.

— Da. Dă-mi voie, gura mea în clipa asta să nu spună păcatul, dar ce pot să-ți spun e că acolo, în templu, în templu...Nu, nu pot. Acum nu pot să-ți spun... dar în templu, Marele Preot era Ara Surenian, și l-am văzut. Și apoi, că tot el, Ara Surenian era și Marele Vrăjitor din Tibet, cel care m-a zidit în oală. El, tot el. Atît am vrut să-ți spun, ca să știi cît e de importantă întîlnirea mea cu el acum.

— Cu el ai păcătuit ?

— Da.

— E îngrozitor !

— Poate că am plătit și că acum vine fericirea acestei plăți, iar dacă nu, dacă nu, Marta, va fi îngrozitor ! Îl iubesc nebunește, pînă la anihilarea ființei mele, pînă la anihilarea instinctului de conservare... Și, în același timp, simt în mine o

mare forță, o forță sacră, care nu știu la ce-mi folosește. Pentru a fi fericită sau pentru a îndura ce vine ? Nu știu trăi altfel ! Și dacă am plătit greșeala din templu pentru ce acum sînt aprinsă iar de demența dragostei, a pasiunii ? Dacă n-aș crede în eternitate aș înnebuni ! Dacă n-aș crede în tot ce cred, n-aș mai putea trăi. E cîteodată prea grea viața ! Nu mă poate satisface decît perfecțiunea, cu fiind imperfectă și tînjind după perfecțiune, plîngînd după perfecțiune rămîn în simulacru, întîrzii în lucruri omenești ! Și să-ți dai seama de toată vanitatea și totuși să rămîi înlănțuit în efemer, imperfect, iluzie !

— Dar cît timp e așa, trebuie căutată soluția cea mai bună.

— Da, da : lanțuri aurite.

— Spune ce voiai să spui.

— Am spus. Sînt profund nemulțumită de mine și în același timp amețită de o fericire ciudată, care mă ține în foc, dar nu mă mulțumește.

— Mai întîi de toate ar trebui să-l cunoști puțin pe om, să vorbești cu el, să stai cu el, nu așa la el în cabinet, în picioare, cu douăzeci, treizeci de pacienți care se impacientează alături.

— Am stat ieri pînă tîrziu cu el.

— Unde ?

— La pictorul Lucian, știi, Șeriul. Doctorul m-a condus acasă. În mașină, m-a sărutat.

— Cum... te-a sărutat ?

— M-a sărutat pe gură.

A urmat o tăcere.

— A venit la tine, cu tine ?

— Nu, în automobil, îți spun. Și nu te gîndi la ce nu a fost. Dacă ar fi un plus ți l-aș spune.

— Uite, Ana, e greu de urmărit ce faci tu...

— Da, asta spun și eu.

— Și acum, ce ai de gînd ?

— Nu știu, dar dacă-l mai văd, îi spun că vreau să mă căsătoresc cu el.

— „Dacă-l mai văd..." și, în același timp, după această îndoială, urmează : „îl cer în căsătorie". O să aibă omul de lucru cu tine ! Să vedem dacă rezistă la atîta fantezie.

— Dar tocmai aici e drama : că nu e fantezie. E lucrul cel mai serios din tot ce am vrut pînă acum să fac.

— Eu te cred, dar el ? O să te creadă şi el ?
— Dacă nu mă crede înseamnă că nu e omul meu.
— Şi atunci ce faci ?
— Merg iar la mine acasă şi... poate chiar să şi mor...
— Sinucidere ?
— Aş ! Ce idee ! Să mor pur şi simplu.
— Ce simplu !
— E îngrozitor ! Marta, ţi-am spus de la început. Sufletul îmi este în permanenţă în tensiune şi sînt singură, singură. Cîteodată, bucuria în inimă e pură, e sacră şi vie, atît de vie că nu-mi mai trebuie nimic altceva. Dar cît durează ? Zece minute, un ceas, apoi începe iar viaţa şi viaţa are multe ceasuri, multe zile. Poţi să te încăpăţînezi şi să spui : stau aşa, rabd aşa pînă se va milostivi viaţa sau moartea de mine, dar se poate ca, aşteptînd aşa, să ţi se usuce trupul şi sufletul înainte de a găsi ce cauţi. Sufletul se hrăneşte din durere mai bine ca din plictiseală. Plictiseala e cel mai grozav lucru, cel mai mare duşman. Lipsa de senzaţii... e ceva îngrozitor... şi pentru că nu eşti nici cald, nici rece... iar eu sînt a focului, eu nu trăiesc decît în altitudini, pentru alţii irespirabile... şi... am rămas singură. De fapt, eu nu vreau un bărbat, eu vreau un om care să stea cu mine şi...
— Mă ai pe mine.
— Nu, Marta, nu te am. Nu te iluziona asupra acestui lucru. Nu te am, căci nici tu nu te ai încă. Eşti mult mai terestră chiar decît mine şi nu mă simt bine decît lîngă un bărbat, chiar dacă nu trăiesc cu el. O căsătorie albă, dar cu un bărbat, nu cu o femeie.
— E foarte complicat.
— Da, foarte, şi încă mult mai complicat decît îţi închipui. Legăturile noastre cu oamenii sînt lucruri misterioase, foarte misterioase, Marta... iată... Marta, nu ştiam dacă-ţi voi spune şi asta, dar văd că totuşi trebuie să-ţi spun... altfel n-ai să înţelegi... niciodată... niciodată.... cu adevărat, n-ai să poţi urmări ce mi se întîmplă şi am să mă simt prea singură... singură în zbuciumul ăsta...
— Iartă-mă, dar nu te-nţeleg bine. Tot ce spui e şi adevărat şi frumos, dar dacă ieri seară te-a sărutat doctorul, pentru ce vorbeşti acum aşa ? Spui că-l iubeşti. Pentru ce nu eşti fericită ?

— Tocmai de fericirea asta mi-e teamă. Să nu crezi că fac fraze. Este o fericire, o beţie mare, care mă satisface în intensitate, dar nu şi în calitate. Din păcate, nu şi în calitate. Eu aş fi dorit ceva atît de perfect încît să fie translucid, supraomenesc, într-adevăr supraomenesc.

— Şi... cum e ? N-ai putea vorbi mai clar ? În definitiv, nu-nţeleg ce vrei.

— ...adevărul pe care un om îl înţelege, adevărul pe care vrea să-l trăiască devine adevărul adevărat al fiinţei lui. Acest adevăr aparţine dinamismului interior, şi acest dinamism, această forţă îl modelează zi de zi, îl face cu timpul să devină ceea ce gîndeşte. Creăm deci propria noastră fiinţă şi fiece clipă. Or, eu vreau să-mi împlinesc destinul fără întîrziere. Or, destinul fiecărui om este să devie perfect. Eu caut, mă căznesc pe cît pot... Etica interioară, impusă nu de oameni sau societate, ci legea interioară, care stă în inima fiecărui om şi care cere împlinirea, desăvîrşirea omenescului. Cuvîntul „umanitate" este un cuvînt sfînt. Şi eu mă simt responsabilă de omenescul din mine. Nu vreau pentru cine ştie ce slăbiciune ascunsă în mine, ca în fiecare om, să mă orbească şi să mă facă să accept un lucru care-mi place, dar care, poate, mă va opri în mersul meu interior... Sînt... înspăimîntată...

— Pentru ce ?

— Nu ştiu. Dar cu Ars Surenian şi cu mine nu e ce trebuie. Nu e simplu.

— Cum nu e simplu ? Îl vezi de trei ori. Îl iubeşti. Te iubeşte. Te sărută. Te gîndeşti să te căsătoreşti cu el ! Ce nu e simplu ?

— Inima mea îmi spune că nu e ce trebuie. Marta, am întrebat, am îndrăznit să întreb şi am văzut, mi s-a arătat un lacăt la poarta lui. Un lacăt perfect încuiat, mic, dar de oţel, perfect încuiat. Semnele care mi se dau nu mă înşeală, nu m-au înşelat niciodată. Era absolut cert că omul este într-un fel al meu, dar, în acelaşi timp, lacătul la poartă afirmă interzicerea. Pentru ce ? Ce e misterul ăsta ? Nu este o aşteptare cu bucurie, fără emoţie, bucurie cu certitudine, sau e o fericire periculoasă, alături cu drumul. Şi mereu senzaţia că trebuie să cer iertare şi nu ştiu pentru ce, că trebuie să procedez repede şi să termin. Mă văd plecînd singură pe drumuri. În dorinţa mea fac planuri împreună cu el iar în inima mea mă văd singură. Şi graba, graba asta... Îmi bate inima de atîta grabă...

— Totuși, ideea de a te căsători cu el este... o idee bună. De ce să te frămînți ? Ai dreptul să fii fericită dacă ai găsit un om cu care te poți învoi. Desigur că asceza, singurătatea e gradul omenesc cel mai înalt, dar nu oricui îi este dat, și dacă găsești un om care nu te împiedică în credința ta totul e perfect. Să vrei singură cînd nu poți, e orgoliu.

— Da, dar dacă nu te lupți pentru progres, nu vei reuși niciodată.

— Dar dacă o ceri prea devreme, asceza, singurătatea, nu faci decît să întărești rezistența ei. O plăcere interzisă devine obsedantă...

— Bine, am șoptit ușurată.

— De aceea ar trebui întrecut faptul că, după plecarea lui Filip, ai cerut asceza, singurătatea. Nu ai jurat, dar ai cerut. Inima ta e tristă. Inima crezuse ce-ai spus. Trebuie să vorbești din nou cu inima ta și să-i ceri voie să iubești ca toată lumea, normal, și...

— Am cerut. Am cerut, dar inima nu s-a liniștit. Îți spun, întîlnirea fericirii mele cu Ara e de foc, aproape intolerabilă, dar neliniștea e tot atît de mare. Înțelegi ce înseamnă pentru mine să fi găsit un om, să iubești un om care vrea același lucru ca tine ? Un om cu care te înțelegi și cînd tace și cu care nu te plictisești nici cînd doarme. Și totuși să simți acea neliniște inexplicabilă, dramatică. Tocmai pentru că eram atît de neliniștită am cerut să mi se arate și mi s-a arătat : lacăt de oțel la poarta lui. E clar, verdictul a fost dat. Iar eu nu pot ține seama de verdict ! N-am această putere. Chiar puterea asta nu o am, dar sînt înspăimîntată : semnele mele nu mă înșeală.

— Lacătul e poate numai ceva ce trebuie descuiat. O greutate.

— Poate ! Să dea Dumnezeu să fie așa : greutate iar nu verdict.

— Liniștește-te. Tu ai putere. Pentru ce te temi ? Cînd va fi nevoie vei avea putere. De fapt, eu cred că ce ți-a trimis cerul e recompensă pentru cum te-ai purtat cu Filip.

— Poate, poate, dar... În fine, principalul e să am puterea smerenici. Principalul e să nu fii mincinos cu inima ta. Iar dacă drumul e altfel decît l-am hotărît, îl voi primi. Dar ți-am spus : voiam un martor. Tu ești martorul meu, mistica martoră a dorinței mele de puritate, a zbaterii mele. Știu în cîte feluri poate fi interpretat un fapt. Chiar cel ce-l trăiește și tot nu-l

înțelege ; totuși, există cîteva elemente imuabil reale. Aici sper că este cinstita mea dorință de a nu aluneca de la bine și cinstita mea smerenie în a încerca. Nu sînt mulțumită, nu sînt fericită, sînt numai exaltată... Acum am să plec. Ți-am spus tot.

Marta m-a condus la ușă. În ușă i-am spus :

— Să știi că, dacă va fi totuși nevoie să trăiesc cu el, am s-o fac. Cred că nu poate fi intimitate între doi oameni, bărbat și femeie, pînă nu au trăit împreună. Chiar o prietenie între un bărbat și o femeie care au trăit împreună e mult mai temeinică decît alta...

Marta s-a uitat foarte lung la mine, a vrut să spuie ceva și s-a oprit, apoi a murmurat :

— Bine...

Am vrut să plec. M-a reținut.

— Asta o spui după ce te-a sărutat ?

— Da.

— Vrei să trăiești cu el înainte de căsătorie ?

Am rîs, înduioșată de prejudecățile ei.

— Fii liniștită. Eu nu mai vreau amant. Nu mă văd amanta doctorului Surenian, oricît de original ar fi lucrul.

— Bine, dacă spui tu ! Dar nu mi-ar place...

— Eu nu știu dacă vreodată voi trăi cu el. Poate ne vom căsători și nu vom trăi împreună. Așa ar fi cel mai perfect.

Am plecat. În seara aceea am mers tîrziu cu Ella la doctorul Surenian, foarte tîrziu. Cînd am ajuns nu mai erau decît cîteva persoane. Primăvara sosise caldă, bruscă, așa cum vine mereu în București. După iarnă, fără tranziție, deodată apare violent vara. Ne-am așezat în grădină. Aerul era amețitor. Blînd și puternic totodată. Forța începutului. Peste cîteva zile intram în luna mai. Se întunecase. În odaia de consultații a doctorului se vedea, sus la geam, un oblon deschis. În antreiaș, pacienții așteptau plictisiți. S-a deschis ușa odăii de consultații și s-a luminat. În cadrul de lumină a apărut doctorul. Apoi a dispărut. Au plecat unii pacienți, au intrat ceilalți. Consultațiile merg încet. Durează mult. Fiecare client, de cum intră în cabinetul de consultații, începe să povestească cu detalii despre „cazul" lui. Antecedentele bolii și eredocolateralele bolii, nesfîrșite detalii, dar Ara, foarte liniștit, doarme. Nu ascultă, nu-l interesează, profită numai ca să se odihnească puțin. Pe el îl interesează să aibă forță. Forța lui nu are ne-

voie să știe diagnosticul bolii. Forța merge singură unde trebuie și dă unde trebuie, umple golul din corp, golul de vitalitate din corp, recchilibrează dezordinea.

— Ella, ar fi bine să-i spui că ești și tu aici, să ne vadă, să știe. Acum ne vine rîndul.

Așteptăm. Poarta de la stradă se deschide. O recunosc pe Fifi Păpușa. E îmbrăcată de primăvară și, ca întotdeauna, ciudat. Părul ei blond e despletit, în mînă are o geantă mare, foarte mare... Privește în jurul ei. Se apropie de noi. Abia cînd e lîngă noi ne recunoaște. Începe imediat să vorbească repede și fără șir :

— Acum am sosit de la gară. Ultimul tren. Ce să-i fac, nici nu m-am spălat. Am trac. M-am gîndit să mă reped pînă aici să-mi facă o ședință. Să văd dacă mai prind trenul... Vreau, pentru prima oară, să intru singură cu leii. Totuși... mă tem ! Șeful meu e gelos. E capabil să nu dea mîncare suficientă leilor. Apoi, e și primăvară. Și fiarele, în luna asta, sînt mai... mai sălbatice.

— Să nu faci imprudențe, șoptește Ella.

— Nu, nu... Trebuie să încerc. Nu mai pot să-l văd pe neamțul ăsta cum se fălește. Mă înnebunește. Trebuie să încerc. Am premieră.

— Cînd, azi ?

— Nu, mîine. Adică poimîine. În fine, zilele astea. Săptămîna viitoare sînt spectacolele de gală. Trebuie să fiu în formă. Directorul mă înnebunește. Vreau să-mi dea forță !

— Cine, directorul ?

— Nu, doctorul. Viu de la gară așa în treacăt. Nici nu știam dacă-l mai găsesc, totuși trebuia neapărat. Mai sînt clienți ? Acum e rîndul vostru ?

Îi spun :

— Îți cedăm dumitale rîndul.

— De ce ? Pe dreptate. Nu mă grăbesc.

— Nu ne grăbim nici noi, spune Ella. Și noi avem mai mult de lucru cu doctorul.

— Totuși, eu pot sta la urmă.

— O să vedem.

Și Fifi iar o ia razna cu vorba. Vorbește... vorbește. Director, cai, circ, elefanți. Eu nu ascult. Aud crîmpeie și în inima mea e un sentiment de tristețe care mă revoltă. Să-l numesc gelozie ? E gelozie și spaimă. Sînt înspăimîntată de ce-mi trece

prin minte. Pentru ce a sosit femeia asta la ora asta, ca o nebună ? Pentru ce se scuză că a venit ? Nici acum nu am pace ? Ca acum, gînduri înjositoare să-mi atingă inima ? Atunci la ce a folosit toată povestea asta a iubirii mele ? Ca să fie o repetare a ceva ce se întîmplă tuturor, mereu, mereu, ceva din care am vrut, am vrut, am vrut să scap ?

Filip e cu altă femeie, a plecat de la mine abia de cîteva luni şi iată-mă pe mine geloasă pe o femeie uşoară, pentru un om pe care-l cunosc de cîteva săptămîni, un om îmbătrînit, monstruos, inuman... atunci eu... O văd pe Fifi cum se mişcă neliniştită pe scaunul ei. E tînără, e frumoasă, e vitală. Are o privire goală şi dementă. Ochii ei albaştri par de sticlă. Îmblînzitoare de lei ! Ce caută aici femeia ? Numai şi numai batjocură şi interes. Doctorul cîştigă bani mulţi ! Îmi este silă, îmi este silă !

Se deschide uşa cabinetului de consultaţii. Pacienţii ultimi pleacă, doctorul e în uşă, priveşte, aşteaptă. Fifi ne împinge.

— Mergeţi voi întîi, mergeţi ! E rîndul vostru. Nu vreau să vă iau rîndul.

Ella insistă :

— Nu ne iei rîndul dacă ţi-l cedăm de bună voie...

Ella mă ţine de mînă. Mă trage după ea. Am intrat toate trei în odaie. Fifi perorează, se fîţîie.

— Acum viu de la gară. Bună ziua, doctore. Am un trac ! un trac nebun !... Am venit... am venit să-mi faci o şedinţă. Uite, termină cu dumnealor... Eu nu mă grăbesc, aştept. Rămîn cea din urmă. Merg în grădină şi aştept.

— Pentru ce-ai venit atît de tîrziu ?

— Păi n-am spus că vin de la Ploieşti, direct de la gară ? ! Am venit cînd am putut. La noroc. Te găseam, bine. Nu te găsesc, văd eu ce fac. Încercam mîine. Zilele astea, sosim cu circul în capitală şi săptămîna viitoare vreau să intru singură în cuşcă. Ai spus că pot să fac o încercare. Vreau, graţie dumitale, să-l întrec pe şef. E gelos pe mine ! Zice că o s-o păţesc. Pîndeşte în jurul meu cu revolverul în mînă... şi tocmai asta mă enervează ! Neîncrederea lui ! Face înadins. Dar am să-l întrec ! O să fie splendid. Şi toate astea pentru că nu vreau să mă culc cu el ! Mi-am făcut şi un costum nou. În fine, credeam că te interesează. Ştii, mama Sandrei umblă. Ai vindecat-o. Cînd ai să te mai duci acolo, au să-ţi sărute mîinile şi picioarele. Se vorbeşte în tot oraşul de dumneata !

— Stai jos. Îţi fac o şedinţă acum.

— Am venit după Ella. E rîndul ei.

— Doamna Ella şi doamna Stavri au să mai aştepte puţin.

Am ieşit în grădină cu Ella. Nu ştiu dacă ce simt e bucurie, revoltă sau tristeţe. Aş vrea să am puterea să mă deştept dintr-o senzaţie de halucinaţie, în care îmi dau bine seama că trăiesc de cîteva zile. Am vrut ceva total pur, limpede, sfînt, şi iată că inima trăieşte senzaţii simţite de atîtea ori cu alţi bărbaţi: neîncredere, înjosire, tristeţe, senzaţia inutilităţii şi mă revolt. Vreau să plec pe loc, fără nici o explicaţie. Nu învinuiesc pe nimeni, numai şi numai pe mine, numai eu sînt de vină. Să plec, să mă închid iarăşi la mine-n casă, să cer iarăşi iertare conştiinţei mele fără compromisurile dulcege ale amorului, amor cu un yoghi! Iată rezultatul. El, presupusul yoghi, e în odaie cu Fifi, cunoscuta destrăbălată, dresoare de fiare sălbatice şi-i face o şedinţă ca să n-aibă trac. Îmi este ruşine de mine, dar nu mă mişc din loc. Mă reţine ceva şi încă nu ştiu ce mă reţine, încă nu cunosc cît de mare îmi este slăbiciunea şi patima. Şi stau, aşezată pe un scaun mizer în grădina îngustă şi săracă...

Iese Fifi, zisă şi Mata-Hari.

— E rîndul vostru. Eu mai stau puţin să mă odihnesc. E bine aici în grădină, e răcoare. Dacă terminaţi repede, plecăm deodată. A propos, ia să-i spun doctorului să vină să mănînce la vreun restaurant cu mine. Săracu', i-o fi şi lui urît singur...

Fifi merge iar în cabinetul de consultaţii. Se întoarce.

— Azi e prost dispus. Nimic de făcut cu el. Se vede că nu mă mai iubeşte. Hai, duceţi-vă repede, că-i în stare să se supere...

Şi am mers cu Ella în odaia de consultaţii. Îmi tremurau mîinile şi picioarele de revoltă împotriva mea. Şi inima îmi era dureroasă, ca o rană care a dat de frig. Şi nu aveam nici un gînd şi nici o putere. Aş fi alergat în fundul grădinii şi aş fi plîns în noapte, singură cu pomii, acolo unde sta cîinele legat în lanţ. Aici în odaie mă dureau ochii de lumina becului din tavan. O lumină crudă. Mă uit pe faţa lui Ara Surenian şi nu înţeleg nimic. Acesta este omul care, ieri noapte, în drum spre casă, m-a ţinut lîngă el şi pe care eu l-am sărutat? Acum e obosit. Indiferent. Închis. Nu se poate citi nimic pe faţa lui. O faţă de idol asiatic, masiv, cu lumina ochilor uluitoare. Şi iar am impresia că în ceafă are tot o faţă, cu altă expresie,

că are șase ochi, opt mîini, că niciodată n-am să știu care față e cea adevărată sau dacă toate fețele lui sînt adevărate și dacă nici una nu ascunde nimic. Îmi amintesc și de buchetul de zambile pe care mi l-a trimis azi dimineață. Și-mi pare gest convențional să-i mulțumesc pentru flori. Ella se așează pe un scaun în fața doctorului. În fața mea e scaunul ginecologic vopsit alb, impudic și inutil. Iată, iată. Fifi e afară, ne așteaptă. Părea hotărîtă să plece cu doctorul. Omul acesta al meu, pe care îl revendic în fața lui Dumnezeu, e așteptat de o dresoare de tigri, iar eu, chinuită de îndoieli, gelozie, înjosire, stau paralizată, moralmente paralizată. Mie mi-ar trebui o ședință. Mie, și să-mi ordone să mă deștept din halucinația pe care a provocat-o el. Să-mi dea ordin să plec acasă singură, liniștită și liberă. Să-mi dea ordin să uit trecutul, și ce trecut ! Nu cel de ieri, nu. Cel de acum mii de ani. Deci, nici cu omul acesta nu pot avea liniște ? Liniștea trebuie căutată altfel ? Sau ce simt acum e numai întîmplător, fără consistență, imaginat de mine, redeșteptat de mine dintr-o mecanizare a nervilor mei obișnuiți cu gelozia, îndoiala, neliniștea ? Poate încet, încet, lîngă acest om voi revalorifica totul ? Peste un ceas voi rîde de durerea și neliniștea mea ? Iar peste doi ani îmi voi aminti amuzată de ceasul acesta desăvîrșit de ridicol ? În tot cazul, pînă una alta, eu, eu, cu pretenția de a deveni ascetă, sînt aici cu sufletul greu de gelozie, îndoială, tristețe, geloasă pe ascetul pe care cred că l-am găsit. Situația e atît de ridicolă încît mă crispez toată și dacă nu m-ar durea atît de tare, aș rîde, aș rîde de mine. Ce batjocură ! Doctorul spune, Ella repetă : „Mă simt bine, sînt sănătoasă. Simt putere, simt putere în mîini."

A, da, asta e : creierul primește orice. Dacă ai forța să-i spui tu singur, el primește, execută. Dacă nu ai forță singur, îți comandă altul. Dacă așa avea puterea să-mi comand, voi reuși să fac ce vreau. Încep : „Ți-a trecut. Ești liberă. Obsesia ți-a trecut. Ai să-l uiți pe Ara Surenian..." Dar iată că, ajungînd la fraza : „Ai să-l uiți pe Ara Surenian", simt o durere în suflet, în trup și nu vreau, creierul meu refuză, ființa mea refuză. Probabil preferă durerea. Să sufăr, să sufăr pînă mă voi sătura.

Ședința cu Ella s-a terminat. Vorbesc alene. Par să fie foarte liniștiți. Doctor de boli de nervi ! Ara Surenian. Care e mai nebun din noi toți ? Fifi, Ella, doctorul ori eu ? Cred că eu.

Probabil eu. Unii oameni zic că toată viaţa e o nebunie, şi că trăim şi că există viaţă ! Iată, pămîntul imens, rotund, azvîrlit în spaţiu şi pe el milioane de oameni, miliarde care se zbuciumă ridicol, dureros, de mii şi mii de ani... Iată. Experienţa altuia nu foloseşte nimănui. Fiecare începe pe cont propriu totul din nou, cu aceeaşi frăgezime de suflet. Dar nebun eşti numai dacă nebunia din tine este mai puternică decît tine. Pînă acum eu am avut puterea să-mi stăpînesc nebunia. Pînă acum eram originală, dar nu ieşeam din lege, eu conduceam nebuniile mele, dar acum, acum... Iată, îmi este teamă...

Spun : „Fifi ne aşteaptă afară...".

Doctorul face un semn cu mîna de indiferenţă. Ne oferă nişte bomboane. Mănîncă şi el liniştit. Iau o bomboană şi o ţin în mînă, apoi, în ascuns, o zvîrl după sobă. Doctorul vorbeşte încă cu Ella despre boala ei, snzaţiile ei, concerte, magnetofon. Cît o să mai stăm aici ? Şi, cînd o să plecăm, ce-o să fac acasă singură, gîndindu-mă că doctorul e cu Fifi care-l aşteaptă în grădină şi cu care va merge la restaurant ? Brusc îmi pătrunde o putere în inimă. Se deşteaptă o putere, un eroism al durerii. Aşa va fi bine, îmi spun, aşa va fi clar. Orice e preferabil decît îndoiala. Şi doctorul cu Ella încă vorbesc, vorbesc. Nici nu mă bagă în seamă. Eu mă ridic şi merg să văd nişte fotografii pe perete. Îl văd pe Ara Surenian tînăr, foarte tînăr, are barbă, pare de o vioiciune şi vitalitate anormală. O putere de titan. Pare că acum, acum va sări în sus, viu, din fotografie. Are o faţă mai banală ca acum. Îl privesc cu luciditate, vreau să fiu lucidă, să-l cunosc. Îmi este mai uşor să-l cercetez aici în fotografie. Tînăr, cu barbă, e mai străin de mine. Atît de străin încît îmi pare că, dacă l-aş fi întîlnit atunci, nu l-aş fi recunoscut că e al meu. E tînăr, vital, îmbrăcat cochet, frivol, şi din el se degajă o forţă virilă violentă. Are barbă. Pare nu un afemeiat, ci un curvar. Asta e : curvar. Mă întorc înspăimîntată. Îl văd aici în odaie. Au trecut ani şi ani. Nu are barbă. Faţa s-a adîncit. Acum abia seamănă cu Marele Preot Somnambul. Acum s-a redeşteptat trecutul şi pentru el, şi pentru mine. Abia acum. Afară, Fifi, dresoarea de lei, aşteaptă. Să aştepte. E a trecutului. E a omului cu barbă. Ea caută pe curvar, eu însă îl caut pe Marele Preot, de acum mii de ani... Iată fotografia acolo, iată omul aici. E tot atît de greu să-l recunoşti pe Surenian din foto-

grafia de acum trezeci de ani, ca să ți-l reamintești pe cel de acum mii de ani. Și totuși e el, sigur e el. Eu îl recunosc. Îl simte inima. Îl simt că e la meu. M-am liniștit. Senzația destinului implacabil în care mă simt adîncită ca într-o apă care mă poartă, mă leagănă sau mă azvîrle, m-am liniștit. Mă las măcar o clipă să plutesc în voia ei, în voia soartei, ca într-o apă, într-adevăr ca într-o apă adîncă și foarte, foarte puțin limpede...

— Acum o să plecăm, spune Ella.

Se ridică. Încă vorbește, glumește cu doctorul, care e și el în picioare, nemișcat și cîtuși de puțin grăbit. Ella deschide ușa, merge în grădină. Îi aud glasul cum strigă :

— Fifi ! Fifi !

Dar nu-i răspunde nimeni. Eu simt o bucurie, o victorie. Într-adevăr, femeia asta e a trecutului. A plecat, a dispărut. Acum, prezentul e al meu. Doctorul îmi spune :

— A plecat. Vă conduc. Luăm o mașină și vă conduc.

Eu întreb brusc :

— Nu vrei să vii să mănînci la mine-acasă ?

— Cu plăcere.

Mergem în grădină. Doctorul încuie casa. Ne spune să ieșim în stradă că trebuie să dea drumul cîinelui. Îi este teamă ca nu cumva cîinele să ne muște. Ieșim în stradă. E întuneric. Se aude lătratul cîinelui care chelălăie, apoi începe să alerge. Doctorul iese în stradă și încuie poarta. Cînd încuie poarta, fugar dar violent, îmi amintesc de lacătul viziunii, lacătul mic, solid, de oțel. Alung gîndul. Vreau să învîng, vreau să învîng destinul. Asta e : lacătul arată că va trebui să lupt, să descui ceva încuiat. Voi lupta... Voi învinge destinul. Exaltarea mea e atît de mare că orice îmi pare posibil, nimic imposibil, iar piedicile — bucurie. Bucuria victoriei cîștigate.

Plecăm. Ara e între Ella și mine. Mă ia de braț. Se reazămă de mine. E tăcut, obosit. Poate umbla cu ochii închiși. Eu îl duc cu grijă. Nimeni nu vorbește. Îmi face bine liniștea asta. Sînt recunoscătoare de clipa asta de liniște. Umblam în noapte cu omul acesta necunoscut și atît de bine cunoscut totodată, spre un destin nou. E prima dată că vine la mine. Sînt emoționată. Ne urcăm în mașină. Ella spune :

— Fifi se laudă în tot orașul că ești îndrăgostit de ea, domnule doctor.

— Nu o pot împiedica.

Tăcem din nou. Doctorul, în întuneric, în taină, mă ia de mînă şi rămîne aşa. O conducem pe Ella care coboară, apoi maşina o porneşte cu doctorul şi cu mine spre casa mea. Doctorul e lîngă mine, nemişcat. Mă ţine de mînă. Am ajuns. Urcăm cele trei etaje. Urc încet, mă prefac că mi-e greu ca să urce şi el încet, să nu obosească. Am ajuns. Am deschis uşa şi am intrat cu Ara Surenian în casă. Pentru prima dată. De cîte ori va intra de-acum înainte omul acesta în casa mea? În clipa cînd a intrat, eu am înţeles cît de importantă e clipa. Uşa am deschis-o solemn, cum deschizi uşa templului. Şi, fără voie, gîndesc: „Cînd voi muri, oare omul acesta va fi lîngă mine?" Dar gîndul nu are tristeţe, are numai solemnitate. Am intrat în odăi, urmată de omul acesta, găsit întîmplător între oameni, recunoscut de mine între mii de oameni. Da, am deschis uşa casei aşa cum se deschide uşa templului. Astfel am deschis cu în noaptea aceea uşa. Dar omul care intra cu mine în casă ce gîndea? Ce simţea? Este hotărît să nu ştii cu adevărat gîndurile omului care îţi stă cel mai aproape, şi hotărît este să nu ştii ce e cu omul care a trecut în lumea morţilor. Abisuri.

Eu eram mîndră de casa mea. Toate odăile, patru, erau încă ale mele. Filip figura încă pe fişa mea. Ştiam că odăile sînt mobilate cu cel mai perfect gust, dar în clipa asta mi-a fost teamă de luxul şi rafinamentul ei. Dacă omul se va simţi prost în această casă făcută parcă înadins ca să fie în contrast cu casa lui, mizera casă a doctorului Ara Surenian?.

— Să ştii că sînt şi o foarte bună gospodină... am spus cu o umilinţă penibilă.

Eram în clipa asta lașă pînă la a putea falsifica fiinţa mea, a o micşora, ca să nu-l sperii pe om. L-am privit, dar n-am putut ghici nimic în privirea lui, a ştiut să stea închis în el, şi n-am văzut nici dacă măcar îşi dă seama că a intrat într-o casă pe care n-a mai văzut-o. Era tot atît de liniştit ca în cabinetul de consultaţii, mizerul, murdarul, sordidul lui cabinet, unde, cu simplitate, făcea să umble paraliticii, să vorbească muţii, să audă surzii. Iar eu alături de el, mă simţeam înfricoşată să nu-i par, în mijlocul luxului în care trăiam, frivolă. Rafinamentul, frumuseţea, cultura şi dragostea mea îmi păreau piedici. De cîte ori nu am clamat că e datoria noastră să muncim ca să fie totul frumos şi armonios în jurul nostru, să rămînem tineri şi frumoşi! Acum aş putea

renega tot ce-am spus, ca să-i plac omului acesta. Sînt lașă pînă la anihilare. Doctorul Ara Surenian e la mine în casă. Sîntem împreună. Nu trebuie să am decît o grijă, o unică grijă : să nu-l mai pierd. Cum să mă port ? Ce să fac ? Cum să-i explic ? Ce răbdare să am ? Ce grabă ? E unsprezece noaptea. Aurica, femeia de serviciu, a pregătit masa pentru mine și s-a dus să se culce. Sîntem singuri. Aprind lumini. Sînt lumini discrete, bine studiate. Lumini care aduc o atmosferă plăcută, liniștită. Îi fac doctorului loc pe o canapea. Îi așez o pernă. Stă comod. În fața lui, pe o mescioară, e buchetul de zambile trimis de el. Le așez încă o dată, în fața lui, mai mult o mîngîiere și-i spun doctorului, abia acum :

— Mi-a făcut plăcere...

Surîde ușor. Mă așez o clipă lîngă el și-i spun :

— Îți este foame ?

Surîde iar, amuzat :

— Puțin, da.

— Atunci să stai aici și să mă aștepți o clipă.

— Nu vreau să te deranjez.

— Și mie mi-e foame.

— Atunci...

— Fata din casă s-a culcat. A crezut că mănînc singură.

Ara Surenian a închis ochii. Mă ia de mînă, foarte încet, imperceptibil mă trage. Mă așez lîngă el, las capul pe umărul lui. Imediat îmi este bine. Abia acum simt că sînt cu el acasă.

— Stai lîngă mine, îmi șoptește.

Eu stau. M-am liniștit. Nu-mi mai este frică de Ara Surenian, de Marele Pontif, de Marele Preot Somnambul. Apoi, foarte încet, după cîteva clipe, mă împinge de lîngă el.

— Ai spus că ți-e foame...

De fapt, nu-mi este foame deloc. Sînt prea emoționată. Probabil însă că lui îi este foame. A muncit mult. Probabil că mănîncă mult. Mă ridic și merg în cămară, deschid frigiderul. Pun pe o tavă tot ce-mi trebuie, încă un tacîm. Mă reîntorc. Trecînd în sufragerie, îl văd pe doctor așa cum l-am lăsat. E pe canapea cu ochii închiși. Pare obosit. Pun masa, caut să nu fac zgomot, mă gîndesc : „Așa va veni de-acum înainte toată viața. După ce a muncit, va veni aici la mine, la noi, la el acasă. Eu îl voi aștepta, îl voi îngriji. Va fi bucuria, puterea vieții mele să-l aștept și să știu că

vine. În timpul zilei voi vedea de viaţa mea, de oamenii mei, şi poate îmi voi recăpăta talentul, şi inspiraţia şi voi scrie. Ara nu mă va deranja cu nimic. Cînd va sosi, mă va găsi aşteptîndu-l, luminată de toată bucuria dragostei mele pentru el. Iată, iată :

După mii de ani, bărbatul mi s-a întors acasă. Sînt profund emoţionată şi înspăimîntată. Dacă va pleca din nou ? Dacă îl voi aştepta iar ? Să nu greşesc. Să nu greşesc. Mă stăpîneşte teama. Eu care am fost mereu învinuită că sînt o tirană, că fac tot ce-mi trece prin minte, fără complexe, fără temeri, fără prejudecăţi, mă simt acum cuprinsă de o mare timiditate. După mii de ani, bărbatul mi s-a întors acasă. Marele Preot al templului. Eu l-am primit. E obosit. A muncit. A vindecat oameni. Eu acum îl îngrijesc. Pun masa. Iată tacîmul lui la mine în casă. E un ritual sfînt. Astfel se manifestă viaţa. Astfel se exprimă iubirea. Sînt conştientă de fiecare gest şi fiece gest pare hieratic. Femeia îşi îngrijeşte bărbatul care a venit seara, după muncă, acasă. Cunosc fericirea gestului banal, gestului cotidian. Sînt conştientă că, din aceste gesturi, se clădeşte eternitatea, din împlinirea legii, iar acum această lege s-a înălţat în inima mea pură ca un simbol sfînt : femeia e în casă cu bărbatul ei.

Gata. Am pus masa. Am adus mîncarea pe masă. Mă apropii de Ara care doarme. Gura i s-a întredeschis puţin. Doarme adînc dar uşor. Mă uit la el cu atenţie. Văd cît de monstruos îi este corpul, dar nu mă pot uita mult timp. Mă fascinează capul. Şi aşa, cu pleoapele închise, ochii sînt extraordinari. Puterea ochilor e atît de mare că şi aşa, închişi, forţa lor e uimitoare. Fruntea, sprîncenele, genele, pleoapele, de o delicateţe floral㠂, dar de nepătruns. Cum s-ar putea explica atîta putere cuprinsă într-un ţesut atît de delicat ? Pleoapele sînt uşor închise. Genele abia se ating. Nu tremură ca la fecioare emoţionate. Sînt nemişcate ca la fiare sălbatice. O sprînceană e mai albită ca cealaltă.

Chem încet :

— Ara... Ara...

Dar el rămîne nemişcat. Îl privesc în linişte şi cu uimire. Şoptesc iar, aşezînd încet mîna pe fruntea lui.

— Ara... Ara...

El îşi aşează mîna lui masivă, tuciurie, pe mîna mea, o apasă pe frunte şi nu deschide ochii.

— Ai spus că-ți este foame, Ara.

Tace și mă trage iar lîngă el. Iar stau cu capul pe pieptul lui cîteva clipe... ca, brusc și cu vioiciune, să se deștepte, să se ridice și să spuie :

— Hai să mîncăm, Ana.

Mergem la masă. Îl servesc. Iar mă uit cu uimire : da, da, știe să mănînce, mînuiește ca orice om bine-crescut furculița și cuțitul. Mănîncă încet și foarte puțin.

— Totdeauna mănînci puțin ?

— Da.

— Atunci pentru ce ești gras ?

— Nu știu.

— De cînd ești gras ?

— Din totdeauna, dar nu la fel întotdeauna. Am fost și mai slab.

— Azi, de exemplu, ce-ai mîncat ?

— Dimineața, două cafele mari, la prînz nimic, aproape nimic, brînză pîine, unt.

— Cîtă pîine ?

— Destulă.

— Cîtă ?

— Destulă.

— O jumătate ?

Rîde.

— Poate...

— Din cea mare ?

— Da.

— E enorm.

— Da, poate...

— Și altceva ?

— Niște prăjituri.

— Niște ? Cîte ?

— Nu știu. În drum la bolnavi, pe la cofetării... E și vizavi de spital un cofetar. Cînd mă duc să mă bărbieresc, mă ten-tează cofetarul. Stau alături bărbierul și cofetarul.

Rîde.

— Cîte prăjituri ? întreb iar.

Aș vrea să știu ceva precis. Întreb, cu toate că-mi este teamă să-i fiu antipatică.

— Cîte ? Nu știu.

— Trei... patru ?

— Poate...
— Cinci... şase ?
— Da, se poate... Nu ştiu...
— Şapte... opt ?...
Întreb şi mă căznesc să rîd ca să acopăr grija mea.
— Poate... poate... Depinde de zile !
— Azi cîte ?
— Nu ştiu. Nu-mi amintesc... Destule...
Fac socoteala : şapte, opt prăjituri, o jumătate de pîine mare şi spune că azi nu a mîncat ! A vrut să mintă sau e inconştient ? Dacă minte, pentru ce nu minte mai bine ? Dar dacă spun că nu minte bine, pentru ce nu sînt capabilă să aflu adevărul exact. Măcar atît : ce a mîncat azi. Bine, dar dacă aflu ce a mîncat azi, e în stare, după ce va pleca de la mine, să mai mănînce cinci prăjituri, brînză, pîine, ascuns la el acasă... Nu, nu voi putea afla !
— Trebuie să te hrăneşti, dar nu cu pîine şi prăjituri de la cofetării. Nu e tocmai bine.
— Da, nu este tocmai bine...
— Trebuie să te îngrijeşti. Trebuie să fii sănătos şi puternic ca să vezi de bolnavi.
— Slavă Domnului, am putere.
— Abuzezi de ea.
— Da, dacă-ţi închipui că, de cîteva ori, m-am surprins mergînd pe stradă strîmb, aşa... într-o parte...
Ara Surenian îşi făcu repede cruce. O cruce mică în dreptul inimii.
— Am avut senzaţia că fac paralizie, un infarct.
Mă închin şi eu şi şoptesc, înspăimîntată :
— Doamne fereşte ! Te rog, te implor să te îngrijeşti, să te odihneşti. Te implor...
Ara face un gest de indiferenţă :
— Las' că nu-i nimic. Nu mi se-ntîmplă nimic.
Nici acum nu ştiu dacă ce spune e adevărat sau poate că-i face plăcere spaima mea. Îl văd cum mănîncă încet. În fiecare clipă pare că va adormi. Îl servesc, îl ajut. Am un sentiment matern. E atît de obosit încît duce greu furculiţa la gură. Întîrzie. Cîteodată îi cade încet mîna înapoi în farfurie. Stă aşa cu ochii închişi. Eu îl privesc cu evlavie : e obosit pentru că a vindecat oameni.

Îi iau linguriţa din mînă, încet, şi cu grijă îi dau de mîncare ca la copii. Ca o vrajă pătrunde în sîngele meu o căldură ciudată. Duc foarte încet linguriţa spre gura lui Ara Surenian, dar cu o atenţie supranaturală. Simt că voi înţelege ceva foarte important. Înadins întîrzii cu linguriţa în mînă, ca să-mi amintesc, înadins fac iar un gol conştient în mine, atenţia întoarsă spre interior, ca să-mi amintesc : e foarte vag, ca în ceaţă, naptea în ceaţă. Cît de prudent privesc trecutul. Se ţese în brumă iar filmul lent, aproape nemişcat : e Ara, e el, îl recunosc. E masiv, mai mare, mai negru, aceleaşi mîini, mai mari. Eu sînt mică de tot, scîncesc, jalnic scîncesc, şi el, omul mare şi negru, îmi dă de mîncare în gură. Simt gustul şi al mîncării şi al lacrimilor. Acum Ara e Marele Vrăjitor din Tibet. El m-a zidit în oală, el m-a pedepsit, el s-a răzbunat. Marele Preot s-a răzbunat. Mi se face o spaimă de nedescris. Mă cutremură şi realitatea actuală.

Doctorul Ara Surenian e lîngă mine. Stă la masă. Are ochii închişi, surîde şi aşteaptă să-i dau de mîncare. Se joacă. Îi place jocul ăsta. Atunci, cu spaimă şi uluire, imensă uluire, îi dau de mîncare. Am lacrimi în ochi. Lacrimi mi se preling pe obraz. El nu vede. Surîde şi se lasă răsfăţat. Îmi opreşte mîna şi mi-o sărută. Doamne, îţi mulţumesc. Îţi mulţumesc pentru clipă. M-a iertat, m-a iertat deci ! Cred că o mamă care se azvîrle în foc ca să-şi salveze copiii simte ceva asemănător cu ce am simţit eu cînd am hotărît că îi voi vorbi fără reticenţe, fără teamă. Îi voi spune tot. Am hotărît. Îi voi spune că trebuie să ne căsătorim. Să nu ne mai despărţim niciodată.

— Trecem dincolo acum, Ara. Îţi dau cafeaua acolo. Stai aşa, pe canapea. Te odihneşti. Eu mă duc în bucătărie să fac cafeaua.

Plec şi fac cafeaua. Şi exaltarea din mine nu scade. Parcă aş fierbe o licoare vrăjită, dătătoare de viaţă şi de moarte. E o clipă hotărîtoare, aşa credeam atunci şi mă întorc cu inima în solemnitate. Port cafeaua pe tavă ca pe un elixir sfînt, ca în templu.

— Iată cafeaua.

— Stai lîngă mine, îmi spune.

Mă aşez lîngă Ara Surenian. Îi ajut să bea cafeaua.

— Să fii fără teamă, nu sparg nimic.

— Sînt fără teamă, Ara.

— Da.

— Ara, vreau să-ţi spun, vreau să-ţi vorbesc.

A deschis puţin ochii şi m-a privit oblic, privire din colţul catifelat al ochilor lui misterioşi.

— Spune, Ana.

— Ara, am hotărît că trebuie să ne căsătorim...

Aceeaşi privire, dar mai fugară.

— Dumneata să taci. Taci, te rog. Uite ce m-am gîndit. N-am să-ţi explic prea mult, pentru că nu este nevoie. Voi spune numai că eu cred că trebuie să ne căsătorim. Eu te iubesc...

Mi-a cuprins mîna. A tăcut. Eu am spus :

— Îmi face plăcere şi mă cutremură că-ţi spun lucrul acesta. Nu e uşor pentru mine, sînt orgolioasă, răsfăţată, o femeie răsfăţată, dar de cînd te-am văzut, te-am iubit atît de tare şi de clar încît nu-mi mai pot imagina viaţa fără dumneata. Şi în acelaşi timp cred că şi pentru dumneata ar fi bine să ne căsătorim. Nu văd ce ne-ar putea împiedica !

— Ar fi bine.

Surîde dulce, jenat, ca un om căruia i se fac complimente şi nu ştie ce atitudine să ia.

— Nu lipseşte nimic, absolut nimic ca lucrul să se împlinească, spun. Dacă ţi se pare că nu am dreptate, că nu este aşa, ori că nu ţii la mine, te rog să-mi spui imediat şi clar.

— N-am iubit niciodată, nu ştiu ce este asta, şopteşte.

— Ştiu, mi-ai mai spus-o. Tocmai pentru că n-ai mai iubit, acum trebuie să-ţi dai seama că iubeşti. Nu ? Prin contrast, nu ?

— Ce simt e foarte ciudat. Ce simt pentru tine n-am simţit pentru nimeni, nici chiar pentru soţia mea. Ciudat !

— Sînt sigură că mă iubeşti, altfel n-aş putea simţi ceea ce simt de cînd te cunosc, de cînd mi s-a dat să stau lîngă dumneata. Aş simţi dacă nu m-ai iubi !

— Drăguţa de ea ! Eşti adorabilă !

— Nu sînt aborabilă ! Exaltarea din mine a întrecut obişnuitul. Sînt nebună, total nebună, dar ce nebunie frumoasă ! O nebunie de o calitate extraordinară !

Fac o pauză ca să-mi aşez respiraţia, emoţia. El şopteşte :

— Mai spune. Îmi place.

Eu continui :

— Ara, este o nebunie de care nu-mi este ruşine. În faţa unei responsabilităţi umane vorbesc acum. Dacă aş fi cît de puţin cochetă, aş căuta să te cuceresc, aş căuta să fac aşa încît să nu mai poţi fără mine, aş încerca, fie chiar greşit, aş încerca o metodă... în fine... Dar îţi spun drept, ce simt e atît de violent că nu mai am timp să pregătesc atitudinea mea, şi apoi, ciudat ! nici îndoială nu vreau să am că mă vei înţelege, că este din veac totul hotărît ce trebuie să fie între noi. Spun totul aşa cum simt... Şi totul va fi aşa cum trebuie...

Îl privesc. E cu ochii închişi. O fi adormit ? O fi auzit ? Îl privesc cu teamă. Dar mîna lui îmi strînge mîna mea. Îl privesc. Faţa lui e frumoasă. Profilul puternic, trăsăturile clare, iar ochii atît de catifelaţi, pleoapele atît de dulci, încît inima mi se topeşte în dulceaţa lor, parcă mi-ar fi alunecat trupul gol, într-o apă încălzită la soare.

— Mai spune. Îmi place... şopteşte.

— N-am ce să spun. Am spus tot. Acum dumneata trebuie să vorbeşti. Nici nu ştiu dacă eşti divorţat sau nu.

Ara Surenian tace. Dumnezeule, cît timp va tace aşa ?

— Spune, ce-am spus eu e nebunie, Ara ?

— Da, o nebunie frumoasă.

— Vrei să te căsătoreşti cu mine ?

— Vreau.

— Bine, atunci...

— Atunci... nu e chiar atît de simplu...

— Pentru ce nu e simplu ?

— Cum să-ţi explic în cîteva cuvinte o situaţie...

— Nu trebuie să-mi explici. Vrei sau nu vrei ?

— Vreau, dar nu se poate imediat...

— Bine, dar se va putea ?

— Orice se poate...

— Da, orice, dacă vrea Dumnezeu.

Tresare, ca şi cum, în fine, a prins un fir salvator. Deschide ochii de tot.

— Da, într-adevăr, iată, ai exprimat exact situaţia. Se poate, dacă vrea Dumnezeu. Noi o să vedem...

— Dar pînă vedem, ce facem ?

Nu răspunde. Îmi mîngîie mîna, apoi braţul, apoi îmi ia capul şi mi-l aşează lîngă obrazul lui. Eu îmi aşez palma încet pe faţa lui. Stăm nemişcaţi, nu mă sărută. Mai tîrziu îi şoptesc :

— Nu-nțeleg, nu-nțeleg tăcerea ta, dar voi avea răbdare.
— Te rog să ai răbdare...
— Aș fi vrut să știu... acum. I-aș fi spus și lui Filip...
Tresare ușor.
— Lui Filip ? De ce ?
— Ca să fie și el liniștit că, în fine, sînt și eu liniștită...
Șoptește, mă privește :
— Nu, nu încă...
— Bine, bine, nu-i spun.
Timpul trece. Mă ține strîns lîngă el. Nu mai doarme. Pare atent la mine. Mă ține cu grijă și forță. Simt că-i este și lui bine lîngă mine.
— Ce ciudat ce simt lîngă tine ! Îmi șoptește, aproape, aproape de tot de gura mea, și pentru întîia dată sînt conștientă că așa, lîngă el, aproape de el, vocea lui e excepțional de învăluitoare, caldă, misterioasă, aproape ca ochii lui de misterioasă.
— Cînd stau lîngă tine, îmi șoptește, odihna e tot atît de mare ca și plăcerea, e o legănare misterioasă. Ai dreptate, e ceva între noi care nu este de acum, e într-adevăr ceva profund...
Tresar. Cîteva clipe, mă lupt între dorința de a-i povesti totul, tot ce am văzut, dar mă tem. Șoptesc :
— Nici nu-ți poți da seama cît e de adevărat ce spui ! Lîngă nimeni pe lume nu m-am simțit atît de aproape ca lîngă dumneata. Nici lîngă mama, sau poate numai lîngă mama, cînd eram copil...
Îmi este bine și rămîn fără nici un gînd, numai eu și fericirea.
— ...Dacă ar fi un clarvăzător cu noi, ți-ar spune că vede și în trecut și în viitor, ți-ar confirma. Vreodată o să aflăm ce-am fost în celelalte existențe și o să ne confirme ce-ți spun eu : ține minte, din totdeauna am fost împreună, din totdeauna. Tu nu-ți amintești ? Îți amintești ?
— N-aș putea spune...
— Eu însă îmi amintesc... totul.
— Da ?
Surîde.
— Da.
— Spune-mi și mie.
Iar mă lupt cu mine. Nu, nu e momentul.

— Am să-ți povestesc... altădată toate, dar ce trebuie să știi e că totdeauna ai fost cu mine.

— Cred.

— Crezi, Ara ?

— Da.

Tac. Da, îmi este teamă, mai întîi teamă că-l sperii pe omul de lîngă mine, că va crede că sînt realmente nebună, și apoi teamă ca nu cumva să-și reamintească și el și să fugă de mine. De altfel, pentru ce ar rîde ? Și dacă nu rîde, dar se sperie și fuge ? Nu, nu va fugi, nu poate fugi. Ce știu eu e real și va trezi în el amintirea legăturii noastre, milenarei noastre legături... Șoptesc :

— De cînd te cunosc pe tine mi-am reamintit. Aș putea spune că nu mintea mea și-a reamintit, ci inima mea, și sînt cutremurată, pînă în adîncul firii cutremurată. Ara, tu mi-ai fost trimis acum recompensă că m-am purtat bine, eroic, cu Filip, am găsit mîngîiere în eroismul sacrificiului. Mi-ai fost trimis... Îți spun că l-am iubit pe Filip, este adevărat, l-am iubit, dar așa se poate iubi de mai multe ori în viață. Dar cum te iubesc pe tine nu se poate iubi decît o dată, în eternitate. Tu ești unicul meu bărbat. Cred că numai dacă aș fi știut că ești însurat aș fi putut să fug de lîngă tine. Numai gîndul că cineva ar fi suferit din cauza dragostei mele m-ar fi făcut să dispar pentru totdeauna din fața ta. Dar de uitat, nu te-aș fi putut uita niciodată, în vecii vecilor...

E nemișcat, cu ochii închiși, absolut nemișcat, ca un bloc de piatră. Eu vorbesc încă.

— A fost primul lucru de care te-am întrebat : dacă ai femeie și cînd mi s-a spus că ești despărțit de nevasta dumitale de cincisprezece ani, mi-am permis să te caut și să gîndesc așa cum ți-am vorbit. Unde e fosta dumitale soție ?

— În Armenia.

— Pentru ce v-ați despărțit ?

— A... trebuit. Constrîngeri...

— Nu ai vrut ?

— Ba da, într-un fel... da.

— Dumneata ai vrut sau ea ?

— N-aș putea să spun exact. Poate amîndoi, poate împrejurările... împrejurările au contat foarte mult.

— Sînteți divorțați ?

Nu răspunde. A închis ochii. Doarme ?

Iar vorbise ca despre cît mănîncă : „nimic" și apoi aflu că o jumătate de pîine mare și zece prăjituri... Vreau să aflu exact și el răspunde pe jumătate.

— Nu-ți place să vorbești de soția dumitale ?

— Acum nu. Chiar acum nu. Prefer să mă gîndesc la tine.

— Bine. Atunci să lăsăm pe altă dată. Mi-ai cerut să am răbdare.

— Da, să lăsăm pe altă dată...

Sînt învăluită într-o dulce fericire. Ara Surenian e lîngă mine, mă ține lîngă el și spune că-i este bine... a spus că să am răbdare... Voi avea răbdare... voi avea răbdare... Cum aș putea să nu am răbdare cînd îmi este atît de bine ? Totuși, pentru ce nu-mi spune deslușit ce-i cu el, ce e cu fosta lui soție, pentru ce nu m-a sărutat ? M-a ținut lîngă el și nu m-a sărutat. Azi a stat toată seara cu mine și nu m-a sărutat... A spus că nu se poate căsători acum... Și simt că nici nu îndrăznesc să-l întreb. Un respect... o teamă... Am procedat cu atîta nestăpînire pînă acum încît, deodată, m-a apucat o panică. Nu mai îndrăznesc să insist. I-am spus că vreau să mă căsătoresc. Am fost impulsivă pînă la absurd, tocmai ca să nu creadă că am gînduri ascunse, acum trebuie să am răbdare, să nu violentez... E în stare poate să-și închipuie că am un interes material. Gîndul ăsta mă îngrozește, mă tulbură, mă cutremură...

A adormit. Capul lui e pe umărul meu. S-a făcut ceva mai greu. Stau nemișcată. Doctorul Ara Surenian miroase a gaz, a mucegai, a sărăcie, dar din întreaga lui ființă se înalță pînă la mine forța lui, bogăția forței cu care vindecă. O căldură dulce ca un descîntec mă învăluie și-mi este bine, nespus de bine. Se face tîrziu. Îmi este teamă ca mîine să nu se simtă obosit. E tîrziu. Mîine are de lucru, trebuie să vindece. Mîine seară va veni din nou la mine, îl voi aștepta din nou.

— Ara... Ara... hai să mergi acasă.

— Mai stai, stai lîngă mine... șoptește.

— Da, mai stau.

Am adormit și eu ? Nu știu, dar nu mai am noțiunea timpului. Ce odihnă dulce, ca într-o baie catifelată, ca într-o semi-hipnoză...

— Ara... hai, Ara...

Șoptește și el, imitîndu-mă :

— Hai, Ara... Hai, Ara...

Rîde și se ridică, vioi.

— Bine, plec...

Sîntem în picioare, unul în fața celuilalt.

— Mîine vii ? întreb.

Mă apropii de el să primesc răspunsul și primesc privirea lui. Ce privire ciudată ! Violentă și înfricoșată, hotărîtă cu sălbăticie.

— Mîine viu ? mă întreabă și el în șoaptă, dar cu intensitate.

— Eu te aștept.

Se pregătește să plece, cu mîinile își așează ușor părul, dar în loc să meargă spre antreu, spre ieșire, se îndreaptă spre dormitor. Cred că vrea să meargă la baie și-l las. Dar Ara Surenian se oprește în pragul odăii de dormit. Îl văd în pragul ușii. E nemișcat.

Am o senzație stranie. E Marele Preot acolo. Nu îndrăznesc să merg și eu lîngă el. Stau locului, încremenită, nedumerită. Scena a durat destul de mult. Poate un minut, poate două. Apoi îl văd cum se întoarce. Ochii îi sînt stranii. Îmi spune :

— M-am uitat la odaie...

Mie nu-mi trece senzația aceea de neliniște, uimire și teamă. Îl conduc acum spre antreu, spre ieșire. În ușă, înainte de a ieși din odaie, se întoarce, mă cuprinde în brațe și mă sărută. Îmi caută gura și mă sărută. O sărutare însetată, o sărutare fără suflare, o sărutare de bărbat.

A plecat. Am rămas singură. Ara a plecat. I-am auzit pașii pe scară călcînd atent, rar, masiv.

E joi. Dacă pînă acum mi se părea că ce trăiesc e o dulce nebunie, o creatoare exaltare, o acceptabilă exaltare, de aici încolo nebunia a fost mai tare ca mine, m-a stăpînit, și controlul asupra mea nu a mai existat... Am fost stăpînită, dusă de nebunie, și a fost o nebunie... o nebunie... Eram într-un hal de nedescris. Luasem foc. Îmi vibra corpul și-mi anihila puterea de luciditate, de gîndire, dar eram încîntată de mine însămi, de norocul meu, de soarta mea, de viața mea, de iubirea acestui bărbat, atît de altfel decît toată lumea. Eram mîndră. De la o anumită treaptă nu-ți mai dai seama nici că ești beat, nici prost, nici nebun, și atunci ești fără busolă, fără

ancoră, fără port, zvîrlit, purtat, rătăcit pe spaţiile inconştienţei tale. Ce voiam ? Ce aşteptam ? Nimic, decît să simt încă şi încă şi încă această puternică beţie, să-mi motivez, să-mi permit beţia.

Da, Ara a plecat. Da, i-am auzit paşii călcînd atent, rar, masiv, pe scară. Am rămas singură, ameţită de fericire. Inima îmi bătea cu forţă şi fiecare bătaie era o fericire. Intram în păcatul inconştienţei, cu exaltare, cu toleranţă faţă de slăbiciunea mea. Nu, nu voiam, nu am vrut să mai controlez nimic. Certitudinea mea era atît de mare că mie îmi este dat, mie-mi este permis, mie-mi este facilitat să trăiesc altfel decît ceilalţi oameni, încît am uitat, am uitat că, dacă ne răsfăţăm, atunci viaţa devine aspră cu noi, şi că numai dacă nu ne răsfăţăm, ne răsfaţă ea. Acum, la fericire strigam : „eu, eu, eu" şi „vreau, vreau" şi eram mîndră de mine. Eram fără ruşine... Acum îl iubeam pe Ara, iar vieţii îi mulţumeam numai pentru că mi-l dase pe Ara, aşa cum mulţumeşti unui vecin că ţi-a făcut un serviciu sau că ţi-a împrumutat un obiect. Ce-ţi pasă de vecin după ce ai căpătat ce-ai vrut ?

Ce repede am mers să mă culc ! Voiam să fiu singură cu amintirea, singură în întuneric, să-mi deştept amintirea, să mă îmbăt mai adînc de fericirea mea. Într-adevăr, m-am culcat repede. Am stins lampa şi am ascultat în trupul meu fericirea care răsuna ca vuietul mării. Pentru ce să dorm ? Îmi era teamă să dorm ca nu cumva fericirea să adoarmă şi ea. Trupul mi se făcuse viu, înviasem în clipa asta şi-mi dam seama cu uimire că, într-un fel, fusesem moartă în ultimii ani. Se întîmplase cu trupul meu, cu cîţiva ani în urmă, un lucru ciudat, dar pe care abia acum îl descopeream, cu uimire îl descopeream. Dacă îl alesesem pe Filip pentru că era tînăr şi frumos, tocmai tinereţea şi frumuseţea lui mă făcuse să ştiu, dintr-un început, că va trebui să ne despărţim. De atunci încolo începuse în mine o luptă de desfacere a legăturii, o renunţare atît de adîncă şi autentică, încît trupul începuse să adoarmă, să moară. Trupul se pregătea de bătrîneţe. Fiecare clipă era socotită pe răbojul socotelilor din urmă. Astfel avusesem şi puterea să mă despart de Filip fără să strig de durere. Atît de drept, atît de drept mi se păruse că e să-i redau libertatea, să-i ajut să fie departe de mine, fără mine fericit ! Da, mi-am impus să nu sufăr ca să nu-l tulbur nici măcar cu suferinţa mea. Atît de drept, atît de drept era să fie fericit

și liber. Și tot de aceea, în timpul cît fusesem cu Filip, nu scrisesem. Rezervasem lucrul acesta pentru „după" plecarea lui Filip. Dar plecarea lui Filip durase zece ani, aproape unsprezece ani, în care timp trăisem zi de zi așteptînd despărțirea. Cu toții sîntem sortiți morții, dar trăim ca și cînd am fi nemuritori, iar dacă o boală incurabilă ne afirmă că, în curînd, vom muri, ne apucă spaima implacabilului. În dragoste e la fel : tinerețea lui Filip era boala incurabilă de care suferea dragostea mea...

Și iată că acum, acum, neașteptat, lîngă acest om, întîlnit întîmplător de cîteva săptămîni, lîngă omul cu care gîndisem că voi putea face o căsătorie „albă", o căsătorie de muncă și reculegere, trupul tresărise ca de foc la o bucurie adîncă, simplă, vitală.

Nu voiam să gîndesc. Sau, poate, mai simplu : nu mai puteam gîndi. Se catifelase sîngele care vuia în corp. Amintirea sărutării era o realitate vie. Senzualitatea deșteptării era spontană și de o intensitate neobișnuită. Da, luasem foc. Și după ce am adormit, Ara a fost lîngă mine. Cine nu a fost în dragoste cu „cel mai mare telepat al Europei" nu poate ști ce înseamnă prezența continuă a gîndului unui om lîngă tine, în tine. Eu însă n-am știut că pentru el lucrul acesta e simplu și că-l poate face cu oricine, oricînd. Eu credeam că această prezență este dovada că mă iubește. Nici o dovadă nu mi s-a părut vreodată mai sigură ca aceasta. Cîtă pasiune îi trebuie unui om ca să se facă de la distanță atît de prezent ? Am auzit, toți am auzit de cazuri cînd, în clipa morții, cineva s-a făcut prezent. Dar Ara Surenian se face prezent oricînd, rămîne cu tine oricînd, și așa cum voia : rece, supărat sau nu, ca acum, îndrăgostit. Îmi era trupul învăluit în efluvii de dragoste. Eram fericită, încîntată, mîndră și mai ales mîndră de calitatea alegerii mele. Da, nimic ca toată lumea și totodată, de aceea, absolvită de obișnuitele contingențe. Mă încînta și faptul că mi-a putut place un om care nu mai era nici tînăr, nici frumos. Și asta era o dovadă a autenticității sentimentului meu. Eram mîndră și că această întîlnire nu prezenta nici o piedică, nici o piedică, în fine, nici o piedică. Vîrsta, calitățile, meseria, averea, împrejurările — tot, tot, tot. Era al meu, din veci al meu. Exaltarea crescuse la paroxism și aveam certitudinea că mie, mie mi se dăduse pe acest pămînt în acest trup, să trăiesc un lucru perfect în formă și

admirabil în împlinire. Pentru ce nu rămăsese omul acesta, în această noapte, cu mine? Şi mereu şi mereu senzaţia că nu l-am întîlnit din întîmplare pe acest om, ci că l-am regăsit. Şi atunci de ce să nu recunoaştem imediat şi ce trebuie făcut? N-ar fi fost şi aceasta dovada severă a implacabilului care ne lega? Pentru ce întîrziam, ne jucam? Trebuia să nu plece, niciodată să nu mai plece. Desigur, cînd a mers în pragul odăii şi a stat acolo, dacă m-aş fi dus şi eu lîngă el, desigur n-ar mai fi plecat...

Aşa am adormit, consimţind la tot, acceptînd tot, în copleşitoarea certitudine că lucrul, virtual, este deja împlinit. Nu mai trebuia decît să-l afle toată lumea, toţi oamenii de pe pămînt. Îngerii în cer ştiau, după părerea mea. Eu cea dintîi îl aflasem acum, apoi el, apoi ceilalţi. Liniştit surîdea de uimirea mea, de fericirea mea, de emoţia mea, de mirarea mea... recunoştinţa mea, exaltarea mea.

Am adormit. Am adormit, adîncită cu întreaga mea fiinţă în fericirea dragostei mele, dar, desigur, mai adînc, conştiinţa veghea. În liniştea somnului, am tresărit cu spaimă : îmi adusesem aminte de viziunea din ajun : lacătul mic de oţel încuiat la poarta casei lui Ara Surenian. Ce implacabil era lacătul acela mic... Acum îmi dau seama că lacătul semăna cu Ara. Dens, de oţel puternic şi lucitor. Oh! de aceea nu spusese Ara : „Bine, mîine ne căsătorim. Eşti din veci femeia mea şi niciodată nimic nu ne va despărţi."

Eu trebuia să descui lacătul. Dar cum? Prin dragoste, bineînţeles. Pentru ce nu fusese Ara mai cald? Dar sărutarea fusese totuşi atît de caldă! Cum îndrăznesc să spun că nu e cald cînd, şi de la distanţă, îi simt gîndul şi cînd niciodată lîngă nimeni nu am simţit atîta căldură? E mai pudic ca mine. Îi este poate şi lui teamă de mine cum îmi este şi mie de el. Îşi dă seama că nu e tînăr, că nu e frumos, nu e elegant. Nu-i vine să creadă. Eu sînt ca o furtună. Degeaba par a fi fragilă. Sînt furtună nestăpînită.

Iar dimineaţa ştiam că nu mai sînt singură. În nici o clipă a nopţii nu fusesem singură. Primul gînd a fost bucuria că-l voi vedea seara. Îi voi spune să nu mai plece.

Apoi, în ziua aceea, toate clipele au fost trăite în ameţeala fericirii. Vorbeam în gînd cu el tot timpul. Îi explicam tot. Nu aveam nici o îndoială şi nici o reticenţă. Casa am împodobit-o aşteptîndu-l, pe mine m-am spălat, parfumat,

îmbrăcat, aşteptîndu-l. Cum va veni, mă voi duce lîngă el şi mă va săruta din nou. Mă va săruta în fiecare zi pînă la moarte. Mai era atît de puţin timp înaintea noastră pînă la moarte. Şi am făcut din nou planul întregii noastre vieţi. Am organizat mintal detaliile toate. Ştiam orele lui de lucru. Ştiam orele în care voi începe să-l aştept. Şi, desigur, mi-am spus, cînd totul va fi perfect şi viaţa va fi dăruită pentru lucru, normal aşezată, atunci voi începe din nou să scriu. Voi scrie cărţi. Voi fi iertată de ariditatea în care mă lăsase zece ani şi din nou talentul îmi va fi redat. Ara va sta la mine. Voi aşeza casa ca să-i fie comod. Consultaţiile le va da unde locuieşte acum. Voi curăţa casa aceea. Odaia de consultaţii am s-o fac decent, nu elegantă, ci sobră, curată, cu perdele groase de pînză albă. Trebuie să-i comand şi să-i fac halate noi. Mă bucur de pe-acum de ora dimineţii cînd mă voi deştepta, în fiecare dimineaţă şi voi şti, în fiecare dimineaţă, că viaţa a început alături de el. Şi iată că, pentru întîia dată, moartea nu mi se mai părea o groază, o scîrbă. Vreau să mor lîngă el. Dacă se poate, o dată cu el. Vreau să fiu înmormîntată lîngă el. Una cu el, în eternitate cu el !

Strălucirea bucuriei mele era de nedescris. Eroismul sufletului meu, pentru dragostea mea, desăvîrşit. Da, aş fi vrut să mor pentru el, lîngă el. Orice, dar privirea lui să fie a mea, fericirea lui să fie egală cu a mea, exaltarea noastră să ne ducă pînă la perfecţiune !

Cine poate spune cum trece o zi de fericire, în care aştepţi iar fericirea ? Îmi amintesc că în balcon era soare şi că florile îmbobociseră. Îmi amintesc că păsările cîntau în pomi şi că, jos în stradă, fiecare automobil care trecea îmi amintea de cel care, pe seară, va sosi aducîndu-l la mine pe Ara. Trec maşinile pe stradă cu oameni indiferenţi ! Dar o maşină va fi cu Ara. Diseară, una din miile de maşini ale lumii îl va aduce pe Ara la mine. Citesc o carte şi ştiu că Ara există, mă aşez la masă şi ştiu că Ara există, ascult o melodie şi ştiu că Ara există, mă plimb prin odăi şi ştiu că Ara există, mă uit în oglindă şi ştiu că Ara există. Sîngele din trupul meu ştie că Ara există. Inima mea ştie că Ara există.

Iată, aşa a trecut ziua. S-a făcut seară. E joi seara. Una din serile eternităţii. Şi n-am mai putut răbda. M-am dus la Ara Surenian. M-am dus singură. Pentru ce m-am dus ? Pentru că n-am mai putut suporta fericirea singură. Voiam să-l

văd cu un ceas mai devreme. Știam că ultimul ceas al așteptării e cel mai greu. Pentru ce să supun inima la atîta încordare dacă puteam ușura cu un ceas acuitatea așteptării ? Nu se va bucura și el ? Da, se va bucura. Iată, înainte de a intra pe poartă, am așezat mîna pe locul unde văzusem, în noaptea trecută, lacătul, lacătul mic de oțel, lacătul care semăna cu Ara Surenian. Cu ce grijă am așezat mîna, am căutat să încălzesc locul, să învii locul și am dorit să șterg orice urmă de lacăt. Oare dorința mea, gîndul meu, voința mea erau destul de tari încît, pătrunzînd pînă-n lumea unde le văzusem, să-i pot modifica existența în devenire, de acolo, să pot împiedica puterea lui de acolo, să-l împiedic să coboare pînă la înfăptuire în lumea materializată ? Să descui acolo, magic, piedica ? Asta am dorit. Apoi am intrat în curte. Se întunecase, grădina era goală. În antreu mai erau numai cîteva persoane. Mă așez așa încît doctorul, cînd va deschide ușa, să mă vadă. Aștept și inima-mi e neliniștită. Pentru ce am venit ? Pentru ce nu l-am așteptat decent acasă ? Am venit pentru că, la drept vorbind, îmi era teamă ca nu cumva să uite să vină, sau să se răzgîndească. Am venit ca să fiu sigură că-l voi duce cu mine. Ca Fifi, curva, procedez. Ca Fifi. Dacă se va supăra, sau dacă-i va displace ? Pentru ce nu am telefonat mai întîi ? Aștept. Se deschide ușa. Ara Surenian apare. Mă vede și nu pot prinde pe fața lui nici un fel de tresărire de plăcere sau de neplăcere. Cînd mă privește însă, ochii lui sînt atît de extraordinar de catifelați, de uimitori în puterea lor îndepărtată, că ar fi greu să ghicești altceva în ei decît o incomensurabilă adîncime, o lume de dincolo de realul cotidian. E și el conștient de puterea ochilor lui ? Poți avea în tine o astfel de privire și să nu o cunoști ?

În fine, doctorul Surenian e lîngă mine. Îmi sărută mîna.

— Aștept ? spun.

— Da, imediat termin.

Sînt singură în antreu. Nu mă pot liniști. Nu trebuia să viu. Nu se face. Trebuia să-l aștept acasă. Da, ca... Fifi, Fifi Păpușa, Fifi zisă Mata-Hari... Pleacă ultimii clienți. Doctorul îmi recomandă pe un tînăr slab, nervos, încărunțit înainte de vreme, care rămîne cu noi. Un pacient vindecat de doctor. Tînărul privește spre doctor cu o admirație neclintită. Pare fascinat. Are niște broșuri în mînă, cu dedicații ditirambice către doctorul vindecător, genialul vindecător, binefă-

cătorul omenirii, marele pionier al medicinii viitoare, etc. Doctorul citește dedicațiile cu liniște și le pune cu indiferență pe masă. Cotrobăie în sertarele biroului lui demodat și scoate pachete. În pachete — brînză, șuncă, muștar, scobitori, pîine. Pune un taburel de lemn vopsit negru, cîteva șervețele de foiță și apoi pachetele cu alimente. Îi cade din mînă un șervețel. Se apleacă cu greu, foarte greu, dar cu încăpățînare și ridică foița, pe care apoi o azvîrle după sobă. Ne îmbie pe tînărul inginer și pe mine să mîncăm. Ne dă și vin. Eu sufăr de toată această regie mizeră, de felul de viață al doctorului, care pare total liniștit. Nu știu nici măcar dacă s-a bucurat că am venit sau s-a enervat sau i-a fost indiferent. Eu sufăr. Mi-e gîtul strîns. Nu pot mînca, cu toată insistența lui Ara. Beau însă. Beau repede trei pahare de vin. Beau cu plăcere. Îmi face bine. Laud vinul. Trebuie însă să gust din mîncare. Ara insistă atît de mult ! Îi șoptesc :

— Nu vii la masă la mine ?

— Cu plăcere, spune politicos, continuînd să mănînce cantități respectabile de șuncă și brînză.

Tînărul se uită la noi doi, plin de curiozitate. Îi șoptesc numai tînărului, în timp ce doctorul e ocupat cu despachetarea și împachetarea merindelor :

— E atît de singur !

Tînărul dă din cap afirmativ. Mai șoptesc :

— Nu vede nimeni de el...

Tînărul mă aprobă. Mie îmi este rușine. Simt că sînt nesigură de ce fac și, în același timp, sînt mîndră că acest pacient al lui vede că doctorul și cu mine sîntem prieteni... că eu am alte drepturi asupra doctorului decît ceilalți oameni... Iată.

Tînărul și cu mine îl așteptăm pe doctor, care a plecat să se spele pe mîini și să-și scoată halatul. Apoi doctorul vine și începe ritualul plecării. Noi, adică tînărul și cu mine, ieșim în stradă să nu ne muște cîinele, iar doctorul forfotește prin curte, încuie ușile, stinge luminile, dă drumul cîinelui, dă apă cîinelui, apoi iese și el pe trotuar și încuie poarta. Gata. Am plecat spre casa mea. Tînărul, care locuiește în direcția opusă, a plecat singur. Eu sînt cu Ara. M-a luat de braț. Doctorul miroase a parfum de trandafir. S-a parfumat. Parfum de trandafir. Cunosc calitatea. Am avut și eu pe vremuri. Parfum oriental. Mi se strînge încet inima. Fosta nevastă a doc-

torului Ara Surenian e în Armenia, la Erevan... deci ei sînt în legătură... dar asta nu înseamnă încă nimic. Nu am timp să mă gîndesc, alături de mine e Ara Surenian, mă ţine de braţ. Se sprijină greu pe mine. Mergem în tăcere. Întorc încet capul : da, e cu ochii închişi şi umblă aşa. Îmi place pînă la emoţie. E noapte, e primăvară, e răcoare dulce, o adiere care poartă tot parfumul polenului pomilor din întreg oraşul. Oamenii se strecoară în cenuşiul nopţii. Cei mai aprigi, cei mai răi, îmi place să cred, s-au liniştit în ceasul acesta. E noapte. E primăvară. Luăm o maşină. Nu vreau să gîndesc, dar îmi surprind gîndurile şi văd cu uimire că mi s-ar părea natural ca, de acum înainte, din această noapte să nu ne mai despărţim. Am ajuns acasă. Fata din casă, Aurica, ne deschide. Azi am pregătit o masă bună. Ne va servi Aurica. Doctorul merge şi se aşează în salon, în locul unde stătuse în ajun. Se aşează şi spune :

— Ăsta e locul meu. Aici mă odihnesc eu. E foarte odihnitor la tine în casă. Ce linişte ! Vino lîngă mine. Stai lîngă mine...

Mă aşez lîngă el. Îmi aşează capul pe umărul lui, mă cuprinde şi Ara adoarme imediat. Nu îndrăznesc să mă mişc. N-aş vrea să vină Aurica şi să mă vadă aşa. Pîndesc. Dar Aurica nu vine, trece timp, prea mult timp şi Aurica nu vine. Încerc să mă trag de lîngă doctor, să merg la bucătărie, dar Ara mă opreşte. Mai stau puţin apoi, totuşi, mă desprind cu hotărîre şi merg în bucătărie. O găsesc pe Aurica aşezată pe scaun.

— Ce faci, Aurica ? Nu serveşti la masă ?

— Nu.

— Cum nu ? Pentru ce nu ?

— Îmi este frică de domnul din casă.

— De domnul doctor ?

— Da.

— Cum frică ?

— Nu ştiu. Cînd l-am văzut, mi s-a făcut o spaimă că nu pot servi. Am să scap farfuriile...

Eu simt că sînt mîndră. Femeia aceasta simplă i-a simţit forţa.

— Uite, Aurica, îi spun, tu ai dreptate. El este un om aparte, cu o putere mare, dar el e un om bun. El e un vindecător. El vindecă oameni. Am să te duc o dată la el, la

cabinetul lui de consultații să vezi cum lucrează... dar, pînă atunci, servește masa pe răspunderea mea...

Aurica mă privește neîncrezătoare, dar se hotărăște. În fine, sîntem la masă. Aurica servește. Mi-e grijă acum și de mișcările ei, nu numai de ale doctorului. Ca să dreg orice neînțeles, spun :

— Doctore, Aurichii i-a fost teamă la început de dumneata...

Doctorul e mîndru ca un copil. Îl amuză jocul ăsta. Rîde.

— Are să se învețe ea !

Eu mă bucur. Deci, va veni mereu. A spus-o deci. Sînt veselă. Masa e superb pusă. Serviciul impecabil. Mîncare bună. Doctorul, cu tot aperitivul luat la el, mănîncă mai bine ca în ajun. Pare mai la el acasă. Totuși, adoarme prea ușor. Duce furculița la gură și adoarme. Eu îi iau furculița din mînă să nu-i cadă. Aurica se uită cu uimire la noi. Eu șoptesc cu duioșie :

— E obosit. A vindecat. A lucrat pînă acum seara... tîrziu. E obosit.

Doctorul deschide ochii și ne surîde la amîndouă.

— Cum faci, doctore, întreb, între oameni străini ?

— Cum, cum fac ? La fel.

— Și ce spun ?

Rîde. Povestește :

— Deunăzi, am fost poftit la niște oameni foarte bine, fini intelectuali, el, profesor universitar, ea, cu toate studiile făcute în Elveția... în fine... copilul lor avusese maladia lui Little, o grozăvie... L-am vindecat, umblă acum, era în scaun de cînd s-a născut... în fine, un succes mare... și m-au poftit la masă. Luăm aperitivele și, pînă să servească felul următor, eu adorm. De obicei, adorm puțin, căci lumea are grijă să mă trezească : vorbesc tare sau fac zgomot cu tacîmurile. Dar aceștia, respectuoși, au așteptat în tăcere să mă deștept de la sine...

Rîde.

— Cît ai dormit ?

— Un ceas și jumătate.

— Cu lume în jurul dumitale ?

— Da, da.

— Și ?

— Și nimic. Cînd m-am deșteptat, masa a continuat.

E mîndru. Nici un fel de complexe. E simplu ? E ...?

Sîntem iar singuri în salon, aşezaţi pe canapea. Aurica a plecat. Doctorul doarme foarte liniştit. A adormit imediat. Închide ochii şi adoarme. Eu sînt cu capul pe pieptul lui. Mă ţine strîns, îi aud inima cum bate şi-i ascult respiraţia. Ce ciudat respiră ! Da, ce ciudată respiraţie. Ascult ca să înţeleg. La început, mă gîndesc cu grijă că poate nu-i este bine. A mîncat prea mult sau a băut vin... sau e prea gras, are tensiune poate... Dar, foarte repede, îmi dau seama că e altceva şi un simţ adînc din mine devine atent. Poate că în clipa asta voi afla un secret. Secretul respiraţiei unei mari forţe oculte. Swedenberg, se spune, instinctiv, de copil, şi fără să-l fi învăţat cineva, îşi reţinea respiraţia mult şi des. Dar să caut să spun cum am auzit că respiră marele vindecător : întîi, uşor, foarte uşor şi de suprafaţă, ca un copil mic, uşor şi regulat de trei, patru ori, apoi deodată respiraţia se opreşte. Cît durează aşa oprită ? Suficient ca să mă sperii. Se opreşte suspendată. În pieptul nemişcat, în spaţiul ăsta gol, inima bate foarte rar, tare şi liniştită. În orice inimă care bate e un mister cutremurător, dar o inimă care bate într-un piept care nu respiră, e înfricoşătoare. Eu, de teamă, nu mai respir nici eu. Mi s-a oprit şi mie respiraţia... Aştept, încordată, să reînceapă respiraţia în trupul de lîngă mine. Număr : 38, 39, 40, 41... 50. Şi, brusc, cu forţa unui suspin nestăpînit, Ara Surenian reîncepe să respire. O respiraţie amplă, lungă, cu mici sacade ca de bucurie, cu o forţă vitală, cu o plenitudine victorioasă. După aceea, imediat, din nou 3—4 ori, respiraţia uşoară, lină de copil adormit, după aceea iar pauză. În ajun, nu observasem această respiraţie. Dar azi doarme într-adevăr profund, aşa cum nu l-am văzut pînă acum dormind. Pînă acum, aţipea. Tot timpul aveai impresia că e pe punctul de a se deştepta şi că aude tot ce se întîmplă în jurul lui...

După ce am înregistrat cum respiră, după ce am comentat cu mine însămi foloasele posibile ale acestei respiraţii, după ce am imitat în mine această respiraţie ca să-i înţeleg bine mecanismul, mă surprind că a trecut mult timp stînd alături de doctor şi sînt nemulţumită. E gînd frivol, necazul pe care-l simt că doarme atît de adînc ? E izolat. Total izolat. Eu nu mai exist pentru el. Ieri m-a sărutat, a stat cu mine, chiar cînd dormea era cu mine, dar acum doarme ca un om singur. Sau, dimpotrivă, ca un om care se simte ca la el acasă ?

Fără constrîngere. Să fiu mîndră sau să fiu umilită ? Cine să fie umilită ? Femeia din mine sau omul din mine care are pretenţii de căsătorie albă ? Dar pentru ce m-a sărutat ieri cu pasiune iar azi nici nu se uită la mine ? Dacă nu mă duceam la el acasă, poate că doctorul Surenian nici nu mai venea la mine. Am forţat lucrurile. Fără demnitate, fără pudoare, nici cochetărie ! E oribil ! Cu toate că, în ajun, îi spusesem că-l aştept şi el spusese că vine la mine, totuşi la el acasă pregătise de mîncare : şuncă, brînză, pîine... Îmi amintesc scaunul aşternut cu hîrtie şi mîncarea aşezată pe scaun, un scaun pe care atîţia clienţi se aşează... Pentru ce m-am dus să-l iau pe doctor cu mine ? Pentru că-mi era teamă că nu va veni. Deci este posibil acest lucru, îmi este teamă ca el să nu vie... Atunci pentru ce mă mir că vine la mine în casă şi nici nu se uită la mine ? Nici un cuvînt de tandreţe, nici un gest. Ieri m-a sărutat întîmplător că prea mă înghesuisem în el, şi apoi m-a uitat sau, mai rău, se gîndeşte să nu se încurce cu o femeie nebună care, din întîia zi, îi propune să se căsătorească cu el. Îmi pot închipui cîte femei fără rost îl pîndesc pe acest doctor cu renume şi cu o clientelă ca nimeni altul în Bucureşti ! Ce partidă bună ! Cîte declaraţii o fi auzit şi de la cîte nebune ! Fifi Mata-Hari... Mi s-a umezit fruntea de o transpiraţie rece. Îmi este groază de ce-am făcut şi de umilinţa la care m-am supus, dar mai ales mi-e groază că l-aş putea pierde pe om, că am fost incapabilă să-i arăt, să-i dovedesc că, într-adevăr, îl iubesc. Am o clipă de exaltare seacă, cerebrală. Caut posibilităţi de a-i dovedi cît îl iubesc. Aş dori să mă sacrific, să mă mut cu el în mizerie, să fie el bolnav şi eu să-l îngrijesc. Aş dori să am un secret periculos şi să i-l spun ca să mă predau astfel în mîinile lui, viaţa mea să depindă de el... Mă doare în inimă. Doctorul Ara Surenian doarme, doarme liniştit. Ascult iar respiraţia care este aceeaşi, uşoară ca la copii, se opreşte lung, lung şi o porneşte apoi din nou într-un suspin vital care restabileşte legătura cu aerul...

A dormit aşa cîteva ceasuri, două, trei. Din ce în ce mai profund, mai liniştit. Jos, în alee, maşina lui aştepta. Desigur, şoferul dormea şi el acolo. Pentru ce oamenii aceştia dorm incomod în loc să doarmă la ei acasă în patul lor ? Numai şi numai din pricina nebunici mele, neliniştii mele. Am

adus pe doctor cu forța la mine acasă, în viața mea. Acum, umilința e o consecință naturală.

Am căutat să-l deștept.

— Hai, Ara...

Și a șoptit, strîngîndu-mă lîngă el :

— Lasă... e bine...

Și am stat din nou așa. Mai tîrziu, l-am deșteptat iar. Mi-am așezat mîna pe fața lui. Am șoptit :

— Hai, Ara, hai, Ara, hai, Ara !

A deschis ochii, a surîs și a șoptit și el, imitînd iar glasul meu :

— Hai, Ara, hai, Ara...

Părea complet odihnit. Eu aveam lacrimi în ochi. Voiam să fiu hotărîtă ca, de acum înainte, să nu mai fiu cu cea care face avansurile.

— Îmi este sete, a spus Ara. Ai apă ?

— Vrei sifon ?

— Da.

— Cu lămîie ?

— E bun ?

— Foarte.

— Dă-mi atunci.

I-am adus pe o tavă sifon, pahar și lămîie. Ne-am jucat foarte bine de-a sifonul cu lămîie. E un joc plăcut. Noaptea la trei, fiind îndrăgostită, să te joci cu sifon și lămîie. Doctorul Surenian s-a distrat foarte bine. Nici nu s-a uitat la mine. S-a uitat, în schimb, apoi la ceas.

— O, ce tîrziu e ! Dar am dormit foarte bine, foarte bine. E multă liniște aici. Ce ciudat ! Cînd dorm lîngă tine, mă odihnesc mai bine ca oriunde !

— Și nu te-ai întrebat pentru ce ?

— Nu. Pentru ce ?

— Pentru că te iubesc din toată inima, din toată puterea mea în timpul cît dormi.

— Mulțumesc, mi-a spus cu politețe și nu s-a uitat la mine, ci la ceas. Plec.

Mi-a sărutat mîna, și cu tot chinul, nu m-am putut abține să-l întreb :

— Mîine vii ?

— Mîine ? Ce e mîine ?

— Sîmbătă.

— Nu, sîmbăta nu pot. Merg de ani de zile la prieteni... seara...

— Duminică ?

— Duminică ? Nu, duminica stau acasă să mai deretic. Corespondenţă... vine şi o spălătoreasă...

— Bine...

N-am mai întrebat nimic. Mîinile îmi erau reci ca gheaţa. M-am gîndit : „poate că se culcă cu spălătoreasa..."

— Dar pot veni luni, luni seara după consultaţii, a spus.

— Luni e sărbătoare, am şoptit. Duminică 1 mai şi luni 2 mai. Se ţine. Nu lucrează nimeni.

— A, da ! Perfect. Vin luni. Vin la prînz. Dacă vrei, mergem să mîncăm împreună în oraş.

— Prefer aici. E 2 mai. E înghesuială în oraş.

— Bine, bine, cum vrei. Fac tot ce vrei tu.

— Cum... tot ce vreau ?

— Da, da. Tot ce vrei. Eşti o femeie fină, o femeie pe care o admir şi te respect. Asta e principalul : te respect. Auzi, Ana ? Te respect foarte mult.

A plecat. Mi-a sărutat mîna şi a plecat.

Cum au trecut cele două zile, sîmbătă şi duminică ? Ce-am gîndit, ce-am hotărît, ce-am simţit ?

Tot ce-am simţit, ce-am hotărît şi am gîndit au fost contradicţii violente. Eram nesigură de mine ca un om purtat pe valuri în largul mării, care, în fiecare clipă, crede că se va îneca şi apoi că va scăpa. Apoi, îmi era şi dor de el. Ce mai poţi voi, hotărî cînd nu poţi gîndi clar şi cînd îţi este dor ? Dor aprins. Trăisem atîţia şi atîţia ani, aproape pînă la sfîrşitul vieţii mele, fără el ! Fusesem cîteodată bucuroasă, veselă, exaltată, inspirată, tristă, crezusem că am trăit intens, dar abia acum îmi dam seama, în aceste din urmă săptămîni, că atinsesem o profunzime, o acuitate, o autenticitate a mea absolut nebănuită de mine, dar că, în clipele de faţă, omenescul predomină, adică nebunia predomină şi, în acelaşi timp, niciodată omenescul nu fusese atît de violent şi cu atîta contingenţă şi aderări la exaltări, la realităţi transfigurate. Un cotidian transfigurat.

Mă gîndesc : „după", adică după căsătoria mea cu Ara Surenian, „după", reîncep în linişte din nou căutarea mea, căutarea absolutului din mine, cu Ara Surenian. Leg căutarea

absolutului de un om, condiționez absolutul, și-mi pare că sînt logică...

O clipă după, cu un fior de spaimă, mă gîndesc că omul meu, doctorul Surenian, crede poate că a întîlnit o nebună care, fără înconjur, vrea să-i strice liniștea lui, viața lui, și că omul, doctorul Surenian, cu politețe, mă dă la o parte... mă va refuza. O clipă după, mă gîndesc că poate și el ține atît de mult la mine încît îi este teamă de mine... să nu mă piardă... O clipă după, mă gîndesc că vrea o căsătorie albă și că se teme că nu voi primi. O clipă după, mă gîndesc că mi-e dor, dor de el și că, orice-ar fi, îl voi cuceri, va fi al meu, că voi trăi sau nu cu el... O clipă după, mă gîndesc că-și închipuie că vreau banii lui : casa mea luxoasă cere mulți bani. Caut un bărbat cu bani. El are bani. O clipă după, mă zvîrcolesc de rușine... o clipă după, strigă sîngele în mine... apoi închid ochii și primesc orice, orice, numai să fie Ara cu mine. Asta e : să fie cu mine. Și moartă, dar moartă lîngă el.

Iată, iată. Am deretecat în casă, am curățat cu de-amănuntul pentru ziua de luni, pentru cînd va veni Ara, omul cu casa cea mai murdară și dezordonată pe care am văzut-o vreodată. M-am gătit, m-am parfumat, m-am îngrijit, mi-am controlat corpul, dinții, părul, pielea pentru omul cel mai neglijent posibil, omul care, pînă acum, nu mi-a făcut nici un compliment și nici nu se uită la mine. Apoi am hotărît că voi vorbi cu el deslușit, că nu mai puteam răbda atîta necunoscut, atîta așteptare, atîta înjosire, atîta exaltare. Deslușit : voia sau nu să se căsătorească cu mine ? Trebuia să știu tot, tot. Trebuia să înțeleagă și va înțelege că dacă, într-adevăr, eram îndrăgostită, totuși sufletul meu, calitatea aspirațiilor mele erau înalte, și că nu voiam, nu mă interesa o aventură. Va înțelege. Îl voi face să-nțeleagă și că întîlnirea noastră e ceva neobișnuit, că e o regăsire, o răscumpărare, o echilibrare, că noi împreună vom lucra și cazna noastră va fi consacrată omenirii întregi. El va înțelege. Nu se poate să nu înțeleagă. Și în aceste două zile, așteptîndu-l, am vorbit cu el neîntrerupt. Am găsit cuvinte, accente hotărîtoare. Și noaptea vorbeam cu el, eram cu el. Eram în brațele lui, lipită de el, respirînd prin respirația lui. Cînd mintea mi se potolea, trupul își striga dorul ; cînd trupul se liniștea, inima se înspăimînta de lipsa lui. Cum a putut sta acest om

două zile fără să telefoneze, fără să vină, fără să-i fie dor, și cum eu nu am înțeles că nu mă iubește? Dar poate omul înțelege, acceptă, ce nu se poate suporta? Două zile. Totuși, bineînțeles, au trecut și aceste două zile.

E luni dimineața. E ziua de 2 mai 1955. Caut, strîngînd din dinți, să mă potolesc și, mai ales, mai ales să nu-i telefonez eu, să nu-l caut eu, să nu-l chem eu. Aștept să sune telefonul, ori soneria de la intrare. Stau lîngă telefon nemișcată. Verific telefonul, ca și cum s-ar putea strica exact acum. Pînă la ce tensiune voi putea rezista? Și dacă nu telefonează și dacă nu vine, ce voi face? Îmi frîng mîinile la gîndul că ar putea să se termine astfel totul și, în același timp, sînt din ce în ce mai încredințată că acest om mă iubește și că și el trăiește o mare tulburare. Îi simt prezența. E imposibil să fie altfel. Și el a hotărît că altfel nu se poate. Poate că el nu e, ca mine, conștient că e o reîntîlnire, că el nu știe că noi sîntem din veci una. Totuși, acuitatea, profunzimea, implacabilul sentiment nu poate, nu poate să nu-l cutremure și pe el.

Pe la prînz, sună telefonul.

— Eu sînt, Ara. Bună dimineața.

— Bună dimineața.

Îmi este teamă să nu-mi spuie că nu va veni. Îmi tremură stomacul, mîinile.

— Pe la unu sînt la tine, Ana. Ce vrei să-ți aduc?

— Nimic, mulțumesc. Pe dumneata te aștept, Ara. Te aștept. Auzi? Te aștept. Pe dumneata te aștept.

— Am avut treabă. Trec pe la un bolnav și vin imediat.

— Te aștept. Vino. Te aștept. Te aștept.

Și aștept. Se face două și nu vine; se face două și jumătate și nu vine; se face trei și sosește. E încărcat de flori și prăjituri. Înainte să-i iau florile și pachetele, m-am apropiat și l-am sărutat. A surîs mulțumit, foarte mulțumit. Și mulțumirea lui m-a exaltat. Da, da, mă iubește, dar ce să-i fac? Mă iubește omul cel mai ciudat pe care l-am întîlnit vreodată. Și acesta e omul meu, bărbatul meu. Observ că are hainele pe care le avea la conferință. E curat. Are și o cămașă curată și o cravată oribilă dar nouă, o cravată violent multicoloră cu același ac de cravată oribil... Are în inelar, în stînga, un inel cu un diamant mare și de o culoare admirabilă. E și parfumat: trandafir. Mă abțin de a nu rîde cu

poftă. A ieşit ursul din vizuină. Aşa, îmbrăcat de sărbătoare, seamănă cu un vînzător de cereale de prin Brăila sau Galaţi, un negustor bogat cu vapoare pe Dunăre. Mă emoţionează cazna lui. Deci, a vrut să-mi placă ! E bine, e bine... Eu nu am nevoie nici de hainele lui noi, nici de parfum, nici de inel. De inima lui am nevoie, de dragostea lui am nevoie, de viaţa lui am nevoie, de privirea lui, de căldura lui am nevoie, de prezenţa, de simpla lui prezenţă. Iar toate astea, cazna lui, îmi plac numai pentru ce dovedeşte. Îl primesc. Se aşează cu mulţumire în locul lui, locul pe care şi l-a ales dintr-un început. Se simte bine şi văd cu uimire că nu adoarme imediat. De îndată ce s-a aşezat şi s-a liniştit, au dispărut ca prin farmec detaliile micburgheze din el, hainele, cravata, acul de cravată, şi rămîne Marele Preot, cu fruntea perfectă, destul de înaltă, cu sprîncenele subliniind într-o linie violentă, adumbrind miracolul ochilor lui. Surîde. Ce surîs fermecător ! Un surîs plin de condescendenţă, blîndeţe şi depărtare. Da, omul nu e fermecător, e fascinant ! Se uită cu interes cum aşez florile. Peste tot flori. În toate vasele. Şi în dormitor, şi în sufragerie... Masa e pusă. Da, îi este foame. Îi explic că azi voi servi cu masa, că e 2 mai şi că Aurica a trebuit să fie liberă, să se plimbe ; dar totul e pregătit şi nu va fi nici o oboseală.

— Foarte bine, foarte bine. Vrei să te ajut ?

— Nu, nu e nevoie.

— Pot veni cu tine ?

— Vino.

Mă urmează peste tot. Se amuză. Se uită în bucătărie, în cămară. Mă ţine de braţ. Mă împiedică să-mi văd de treabă. Acum sîntem în bucătărie. Eu aşez masa şi el mă împiedică, ajutîndu-mă. Se amuză, mă amuz şi eu. E o destindere totală care-mi face bine după încordarea din ultimele zile. Şi ce simplu e totul acum ! E simplu sau prea complicat ? Mă opresc brusc, înspăimîntată din nou şi-l privesc.

— Ce-i cu tine ? îmi spune.

— Nu... nimic...

Îmi pune mîna pe frunte.

— Fii liniştită.

— Da, da, acum că eşti aici... poate...

Îmi ia din mîini paharul, îl aşează, periculos, pe margi-

nea mesei, îmi ia mîinile între ale lui, mă apropie de el şi mă sărută pe obraz.

— M-am bucurat că viu la tine. Mi-a fost dor de tine...

Glasul i s-a făcut ca de apă adîncă.

Eu am închis ochii. Ce simt e mai mult o alinare a durerii decît o bucurie vie. Îmi dau seama că încordarea din ultimele zile a fost periculoasă, că nu ar trebui să mă las aşa... Dar ce-aş putea face altceva ? Da, trebuie să vorbesc cu el, să-i spun, să-i explic, trebuie să înţeleagă... El poate nu ştie, nu-i de vină... Dar dacă m-ar iubi, n-aş suferi, iar dacă nu mă iubeşte, cu ce ar fi de vină ? Atunci trebuie să-mi spună, să-mi spună pe faţă. Să fie cinstit şi să-mi spună. Poate că încă nu mă iubeşte şi că abia începe să mă iubească... Nu ştiu nici dacă e căsătorit sau nu. Nu ştiu nimic despre el, şi mai ales nu ştiu dacă am voie să-l iubesc. Acum îmi dau seama orbitor de limpede că, cu toate că dragostea mea este covîrşitoare, nu o pot accepta decît perfectă, întreagă. Ca la lozul cel mare : o singură cifră greşită şi lozul nu este cîştigător. Ce lipseşte aici ? Pentru ce nu mă pot linişti ? Dacă e căsătorit, dar despărţit de cincisprezece ani, poate divorţa ? Aş accepta oare să divorţeze din pricina mea ?

— Linişteşte-te, Ana, ce ai ?

Îmi şterge cu batista lui, pe care o scoate din buzunarul de la piept, două lacrimi care au curs fără voia mea.

E doctor, doctor de boli de nervi, de nebuni, de aceea îşi dă seama de tulburarea mea. Şi simt că se urcă în sîngele meu o revoltă. Nu vreau, nu vreau să-i fie milă de mine, nu vreau să se poarte cu mine ca şi cu o nebună. Nu am nevoie decît de absolut întreaga lui dragoste, de nici un fel de cochetărie, de nici un fel de compromis, de nici un fel de teamă, nici de moarte teamă.

— Linişteşte-te.

A pus mîna pe fruntea mea. Mă trag violent înapoi.

— Nu vreau, nu trebuie şi n-am să mă liniştesc. Te rog să nu umbli cu mine cum umbli cu bolnavii dumitale...

Vorbesc cu îndîrjire :

— Nu mă voi linişti decît după ce totul va fi limpede. Nu vreau să sufăr, dar dacă va fi nevoie, voi trece peste orice suferinţă a mea. Vreau să fiu fericită, dar numai dacă e şi totul perfect. Nu vreau să încep nimic cu dumneata pînă atunci... absolut nimic !... Auzi ?... Nu vreau nimic şi n-o să fie nimic.

S-a tras înapoi. M-a privit fugar dar adînc. Pare să facă un efort asupră-şi.

— Nu te-nţeleg bine...

— Ştiu, şi tocmai aici e greul. Trebuie să vorbim mai desluşit.

— Desigur... dar pentru ce atîta zbucium?... Desigur, o să vorbim. Cînd era să vorbim?

— Mi-a fost greu, şoptesc deodată liniştită, zilele astea fără dumneata. Nu mi-ai telefonat... Te iubesc, dar nu ştiu ce să gîndesc, ce să hotărăsc...

— Ai spus să vin azi. Şi mie mi-a fost greu, dar... am respectat... voinţa ta...

Nu-mi pot aduce exact aminte dacă asta a fost voinţa mea. Cum putea fi voinţa mea să nu-l văd şi să nu-mi telefonez?

— De ce nu mi-ai telefonat tu? mă întrebă Ara, dacă ţi-a fost greu? Veneam imediat!

— Parcă răspunzi vreodată la telefon?! Dar tu de ce n-ai telefonat dacă ţi-a fost greu?

— Pentru că aşa mi-ai spus. Eu ascult de tine...

Şi-mi este ruşine de discuţia asta meschină. Da, omul cel mai bizar posibil. Trebuie să-l accept aşa cum e. Da, dar numai după ce voi şti... după ce...

Îmbunată, mă lipesc de el, mi-aşez obrazul pe obrazul lui.

— Da, ţi-a fost şi dumitale dor?

— Da.

Foarte liniştit, a reluat paharul de pe marginea mesei şi mi-l dă să-l aşez la locul lui. Da, e total liniştit. Mă întorc către el:

— Nu cumva pleci imediat după-masă?

Azi am o zi liberă. Tu nici nu ştii ce înseamnă asta! Cît am luptat ca să-mi fac ziua asta liberă pentru tine.

— Da, da...

Iar mi s-a încălzit inima. O zi întreagă a noastră. O zi pentru care s-a luptat, a dorit-o. Şi simt această zi ca pe ceva aparte, ca pe o comoară încredinţată mie ca să fac ce vreau din ea. Da, voi căuta să nu o stric... O, de-aş şti, de-aş şti că omul e al meu!

La masă, mănînc puţin.

— Nu-ţi este foame?

— Ba da, dar...

— Ai fost la cofetării ?

Rîde. Rîd şi eu.

— Am fost... puţin. Dar aperitivele pe care mi le-au dat...

— Cine, pacienţii ?

— Da, bolnavi cunoscuţi. Am trecut pe la ei...

— La cine ? Cine *ei* ?

— La Sandra Sahia, adică la ea şi bărbatul ei. Ştii, le-am vindecat copilul...

— Nu ştiu. Cine sînt ? Au un copil ?

— Da, surdo-mut. L-am vindecat... vorbeşte, aude... şi ei mă iubesc foarte mult.

— Cred şi eu ! Şi a trebuit să mergi azi la ei ?

— Da. Eram de fapt invitat la masă şi nu ştiam cum să mă eschivez. Acolo am cunoscut-o şi pe Fifi Păpuşa, ştii Fifi Păpuşa pe care ai văzut-o la mine. Îţi aminteşti ? Fifi Păpuşa... lumea îi zice Mata-Hari.

— Da, ştiu, îmi amintesc...

— E prietenă cu ei. Era multă lume la ei la masă. Cred că voiau să le fac demonstraţii după-masă.

— Şi pentru ce să faci demonstraţii ?

— Le place.

— Dar nu le-a ajuns, ca demonstraţie, că le-ai vindecat copilul surdo-mut ? Să aducă copilul ca demonstraţie !

— Mă admiră, înţelegi ? Dar le-am spus că am un caz urgent, o naştere fără durere la un spital şi am plecat. Erau foarte necăjiţi, dar eu mă grăbeam, îmi spune Ara rîzînd, şi-şi aşează mîna pe mîna mea.

Pentru ce am un nod în stomac ? Din gelozie, din meschină gelozie, sau tot din pricina acelui haos în care dibui de cînd îl cunosc ? Căci, în afară de violenţa dragostei mele, ce e clar ?

— Era şi Fifi acolo ? întreb.

— Da, sigur. E totdeauna acolo...

Deci omul nu minte. Mă liniştesc iar. Mîncăm mai departe. Vinul e absolut perfect. De obicei nu beau, dar acum beau cu însetare. Doresc să uit, să nu mă mai gîndesc la nimic, măcar cîteva ceasuri, măcar puţină odihnă. Cînd nu am motive, nu sînt geloasă şi acum nu am motiv. Nu am motive ? Beau iarăşi. Am ameţit. Doctorul bea şi el, dar puţin, foarte puţin. Am sau nu am motive să fiu geloasă ? Acum însă vreau să fiu fericită, vreau să uit, apoi, apoi voi întreba ce e cu

soţia lui. Trebuie să ştiu. Orice, orice, dar nu compromisuri. Oricît de greu, oricît de dureros, trebuie să ştiu şi să clarific situaţia, dar azi... dar pînă atunci... Măcar cîteva ceasuri de fericire. Nu fac rău nimănui, nu fac rău nimănui. Oare nu fac rău nimănui ? Beau iar.

— Pentru ce bei aşa mult ? mă întreabă Ara.

— Bine... nu mai beau.

— Da, ajunge...

Fructele de la gheaţă sînt perfecte. Căpşuni cu frişcă. Vom lua cafeaua în salon. Vrea Ara să vină cu mine în bucătărie să facem împreună cafeaua, dar nu-l las. Cînd mă întorc cu tava, îl găsesc la locul lui, pe canapea, şi treaz.

— Azi nu dormi ?

— Nu. Vino lîngă mine. Stai cu mine...

„Stai cu mine, stai cu mine..." Ce bine-mi face fraza asta ! O, de-aş auzi-o la infinit pînă în clipa morţii şi mai departe ! Şi stau cu el, lîngă el. Mă sărută. Sînt ameţită şi conştientă totodată, şi de ameţeala mea şi de fragilitatea fericirii mele atît de acute. Da, încă o clipă, încă o clipă şi mă voi recule ge, îl voi întreba, voi desluşi, voi hotărî... Şi, pînă atunci, clipa aceasta să fie a mea. Mă apropiu să mă sărute. Poate e sărutarea despărţirii. Sărut într-adevăr cu disperarea, tristeţea şi puterea acestui gînd. Dacă lacătul n-a putut fi descuiat, mă voi supune, îmi spun, şi mai amîn o clipă şi încă o clipă ora despărţirii, prelungind sărutarea pînă la nebunie. Dar după cîteva clipe, în clipa în care nu mai respiram, în care cerusem sufletului meu să hotărască, Ara îmi ia capul între mîini şi-mi întoarce faţa către el. Se uită foarte ciudat la mine şi-mi spune cu un ton voit uşor, dar strangulat :

— Am o bombă pentru tine.

— O bombă ?

— Da.

— Ce ?

— Sînt divorţat.

Nu spun nimic. Lui nu-i spun nimic, dar lui Dumnezeu îi mulţumesc cu ameţitoare căldură. Deci lozul e cîştigător, cu toate cifrele aşezate aşa cum trebuie. Şi cum puteam să mulţumesc altfel decît iubindu-l mai adînc pe omul întîlnit ca să nu fiu singură, ca să cunosc un lucru după care toată viaţa am aşteptat : un om cu care să îndrăznesc fără ruşine să stau în faţa conştiinţei mele ! Acum, îmi spun, am meritat

acest lucru și am primit acest lucru. Dacă am suferit pînă acum era ca să prețuiesc mai bine fericirea. Da, fericirea, imensa fericire, supraomeneasca fericire. După fericirea asta, îmi spun, omenescul nu mai poate exista... după asta... vine ceva nou, necunoscut, vid de fantezia noastră, atît de nou încît nici nu-l putem imagina și deci nici dori. Am închis ochii și, în clipa asta, m-am odihnit de mine însămi, ca un om care a ajuns în fine la port după o călătorie lungă și primejdioasă. Am închis ochii, înfăptuirii perfecte i-am mulțumit, iar omului de lîngă mine i-am strigat :

— Te iubesc ! Te iubesc ! și am primit răspuns în patima sărutării.

În apă adîncă și bună pluteam. Valuri de fericire mă acopereau, mă purtau, mă înălțau și, foarte vag, foarte neclar, mi s-a părut nepotrivită încrederea mea în fericire și acceptare. Sigur că mă iubea. Nu puteam fi înșelată astfel. Soarta nu se poate juca cu mine : eu cerusem ca legile naturale ale vieții, legile armoniei să hotărască pentru mine și că eu voi avea puterea să accept verdictul lor, nebănuind că doresc numai să mă înșel pe mine însămi, uitînd că viața te poate încerca, lăsîndu-ți libertatea nebuniei tale, libertatea de a alege, libertatea de a greși sau a nu greși.

În dormitor, în întunericul odăii, în căldura îmbrățișării, i-am auzit glasul, cel mai adînc glas, cel mai aproape glas, ecou din inima mea :

— Stai lîngă mine ! Învață-te cu mine !

Și am rîs ușor. Să mă învăț cu el ! Cu el care era din totdeauna omul meu, din totdeauna așteptat ! Abia acum, abia acum eram eu, cu adevărat eu. Mi-am auzit strigătul de fericire și am înțeles că sînt oameni care pot face să cred că sărutarea, îmbrățișarea sînt sfinte, cale spre perfecțiune. Mi-am amintit asta și l-am așezat pe acest om, în clipa dragostei, fără rușine, l-am așezat în locul unde inima trebuia să domnească singură în puritatea ei. Și am trăit dragoste pămînteasca cu acest om care era și Marele Preot din templu și l-am iubit acum ca atunci și am trăit și cu Marele Vrăjitor și mi s-a părut că toți la un loc și cu mine sîntem o singură ființă, în eternitate uniți.

Se întunecase. Nu-l vedeam, dar îi auzeam glasul :

— Stai lîngă mine, floarea mea sfîntă, floarea mea de lotus, femeia mea sfîntă ! Vezi, Ana, abia acum am înțeles

că dragostea între un bărbat și o femeie e un act sacru. Am trăit pînă acum ca un sălbatic toată viața. Ce simt lîngă tine e ceva foarte ciudat ; în afara plăcerii, vezi tu, e și altceva care mă și înfricoșează puțin, un abis de care mă tem și, în același timp, mă simt fascinat. Sentimentul e sacru. Așa am trăit clipa asta, Ana, ca un lucru sacru. Să nu uiți asta niciodată. Orice-ar fi.

— Te-am așteptat din totdeauna.

— Am venit.

— N-ai să mai pleci ?

— Niciodată.

— Și nici teamă de mine n-o să-ți mai fie ?

— Teamă ? Nu. Sînt al tău !

— O, Ara, dacă ai ști ce greu a fost pînă te-am găsit iar !... Tu știi că au trecut mii de ani de cînd te aștept, de cînd aștept să ne reîntîlnim. Simt spațiul acesta de mii de ani... de cînd ne-am despărțit...

— Stai lîngă mine, stai mai aproape, îmi șoptește, cu toate că mai aproape nu se putea.

— Ara, tu crezi că noi am mai fost împreună și în alte vieți ?

— S-ar putea... Realmente s-ar putea...

— Dar tu crezi ?

— Cum să cred ceva ce nu știu ?

— Nu știi ? Ia gîndește-te bine, Ara, caută adînc în tine și vezi ce găsești.

Mă mîngîie.

— Te găsesc pe tine, așa cum ești, cu glasul tău, cu surîsul tău, cu mersul tău, cu căldura trupului tău, cu privirea ta atît de nebună, cu exaltarea ta...

— Da, dar sînt din totdeauna cu tine. Trebuie să înțelegi.

— Încep din păcate să înțeleg.

— Cum din păcate ?

— Crezi că e ușor la vîrsta mea să te îndrăgostești ?

— Nu te-ai îndrăgostit acum... Ne iubim din totdeauna. Ne-am reîntîlnit. Atît.

— Poate.

— ...Imediat ce te-am văzut, te-am recunoscut, îi spun, altfel, Ara, purtarea mea cu tine ar fi fost a unei nebune, a unei destrăbălate... Dar imediat ce te-am văzut, mi-am adus

aminte... De aceea, înțelegi tu... nu mi-a fost rușine, nu m-am sfiit, nu m-am temut. Erai al meu, din totdeauna al meu. Ara, a fost îngrozitor fără tine...

Acum parcă nu-mi mai este teamă să vorbesc deschis cu el despre aceste lucruri. Acum mi se pare natural să-i destăinuiesc totul. El trebuie să știe și să înțeleagă și să se cutremure și el de această întîlnire... da, după mii de ani.

— ...Destinul a fost aspru cu mine. Am suferit îngrozitor. Tu, probabil, că nu știi, dar eu știu, eu îmi amintesc tot ce-am suferit... Odată am să-ți povestesc tot, dar să știi, Ara, că am plătit întîlnirea asta cu multă, multă durere, fioroasă durere.

Eu mă gîndesc la cealaltă viață, imediat în urmă, cea petrecută închisă, zidită în pămînt... Pentru mine e o aprigă realitate... El, Marele Vrăjitor, cu mîinile lui m-a zidit de vie, dar acum, cu mîinile lui mi-a dat viață. În mîngîierea mîinilor lui am înviat...

— Soarta a fost aspră cu mine, dar cred că acum sînt iertată, că m-a iertat...

Mîna lui îmi mîngîie fruntea și, ușor, pleoapele.

— Da, da...

— Tu, Ara, mai ții minte? Spune drept, spune.

— Ce?

— Atunci, de mult... de cînd eram împreună în templu, șoptesc.

— Puțin... vag... Dacă zici tu, te cred... Nu-mi place să fac efort. Totuși, poate că ai dreptate. E ciudat ce simt lîngă tine...

— Ce nu-ți place? Să faci efort sau să-ți amintești?

— Mai bine spune tu. Povestește-mi tu, mai spune, îmi place cînd vorbești... Poveștile tale...

— Bine.

— Spune.

— Da, Ara. Era în templu. Asta nu în penultima viață, ci încă una înapoi. De două vieți înaintea acesteia, îmi amintesc, Ara. Și mereu ai fost cu mine. Tu ai fost mereu cu mine. Din veci ești al meu. Te iubesc ca pe mine însămi. Fără tine nu sînt întreagă. Nu știu unde încep eu și unde tu. Tu ești al meu. Da, era în templu. Erai Marele Preot, Marele Pontif, cel care profetiza, care armoniza puterile cosmice. Erai

unealta divină. Puterea ta era de nedescris. Aveai aceiași ochi.

Îi mîngîi ochii, îi sărut ochii. El mă cuprinde și mă sărută și el.

— Poporul te asculta în genunchi. Te arătai numai cu fața acoperită. Nimic nu se făcea fără voia ta. Eu, eram și eu în templu... vestală... Eu însă îți văzusem fața. Îți văzusem ochii. Cunoșteam puterea ta. Răspunderea ta...

— Tot cu o floare de lotus transparentă semănai?

— Da. Dar și tu și eu eram mai frumoși ca acum. Semănam perfect, dar mai frumoși și tineri, atunci... Eu însă... eram total inconștientă... total inconștientă... și total îndrăgostită de tine. Ce mult mă iubeai și tu! Dar nu aveai voie. Nu trebuia... Auzi, Ara, auzi?...

— Da.

Și fac o pauză. În clipa asta am o mare cutremurare și, nu am timp să văd din nou, ca în noaptea aceea, dar de data asta știu, deodată știu, așa cum poți la deșteptarea din somn să-ți dai seama că cunoști soluția unei întrebări mult frămîntate în timpul zilei. O știi pur și simplu, n-ai decît s-o culegi, așa știu eu acum cu ce-am greșit atunci. De fapt, o clipă am redevenit cea de atunci, sîntem o clipă „atunci" și împreună ca „atunci". Acum, ce urmează este logica continuare a întîmplărilor de atunci, dar în directă, imediată legătură cu „atunci". Și-i spun lui Ara acum, într-un suspin dureros:

— Ai să mă ierți dacă-ți spun? Ai să mă ierți? Iartă-mă, Ara, iartă-mă!

— Spune, ce-ai făcut?

Ce glas dur! M-am ridicat într-un cot. În întuneric, îi caut fața, îi caut ochii. Ochii lui au o strălucire verde, un verde deschis, o emanație care-i face luminoși în întuneric. Nimeni nu are astfel de ochi. Eu, astfel de ochi n-am văzut niciodată. Îmi este frică de ei, dar sînt ai mei și puterea mea, din inima mea, în clipa asta e egală cu a lui, altă putere dar egală. Ara m-a cuprins și mă ține strîns, prea strîns, mă doare trupul. O acută, eroică, inimaginabilă corectitudine a imanentei dreptăți, care zace în străfundurile oricărui om, cere în mine să-mi spuie el, în clipa asta, că mă iartă, că m-a iertat. De fapt, dorința mea ar fi fost să cer iertare în genunchi. În-

genuncheată în fața lui ? Nu, nu în fața lui, ci în fața conștiinței mele și cu Ara Surenian de față, dar nu îndrăznesc să cobor din pat și să îngenunchez ca să nu-i par nebună, să nu fugă. Stau nemișcată în brațele lui și am găsit tonul acesta de teatrală fantezie ca să vorbesc despre acest lucru sacru care mă cutremură. Căci lașitatea mi-a fost mare ca ceasul solemn al destinului. Am minimalizat clipa solemnă. Trebuia atunci să înțeleg că, dacă cu omul tău, nu îndrăznești să vorbești ce-i mai adînc în tine, apoi acel om nu e omul tău și că, dacă n-ai puterea să-ți faci mai întîi datoria față de conștiință, apoi nimic nu te poate ajuta.

— Ai să mă ierți ? am șoptit fierbinte, privirea mea prinsă în privirea lui, trupul meu lipit de trupul lui, gura mea lîngă gura lui.

— Nu știu. Spune ce-ai făcut.

Glasul îi era din ce în ce mai aspru.

— O, Ara, acum ți-am dat tot, am fost a ta, te iubesc, trebuie să mă ierți. Spune că ai să mă ierți... Am suferit de-atunci atît de mult... Ara, am suferit îngrozitor ! Acum...

— Spune ce-ai făcut...

După o pauză, un abis în care mă azvîrl, șoptesc :

— Te-am făcut să cedezi iubirii mele, iubirii nepermise, acolo, în templu... Ți-am luat puterea, ai căzut, și a suferit întreg poporul... mii de oameni au suferit. Am comis o crimă sacră. S-au dezechilibrat atunci forțe sacre ale pămîntului...

— Și pentru ce-ai făcut asta ?

— Din gelozie... din iubire, din patimă... Am crezut că-ți iubeai puterea mai mult decît pe mine... Înțelegi... n-am mai putut răbda... Ara, trebuie să înțelegi că, de atunci... că atunci eu eram inconștientă...

În odaie e întuneric. Ara tace. S-a desprins de mine.

— Pentru ce taci ? Ce faci ? Ce cauți ? șoptesc.

— Nu găsesc cutia de chibrituri.

— Ce să faci cu ea ?

— Să văd cît e ceasul.

— Și pentru ce să vezi cît e cesaul ? Ai spus că toată ziua asta e a mea...

— Și dacă am să știu cît e ceasul se schimbă ceva ?

Am aprins eu pe noptieră o lumină abia perceptibilă. Mi-am văzut trupul gol, alb în lumina asta. M-am simțit goală și fără apărare. Am tras o pătură peste mine, o pătură

ușoară de mătase de un albastru sidefat. E lumină pe pătură, ca lumina lunei pe mare. Mobilele sînt estompate. Totul e așa ca în toate zilele, dar totuși ireal. Îmi este teamă. Dacă nu-i place să vorbesc așa pentru ce acceptă, mă îndeamnă și-mi răspunde ? Se joacă ? Sau știe chiar mai mult decît mine Marele Vindecător, Marele Pontif, Marele Preot-Somnambul ? Îl văd în lumina asta crepusculară. Stă așezat, rezemat de pernă. Îi văd profilul. Au dispărut detaliile, ridurile, oboselile. E numai forță și noblețe. E cutremurător. Numai forță și solemnitate se degajă din el ! E frumos în monstruozitatea lui, ca un idol sacru. Pentru ce e gol în pat cu mine. Pentru ce nu e în scaunul lui de Mare Pontif îmbrăcat cu hainele sacre, de aur ? Fața acoperită. Și ce caut eu lîngă el, goală ? Iar am început ? Nu m-am săturat de durere ? Dacă în clipa asta aș fi avut suficientă luciditate și putere totodată să mă port în consecință, da, trebuie să mă ridic și, fără gest, fără cuvînt, fără ostentație, fără ca el să observe, să nu-l mai primesc niciodată. În clipa asta destinul fusese echilibrat și puteam fi liberă. Căci dacă-l învinuiam că nu mă iartă, că nu mă-nțelege, trebuie să am puterea să mă port măcar eu bine. Pentru ce nu am onorat clipa sacră ? Puteam plăti în clipa aceea tot. În clipa aceea, am trecut iar în demența pasiunii, într-un destin nou. Iată, iată...

A fost punctul crucial. Mi se dăduse această întîlnire tocmai ca să am privilegiul de a plăti și de a scăpa. Dar eu am crezut că voi putea înșela destinul și că din plată îmi voi fa plăcere. Încă-mi era dor de Marele Preot Somnambul, în zăcea în mine patima și legătura carnală cu el, încă, încă.

El e lîngă mine nemișcat. Nu înțelege nimic sau nu vr să înțeleagă. Fulgerător îmi amintesc de viziunea lacătulu dar nu am timp să mă opresc și refuz violent să mă sup verdictului. Dar el, pentru ce nu-mi spune că mă iartă ? dacă nu știe și se joacă numai, pentru ce nu-mi spune că m iartă dintr-o gratuită generozitate, măcar așa din joc ? Ce l-ar costa ? Pentru ce să nu mă ierte ? Am fost acum a lui, am dat tot, tot ce poate da o femeie unui bărbat, trup, iubire, încredere, suflet. Și dacă știe și nu m-a iertat, pentru ce a acceptat dragostea mea ? Se răzbună, încă se răzbună ? Încă mă pedepsește ?

Mă trag lîngă el, ca o rîmă mă tîrăsc, mă lipesc de el :

— Te iubesc, Ara, şoptesc. Am fost acum fericită cu tine. Te rog să nu mă faci să sufăr. Te rog să fii de tot al meu sau să-mi spui deslușit că nu poţi. Sînt ciudată, Ara, recunosc, dar nici tu nu eşti ca toată lumea. Cu tine am voie să fiu ciudată. Pentru mine, Ara, lucrurile astea sînt realităţi. În realitate cred că, din totdeauna, am fost a ta.

Mă mîngîie fără convingere.

— Bine, bine...

— Eu te iubesc, Ara, fără reticenţă omenească... Să nu uiţi niciodată asta, Ara...

Ara tace. Ara se îmbracă. Îl văd în penumbră, neîndemînatic, masiv. În penumbră a lucit părul răvăşit în creştet, într-un început de chelie. Şi mă uit cu uimire : nici asta nu mă supără. Pare o tunsură sacră, ascunsă, pe care, din întîmplare, am văzut-o. Îmi întorc ochii cu discreţie şi respect. Ara s-a dus în baie. Sînt ca un om căruia i s-a luat sînge mult : slăbită, uşoară. Trupul îmi este încă moale şi gustul dulce al mîngîierilor îmi cîntă în toată fiinţa, amestecat cu cel al spaimei. De acum înainte am să mă port „normal", îmi zic, ca să-i dau posibilitatea să se „înveţe" el cu mine. Pentru ce vreau iertare de la el ? Numai conştiinţa interioară iartă. Oamenii din afara ta nu pot ierta. Cînd voi simţi că inima mea m-a iertat, voi fi iertată, iar pînă atunci la ce ar fi folosit iertarea, chiar dată de Marele Pontif, de Ara Surenian ? La nimic. El e mai serios ca mine cînd nu vrea să vorbească despre aceste lucruri. De altfel, poate că sînt iertată şi mi-e teamă să o recunosc, altfel nu ar fi venit acest om să mă ţie în braţe şi să vrea să se căsătorească cu mine ! Cu mine, să petrea toată viaţa cu mine ! Pentru ce să cred că începe iar pe-deapsa ? Acum am voie să fiu fericită şi să gust fericirea dragostei mele. Nu trebuie să stric cu dinadinsul. Pot într-adevăr începe să fiu mai puţin „fantască", mai puţin extravagantă, ca să nu-l îngrozesc dintr-un început pe acest om atît de ocupat...

Ara se întoarce din baie. De la uşă, simte că sînt îmblînzită. Vine lîngă mine îndată. Mă sărută cald, mă leagănă în braţe, îmi sărută ochii, îşi dă ochii lui să-i sărut şi eu, îmi sărută mîinile, îmi şopteşte : „Stai cu mine !" Se bucură ca un copil. Merge la oglindă să-şi lege cravata. Îl aud fredonînd.

— Pentru ce porţi acul ăla la cravată, Ara ?

— De patruzeci de ani îl port.

Rîd cu hohote și în rîsul meu simt încă plînsul. Rîde și el.

— Și vrei să-l porți toată viața ?

— Desigur.

— Ara, e același ac... de patruzeci de ani ?

— Da.

Rîd iarăși. O clipă îmi trece prin minte să-l rog să nu mai poarte acul de cravată, dar nu am putere. Îmi este teamă că mă va refuza. Am făcut suficiente eforturi azi. Acum vreau să mă bucur de fericirea mea.

— Ara, dar e urît acul tău.

— Ce-are face ? E comod.

— Dar omul trebuie să mai schimbe cîte ceva. Încremenești așa, te mecanizezi...

— Sînt conservator. Păstrez totul.

— Toate sforile, toate cutiile, toate hîrtiile, toate dopurile... toate cioburile...

— Exact, exact. Ai ghicit.

— Dar e îngrozitor !

— Mie așa îmi place.

— Și acul de la cravată n-ai să-l lași ?

— Nu prea cred... Nu știu, zău, ce-ar trebui să se întîmple ca să-l las...

Iar mă gîndesc să-l rog să-l zvîrle pentru mine și iar mă tem. Șoptesc :

— Dar mie nu-mi place chiar, chiar mult...

— Nu ? De ce ?

Și cu seninătate, își potrivește acul la guler.

— Bine, Ara, dar atunci cum o să facem, că văd că avem gusturi contradictorii ?

— Rămînem pe poziție fiecare și ne întîlnim pe teren neutru.

— Care e terenul neutru ?

— Dragostea.

— Dragostea teren neutru !

Într-adevăr, dragostea e o boală care-ți ia mințile și, în același timp, ești fericit că ești nebun și mîndru de nebunia ta. Ai vrea să spui tuturor că ești nebun ! Să te admire că ești nebun. Cum poți fi îndrăgostită de un om gras, prost îmbrăcat, maniac ? În nebunia dragostei se poate orice ? Nu mai vezi decît ce-ți place și ajungi să-ți placă tot. Știu că nu spun

nimic nou și nu se va mai putea spune nimic nou de către nimeni în privința acestei nebunii a dragostei, dar niciodată nimeni nu se va plictisi cînd îi vei vorbi de dragoste. Toată lumea vă va asculta cu interes ceea ce prea bine știe și fiecare se va îndrăgosti pe cont propriu și va reîncepe experiențele nebuniei, cu candoare și seriozitate. Fiecare are scuzele lui ca să se îndrăgostească și să înceapă din nou aceeași uluitoare comedie. În clipa asta găseam și eu scuzele mele și eram fericită că sînt nebună. Ara a spus :

— Îmbracă-te și vino să stai lîngă mine.

Am uitat de acul de cravată, am uitat păcatul făcut de mii de ani și am uitat că nu auzisem încă verdictul iertării. Scuza mea era în clipa asta : „Dacă l-am întîlnit pe Ara, înseamnă că am fost iertată."

Și am trecut în cealaltă odaie. Țin bine minte. Aveam o rochie albă, lungă, amplă, cu mîneci lungi, largi, pantofi de fir cu toc înalt, părul legat în creștet și lăsat apoi pe spate, pînă la jumătatea spatelui atîrna rîu. Am făcut lumină în casă, multă lumină, ca în zilele de recepție, pretutindeni lumină ; erau și flori pretutindeni, în vase mari pe jos, în vase scunde pe mese. Oglinzile luceau, cristalul lămpilor strălucea, tapiseriile erau adînci și în frunzișul lor verde, păsări colorate, parcă cîntau. Ara mă aștepta la locul lui.

— Stai lîngă mine.

Mă așez lîngă el, mă strînge lîngă el. Dar îl simt că nu are răbdare să stea, e plin de vitalitate neobișnuită. Șoptește :

— Foarte bine mă simt....

Apoi iar n-are răbdare. Nu avem ce vorbi. Mă gîndesc cu ce să-l distrez. Îmi amintesc că Șeriul mi-a spus că doctorul nu are răbdare nici să citească. Întreb :

— Nu-ți este foame ?

Rîde.

— Cam da...

— Nu vrei o cafea mai întîi ?

Se uită la ceas. Iar am un fior.

— Iar te uiți la ceas ? De ce te uiți mereu la ceas ?

— Eram poftit la masă.

— Tot la Sandra ?

— Nu, într-altă parte.

— Și ?

— Şi nimic. N-am să merg. Nu vrei să mergem în oraş să mîncăm ? Ca să nu te deranjezi...

— Nu, azi nu, Ara. Ţi-am spus că, azi, nu ies din casă.

— Bine, bine, foarte bine.

— Pregătesc eu. Am tot ce-mi trebuie.

— Bine, bine...

Stă pe gînduri un minut şi şopteşte :

— Nu ştiu ce-o să spună Varlam, ştii... profesorul...

— Da îl ştiu. Ce-i cu el.

— I-am spus că pe seară merg la el.

— Şi la el ?

— Da... În fine, o să văd eu cum mă descurc... Am să-i spun că am fost reţinut într-o familie...

— Într-o familie germană.

— Cum germană ?

— Vorbesc şi eu aşa, de necaz... Cu dumneata, nimic nu e sigur.

— Nimic, Ana ? şi mă priveşte cald.

— Nimic, spun moale.

— Nici să sunt acum aici ?

— Aproape nici asta.

Rîde. E satisfăcut.

— Şi asta e o scamatorie, nu, Ara ?

Se supără.

— Te poţi supăra, dar n-am ce-ţi face. Nu mă pot împăca cu faptul că, oriunde te duci, faci demonstraţii.

— Vezi, Ana... sînt obligat.

— Nu eşti. Cred că-ţi place.

Rîde.

— Să-i telefonez lui Varlam ? întreabă.

— Poftim.

Se aşează în faţa telefonului :

— Alo, da, eu sînt, Ara Surenian. Ce faci ? Nu, nu. Cît ? Aş, abia 10. Nu cred. Diferite obligaţii... Nu, nu...

Astupă telefonul şi mă întreabă :

— Ce-ar fi dacă l-am chema aici cu noi să mănînce ?

— Aici, cu noi ? Azi ?

Se uită în jurul lui.

— Da. Te supără ?

— Dacă vrei...

— Am obligație... îi făgăduiesc că merg la el... și acum...

— Bine.

— Uite, domnule profesor, te invit la o bună prietenă a mea, o persoană distinsă, o fină intelectuală. A avut nevoie de îngrijirea mea și mă reține și, în același timp, te roagă să primești această invitație. Te rog și eu.

Eu sufăr ca un cîine. Nu mai știu să judec și nici nu știu de ce sufăr.

— Da, da, într-un sfert de ceas cobor și te conduc. Așa...

A închis telefonul.

— Sper că nu te va deranja. Vezi, eu am foarte multe obligații față de acest om.

— Bine, Ara. Aici e casa ta. Am să pun masa pentru trei persoane.

În definitiv, mă gîndesc, într-adevăr, pentru ce să nu-i fac plăcere? Probabil că mă consideră logodnica lui, că în curînd ne căsătorim, deci totul e perfect. Ara e încîntat. Pleacă iute.

— Mă întorc îndată.

De la ușă se întoarce și mă sărută și mă mîngîie în grabă.

— Mă întorc îndată.

Am pus repede masa. Am pregătit tot. M-am uitat în jurul meu. Eram amețită. Îmi dam seama că eram amețită și dezolată, că Ara, cu nervii lui, îmi strică seara. Aș fi preferat să-mi spuie că e obosit și să plece devreme. Aș fi preferat oare să mă mintă? Nu. Trebuie să mă obișnuiesc cu el. Are atît de mult de lucru încît nu va avea timp să se plictisească cu mine, și apoi am să știu eu să-l distrez. Puțini oameni s-au plictisit cu mine, nu doară tocmai Ara să fie unul dintr-aceia! Nu este obișnuit să stea o zi întreagă așa, fără oameni, fără lucru. Știu că cine este obișnuit să „dea" din forța lui suferă dacă nu dă. Se acumulează atîta forță încît omul se simte copleșit. „Bine, bine, foarte bine", spun, imitîndu-l pe Ara și mă amuză și gîndul vitalității lui anormale. Surîd, amuzată, înduioșată la amintirea lui și încep imediat să-l aștept să vie. A început să-mi fie dor de el. Cu profesorul Varlam sau fără, dar să-l simt lîngă mine, să-l văd. Mă duc și mă pieptăn, mă coafez mai de „salon". Deretec în dormitor, fac patul. Da, casa e decentă... Deci, iată-mă logodită cu doctorul Surenian și, pînă una alta, amanta lui. O să ne căsătorim foarte repede. Am să-i

spun și lui Filip. Pentru Filip va fi o mare mirare, dar totuși va fi și o ușurare.

A venit Ara cu profesorul Varlam. Cei mai nepotriviți oameni. Ara, cu puterea lui supranaturală ; celălalt, un șoricel speriat, plin de curiozitate, anemic, timid, refulat. Ce ciudat se uită la mine. Impudic. Dar Ara e încîntat. Abia acum îmi dau seama că mă găsește frumoasă, că-i mîndru că sînt elegantă, că-i place casa... Luăm masa împreună. Lui Ara îi este foame. E vesel. Vorbește destul de mult. Povestește tot felul de întîmplări din acea miraculoasă putere cu care e dăruit. Ascult cu plăcere.

— Să-ți confirme profesorul Varlam că a fost de față... Știi, domnule profesor, cazul acela cu nebunul pe care l-am adormit în plină criză... Vezi, Ana, știința oficială încă nu știe nimic asupra hipnotismului, sugestiei, și afirmă că un nebun, în timpul crizei, nu poate fi hipnotizat. Domnul profesor a fost de față. Eu l-am adormit. Este așa ?

— Da.

— A văzut și mi-a dat o declarație scrisă. Mai erau și alți medici de față. Dacă în clipa aceea mi-ar fi fost cît de cît teamă, mă omora. Ajunsese furia la paroxism. Cînd l-am privit, a căzut ca un animal lovit. Nu-i așa, domnule profesor ?

— Da.

— A căzut și a adormit. Dar și eu... eram o apă. Cred că atunci am făcut efortul cel mai mare din cariera mea. I-am dat apoi ordin să se deștepte potolit...

— Te-ai mai ocupat de el ? A avut ameliorări ?

— Da, sigur. Mă interesa cazul. Splendid caz !

Profesorul Varlam suferă. E gelos. E copleșit, dar Ara nu-și dă seama. E încîntat. Se autolaudă frenetic :

— Trebuie să știi, Ana, că acum treizeci de ani, în Facultatea de medicină, în fața profesorilor, am provocat primul caz public de epilepsie. Înțelegi ce important : dacă-l provoc, îl pot și vindeca. E logic. Ei bine, au declarat oficial că nu e posibil, cu toate că au văzut cu ochii. Am fotografiat cazul, am și acum fotografiile. Rezultatul a fost un scandal mare, iar eu am fost mutat — ca pedeapsă că susțin obscurantismul, superstiția — în provincie... Dar cazul cu scleroza în plăci vindecată...

Eu, brusc, mă gîndesc că ar fi bine să scriu, împreună cu doctorul Ara Surenian, o carte despre aceste probleme. Iată

mijlocul ca Ara să nu se plictisească lîngă mine. Ideea mă încîntă, dar nu spun nimic, căci îl simt pe profesorul Varlam din ce în ce mai gelos. Am să-i atrag atenţia lui Ara să nu-l mai facă pe om să sufere. Dar ce idee bună — o carte scrisă de mine împreună cu Ara ! N-am mai scris de zece ani, poate asta va fi începutul. Primesc şi ideea asta ca un dar de la destin. Da, totul e perfect. Mi-e milă de profesorul Varlam şi caut să fiu o gazdă bună. Îl laud pe el, că el nu a fost ca ceilalţi, că el a înţeles importanţa acestor probleme... că e un pionier al acestei probleme...

Ara — bine dispus — a adormit foarte, foarte puţin la masă, de cîteva ori numai, fracţiuni de minut, ca să se deştepte imediat vioi. E bine dispus ca niciodată. Unde e omul trist care sta cu ochii închişi chiar cînd nu dormea, care mormăia cînd vorbea ? Şi sînt mîndră de mine. Desigur, se simte fericit, şi el e fericit. Şi pentru el a început ceva nou.

Se face tîrziu. Profesorul Varlam atrage atenţia.

— Nu-i nimic, spune Ara, maşina e jos. Am oprit maşina. Vă duc acasă imediat, domnule profesor.

Şi au plecat destul de repede. Ara nici nu s-a uitat la mine toată seara, şi a plecat tot atît de încîntat precum fusese tot timpul. Plin de el şi fără să mă bage-n seamă. Am rămas singură. Am auzit paşii pe scară şi apoi în noapte, jos în stradă, zgomotul motorului maşinii. Am privit în jurul meu : pahare, farfurii, flori, carafe, ceşti, şi eu în rochie albă, lungă, şi în nervi cu o senzaţie ciudată dar nedefinită. Pentru nimic în lume, în clipa asta, nu aş fi putut spune ce simt, dar nu-mi era tocmai, tocmai bine. Iar am privit în jurul meu, iar n-am ştiut de ce să mă apuc. Parcă se terminase tot şi nu se mai putea începe nimic. Nici măcar să strîng paharele sau să sting din lămpi, sau să deschid ferestrele... M-am aşezat pe un fotoliu şi am început să plîng. Plîngeam foarte liniştit, încîntată că am găsit în fine ce face, liniştit, ca şi cum plînsul ar fi fost o soluţie şi ar fi trebuit să dureze la infinit. Apoi m-am supărat pe mine că plîng şi am început să strîng prin casă. Strîngeam farfuriile şi lacrimile-mi curgeau. Cînd am intrat în dormitor şi am văzut patul, m-am aşezat din nou pe un scaun în faţa lui şi am continuat să plîng. În minte nu aveam nici un gînd. Puţină spaimă că de zece ani nu mai scrisesem nimic şi că-mi pierdusem talentul şi că Ara nu-mi spusese cînd mai vine şi nici că mă iertase. Nu m-am mai

putut abține, am deschis telefonul, dar nu am sunat la Ara, am sunat la Marta. Era aproape unu noaptea. Mi-am dat seama că era marți. Se făcuse iar marți.

— Să nu te sperii, Marta. Eu sînt... Ana...

— Ce, e ceva rău cu Filip ?

— Nu.

— Plîngi ? Ce s-a-ntîmplat ? Te-am chemat mai devreme de cîteva ori și n-ai răspuns.

— A fost Ara aici.

Am început din nou să plîng.

— Ce e ? V-ați certat ?

— Nu, dimpotrivă...

— Atunci de ce plîngi ?

— Nu știu, poate de fericire, Marta, de prea mare fericire !

— De fericire ?

— Da.

— Chiar așa ?

— Chiar așa.

— Ești sigură... că e fericire ?... Poate fi o fericire cu... atîtea lacrimi ?

— Da, da, nu mă-ntreba. Nu-mi plac confidențele, dar ce simt e atît de extraordinar că nu am cum să spun : parcă am întinerit miraculos și, în același timp, îmi aduc aminte de lucruri de acum mii de ani. Într-un fel, am căpătat firul, sensul eternității mele, poate și al responsabilității mele, dar ce sublim să fii etern și totul să depindă de purtarea ta, adică... stai să nu par orgolioasă. Vreau să spun : să-ți dai seama de eternitatea ta și de legea implacabilă dar divină din care faci parte. Acestea sînt sentimentele cu care mă întîmpină această dragoste : solemnitate și grație. Marta, în viața mea nu am fost atît de fericită, de exaltată și, în același timp... nu știu ce am...

— Și acum ce faci ?

— Plîng.

— Vin la tine.

— La ora asta ?

— În cîteva minute sînt la tine. Iau o mașină și vin.

Într-adevăr, Marta a sosit neașteptat de repede. M-a îmbrățișat și m-a lăsat să plîng. I-am spus imediat :

— Să știi că am trăit cu el...

— Era de aşteptat ! Dacă nu s-a putut altfel... Eu aş fi vrut altfel.

S-a uitat în jurul ei. Mi-a fost şi ruşine, dar am fost şi mîndră : florile, paharele, argintăria, luminile voalate, toate dovedeau că în casă fusese sărbătoare. Era o atmosferă foarte aparte. O aşteptare parcă era suspendată în mod misterios...

Ne-am aşezat. Marta mă privea. Eu plîngeam. Foarte ciudat şi inexplicabil, dar la un moment dat mi s-a părut că am douăzeci de ani, că m-am logodit şi că aştept ca viaţa să înceapă.

Eram în rochie albă, lungă, cu părul despletit. Pentru ce nu era Ara cu mine ? Pentru ce plecase ? Eram cu Marta. Marta m-a privit de cîteva ori cu teamă, milă şi curiozitate. I-am şoptit, trecînd pe lîngă ea :

— Mi-a spus că e divorţat.

— Ţi-a spus ?

— Da.

— Ţi-a spus şi că se căsătoreşte cu tine ?

— Asta e de la sine înţeles. I-am spus de la început că altfel nu vreau.

Marta a spus, fără să mă privească, jenată :

— Mă întreb cine e mai naivă — dintre tine şi mine ?

Am sărit.

— Ce vrei să spui ?

— Exact atît.

— Tu totdeauna bănuieşti ceva... Eşti plină de complexe, reticenţe...

— Şi tu atît de lipsită de complexe şi reticenţe încît...

— Da, ştiu. Aşa m-au poreclit de cînd eram copil : „Năiţă muşteriul", dar prefer să dau de mîncare sătuilor decît să nu cred flămînzilor. Prefer să fiu de zece ori păcălită decît să treacă pe lîngă mine un lucru excepţional pe care să-l ratez din îndoială. Prefer să fiu păcălită decît să mă usuc. Şi acum, orice, orice, decît să trec pe lîngă această fericire fără s-o trăiesc. Îţi spun, niciodată n-am cunoscut atîta fericire...

Am continuat să plîng. Printre lacrimi, povestesc :

— A venit la prînz. A stat toată ziua cu mine.

Printre lacrimi, am început să rîd :

— Dacă ai şti că se gătise. Avea haine oribile, maron, o cravată imposibilă, un ac de cravată — o oroare şi în deget un diamant splendid, imens...

— Nu ţi-a dat ţie inelul ?

— Mie ? ce ai înnebunit ? Da' ce sînt eu ? Cocotă ?

— Nu. Logodnică.

— Eşti imposibilă. Ştii bine că aş fi refuzat.

— Asta ştiu foarte bine, dar el trebuia să ţi-l dea.

O clipă mi-a trecut plînsul.

— Cred că nici n-ar fi îndrăznit...

— Bine, bine. Am spus numai aşa...

— Tocmai de asta îmi este groază, să nu creadă cumva că vreau banii lui, că am interese materiale. Vreau să ştie, să-l conving că-l iubesc. Nu e tînăr, nu e frumos... e bogat...

— Dar nu asta e important, Ana, să-l convingi că-l iubeşti ! Eu aş prefera să te convingi tu că te iubeşte. Să te liniştești. Nu-ţi poţi închipui ce ochi ai !

— Revii mereu la acelaşi lucru. Tu nu-nţelegi că este un om ciudat, între toţi ciudaţii ciudat ?

— Şi te iubeşte ?

— Da.

— De unde ştii ?

— De unde ştii cînd soarele a răsărit ?

— Ai înnebunit ! Nu se mai poate vorbi cu tine. Nu te mai recuonsc. Uite, să-ţi spun drept : Shakespeare a fost un „bebeu" pe lîngă tine. Ai reuşit mai bine ca el : tu auzi ? Nimeni, nimeni nu se poate îndrăgosti de un om ca Ara al tău, numai tu şi încă să-l divinizezi... Ce coroană de flori pe gîtul măgarului !... Va să zică pretinzi că te iubeşte ? Dar dacă, pur şi simplu, îi placi ?

— Pentru ce mă chinui ? Nu ai motiv să nu mă crezi ! Pentru ce să stric fericirea cu întrebări pe care nu le pot rezolva acum ? N-am motive să mă zbucium. N-am motive...

M-am oprit brusc, înspăimîntată. Nu aveam oare motive ? Am început din nou să plîng. M-au apăsat întrebări care întreceau problema actuală. Ştiam că sînt în fals şi că mă ascund de mine însămi. Fericirea asta nu era tot ce se putea mai perfect pe pămînt şi în suflet de om. Or, eu după perfecţiune alergam, fals, dar alergam. Eram acum suspendată în fapte care se desfăşurau parcă de la sine. Voi avea

puterea să mă opresc, sau voi fi, ca toți oamenii, purtată de fapte ?

— Acum, a spus Marta, are să vină în fiecare seară la tine. Trebuie să-ți organizezi viața altfel, trebuie să te gîndești la toate detaliile... el e incapabil. Trebuie să faci tu totul.

— Da, da.

— Și acum, ce mai plîngi ? Ia un calmant.

Pot spune Martei că Marele Preot n-a vrut să mă ierte ? Șoptesc :

— Da, trebuie să organizez totul, mai ales că am impresia că-i place lumea. Am văzut ce plăcere i-a făcut astă-seară cînd a venit profesorul Varlam...

— Care Varlam ? Cînd Varlam ?

— Profesorul Varlam de la fiziologie, cu care lucrează Ara.

— Cum, astă-seară ? A venit astă-seară ? Cine l-a chemat?

— Ara...

Marta s-a uitat la mine fix și a șoptit :

— Bine că nu se mai obișnuiesc voiajurile de nuntă că l-ar fi luat și pe Varlam cu voi, și pe Anghel și pe domnișoara Joja...

Rîd și eu, dar totuși criza de plîns nu mi s-a oprit. Spun printre lacrimi :

— Da, și în tren ar fi făcut gratis demonstrații, în vagonul-restaurant pentru călători...

— Rîzi și totuși e adevărat ce spui ! Ce-ai să te faci cu el ?

— Omul e micburghez, Marta... Știu...

— Și totuși, ce stil grandios ! Cîteodată e cutremurător, recunosc !

— Da, da. Uite, Marta, m-am gîndit : pe acest om trebuie să-l schimb complet și am să-l schimb.

— Vai de mine ! Ei bine, asta e prea de tot ! Pentru ce să-l schimbi ? Cum să-l schimbi ?

— Să nu mă ating de el !

— Ai să-i faci haine, are să aibă cămăși frumoase, curate, bineînțeles ai să-i cureți cabinetul de consultații...

— Fleacuri ! Eu mă gîndesc la cu totul altceva. Să nu trăiești ca un mort. Să fii în permanentă devenire. Eroismul interior de a încerca să te schimbi e ceva sublim. După mine, singurul lucru pentru care merită să trăiești, care dă bucurie...

— Dar dragostea ? Ce ţe-ai face dacă Ara nu te-ar iubi ?

M-am cutremurat.

— Eşti dură...

— Crezi că vei putea face efortul de a-l transforma o dată cu plăcerile dragostei ?

— Da.

— Să te vedem !

— Să mă vezi !

Am tăcut destul de mult amîndouă. Dar Marta m-a întrebat :

— Şi dacă nu va voi, dacă nu te va asculta ?

— Pentru ce să nu mă asculte ? Dacă mă iubeşte, va voi.

— Circ... circ... Da, trapez la zece metri, fără plasă dedesubt. Deci, în loc să-i ceri diamante, blănuri, avere, îi vei cere disciplină, ca dovadă a dragostei lui ! Fifi Mata-Hari îmblînzeşte leii, tu pe Ara Surenian. Nu ştiu, zău, ce-i mai periculos...

— Şi de ce nu ? Crezi că nu se pot întîlni doi oameni care să se înţeleagă perfect şi să meargă împreună spre perfecţiunea inimii lor, a vieţii lor ?

— Uite, eu încă n-am văzut aşa ceva, eu cu ochii mei... decît... oarecum... siropuri, ersatz, simili... vegetarieni...

— Ceea ce nu înseamnă că nu poate exista.

— Într-adevăr... nu înseamnă.

— Şi în *Biblie*, Abraham...

— Da, în *Biblie*, dar în viaţă ?... Nu e suficient să vrei tu, trebuie să găseşti partener care să vrea şi el.

— Ei bine, cred că am găsit partenerul.

— Şi dacă nu vei reuşi ?

— Atunci voi reuşi să am puterea să recunosc această înfrîngere, să mă despart de om şi să rămîn iar singură.

— Să te vedem !

— Ai să mă vezi !

— Cînd iubeşti, găseşti mereu motive ca să amîni despărţirea.

— Eu nu sînt ca toată lumea.

— Ce orgoliu !

— Nu. Smerenie. Vreau, după puterile mele, să trăiesc aşa cum am hotărît.

— Atunci ce tot umbli după Ara ?

— ...Vreau așa cu el. Și numai dacă nu s-o putea...

Am făcut o pauză și i-am spus Martei :

— Am temeri mari. Temeri contradictorii. Sînt convinsă că Ara este cel mai dotat om din cîți am văzut, în felul lui.

— Și tu în felul tău.

— Lasă-mă acum pe mine. Teama mea cea mai mare e că puterea lui, care i-a venit brusc, s-a mărit brusc, să nu cumva să scadă vreodată tot brusc și să mă învinuiască atunci pe mine de aceasta.

— Atunci ?

— Totuși... am să risc. „*Va banque!*“ și dacă, din cazna mea de a face bine, va ieși rău, o să mă supun iarăși.

— Adică ?

— Adică, dacă mă va învinui pe mine, mă voi dezvinovăți numai în fața conștiinței mele.

În acea noapte, deșteptîndu-mă din somn, iar n-am mai știut nici cine sînt, nici ce vreau, nici ce-a fost, nici ce va fi, nici dacă sînt singură, nici dacă lîngă mine este Filip sau Ara. Ca într-o îndepărtare înnourată, am auzit glasul lui Ara, rămas în mine ca un ecou : „Floarea mea de lotus, floarea mea sacră...“ și mi-am amintit totul. Atunci a fost iar o clipă cînd am știut perfect ce am de făcut. A fost într-adevăr o clipă cînd am știut că ar fi perfect să nu-l mai văd niciodată pe Ara Surenian. Dar am știut și că această putere nu o voi avea. Mi-am amintit iar de lacătul de oțel încuiat pe poarta lui Ara, dar patima din mine m-a făcut să cred că voi putea deschide lacătul. Hotărîrea mea de a accepta lupta mi-a părut virtute. Mi-am spus : „Dacă ești sever cu tine însuți, Viața te răsfață ; dacă te răsfeți, Viața ta e aspră cu tine. Alege...“ Am ales, dar nimeni, la nici un stadiu al înălțării lui nu știe cît abis e în jos în posibilitatea căderii, și nici cît efort și cîtă posibilitate e în înălțare. Da, da, în eternitate trăim... din eternitate e făcut sfîntul trup al Vieții. Ne înjosim sau ne înălțăm căzînd sau înălțîndu-ne. Libertatea aceasta omenească ni s-a dat : să putem alege calea și să putem împlini calea aleasă. Astfel s-au făcut eroii și sfinții. Pentru că au existat sfinți și eroi, cu cazna și tentațiile lor, și pentru că au învins putem trăi fără să pierdem credința în noi și în oameni, cu toate păcatele din noi.

În astfel de gînduri am reînceput viaţa după prima zi de dragoste cu Marele Preot Vindecător, bărbatul meu din eternitate. În acest gînd şi simţămînt sacru.

Era marţi. Dimineaţa aşteptam un telefon de la Ara, dar el nu m-a chemat şi eu nu voiam să stric cu nimic voinţa lui. Am fost după masă la biserică. Hotărîsem să mă ţin de cuvînt şi am mers. La biserică, emoţia mi-a fost mare. Cum aş fi putut mulţumi ?! Pentru că trăisem cu Ara, miracolul îmi părea atît de mare încît eram copleşită, gîtul strîns de emoţie, ochii fierbinţi de lacrimi.

Mi s-a părut destul de ciudat că Ara nu mi-a telefonat în ziua aceea, dar voiam, o dată pentru totdeauna, să înţeleg că omul meu era un om ciudat, voiam să am puterea să-l înţeleg şi să-l accept şi, mai ales, să nu-l tulbur. Voiam să-l las să acţioneze neconstrîns şi astfel să-l cunosc. Apoi, respectam puterea lui care vindeca oamenii. Cum era să-l tulbur şi să-i iau din timp ? Cîteodată, în cîteva clipe, vindeca boli vechi de ani de zile. Dacă tocmai în clipele în care el vindeca, eu, apucată de dor, aş fi pretins să stea cu mine ? Dacă nu am avut puterea vieţii în singurătate, cel puţin să am puterea disciplinei şi să nu mă port ca orice muieruşcă amorezată.

A venit în seara aceea neaşteptat de tîrziu, în clipa în care hotărîsem să mă culc fără a încerca să-i telefonez, fără a încerca să merg la el. A sunat de două ori. A vrut să fie protocolar şi politicos, ca un om care face o vizită oficială... apoi, fără nici o tranziţie, a vrut să fiu a lui, şi lucrul s-a împlinit în cel mai banal şi plat mod. Totul a fost ca o demonstraţie, ca să ştie el şi eu că el are acest drept asupra mea. Apoi a plecat. Apoi trei zile n-a venit şi n-a telefonat.

Îi spuneam Martei :

— Aş vrea să aflu dacă mă iubeşte sau nu mă iubeşte...

— Nu te iubeşte. Dacă te-ar iubi, s-ar purta altfel.

— Bine, atunci am să rup cu el.

— Să nu rupă el cu tine...

— E totuna. Mi-e totuna, el sau eu. Nu am orgoliu. Eu altceva am vrut...

— Nu-l mai primi. Pleacă din Bucureşti.

— Fără să vorbesc cu el ?

— Adică fără să te oferi din nou ? Își va rezerva dreptul să se culce din cînd în cînd cu tine. Ce bărbat refuză să-l aștepte o femeie, chiar și toată viața...

Mă frămînt.

— Și totuși, din unele accente, unele potriviri, unele intensități, nu pot crede că...

— Nimeni nu poate crede ce nu-i convine. E greu...

— Am să văd.

Am avut puterea să nu telefonez. Sufeream prea mult de lipsa lui ca să mă mai simt înjosită. A cincea zi a telefonat, foarte cald.

Voi avea oare puterea să povestesc ? Și totuși, trebuie să calc peste orice orgoliu și să spun totul. Iată, iată...

Ara a telefonat după o lipsă de cinci zile și cînd i-am auzit vocea, n-am avut puterea să-i spun să nu vină și nici să-l amîn cu o zi. O zi, o singură zi din eternitate, da, nu am avut puterea.

A venit. A venit foarte bine dispus. A adus flori și vin. A vrut să fie tandru. L-am întîmpinat cu o răceală dureroasă. Mîinile îmi erau ca de gheață. A vrut să mă ia ușurel și, simțind că nu merge, a întors imediat tonul. A părut profund mirat, uluit, exagerat de mirat de răceala mea. Ca la teatru : un actor prost, care mimează uimirea. A vrut iar să fie tandru și, cînd s-a lovit iar de răceala mea, l-am simțit brusc hotărît să mă recucerească. Vocea i s-a făcut gravă.

— Sînt pedepsit cu toate că nu sînt vinovat. Vezi, Ana, eu n-am iubit niciodată... și acum, nu știu iubi... sînt ca un urs. Tu trebuie să mă-nțelegi... sînt de cincisprezece ani singur...

Eu i-am spus că nu merge așa să-l aștept ore și zile și să nu îndrăznesc să-i vorbesc, să-l chem, de teamă că este obosit...

— Fac ce vrei... cum vrei... cheamă-mă oricînd...

— Știi ce vreau.

— Mai spune ce vrei.

— Vreau să mă căsătoresc și apoi să începem să muncim.

— Eu muncesc și acum... enorm... Poate de aceea... oboseala...

Apoi a vrut dragoste. Mie nu mi-a fost rușine să fiu a lui pentru că-l socoteam bărbatul meu.

Cînd a plecat păream împăcaţi : el, foarte vesel şi mulţumit de el iar eu, mortal de obosită. Am pus din nou telefonul în priză şi m-am plimbat de colo, colo prin odăi. Parcă mă tîram.

A sunat telefonul. Era Ciprian. Redau conversaţia avută cu el, exact :

— Ana ?

— Da.

— Eu sînt, Ciprian. Te-am chemat şi acum un ceas, dar n-ai răspuns.

— Era telefonul întrerupt.

— Vreau să te întreb ceva.

— Poftim.

— Ce-a fost acum un ceas ? Ţi-am auzit glasul. Ai strigat tare şi mi s-a părut că pe mine mă strigi şi că-mi ceri ceva foarte, foarte important. Ai fost în pericol ?

Sînt cutremurată. Îi spun :

— Poate da, poate nu. Nu ştiu să judec. În tot cazul am fost la o mare îndoială.

— Ai primit răspunsul ?

— Încă nu. Primul răspuns eşti tu... mai departe voi vedea.

— Dacă-ţi pot fi de folos...

— Mulţumesc... nu, acum, nu.

Nu am îndrăznit să-i spun că eram cu doctorul Ara Surenian. M-am temut să-i spun. O reticenţă inconştientă. De fapt poate că-l voiam pe Ara numai pentru mine. Îl vedeam atît de puţin ! Eram zgîrcită să nu risipesc, să nu dau şi altora din acel puţin. Sau... sau... în tot cazul nu i-am pomenit lui Ciprian nimic mai mult.

Purtarea doctorului Surenian faţă de mine nu s-a schimbat cu nimic, atîta doar că acum începuse să vină aproape zilnic. Eu îl consideram logodnicul, bărbatul meu, dar un bărbat prea obosit ca să îndrăznesc să-l deranjez cu sentimentalităţi inutile. Aveam încredere în el şi aşteptam. Apoi, am hotărît totuşi să acţionez mai violent şi să grăbesc căsătoria noastră.

Ce mă supăra mai mult din toată această poveste era că Filip nu ştia nimic. Îmi era necesar pentru liniştea sufletului meu să-i spun. Mi se părea nedrept, necinstit ca el să muncească şi să mă întreţie ca pe un idol, în timp ce eu mă purtam ca o biată muiere. Aveam un amant. Doream ca Filip să ştie, apoi să facă ce va voi, chiar să continue să mă întreţie în lux, dar să o facă ştiind precis că o face şi în ce condiţii o face.

Într-adevăr, i-am telefonat lui Filip şi l-am rugat să vină la mine. L-am poftit la masă, seara, împreună cu Dan şi Ara.

Filip a venit. Nu bănuia nimic. Nu ştia nimic de existenţa lui Ara. Eram emoţionată şi îndîrjită. L-am prezentat pe Ara ostentativ. Ara s-a purtat ciudat. Foarte oficial şi banal, cu o politeţe microasă, exagerată, nepotrivită, înjositoare. Era în zilele cînd semăna cu un misit de cereale din vreun mic port oriental. Căuta să pară bine-crescut, politicos, dar, chiar înainte de masă, în salon, pe canapea, a adormit ! Sau s-a prefăcut că doarme !? În tot cazul eu l-am bănuit că se preface. Pentru ce să se prefacă ? Oare e gelos pe Filip ? Eu aş fi vrut ca Ara să vadă cît e de frumos Filip, şi să ştie că totuşi pe el, îmbătrînit şi gras, îl iubesc ; iar Filip să vadă cu uimire că, după el, atît de tînăr şi frumos, mai poate fi cineva iubit, oricît de ciudat ar pare lucrul. Da, se priveau unul pe altul ca nişte oameni care, cu cărţile în mînă, se tem să se ghicească pe feţele lor dacă sînt bune sau rele. Iar eu eram îndîrjită. Filip, obişnuit cu excentricităţile mele, căuta să nu pară mirat. Nu ştia dacă eu sînt jignită că mosafirul a adormit în salon sau că mă amuză şi că tocmai de aceea e poftit acest om pentru că e original, pentru că mă distrează că adoarme în salon în faţa musafirilor. Dar eu eram crispată. Ce mult mi-ar fi plăcut ca Ara să fie în zilele lui de Mare Pontif ! Dan însă arăta bine şi se purta respectuos cu doctorul. Asta îmi facilita mie să trec prin primele clipe ale acestei ciudate seri.

— Dan s-a îngrăşat, arată mai bine, Filip ?

— Da, da, mult mai bine, evident mai bine.

— Doctorul Surenian l-a vindecat.

— Cum ?

— I-a dat putere, aşa cum dă bolnavilor lui.

— Sugestie ?

— Vezi, doctorul Ara Surenian are o forţă supraomenească, cu forţa lui vindecă. Dacă ai şti, Filip, că în cabinetul lui se petrec minuni ! Muţii vorbesc, surzii aud, paraliticii umblă...

Filip se uită cu uimire la mine. Îl miră ce-i spun, sau entuziasmul meu ?

Printr-o manevră abilă, fără cuvînt, aşezîndu-mă dintr-un fotoliu în altul, îl atrag pe Filip departe de doctor. Mă tem de doctor. Ştiu că doarme, dar, în acelaşi timp, poate auzi tot ce

se vorbește. Dan a luat o carte și citește. E lîngă doctor. Doctorul l-a luat de mînă și a adormit așa, cu Dan de mînă.

Filip e lîngă mine. Ridic privirea și, deodată, cu hotărîre, îi spun :

— Filip, vreau să mă căsătoresc cu doctorul Surenian.

Mirarea din ochii lui Filip are și spaimă. Pentru ce spaimă ?

— De ce te uiți așa la mine ?

— Nu te-nțeleg... murmură Filip.

— Ți-am spus și țin să-ți spun că vreau să mă căsătoresc cu doctorul Surenian.

Filip se înroșește.

— Pentru ce ? Ce-ți veni ?

— Mi-a venit foarte bine. E lucrul cel mai potrivit posibil.

— Ce-nțelegi prin „căsătorie" ?

Rîd.

— Putem căuta în dicționar. Poate acolo e explicat ce înseamnă „căsătorie". Fără glumă, crezi că acolo este explicat cuvîntul „căsătorie".

Filip s-a ridicat de pe scaun.

— Nu-nțeleg nimic din toată scena asta.

— Nici eu. Îți spun că vreau să mă căsătoresc și mă întrebi ce e căsătoria.

Filip murmură încet. M-a privit, da, m-a privit în ochi.

— Căsătorie albă ? Știam că dorești de mult lucrul acesta.

L-am privit și eu. Și am răspuns :

— E amantul meu.

Filip a azvîrlit, o dată cu mine, o privire către doctor. Ara Surenian, monstruos de gras, dormea liniștit pe canapea. Dormea ? Hainele lui maron, cravata, acul de cravată erau de un desăvîrșit prost gust. Am sfidat. Aș fi vrut să spun lumii întregi că l-am ales pe acest om dintre toți oamenii, iar în clipa asta, Filip era lumea întreagă.

— Te răzbuni ? Suferi ? S-a întîmplat ceva neașteptat ? Minți ? Pentru ce vorbești așa ? Nu-ți seamănă.

— Nu complica. E simplu, prea simplu. Îl iubesc. Ce, tu crezi că dragostea e ca la cinematograf : o pereche tînără și frumoasă, el puțin mai înalt ca ea, el brun și ea blondă. Te-ai gîndit la drama umană că și cei urîți, și cei schilozi, și cei bătrîni, și cei prea tineri vor să iubească ? Că și lor natura le dă clipe de fericire, după cum, și celor splendizi clipe de deznădejde ? Am dorit să fiu ascetă. Am crezut apoi că voi face o

căsătorie albă, dar iată că totul a fost altceva, și țin s-o știi și tu. E îngrozitor de greu de înțeles dar e așa...

Filip a murmurat :

— Tu, tocmai tu !

— Amintește-ți că m-ai iubit pe mine care eram cu atît mai în vîrstă decît tine. Și ai fost batjocorit pentru asta. Ți s-a spus că ești peștele meu...

— Erai frumoasă și tînără, și ești și acum. Tocmai asta mă înspăimîntă. Imaginea ta era... pură pentru mine și mi-ar fi plăcut să rămînă așa !

— Ce ușor ! Indiferent dacă eu pot sau nu pot, mor sau trăiesc ? Preferi să te mint ?

— Deci perfecțiunea, iluminarea... stînd în brațele unui bărbat ! Bravo !

— Da.

— Nu-ți dai seama că întotdeauna s-a cerut călugărie, ascetismul pentru realizări înalte ?

— Sfîntul Pavel a spus că nu-i este dat oricui...

— Însetarea oamenilor de a se depăși, sau măcar de a vedea pe cineva care a reușit să se depășească, e mare. Auzindu-te, am crezut în tine. Ești o deziluzie periculoasă. Poate te-o ierta Dumnezeul de care vorbești atît, dar nu oamenii. Ei nu te vor ierta.

— Vorbești cu o asprime... ca și cînd ai fi făcut tu mai mult ca mine...

— Nu am făcut mai mult ca tine, dar nici nu am pretențiile tale. Am vrut numai să te ajut să faci tu ce n-am putut face eu.

— Eu mă căznesc. N-am renunțat la pretenții. Fără pretenții nu poți ajunge departe ! Asta e.

— Îți urez succes.

— Aș cere mai curînd bunăvoința ta, blîndețea ta. Ce vreau e foarte greu, periculos de greu. De obicei, oamenii trăiesc ce le vine în cale, dureri și bucurii de-a rîndul. Eu caut să fac ceva... ceva absolut neobișnuit... Cine știe ? Ai să vezi...

— Să nu te rătăcești și apoi să nu mai ai smerenia să recunoști și astfel să intri în ceva... ceva... Am fost zece ani împreună și niciodată n-au fost neînțelegeri între noi...

— Pentru că eram așa cum voiai tu. Și cînd ai plecat, m-am purtat așa cum ai vrut tu. Pentru că nu am strigat de durere, pentru că nu m-am tîrît, nu mi-am sfîșiat carnea de pe

mine, pentru că m-am purtat aşa ca să-ţi fie uşor, ai fost plin de admiraţie şi recunoştinţă, pentru că ţi-am dat posibilitatea să nu-ţi pui probleme dureroase şi să fii fericit. Ai stat în pat cu o altă femeie şi erai liniştit în ceea ce mă privea. Ana poate! Ana e singură în casa în care a fost fericită cu mine şi nu suferă, eu sînt acum cu o altă femeie şi Ana e singură... Patul, hainele, scaunele, farfuriile, pereţii, totul fusese „al noastru" şi rămăseseră ale „mele"... Şi totuşi te binecuvîntez în veci că nu m-ai minţit, că ai plecat înainte de dezgust... şi te-am respectat, ţi-am respectat şi banala ta fericire şi am respectat şi durerea mea. Acum pot să-ţi spun: ai telefonat de la mine din casă noii tale iubite să te aştepte jos în stradă, în faţa casei noastre, ca să mergeţi la plimbare, şi nu te-ai sfiit de mine... Ana are putere. Şi ai trimis şoferul cu o valiză să-ţi dau o pijama, pasta de dinţi, peria şi maşina de bărbierit. Şi le-am aşezat cu mîinile mele în valiză, iubindu-te... Ana are putere... Dar încă te binecuvîntez că nu m-ai minţit, că n-ai aşteptat din milă, dezgustul. Eroic, dar în acest climat al eroismului îmi place să trăiesc şi de aceea acum am şi eu cruzimea să-ţi spun în faţă: sînt amanta acestui om monstruos iar eu, eu îl găsesc splendid!

— Shakespeare a tratat destul de bine acest subiect...

— Da, şi Marta mi-a spus asta. Şi-a bătut şi ea joc de mine sau, mai bine zis, s-a uimit şi ea destul. De altfel, am observat că voi, cei cu cele mai mari slăbiciuni sînteţi cei mai aprigi judecători. Milă şi înţelegere are mai curînd cineva care a întrecut cu adevărat acest lucru, dar cu adevărat, nu refulări. Christos a fost mai cu milă pentru Magdalena decît ceilalţi, păcătoşii...

— Bine, doar nu vrei să-mi pară bine că...

— O, Filip, dar nici mie nu-mi pare bine...

— Deci, ştie şi Marta?

— Da, şi voi spune lumii întregi. Te-ai învăţat să ai despre mine imaginile care-ţi convin. Şi acum ţi-ar fi plăcut să nu stric jucăria...

— Eşti unicul om care, pînă acum, nu m-a dezamăgit, care m-a făcut să cred că există oameni altfel decît toată lumea... mai aproape de perfecţiune...

— Nu vreau să-ţi clădesc imagini false. Este real ce ai crezut despre mine, căci dacă am suferit, am avut puterea să rabd pînă la vindecare, recunosc şi e suficient ca să fiu admirată de tine... şi de ceilalţi. Bine, dar ăsta nu e un motiv ca,

bazîndu-mă pe această admirație, să te mint ! Ce ușor ! Da, să-ți fi spus că voi face o căsătorie albă, m-ai fi crezut ! Ce exaltare ! Dar nu am nevoie de admirația nimănui clădită pe ipocrizie. Nici pe mine nu vreau să mă mint și să-mi închipui că pot ceea ce nu pot și, din lipsă de smerenie, să mă usuc, încercînd să joc un rol imaginar, steril, o poză, o grimasă.

Filip a vrut să vorbească. Nu l-am lăsat.

— Știu că totuși omul nu trebuie să se complacă în defectele lui, că trebuie să ducă o luptă crîncenă cu el însuși. Sfîntul Antonie cel Mare, în pustiu, a luptat, dar desigur că lui i se potrivea și mie nu. Mîine, lîngă acest om, voi continua să lupt pentru izbăvirea mea. Asta e. Da, am puterea să-ți spun că acest om este amantul meu și că acest lucru l-am făcut din liberă acceptare. Te-aș ruga să mă admiri și pentru acest curaj. Te rog să nu fii dintre oamenii care nu mai pot iubi dacă văd un defect ; te rog, te rog, realizează frumusețile luptei, căutării, înfrîngerii și ale victoriei omenești scump plătite. Am cunoscut un om care, ca să-i treacă amorul pentru o femeie, își închipuia că ea are diaree. Ce grozăvie să nu poți admira ce e de admirat ! Au fost oameni care nu au vrut să creadă că Isus a suferit. Atunci unde e victoria ?

— E greu...

— Ești atît de frumos ! Ești cel mai frumos bărbat pe care l-am văzut. Ești tînăr, ai fost al meu și te-am putut uita și nu doresc să iubești vreodată o femeie care, fără nici un fel de motiv, să nu te poată iubi și abia atunci să-ți dai seama că dragostea are legile ei misterioase. Repet, imaginea îndrăgostiților de la cinematograf, tineri și frumoși și de aceea implicit fericiți, e o imagine simplistă, coaja oului, nu miezul și hrana din interiorul coajei. Dar fiecare, pe cont propriu, învață unde e fericirea și unde durerea. Pe acest bărbat monstruos, așa cum îi vezi, îl iubesc mai mult decît te-am iubit pe tine, splendid, vreodată.

— La ce folosește ce-mi spui acum ? Pentru ce lovești ?

— Din cinste. Să ai puterea să le vezi în față realitățile vieții. Din cinste, din cinste...

Mi-a fost milă de Filip, dar eram mîndră de mine. Ostentația mea îmi plăcea. Nici de banii lui Filip nu voi mai avea în curînd nevoie. Voi fi liberă și prietenia pe care i-o voi purta lui Filip — nestrămutată — va fi astfel mai pură. Nu, nu, nu voiam să cred că, purtîndu-mă astfel, dărîm ceva esențial în

sufletul lui. Pilda vieții noastre este mai importantă ca orice cuvînt. Am mai vorbit de pilda sfinților, de lupta lor înspăimîntătoare, sfîșietoare, de tentațiile trupești și dîrzenia supraomenească pentru izbîndă. Victoria asupra destinului lor omenesc, întrecerea omenescului din ei. O, de-am înțelege inefabilul miracol al omului cucerindu-se pe sine, perfecțiunea posibilă! Dar acum sfidam, și, voind să fiu cinstită, stricam în sufletul lui Filip o imagine care lui îi ajuta să creadă în ceva, îl înălța. „Nu scandaliza copiii!" Or, eu scandalizam un suflet tînăr care avea nevoie să creadă și să vadă, scandalizam și nu-mi dam seama. Să fi mințit? Nu, dar să nu fi fost mîndră, superbă în afișarea păcatului, a patimei mele. Acum îmi dau seama că, într-un fel, voiam să mă răzbun pe Filip că se îndrăgostise de o altă femeie. Eram mîndră că mai puteam fi iubită, că mîinile, gura, sînii, pîntecele mele mai puteau fi dorite, acele lucruri date nouă fără voia noastră și din care nimic nu rămîne la bătrînețe și mor înainte de moarte.

A venit Aurica și a pus masa. Noi am trecut în salon, unde am vorbit numai eu: l-am lăudat pe Ara Surenian peste măsură — ce poate, ce face, exaltînd pînă la absurd calitățile lui incontestabile, fără a-i face astfel un serviciu, ci numai fiindcă nu m-am putut reține. Apoi am trecut la masă. Ce masă! Ca la balamuc. Doctorul, ca un făcut, adormea tot timpul. Mîncarea îi cădea în poală, apoi pe covor. Aurica strîngea de pe jos în tavă bucăți de mîncare. Noi vorbeam în șoaptă. Aurica era speriată că-l vede pe doctor împreună cu Filip. Dan mînca de toate cu poftă, o neobișnuită poftă, și abia-abia descurcîndu-se cu furculița și cuțitul, pîinea și mîncarea, fiind ținut de mînă de Ara Surenian care, în clipele cînd se deștepta, îi șoptea:

— Mănîncă, mănîncă fără teamă, pe garanția mea. Mănîncă și asta. Bea, Dan, bea că ești cu mine.

Filip nu vorbea. Superb, ne privea pe toți cu o sfidare dureroasă și desigur că se simțea părăsit, ridicol, înjosit și gonit din casa în care fusese stăpîn.

După masă, iar am trecut în salon pentru cafea... și nici aici nu s-a putut înjgheba nimic. Doctorul a spus la un moment dat, adormind:

— E simpatic, e foarte simpatic!

Cine ? Dan ? Filip ? În tot cazul, Filip s-a înroşit. Nu era învăţat să fie astfel apreciat. Leul, regele — cîntărit şi apreciat...

În tot timpul acestei memorabile seri, eu am avut în nervi aceeaşi hotărîtă sfidare. Şi cînd Filip s-a ridicat să plece, şi cînd Dan şi doctorul s-au ridicat, eu am spus desluşit :

— Doctore, dumneata rămîi cu mine, nu ?

O clipă penibilă.

— Am maşina jos, i-aş conduce...

— Şi maşina lui Filip e jos. Îl va conduce el pe Dan.

Cînd Filip şi Dan erau gata de plecare, doctorul însă mi-a spus :

— Poate eşti obosită...

— Nu, deloc.

Şi către Dan, încercînd să fie degajat :

— Să fii fără teamă. Eşti sănătos. Digeri bine.

Filip şi Dan au plecat. Eu am rămas cu doctorul. S-a prefăcut că doarme. M-am aşezat lîngă el, i-am luat mîna. A rămas nemişcat.

— Ara...

— Da.

— Ara, te iubesc. Pe tine şi numai pe tine.

Ara nu deschide ochii.

— Tot ce-am făcut astă-seară, înadins am făcut. Nu vreau ca Filip să creadă că-mi pare rău după el...

Ara nu deschide ochii. Murmură :

— Poate cam exagerat. O să se supere, o să se răzbune...

— El ? Filip ? Ce puţin îl cunoşti ! Şi apoi, ce mai am eu cu el dacă nu mă va înţelege ? Nu mai am nimic cu el. Eu pe tine te iubesc. Viaţa mea e indisolubil legată de a ta. Pentru mine nu există decît tu.

Mă lipesc de Ara. Îi mîngîi pleoapele cu vîrful degetelor, uşor, fruntea şi buzele.

— Numai pe tine, pentru totdeauna pe tine... Aş vrea să-ţi pot dovedi. Iată, aş vrea să am un secret periculos şi să ţi-l destăinuiesc, să mă dau irevocabil în mîinile tale. Dacă mi-ai cere, iată, iată aş accepta să mă mut la tine, aş renunţa la luxul de aici, aş sta cu tine, aşa cum îţi place ţie... să fiu nevasta ta... să fiu cu tine pînă la sfîrşitul zilelor mele.

— La mine e sărăcie...

— Da, da, știu cum e la tine și știu și de ce e a așa la tine...

O secundă, Ara a deschis puțin ochii, speriat.

— ...doar eu cu tine vreau, în orice condiții, doar cu tine. Ești al meu. Nici de moarte nu-mi pasă, lipită de tine...

M-a cuprins violent în brațe. Și în noaptea aceea a stat cu mine. În noaptea aceea. Spre dimineață, amețită de mîngîieri, i-am șoptit :

— Trebuia să-i spun lui Filip. Vezi că am avut dreptate ? E mai cinstit așa. Ne vom căsători... Nu pot trăi cu tine și Filip să mă întreție. Nu era cinstit...

— I-ai spus lui Filip ?

— Da, i-am spus că trăim împreună și că ne căsătorim.

Se lumina de zi. Lumina era palidă, slabă, dar schimbarea de pe fața lui Ara e atît de violentă încît tot o observ. E straniu de palid, mai palid ca lumina dimineții.

— Nu-ți e bine ? am întrebat.

— Nu... nu știu ce am...

M-am speriat. O transpirație rece îl cuprinsese pe Ara. Era nemișcat pe perne.

— O să-mi treacă, a șoptit.

— Să-ți dau apă ?

— Nu, stai...

Am așteptat. Am simțit că-și revine.

— Ce-ai avut ?

— O... nimic... nimic...

Simt că-mi ascunde ceva și bănuiesc cu violență că i-a displăcut profund că i-am spus lui Filip. Pentru ce ? Mă doare în nervi. Nu pot suporta nici un gînd în care ar putea intra bănuiala că Ara nu m-ar iubi cu desăvîrșire, așa cum îl iubesc eu.

Important într-o dragoste e ca să fie trăită din clipe în care să poți crede că dragostea ta e perfectă, absolută. Asta e tot. Și, în clipa asta, m-am îndoit, dar puțin, foarte puțin, căci nu aveam putere să mă îndoiesc de perfecțiunea dragostei lui Ara.

Ara a plecat în zori, grăbit, fără să se uite la mine și eu am crezut că totul e perfect. M-am gîndit că, din noaptea aceea se va muta la mine, va dormi cu mine, dar dimpotrivă, a început să vie din ce în ce mai rar. Treceau zile întregi fără el și tot așa, cînd venea noaptea tîrziu, era atît

de obosit, încît nu îndrăzneam să-l întreb cînd ne căsătorim. Maşina aştepta jos. Eu aveam totdeauna pregătită mîncare. Îl aşteptam. Era casa lui doară... Mînca, apoi imediat voia să fiu a lui... apoi pleca. Eu îl aşteptam iară. Aşa treceau zilele. Îl aşteptam.

Da, îl aşteptam din ce în ce mai mult şi el venea din ce în ce mai rar. Îl aşteptam. Cînd venea, întreba mai întîi de Dan. Aproape că eram geloasă pe Dan, nepotul meu, copilul meu. Părea mai mîndru că-l vindecase pe Dan decît că mă cucerise pe mine.

Iată o duminică, între cele cîteva care au fost în zilele acelea ale dragostei mele cu Marele Vindecător, Marele Pontif.

Da, era o duminică. Ştiam că duminica are mai puţin de lucru şi-l aşteptam. Ploua, o ploaie de început de vară, abundentă şi facilă. Miroase a pămînt ud, a vegetaţie fericită. Aştept. Ora patru, cinci, şase, şapte. Sună de două ori. A venit Ara. Deschid. Sînt singură acasă. Aurica e liberă, e plecată. Ara e gătit. O cravată oribilă, acul şi mai oribil, hainele lui maron, o cămaşă idioată roz şi inelul splendid în deget. Se aşează. Se uită la ceas. Îl privesc, stăpînindu-mi enervarea. Aştept tăcînd.

Spune :

— Am venit să te văd cîteva minute, mi-a fost dor de tine şi am venit... Am bilet la Operă...

Tac. Se uită iar la ceas.

— ...Ştii... cîntă X, fostul meu pacient. Sînt obligat.

Tac. Mă priveşte.

— ...am avut mult de lucru. Mi-am aranjat corespondenţa rămasă în urmă... Ce-ai mai făcut zilele astea ?

— Te-am aşteptat.

Surîde mieros, politicos. Inima mea e în pustiu. Se uită iar la ceas.

— Am să caut zilele astea să vin să te văd. Vezi, Ana, trebuie să muncesc mult. Trebuie să-mi cuceresc un loc... demn de tine... Voi ocupa, poate, o catedră de profesor... cercetător ştiinţific în Academie... în fine, un loc demn de tine... nu se poate oricum...

— Îmi placi oricum.

Surîde iar. Şopteşte :

— Mă gîndesc chiar să vînd ceva...

— Să vinzi ?

— Da, ca să realizez niște bani și să-mi cumpăr haine demne de tine...

— Dar nu cîștigi destul ?... Cum să vinzi...

— În fine, oi vedea...

Am amețit... că nici la balamuc, cu un nebun conversația n-ar fi fost mai anapoda. Afară se aude ploaia. Ploaie abundentă, generoasă, de vară.

Se ridică. Îmi sărută mîna. Se scuză.

— Înțelegi... n-aș vrea să întîrzii...

— Da, înțeleg.

Și a plecat. Am auzit mașina plecînd. Am ieșit în balcon. Am văzut mașina plecînd. Ploua. Am ridicat fața în sus spre cer. Ploua. Au curs picături pe fața mea. Ploaie ? Lacrimi ?

În casă m-am plimbat de colo-colo. Singură. Așa se plimba Filip cînd era cu mine, zece ani. Cu pasul lui splendid, cu trupul lui splendid... A stat zece ani lîngă mine, dar eu eram atunci în fiecare clipă sigură că va pleca. Așteptam să plece. Acum mă plimb singură și aștept să vie Ara și să nu mai plece. Aștept. Aștept. Dar moartă ce voi mai aștepta ? Pentru ce nu se termină așteptarea ? Aștept, aștept să se facă mîine. Poate mîine va veni Ara, poate. Acum e la Operă, iar eu aștept, aștept... aștept... Și Dumnezeu din mine așteaptă și El. Așteaptă...

Și Ara a venit din ce în ce mai rar. Noaptea tîrziu, ca hoții. Era prost dispus, obosit, transpirat. Nici parfum de trandafiri în păr nu-și mai pune. Hainele îi miros a mucegai, a gaz, a mîncare și transpirație. Întotdeauna vine cu aceleași haine. Cămașa pare a o schimba la o săptămînă. Și nu se sfiește. E liniștit, solemn și prost dispus.

Fiecare om are cheia lui secretă. Unii au pierdut definitiv cheia, alții se amăgesc că au găsit-o, alții o caută cu îndîrjire, alții au găsit cheia și nu știu că au găsit-o și o pierd din nebăgare de seamă. Și numai cel care a găsit cheia și e conștient că a găsit-o și nu o mai pierde e întreg. Unii sînt nebuni și nimeni nu știe. Sînt tăcuți și nu fac nici un rău. Mor și nimeni nu știe că a murit un nebun. Alții nu sînt nebuni, dar nu se stăpînesc, afișează exaltarea lor, o poartă,

o cresc, o fecundează, și lumea, fascinată, se întreabă care e diferența între un geniu și un nebun ; alții sînt slabi și triști în fața nebuniei lor și se lasă copleșiți. Nebunia în ei e atotputernică ...În fine, am cunoscut mulți oameni, nebănuit de mulți, fiecare cu cheia lui.

Oare prietenul meu Ciprian din ce categorie face parte ? Un medium întunecat sau o verigă importantă într-un lanț și mai important ? Se trezea numai cînd cablul fulgurant vibra ? Dar Ara ? Cine ar putea spune sau cine ar îndrăzni să judece ? Eu nu. Iată, iată. Dacă despre Ara Surenian am spus că știu că a fost amestecat în viețile mele trecute, am spus-o pentru că am „văzut". De Ciprian spun că „desigur", că „probabil" a fost amestecat. În tot cazul, în viața asta, amestecul lui a fost de netăgăduit.

Ciprian, îmi amintesc, a fost dintre primii oameni care mi-a vorbit de doctorul Surenian. M-a întrebat dacă-l cunosc și mi-a afirmat că dorește să-l cunoască. Eu însă mă gîndeam : „Dacă ar fi dorit mult să-l cunoască, ar fi făcut ca mine, ar fi găsit mijlocul să meargă la el. Ara Surenian e doctor, oricine poate ajunge la el." Nici în ziua cînd Ciprian mi-a telefonat să mă întrebe dacă am nevoie de el, nici atunci nu i-am vorbit de Ara, dar iată că, neașteptat, primesc un telefon de la Ciprian. Pretinde că trebuie să mă vadă, că trebuie să-mi spună ceva. Măcar cîteva minute. Socotesc în grabă : „Ara a fost iar poftit la masă pe la pacienți — obligații — va veni desigur tîrziu... 5... 6... 7 poate. Totuși, cred că va veni. Dacă Ciprian sosește pe la trei, trei și jumătate și pleacă pe la patru și jumătate — cinci, e tocmai bine. Nu se vor întîlni."

Bun. E duminică. Stau și-l aștept întîi pe Ciprian. Ciprian vine. Îmi povestește fleacuri. Are un glas de bas care face să pară important orice spune, dar nu mă mai las păcălită. Fleacuri !... Sînt nerăbdătoare. Trece un ceas, două. Se apropie ora cînd Ara ar putea sosi. Dar Ciprian nu pleacă. Stă. A mai trecut un sfert de oră. Acum, oricînd poate veni Ara. Din clipă în clipă. Dar deodată mă apucă o dorință de a-i arăta lui Ciprian că-l cunosc pe doctorul Ara Surenian. Și nu mai caut să-l gonesc, dimpotrivă. Ascult ce vorbește și aștept. Ce-o fi, o fi ! Îl va cunoaște pe Ara, și va crede ce va voi. N-am ce ascunde, îmi spun, nu fac nimic urît, dimpotrivă. Deodată îi spun lui Ciprian :

— Ţii minte, atunci cînd ţi s-a părut că te-am strigat, că am avut nevoie de tine ?

— Da, ştiu, acum trei săptămîni...

— Ei bine, eram cu doctorul Surenian.

— Doctorul Surenian ? Îl cunoşti ?

— Da.

— Aş vrea şi eu să-l cunosc.

— Va veni acum la mine.

— Atunci stau să-l întîlnesc şi eu.

— Cum vrei.

— Stau.

— Şi dacă ai vrut să-l cunoşti de ce n-ai căutat pînă acum să-l cunoşti ? Pentru ce întîrzii în tot ce vrei să faci ?

Se scuză fără putere, cu orgoliul unui copil prins cu o greşeală. Conversaţia acum între noi lîncezeşte : îl aşteptăm pe doctorul Surenian. În fine, soneria se aude : de două ori, aşa cum sună Ara. Mă duc să deschid. El e. Vine în salon. Ciprian e în picioare. Îşi dau mîna. Ara abia se uită la Ciprian. Pare obosit. A muncit sau a mîncat desigur mult. Se aşează pe canapea şi adoarme imediat. Ciprian e uluit. Eu sfidez. Atîta originalitate îmi face cinste.

— Doctorul Surenian adoarme aşa întotdeauna ? întreabă Ciprian în şoaptă.

— Cam aşa, spun eu cu glas tare.

Ciprian spune tainic :

— Cred că a adormit pentru că nu suportă puterea mea.

Rămîn cu gura căscată, dar nu răspund nimic.

— Bine, dar... omul e bolnav... E ceva periculos, şopteşte Ciprian după cîteva minute.

— Nu cred. Ăsta e echilibrul lui.

— Bine, dar tu ştii că dacă ar lucra cu centrul inimii...

— Da. Ştiu.

— Dar trebuie să-i spui şi lui...

— I-am spus.

— Şi ?

— Şi nimic. Nu aude. Am făcut tot ce-am putut. Pînă acum nu a auzit.

— Să încerc să-i spun eu, să-i deştept eu inima...

Simt o revoltă. Şi iar, cu acelaşi superb orgoliu, ca o demonstraţie, îl deştept pe Ara.

— Ara... Ara...

Ara deschide ochii. Îmi surîde. Mă ia de mînă. „Așa, îmi spun, să vadă și Ciprian cum mă iubește Ara Surenian, Marele Telepat, să vadă, ca să-i deschidă el inima. Așa !“

— Ara...

— Da.

— Prietenul meu Ciprian vrea să vorbească cu tine. Știi, el este un om care s-a ocupat mult de probleme de parapsihologie... Știe multe lucruri interesante. E un bun prieten al meu...

Ara spune, fără să se uite la Ciprian :

— E foarte simpatic.

Și ușor, ca un copil nevinovat, adoarme din nou.

Ciprian e atît de uluit, încît abia mă stăpînesc să nu izbucnesc în rîs.

— Da, da, probabil, nu suportă forța mea !

— Așa, așa...

Mă amuz. Azi nu-mi este milă de Ara. E duminică, n-a muncit prea mult. Mai are timp să se odihnească și vreau să-i dau o lecție lui Ciprian. Îl deștept iar pe doctor. Încet, îi mîngîi fruntea, ușor părul.

— Ara... Ara... hai, Ara...

— Hai, Ara, hai, Ara... șoptește Ara și deschide ochii încet, oblic. Ochii lui lucesc, verzi, fantastici de stranii și cu o putere de nedescris.

Ciprian îi spune :

— Domnule doctor, dumneavoastră ar trebui să știți că, așa cum lucrați, e... nu e... în fine, e periculos !

— Cum lucrez ? întreabă Ara cu o vioiciune de fulger.

— Cu plexul solar, și ar trebui să lucrați cu inima...

Doctorul îl privește, apoi închide ochii și șoptește fără interes :

— Da, știu... inima...

— Știți ?

— Da... mi-a spus Ana.

Și-mi mîngîie mîna. Apoi mă întreabă, duios :

— N-ai sifon ?

— Ba da, aduc îndată.

Mă ridic, doctorul adoarme și Ciprian rămîne stingher, jenat în fața lui.

— Totuși, spune Ciprian, ar trebui avut o conversație serioasă cu el. Ar trebui să vorbesc serios cu el... să-i explic.

— Mă rog... cine te-mpiedică ? N-ai făcut nici un efort ca să-l cunoşti şi acum te simţi obligat să-l salvezi... aşa, pe loc... Tu de ce nu vindeci oameni ? Încearcă şi tu... să vindeci...

Îmi pare că asist la o luptă de orgoliu : care pe care...

Ciprian mă priveşte cu uluire. Orgoliul lui e inconştient şi copilăros, de aceea pare smerit. Vrea să vorbească tare, apoi îmi şopteşte :

— Totuşi, nu e bine, nu e bine. Nu e conştient, tu ştii, Ana, că nu e bine.

— Ştiu, dar o să se deştepte. Tocmai asta caut de cînd îl cunosc. Ciprian, tu nu ştii cît este de dotat omul acesta !

— Nu mă-ndoiesc...

Ara Surenian doarme. Abia se trezeşte ca să bea cu poftă sifon rece cu lămîie. Nici nu deschide ochii. Bea cu ochii închişi. Ciprian se scoală să plece.

— Ara, pleacă Ciprian...

— Pentru ce să plece ? E foarte simpatic. Să mai stea.

Ciprian, cu orgoliul măgulit, mai stă.

— Ar trebui totuşi să-l mai văd... cînd nu e aşa obosit... să-i explic.

— E doctor. Poţi merge oricînd la el.

Ciprian pleacă. Rămîn cu Ara, care doarme profund.

Mă aşez lîngă el, ca de obicei. Pe canapea, ghemuită lîngă el, cu capul pe pieptul lui. Doarme. Dar iată că deodată simt că-l obosesc. După cîteva clipe, mîna lui într-adevăr mă împinge de la el. Gestul lui mă întristează atît de profund şi dureros, ca şi cum aş fi primit o veste proastă. Poate că mi s-a părut, mă trag iar lîngă Ara. Ara mă respinge iar. Stau nemişcată ceva mai departe de el. Ce ciudat ! Inima-mi bate tare în piept, ca în clipele hotărîtoare. Ce s-a întîmplat ? Ce putere mă supune ? O putere pe care încă nu o cunosc şi care mă constrînge, mă îndeamnă, mă sileşte să-i dau atenţie. Bate inima ca un om rătăcit la o uşă închisă, şi-mi vine să strig : „Cine-i ? Şi ce vrei ? Ce vrea inima să-mi spuie şi nu are glas ? Bate, bate şi eu nu înţeleg ce vrea. Am auzit că, înainte de cataclisme, animalele sînt cuprinse de spaimă şi vor să previe pe stăpînii lor şi nu ştiu cum. Aşa se zbate inima mea acum : ca un animal înspăimîntat, încuiat într-un loc periculos...

Ce s-a întîmplat ? Ara e obosit ? A mîncat mult. Să-l las să doarmă şi apoi, odihnit... Da, doarme. Străin. Întunecat. Nu îndrăznesc să-l deştept. Stau nemişcată. Mă uit la faţa lui. Are

e față severă cu o grimasă de blazare, parcă dezgust. Apoi se deșteaptă pe jumătate, nu se uită la mine, se uită la ceas și șoptește :

— Trebuie să plec.

— De ce ?

— Așa.

— Bine.

Se scoală, își ia rămas bun, îmi sărută mîna, mă sărută pe amîndoi obrajii, așa cum se sărută femeile între ele, fără rost, și pleacă. A plecat. Peste zece minute sună telefonul :

— Eu sînt, Ara. Am ajuns acasă. Bună seara.

— Bună seara.

Asta a fost tot.

M-am culcat și am adormit îndată. În noapte, tîrziu, m-am deșteptat. Mi se părea că mi s-a întîmplat o mare nenorocire. „Oare Ara nu mă iubește ?“ m-am întrebat. Îmi amintesc de Marta, de îndoielile ei în ceea ce îl privește pe Ara și dragostea lui pentru mine. Ara nu mă iubește. Asta e. Nu mă iubește. Oare nu mă iubește ? Niciodată nu mi-a spus că mă iubește. Îmi era spaimă în suflet, în gînduri și în trup. Argumentele contra sau pentru nu aveau valoare. Numai spaima avea realitate. Presimțiri ? Luciditate ? Haos ? Într-adevăr, mă iubea oare ? Știam că e un lucru rar și greu să iubești. E ușor să te îndrăgostești, e comod să te obișnuiești, e facil să ai slăbiciuni, dar e greu, greu și rar să iubești. Eu iubeam. Dar Ara iubea ? Era oare capabil să iubească ? Și dacă voi afla că nu mă iubește ce sens mai avea întîlnirea noastră ? Nici unul. Dar cum poți afla dacă te iubește cineva ? Că stă cu tine ? Poate sta din orgoliu satisfăcut, din plăcere, din frivolitate, curiozitate, lașitate. Sînt înspăimîntată la gîndul durerii care mă așteaptă și înspăimîntată de imposibilitatea mea de a scăpa de durere. Sînt ca un om insuficient narcotizat pentru o operație grea, dar destul de narcotizat ca să nu poată nici fugi, nici spune că nu e suficient adormit.

Acum mă batjocoresc pe mine însămi ca să-mi fac curaj, dar sînt cu desăvîrșire lașă. La gîndul că ar putea să nu mă iubească mi se moaie oasele, mă dor oasele, trupul pînă la oase. Acesta este omul meu și trebuie să mă iubească. Trebuie. Nu admit altfel. Mă mîngîi tocmai cu gîndul imposibilității de a fi atît de tare dezamăgită. Resping, refuz să primesc

durerea, refulez spaima în adîncul firii şi, la suprafaţa gîndurilor, admit o consolare mediocră.

S-a luminat din nou de zi. Durerea s-a deşteptat înaintea mea, mai bine zis, m-a deşteptat durerea care, folosind somnul şi nepaza mea, a găsit loc să iasă la suprafaţă şi să strige.

Toţi oamenii au suferit din dragoste, şi eu am mai suferit, dar ca acum niciodată. Sinuciderea nu-mi părea o soluţie, iar viaţa fără Ara nu părea posibilă. Fără el eram tăiată de însăşi jumătatea mea. Ce-mi mai rămînea de făcut ? Atunci nu voiam să admit că ştiu ce-mi mai rămînea de făcut. Mi-am adunat puterile mele omeneşti şi m-am pregătit să lupt. Nu se putea să nu mă iubească. Am răbdat pînă seara şi nu i-am telefonat şi nici el nu a telefonat. Pe seară, i-am telefonat Martei şi am rugat-o să meargă cu mine la Ara acasă. Nu aveam putere să fiu singură.

Am mers cu Marta, seara tîrziu. Am aşteptat în antreiaş. Mai erau cîţiva pacienţi. Doi ţărani, două cucoane, un tînăr elegant. Vorbeau. Una din cucoane spunea :

— De cînd vin aici sînt fericită. Eram pe pragul sinuciderii şi el m-a vindecat. Nu mîncam, nu dormeam şi acum m-am vindecat. Dumnezeu să-l binecuvinteze !

Ceilalţi dau din cap afirmativ.

— Nu ştiu ce mă voi face mai tîrziu. Mi se pare că, dacă n-am să-l mai văd, mă voi îmbolnăvi iar mai rău...

— Puterea lui e mare.

Uşa se deschide. Apare doctorul Surenian. Pare plictisit. Ne vede, pe Marta şi pe mine. Vine încet şi ne sărută mîna. Marta îi spune în şoaptă :

— Te aşteptăm, doctore, da ? Mergem să mîncăm la Ana.

— Nu e prea tîrziu ?

— Nu, de ce ? spun eu.

— Bine...

Una din paciente se ridică în picioare ca să-l urmeze în cabinetul de consultaţii. Doctorul întîrzie, vorbeşte cu cealaltă doamnă, cea care îl lăudase cu cîteva clipe înainte.

— Cum te simţi ?

— Bine ! Atît de bine !

Îl priveşte cu ochi înflăcăraţi. Are o rochie tare decoltată. Doctorul se apropie de ea şi-i pune mîna pe piept în dreptul inimii. Femeia închide ochii. O clipă, doctorul se în-

toarce să plece în cabinet. O văd pe cealaltă doamnă, cea care se pregătea să intre în cabinetul de consultații, că se clatină. Doctorul o prinde tocmai cînd era să cadă jos, pe spate.

— A adormit ! spunte doctorul liniștit și o trezește cu ușurință. O duce în cabinet la el.

Eu ce simt ? Dumnezeu știe ce simt, dar nu doresc nimănui să simtă ce simt eu ! Haos. Mă pipăi. Nu sînt adormită, nu visez. Sînt trează. Totul e aevea. Tot. Și gelozia mea și exaltarea și hotărîrea mea. Tot. A trecut iar un ceas. Au plecat toți pacienții. Apoi ritualul începe : Ieșim în stradă. Apoi dezlegarea cîinelui, stingerea luminii, încuierea ușilor, încuierea porții. În casă, telefonul sună zadarinc. Afară, o extraordinară noapte de primăvară domnește. Și stelele toate pe cer. Mîine va răsări soarele. Desigur va răsări. De ce să nu răsară ? E haos ? Unde e haosul ? În mine, numai în mine. Am plecat toți trei. Doctorul la mijloc. Marta într-o parte, eu în cealaltă. Umblăm. Luăm o mașină. Doctorul e la mijloc. Marta într-o parte, eu în cealaltă. O ține și pe Marta de mînă și pe mine. Oprește mașina la o cofetărie. Greoi, se dă jos.

— Iau înghețată.

— Da, înghețată, spune Marta, căutînd să se prefacă bucuroasă. Îl văd în cofetărie. De departe, e un titan de masivitate și-mi este teamă de el. Iată de cine depind eu și viața mea, rugăciunea mea, fericirea mea. O putere crește în mine. Nu se poate, nu se poate, îmi spun. Voi ști să-l cuceresc, voi ști să-i plac, voi ști să-l fac al meu.

— Unde te duci ? mă întreabă Marta.

— Pînă la doctor, să-i ajut.

O privire rapidă a Martei, ochii ei atît de ageri au lucit ironic, dar nu-mi pasă. N-are să comande ea... Fac ce vreau, cum vreau și cînd vreu. Cobor. Îmi simt pasul. Ce pas ? Da, pas de femeie excitată, de femeie care vrea să placă. Îmi legăn unduios șoldurile. Fusta mi-e strîmtă și crăpată pe picior. Iese pulpa piciorului la fiecare pas. În fața cofetăriei e lume. Bărbații se întorc să mă privească. Îmi place. Da, îl voi cuceri. Intru în cofetărie. Se uită lumea la mine. Se uită și doctorul. I-a făcut în fine plăcere. Îi place să vadă toată lumea că pe el îl caut. Rîd. Îmi stă bine cînd rîd, am dinți superbi. Mă răsfăț. Îl ajut pe doctor să ducă pachetele.

— Ce-ai cumpărat ? Pentru ce atîtea pachete ?

— Înghețată, frișcă, langues de chat...

Sîntem iar în mașină. Ajungem acasă. În grabă, Aurica ne servește masa. E și vin. Friptură rece, salată, înghețată, cafea fierbinte cu frișcă. Iar e sărbătoare. Dar doctorul nici nu se uită la mine, adoarme imediat. Îi dau să mănînce în gură. Mă scol de la masă ca să-i ridic șervetul, mă mișc în jurul lui ca în jurul unei statui sfinte pe care o servesc. Se lasă răsfățat cu indiferență, greoi. Marta e crispată. Masa s-a terminat. Doctorul se scoală și merge în salonașul mic, verde. Stau cu Marta în sufrageric. Nu vorbim. Eu îmi țin capul între mîini, coatele pe masă.

— Ce-i cu tine ?

— N-am dormit azi-noapte.

— De ce ?

— Nu știu.

— Și doctorul e obosit.

— Da. Merg să-l deștept ca să nu stea prea tîrziu.

— E jos mașina ? Mă conduce ?

— Da. Desigur.

Și merg în salonaș. E semiîntuneric. Lumina vine numai din odaia de alături, ireală, strecurată prin geamurile mari. Pe canapea, masiv, așezat pe perne, Ara doarme. Sînt în prag și mă cuprinde o teamă, un fior. Sufletul meu devine o fărîmă de clipă, atît de scurt timp încît nici nu pot prinde bine amintirea — sufletul unui copil mic și chinuit. În lumina asta a odăii, l-am văzut pe Marele Vrăjitor, călăul meu. Nu e Ara Surenian, e Marele Vrăjitor. E acolo, așezat în umbra odăii. Mă uit cu uimire și groază. Pentru ce în clipa asta, tocmai acum, a răsărit amintirea, halucinanta amintire, dureroasa amintire ? Vreau să învinq teama. Îmi spun : „Nu e Marele Vrăjitor, călăul, e Ara Surenian, doctorul Surenian, vindecătorul, iubitul meu, bărbatul meu.“ Merg pînă la el, plutesc ușor, ca în vis. Am pierdut noțiunea timpului. Sînt eu — cea din eternitate, eu — cea din totdeauna, eu în luptă cu mine însămi și destinul meu.

Îmi este și milă de oboseala lui. Profit că doarme și, făcînd un efort asupra mea, învigînd teama, ajung pînă la el și mă așez, mă cuibăresc cîteva minute lîngă el. Toată tensiunea mi se îndulcește. Așez capul pe umărul lui. În fine, în fine, sînt iar lîngă el. Vrăjitorul a dispărut. E Ara, iubitul. El nu se mișcă, doarme. Dar nu pot sta mult așa. Marta e alături, singură, așteaptă. O fi și ea obosită. Cîteva clipe... cîteva

clipe... Doar cîteva clipe încă din eternitatea în care sînt cuprinsă. Inima mea bate, bate... Și inima lui Ara bate. Îi simt pulsul. Și el are inimă. Inima lui bate... bate... Am senzația că am pierdut ceva și nu-mi amintesc ce. Parcă o cheie. Ce cheie ? A mea ? Cheia de la poarta lui Ara ? Cheia lacătului mic de oțel. Încă îmi vuiește sensul eternității cuprins în ființa mea, sensul destinului meu încătușat în mine. Mă reculeg.

—Ara, hai, Ara, hai, Ara... murmur încet, încet ca un descîntec.

Îl simt că se deșteaptă. E tot prost dispus. Străin. Mă lipesc de el, îl sărut ușor pe gură și-l întreb în șoaptă, într-un elan nemărginit :

— Ara, mă iubești ?

Pare a se deștepta bine. Murmură dezgustat :

— Am o mare simpatie pentru tine...

Simt o lovitură în inimă, o lovitură sălbatică... Mă ridic ca biciuită cu foc și ies din odaie.

— Ce-i cu tine ? întreabă Marta, sculîndu-se în picioare.

— Nimic.

— Ești palidă ca moartea...

— Nu știu... poate o indigestie... Te rog să plecați imediat, te rog... imediat...

Marta se uită la ceas. Spune :

— Douăsprezece și cinci...

Un fior mă cuprinde. E marți de cinci minute. Și-i spun Martei :

— Marți, Marta. E marți de cinci minute. E marți...

— Îți este rău, Ana, nu pot pleca.

— Te rog să plecați imediat și mai ales să-l iei și pe doctor cu tine. Să nu mă lași cu el...

Și sub privirea uimită a Martei mai murmur :

— ...am să-ți spun mîine... mîine...

Din salonașul verde sosește doctorul grăbit. Eu spun cu glas tare Martei :

— Bună seara... bună seara. Da, sînt foarte obosită. Bună seara, doctore. Condu-o, te rog, pe Marta acasă.

— Și tu... pari...

— Da, mă voi culca imediat...

Marta mă întreabă în șoaptă :

— Nu vrei să stau cu tine ?

— Nu, nu vreau, mă culc... Bună seara, doctore.

Ara îmi sărută mîna şi pleacă cu Marta, dar cînd Marta e pe scară, el nu închide uşa, ci se întoarce cu violenţă şi reintră în casă. A lăsat uşa deschisă în urma lui.

— Ana, ce ai ?

— Nimic, vreau să mă culc.

— Să mai stau puţin ?

— Nu, deloc, te aşteaptă Marta.

Îmi ia mîna.

— Eşti ca gheaţa. Ce ai ?

— Am să mă încălzesc. Du-te, te rog...

De afară, glasul Martei strigă : „Doctore, doctore."

În tot timpul ăsta fac eforturi supranaturale să nu leşin şi să ţin locului puterea din inimă, ca să nu se întîmple ceva. Fac un efort supraomenesc să-mi amintesc că nu am voie să sufăr atît de tare din dragoste omenească, căci se poate întîmpla o nenorocire : mie sau lui. Cu amîndouă mîinile îmi apăs inima şi o rog să se potolească. Îi vorbesc ca unui copil. „O să-mi treacă, îi spun, ai răbdare, stai, o să-mi treacă". Simt că fiecare bătaie a ei, atît de violentă, este o durere şi pentru mine, dar mai ales pentru puterea sacră din ea. Sînt ca o femeie care se ştie însărcinată şi-şi apasă cu mîinile pîntecele, apărînd copilul din pîntece, de o lovitură, spaimă sau emoţie prea mare. Copilul meu e în inimă, un copil sfînt, crescut pînă acum cu atîta grijă de mine şi pe care-l las acum batjocorit de sentimente mediocre, meschine, chinuitoare. Simt că pot muri. O, de-aş fi putut plînge ! S-a sfîrşit. S-a sfîrşit. Dragostea s-a sfîrşit, pentru mine s-a sfîrşit pentru totdeauna şi simt cum se sfîşie în mine legăturile cele mai adînci, omeneşti din trup, suflet...

Sună telefonul. Ridic receptorul. E doctorul :

— Ana, ce-ai avut ?

— Sînt obosită.

— Am oprit maşina. Să mă întorc ?

— Nu, mulţumesc. Am să mă culc.

— Poate că ar fi bine să vin acum la tine...

— Nu, sînt prea obosită...

— Mîine ?

— Mîine.

Am închis telefonul. Nu ştiam cum să mă descarc de durere, nespusa durere din inimă. Ştiam că niciodată nu voi mai fi ce-am fost. Ceva murise în mine. Aşa cum poţi omorî un

om cu o lovitură de cuţit în inimă... Parcă mă lovise cu o copită un cal în inimă, şi mai ales un simţămînt că se întîmplase ceva iremediabil şi atît de grav încît niciodată, niciodată nu se va mai putea repara, că niciodată nimeni nu va putea repara. Mi-a fost şi milă de mine şi spaimă de ce mi se întîmpla. Oarecum asistasem la moartea mea cea pămîntească, moartea inimii mele pămînteşti, cea care dorise iubire absolută cu o biată făptură omenească.

M-am culcat şi am stins lumina. Am adormit brusc cu mîinile pe inimă. O cădere. Cînd m-am deşteptat se lumina de zi. Da, soarele răsărea. Splendoarea de lumină şi viaţă, dumnezeiasca putere exista. Haosul era numai în mine. Şi-mi dam seama că haosul exista numai pentru că nu aveam putere să hotărăsc lumina şi în mine. Mi-am spus : „În Tibet, m-a băgat în oală şi m-a ţinut douăzeci de ani, acum m-a întemniţat în sentimente meschine. Sînt prizoniera lui". Apoi am strigat într-un fior : „Nu prizoniera lui, eu sînt călăul meu, în mine e şi durere, dar şi putinţa de a mă libera. De mine, de mine depinde, eu, eu, numai eu pot să mă liberez. Acum trebuie, cu orice efort, trebuie ! Unde e dulceaţa libertăţii ? În mine, numai în mine ! Unde e dulceaţa armoniei ? în mine, numai în mine !" M-am cutremurat şi am înţeles că trăiam sub semnul înalt al oamenilor cărora li se răspunde, a oamenilor care sînt aşteptaţi, cuvîntul auzit, acţiunile văzute, oameni responsabili de destinul lor.

În zori, a sunat telefonul. Era Ara.

— Ana, dormi ?

— Nu.

— Nici eu. Pot să-ţi spun că e unica noapte din viaţa mea în care am avut insomnie.

— Nu face nimic. Ai să dormi mîine...

— Am să caut să viu devreme să te văd.

— Îţi mulţumesc.

Dis-de-dimineaţă, foarte devreme, am auzit soneria, de două ori. Aurica a sosit speriată.

— V-aţi deşteptat ? A venit domnul doctor !

Ara a intrat fără să ceară voie. Stăpîn. S-a aşezat pe pat lîngă mine. Eu am avut un fior. Ara avea cămaşa din ajun, mototolită tare şi la guler — acul blestemat. A pus mîna pe mine.

— Ai febră ?

— Nu.

— Ana, ce-i cu tine ?

— Uite, Ara, să lăsăm toate astea în pace. Eu nu mai pot. Nu e ce-am vrut eu. Am înţeles... trebuia să înţeleg de la început... mi-a fost greu... peste măsură de greu... te-am iubit prea tare... am greşit... credeam că iubirea mea ajunge... motivează orice... Am înţeles... acum...

— Ce-ai înţeles ?

— Că tu... nu... mă iubeşti. Totul s-a sfîrşit.

Lacrimile îmi curg pe faţă.

— Dar pentru ce ? Te-ai supărat ieri că...

— Da, ieri... că...

— Mă deşteptasem din somn... eram obosit... ameţit...

— Da, da, ştiu. Nu face nimic. Simţeam, presimţeam, dar nu aveam puterea să cred... Acum am înţeles. Te-am încurcat şi pe tine... nu trebuia aşa... viaţa noastră nu e ce trebuie.

Plîng în hohote, vorbesc ca o ultimă încercare... Cine îl opreşte acum să dreagă totul ?

Ara Tace. Deodată spune :

— E de vină numai prietenul tău, cel de duminică, cum îl cheamă ?...

Tresar.

— Cine ? Ciprian ?

— Da, da. Ştiu eu ce ştiu... Oi fi simţind tu multe, dar şi eu simt. Totul era perfect pînă la el...

Mă ridic de pe pernă şi simt lacrimile cum îmi alunecă pe gtî.

— Dacă era perfect, nu se putea strica...

— Aşa spun şi eu. Şi am să-i arăt eu lui să se amestece în viaţa mea ! Eu am emanaţii mai puternice ca ale lui.

Mă îngrozeşte felul în care gîndeşte Ara.

— Ai înnebunit, Ara ? Pentru ce îl învinuieşti pe om ? Ce interes ar avea şi cum să se fi amestecat ? Şi dacă s-a amestecat, a făcut-o fără voia lui, poate trimis ca să se lămurească lucrurile...

— Las' că ştiu eu !

— Ce, el te-a învăţat să-mi spui, cînd te întreb dacă mă iubeşti, că ai „o mare simpatie“ pentru mine ?...

— Parcă eu știu ce vorbesc cînd dorm !

— Altă dată știi...

— Tocmai asta spun și eu. A profitat prietenul tău „ocultistul" să-și vîre coada în viața mea...

— Dar cum, Ara, cum ? De obicei, nu crezi nimic din lucrurile astea...

— Cum nu cred ? Dar eu cu ce puteri lucrez ? Vrei să-ți arăt tot ce pot ? Vrei să-l vezi pe prietenul tău cum îl fac să vorbească în somn cu nevasta lui ce nu trebuie ?

— Pentru numele lui Dumnezeu, dar asta e magie neagră !

— Dar el ce face ? Ce, eu să nu mă apăr ?

— Dar nu a făcut nimic omul !

— Cum nu a făcut ? N-ai văzut cum voia să mă învețe el pe mine ce trebuie să fac și cum să lucrez ? Ce trebuie să fac cu inima mea ?

— Și eu am vrut să te învăț, și eu ți-am spus... și eu...

— Tu... este altceva ! Ție ți-am dat eu voie... tu ai voie să vorbești tot ce-ți trece prin minte, ești femeie, tu... cu tine nu-mi pun mintea... Dar el... am simțit că...

— Ce-ai simțit ?

Mă ia în brațe.

— Am simțit că azi-noapte n-am dormit, că tu te-ai îndoit și că el vrea să ne despartă.

Nu știam niciodată ce mijloace întrebuințează destinul ca să se împlinească ! Viața se împlinește din fapte mărunte, din fapte obișnuite, cîteodată anoste, cîteodată cutremurătoare. Înlănțuirea lor dă tonul vieții unui om, a destinului lui, destin dintr-un început cuprins în caracterul lui, făptura lui...

Doctorul vorbește, iar eu mă gîndesc vertiginos că poate, într-adevăr, Ciprian a folosit unele forțe superioare ca să catalizeze ceva ce trebuia mai demult să înțeleg și n-am avut puterea s-o fac. Vertiginos îmi amintesc că, de la el de acasă, Ciprian a auzit chemarea mea, și-mi mai amintesc că, în ajun, el îmi telefonase că trebuie să vină să mă vadă, că are ceva important să-mi spuie și că, după ce a stat două ceasuri, a plecat fără să-mi spuie nimic, liniștit ca și cum și-ar fi făcut datoria. Și apoi, îmi mai amintesc acum iar lacătul, lacătul și nesupunerea mea. Da, da, verdictul a fost dat. Îmi este rece pe șira spinării. Mă simt bolnavă. Lacrimile îmi curg nestingherite, ca un izvor nesecat.

Doctorul vorbește :

— Vezi că, a avea o mare simpatie... cînd ți-am spus că am o mare simpatie...

Vrea să explice, cînd i-ar fi atît de ușor să-mi spuie : „Te iubesc...“ dar îmi mai dau seama că nu poate, nu poate. Alte minciuni poate spune, dar asta nu. De altfel, îmi dau seama că niciodată nu mi-a spus că mă iubește, tot felul de vorbe, dar niciodată „te iubesc“. Parcă e împiedicat.

— Nu, Ara, degeaba. Nu mă iubești. Îți plac, dar nu mă iubești. De altfel, niciodată nu mi-ai spus că mă iubești...

— Eu ? Niciodată ?

A rămas mirat. Mă uit la el. Poate că-mi va spune acum că mă iubește și mă va trezi din visul urît al pustiului. Aștept, aștept, aștept... Nu, nu spune nimic.

— Ești un copil răsfățat... murmură jenat.

Caută să-mi mîngîie sînii. Cămașa mi se deschide. Vrea să puie mîna între sîni, așa cum a pus-o ieri pacientei în sala de așteptare. Cunoaște puterea mîinii lui. Vreau să mă trag înapoi, să nu mă las, să închei cămașa, dar el îmi dă mîna la o parte cu putere și privește locul, inimii. Mă întreabă cu uimire :

— Ce-ai aici ?

Plec capul și mă uit : în dreptul inimii, am o pată neagră, o vînătaie, da, într-adevăr, ca și cum mi-ar fi tras un cal o copită.

— M-ai lovit tu, îi spun.

— Eu, cînd ? Cu ce ?

— Cu vorba, cu răceala, cu „marea simpatie“ !

— Ești copil... E imposibil. Cine te-a lovit așa barbar ?...

— Tu, îți spun. Și e posibil. Inima poate fi lovită și din lăuntrul ei, nu numai din afară. Vezi, Ara, ți-am spus să nu te joci cu mine că e periculos. Eu nu mai am voie să sufăr lucruri de o calitate mediocră. Eu nu mă pot sinucide, dar te previn că pot muri. Inima mea nu mai poate suporta orice...

Îl simt că-l enervează ce vorbesc.

— Dar cine s-a jucat ?

— Tu. Înțelegi ? Tu. Am crezut că mă căsătoresc cu tine, că fac un lucru sfînt și tu te-ai distrat. Pentru că nu mă iu-

bești, nu poți crede că te iubesc ; iar eu, pentru că te iubesc, nu pot crede că nu mă iubești. Asta e tot. De aici neînțelegerea noastră. Nici măcar nu te învinuiesc.

Și plîng în hohote.

— Ți-am spus că trebuie să mai așteptăm.

— Nu avem nici un motiv să mai așteptăm. Vreau să mă căsătoresc imediat cu tine sau vreau să mă despart imediat.

— Vezi, Ana, eu nu sînt un om ca toată lumea...

— Știu. Nici eu nu sînt. Ți-am spus de la început ce vreau. Dacă nu se poate, pentru ce nu mi-ai spus deslușit ? Sau spune acum că nu se poate... Spune !

Lacrimile mele curg șiroaie.

Ara tace.

— Pentru ce taci ? Eu ce să fac ? Dacă dragostea mea ar fi mai potolită... Tocmai pentru că nu ești ca toată lumea te-am ales și am îndrăznit să mă port cu tine atît... atît de ciudat. În clipa asta, Ara, îți spun că azi-noapte cînd am înțeles că nu mă iubești, am gustat din gustul morții. Dragostea mea pentru tine era desăvîrșită... și te rog, te implor, nu mă face să sufăr. Dac-ai ști cum te iubesc, Ara, dac-ai ști... fără margini, fără reticențe... Poate vrei să mă vezi moartă, ca să mă crezi...

Plîng în hohote.

— Taci... taci...

Își ascunde capul pe pieptul meu, fruntea lui pe inima mea, și mă strînge tare la el. Apoi, cu un gest fugar, își șterge ochii. A plîns ?

— Nu mi s-a întîmplat în viața mea să nu dorm o noapte și niciodată să plîng, nici cînd mi-a murit mama...

Eu n-am văzut lacrimile lui. Am văzut numai batista cu care și-a șters ochii. Dar îmi este rușine să-i spun, să-i arăt că nu cred și că l-am prins iar că minte și-mi este și teamă că se va supăra iremediabil.

Mă mîngîie ca pe un copil, așa cum numai mîinile lui știu să mîngîie, mîinile lui care alină și vindecă, mîinile lui cu puterea lor necunoscută. Mă liniștesc puțin. Prezența lui e covîrșitoare. Mă mîngîie, dar nici acum nu mi-a spus că mă iubește. Se uită la ceas.

— Am întîrziat. Plec în goană. Vin diseară. Am să caut să vin mai devreme. Te rog să te odihnești.

Îmi așează puțin perna, pune mîna pe fruntea mea, pe inima mea. Trage plapuma pînă la gît, ca la spital, apoi pleacă.

Eu plîng, lacrimile curg și-mi udă părul, îmi intră în urechi, pe buze, în gură. Fiori mă cutremură.

„Doamne, pentru ce toate astea ?“ strig și mă simt ca un om grav bolnav, dar care nu știe ce are și care, tocmai pentru că nu știe ce are, speră să se vindece pe loc în mod miraculos. N-am putere decît pentru suferință, înspăimîntătoare suferință. Știu, știu că Ara nu mă iubește și nu cunosc nici un mijloc să-l fac să mă iubească. De-aș muri ! O, de-aș muri ! Și asta e o sinucidere, să dorești să mori, și-mi este rușine de lașitatea mea. Suferința e în mine, în inima mea și moartea nu omoară inima. Pleci în moarte cu suferință cu tot. Suferința nu poate fi dezlegată decît în interiorul inimii cînd ești viu, nu poate fi arsă decît în focul viu al inimii, nu în moarte...

Ara nu m-a iertat. O, să fi putut sta lîngă el, în covîrșitoarea lui prezență și să simt că m-a iertat ! Dar nu, nu m-a iertat. E legat de mine, stă lîngă mine, dar nu m-a iertat. Marele Preot nu m-a iertat. Iar de acum înainte trebuie, singură, să am puterea să sparg încuierea durerii. Dar, într-adevăr, pentru ce m-ar ierta ? Ce folos ar fi fost ca Ara să spuie că m-a iertat, în timp ce, în dreptatea imanentă, să fiu încă sub semnul pedepsei ? Ara m-ar fi putut ierta din frivolitate, ca să-i fie lui mai comod, dar poate nu mi-a spus că mă iartă din cinste... Ah, gîndurile, gîndurile care se zbat în mine ca fiarele sălbatice...

Mi-a telefonat Marta ca să mă întrebe cum mă simt. Și ea se simțea îngrozitor de obosită. Își luase trei zile concediu medical ca să se odihnească. Mi-a fost milă de ea și am asigurat-o că mă simt mai bine și că ne vom vedea altă dată.

— Dar ce-ai avut aseară ? Te-a supărat doctorul ?

— Da.

— Cu ce ?

— Pentru întîia dată de cînd îl cunosc, l-am întrebat dacă mă iubește și mi-a răspuns că are „o mare simpatie“ pentru mine. Atît.

— Oribil ! Dar ce-i veni ?

— Nimic. A spus adevărul. Cinstit. Ai avut dreptate, omul nu mă iubește. Și am înțeles. Azi-noapte am înțeles.

— Și ?

— Şi nimic. Sufăr. Îmi dau seama că ar trebui să termin şi nu am putere. Aştept să fiu despătimită.

— Chiar aşa ?

— Chiar aşa.

— Eşti poate prea sensibilă...

— Nu, nu sînt nici măcar destul de sensibilă, şi n-am nici pic de demnitate. Cîteodată îmi pare că orgoliul e încă mai puternic ca iubirea, demonic. Încă îi plac. Încă nu s-a săturat. Dumnezeu vrea să am puterea să-mi hotărăsc singură libertatea, iar eu aştept ca el să se sature, sperînd că, între timp, mă va iubi. Şi rabd înjosirile... le rabd şi mor...

— Termină...

— Am terminat, dar ce folos am dacă am terminat şi sînt incapabilă să mă gîndesc la altceva ?... Marta, e înspăimîntător ! Nu ştiu unde începe el în mine şi unde sînt eu, unde e durerea şi unde fericirea !...

— Mai bine lasă-mă să vin la tine să-ţi ţin de urît.

— Nu, te rog. Am să dorm. Trebuie să dorm. Sînt obosită peste măsură. Trebuie să dorm.

— Nu vine azi doctorul ?

— A spus că vine pe seară. Nu ştiu dacă-l voi putea primi. Să vedem...

— O să-ţi treacă dacă stă lîngă tine.

— De mi-ar trece ! Dar nu cred. Sînt profund rănită. Sînt omul extremelor : ori totul, ori nimic. „O mare simpatie" nu-i de mine. Forţat, voi alege...

— Atunci va fi bine... Aici e marea durere, dar şi marea posibilitate de salvare.

— Abia acum îmi dau seama că mă autopăcăleam. Fleacuri. Sînt o pămînteană, sînt a trupului, şi-mi dau seama cu groază de acest adevăr.

Cîte marţi au trecut de cînd îl cunosc pe Ara ? Nu ştiu. Aş putea socoti, dar nu am putere. Ce ştiu însă sigur e că asta e o marţi de mare durere. Atîta zbucium ! Mă doare trupul şi inima. Tînjesc la ceva ce nu e de mine. Tînjesc după perfecţiune, după absolut, şi m-aş mulţumi cu o fericire umană. De aici durerea, de aici dezgustul. Hibridă aşezare, şubredă aşezare, revoltătoare aşezare. Şi laşitatea sufletului meu nu cunoaşte limită. Sînt hotărîtă să primesc suferinţa pînă mă voi sătura.

Era tîrziu. Din nou m-am gîndit că poate doctorul, speriat, obosit, nu va mai veni niciodată și, pentru prima oară, mi s-a părut că aș putea primi această despărțire.

Mă plimbam prin odăi. Apoi soneria a sunat de două ori. Venise iar Ara Surenian. Am descuiat ușa și Ara a intrat. A mers direct în salonașul verde și, fără să aprindă luminile, s-a așezat pe canapea. Abia îmi dăduse bună ziua. M-a strigat :

— Ana...

— Da.

— Stai lîngă mine...

M-am așezat lîngă el și, imediat, cu patimă, cu încăpățînare, cu putere, cu violență, fără cuvînt, m-a dorit. Am fost a lui cu spaimă, cu amețire, cu disperare, ca într-o luptă pe viață și pe moarte. Cu cine mă luptam ? Cu iubitul meu ? Cu dușmanul meu ? Cu Dumnezeul din mine ? Dar nici acum nu mi-a spus că mă iubește. S-a purtat cum te porți cu o femeie de stradă. Ascet ? Plăcerea lui a fost mare. Orgoliu satisfăcut ? Plăcere trupească ? Toate la un loc. La sfîrșit, mi-am adus aminte că e marți. Călcasem jurămîntul de a respecta marțea în puritate. Și am înfruntat și acest sperjur ca să întrec marginea și să cunosc, în fine, destinul meu cu acest om.

Am șoptit :

— Ori mă iubești... ori nu mă iubești...

Ara a rîs satisfăcut, plat, mediocru :

— Vorbești în maxime și proverbe.

Sîngele în mine a clocotit. M-a întrebat, îmbrăcîndu-se, aranjîndu-și părul :

— Mă iubești, Ana ?

M-am zvîrcolit și i-am strigat :

— Ar trebui să-ți spun că am „o mare simpatie“ pentru tine.

Ara rîde cu hohote. Ce rîs crud ! I-am strigat :

— De două luni vorbesc așa cum vrei tu, ca unul din nenumărații tăi pacienți hipnotizați : „Mă simt bine, sînt fericită“, dar acum trebuie să știi că nu sînt fericită, nu mă simt bine. M-ai exaltat pînă la nebunie, dar nu m-ai făcut fericită.

Ara tace brusc. Pare dezgustat. Poate numai obosit, dar îmi dau seama că acum, în întunericul odăii și în oboseala lui am puterea să vorbesc. Îmi aud glasul ca și cînd n-ar fi

al meu și mă bucur că, în fine, mă aud vorbind așa cum de mult voiam să vorbesc :

— Să știi că tot ce ți-am spus este adevărat : un mare mister dar adevărat : ești bărbatul meu din totdeauna și nu contează că nu mă iubești căci, într-un fel, și tu ești legat de mine. Ești al meu și numai al meu orice-ai face, oricît ai uita acest lucru cu alte femei sau singur sau lîngă mine. Am văzut, auzi ? am văzut cu ochii mei, am văzut ce-ți spun. Recunosc că, atunci cînd erai „Marele Preot", am greșit față de tine, am greșit oribil, dar am plătit, ți-am mai spus că am răscumpărat. Douzeci de ani m-ai ținut zidită în oala făcută de mîinile tale. Tu m-ai zidit, tu te-ai răzbunat. Desigur că nu m-ai iubit niciodată, nici atunci cînd erai „Marele Preot". Acum înțeleg că nici atunci nu m-ai uibit de ai putut să nu-ți fie milă de mine și să mă zidești în oală ! Dar ce suflet oi fi avînd că nici acum nu mă ierți ? Tu nu cunoști iertarea, tu știi numai să te răzbuni. Vrei să te bucuri de răzbunare. Ești crud și fără milă, ești în afara legii umane. Dar eu mi-am recunoscut păcatul și te-am iertat pe tine — călăul meu din cealaltă viață, și te-am iubit, te-am iubit, din prima clipă cînd te-am văzut. Acum, după mii de ani, ne-am reîntîlnit și te-am implorat să mă ierți pentru greșeala de atunci, dar văd că nu m-ai iertat. Îți face plăcere, îți satisface orgoliul să vezi că te iubesc și că mă chinui în fața ta, că mă zvîrcolesc la picioarele tale. Încă te răzbuni. Dar să știi, Ara, că nu e bine ce faci cu mine și cu tine. Eu nu cred că durerea asta e dată de Dumnezeu, ci că e dată de tine, de sufletul tău plin de răzbunare, un suflet care nu știe ierta, inuman. Dai un verdict înfiorător, Ara... și pedeapsa ta... pedeapsa ta... dar mai bine gura mea să tacă, mintea mea să se întunece decît să gîndesc așa cum am gîndit azi-noapte...

— N-ai obosit ? Odihnește-te puțin.

— Nu. Și dacă nu crezi în „poveștile mele" cu „viețile noastre trecute" care — îți repet — nu sînt, din păcate, fantezii, ci copleșitoare realități, apoi totuși, Ara, ar fi trebuit să ai generozitatea și, gratuit, să mă ierți. Să-ți mai spun acum o dată înaintea despărțirii noastre pentru totdeauna, și nu pentru mii de ani ci, de data asta, în eternitate, acum la răscruce, că dacă tu ești Marele Vindecător, Celebrul Vindecător, cel mai mare telepat și hipnotizator al Europei, apoi și eu sînt a unei legi sfinte a vieții, trăiesc pentru îm-

plinirea acestei legi interioare a inimii mele și cred în Dumnezeul meu, și nimic, nici o durere, nici o spaimă, nici un efort, nici o răbdare, nici o falsă iluzie nu mă vor împiedica să merg înainte. Și dacă nu vei veni și tu alături mie sau mă vei împiedica să merg la Dumnezeu, mă voi despărți de tine, chiar de va fi nevoie pentru asta să mor.

— Ce cuvinte mari !...

— Ale tale — inutile. Te anunț, și fii atent și înțelege că, dacă pentru tine, întîlnirea asta nu a avut alt sens decît o sexuală întîlnire, banală amețire...

— Ce, asta e puțin lucru ?

— ...eu nu o voi accepta, fie chiar dacă va trebui să mor ca s-o scot din mine. O voi face. Dacă e numai plăcere și nu un serviciu sacru, nu voi continua să gust din această plăcere care, într-adevăr, recunosc, nu e puțin lucru. Poate vrei această decorație să-ți spun că, într-adevăr, nici asta nu a fost puțin lucru...

Vorbesc ca în demență, cu furie, dar în șoaptă, ca pentru mine. El nu spune nimic.

— Auzi, Ara : operația reușită, pacientul a sucombat. Cu mine nu se joacă nimeni de-acum înainte, nu se mai joacă nimeni și nu voi învinui pe nimeni de nimic, decît pe mine, pe mine, ca să știi și să pleci liniștit. Și dacă pleci fără să mă fi iertat nici acum, apoi am să-l rog pe Dumnezeu să mă ierte. El mă va ierta, nu tu. Și mă va ierta, auzi, nu voi muri fără să fiu iertată. Dacă tu n-ai vrut să mă ierți, mă va ierta Dumnezeu. Să nu uiți asta niciodată, Ara, nici în clipa morții tale să nu uiți asta ; iar eu te iert, Ara, de cruzimea ta, de împietrirea ta, te iert. Te-am iertat, în veci — iertat de mine. Rămîi singur cu inima ta, închisă în pieptu-ți, împietrită...

— Îmi pare bine că ți-ai descărcat puțin nervii. O să-ți facă bine.

— Poți face cu mine pe doctorul de boli nervoase care știe că nebunii nu trebuie contrazișI. Mi-e egal. Nu am vorbit doctorului, am vorbit sufletului tău care, chiar dacă tu nu știi, el a înțeles, el știe ce am spus. Te-ai obișnuit să comanzi, să domini, să-ți satisfaci orgoliul. Vine în fața ta un atlet de doi metri înălțime, cel care ridică greutăți la circ, îl adormi și-i poruncești să nu mai poată ridica nici creionul de pe masă.

— Și adevărat că nu mai poate.

— Tu crezi că ești bun, că te interesează să vindeci, dar nu este adevărat. Te interesează să-ți simți puterea. O durere pe care n-o poți vindeca nici nu te impresionează.

— Dar ce, Isus a vindecat pe toată lumea ?

— Taci, taci, nu blestema ! El voia să vindece chiar pe călăii lui. El și-a dat viața pentru toți. Să nu-i pronunți numele în clipa asta !

— Fac ce pot...

— Faci mult bine, recunosc, dar sînt și „păcatele neștiute", cu o valoare minimă poate, nu știu, dar și ele există. Și nu ți-am atras atenția pe moment, dar acum îți amintesc : o dată mi-ai povestit cu multă candoare că, după ce ai vindecat un mut, el și-a făcut haine noi, dumneata i-ai dat chiar o cravată și că el și-a luat o amantă. Or, tot dumneata mi-ai spus : omul era căsătorit cu doi copii. Faptul pe dumneata te-a amuzat suficient. Dar, ce să mai vorbim ? Și eu sînt o biată ticăloasă că te-am iubit și că te mai iubesc încă, dar am crezut că faci parte din destinul meu. În fața destinului meu te-am iubit și acum sînt o ticăloasă că, văzînd că m-am înșelat și că nu mă iubești, nu tresare de bucurie inima în mine că sînt iar liberă, în fine liberă... Dar iată că nu pot, încă nu pot...

— Încă ? !

— Da, încă. Dar voi putea, auzi ? Voi putea. Mîine voi putea. Am întîrziat în drum, recunosc, dar voi putea...

Ara e masiv în fața mea :

— Asta înseamnă că Dumnezeu nu te va ajuta la ceva bun.

— Ba da. Pentru ce nu sînt fericită lîngă tine ? Tu m-ai băgat în oală, m-ai zidit în oală și m-ai ținut douăzeci de ani și acum ai inventat pentru mine altă pușcărie, altă oală, una sentimentală. Se vede că n-ai iubit niciodată, nu știi ce cumplită e suferința din dragoste. Sau ai suferit vreodată din pricina mea atît de tare de nu mă poți nici acum, după mii de ani, ierta. Dar mă voi libera. Degeaba ești tu „Marele Hipnotizator". Nu-mi este teamă să te sfidez, știu că este periculos, dar nu-mi este teamă, și-ți spun că dacă nu voi avea puterea să te uit, o să-mi vie o dată sfîrșitul, și o să scap totuși de tine pentru totdeuna. Să scap de tine, fie chiar

prin moarte. Ţi-am spus de la început ce vreau şi cît te iubesc. Dacă nu se putea, de ce nu mi-ai spus desluşit ?

— Şi pentru ce toate astea acum, cînd... a fost chair adineauri... ce-a fost ?....

— Dacă ţi-aş explica, n-ai să-nţelegi, nu-nţelegi nimic din ce spun eu, de aceea tac, chiar cu riscul să-ţi par într-adevăr nebună.

— Eu te respect foarte mult...

— Ştiu, şi ai şi o mare simpatie pentru mine. Îţi mulţumesc. Ne putem despărţi liniştiţi. A fost foarte frumos... acum gata ! Chiar dacă n-ai înţeles nimic, chiar dacă-ţi par fantasmagorii, crede tot ce vrei, chair cu riscul de a-ţi fi părut o biată femeie care a vrut să pună mîna pe bieţii tăi bani, îmi este egal. Eu sufletului din mine am vorbit...

— Nu ţi se pare că-l amesteci cam prea mult pe Dumnezeu în toate cele ?

— Nu. Dimpotrivă. Nu destul. Şi mă voi strădui să-l amestec mai mult, din ce în ce mai mult, pînă va rămîne numai El. Numai El. S-a sfîrşit, poţi pleca. M-am supus.

— Noapte bună, Ana. Pe mîine.

— Mîine ? Cum mîine ?

— De ce nu ? Nu e şi mîine ziua lui Dumnezeu ? Sau crezi că m-ai supărat cu ce mi-ai spus ? Eu am multă răbdare, Ana.

— Răbdare ? La ce ?

— La toate. Mă judeci cam uşor.

Glasul lui e iar misterios, glasul Marelui Pontif care profetizează. Mă domină. Şoptesc :

— Dumnezeu să te-nţeleagă !

— M-a înţeles. Tu nu.

Simt că înnebunesc. A plecat. I-am auzit pasul masiv pe scări, unul cîte unul. Apoi am auzit motorul maşinii care-l aştepta. Îl ducea acasă. Pentru ultima dată ? Va mai avea curajul să vină ? Ca să-mi dovedească că el este stăpînul ? Am simţit că voi muri. Inima mea, înspăimîntată de ce simte, nu mai putea rezista. Inima mea se înăbuşea, strivită de durerea mea. N-am ştiut dacă e mai bine să opresc respiraţia sau să strig ca să descătuşez apăsarea. Să strig să vină deodată descătuşarea. Aştept de atîta amar de vreme. Sînt singură. Pentru totdeauna singură. De descătuşare nu mă mai desparte decît

o lumină prin care nu pot trece. Atîta mai e între adîncul inimii mele şi gîndurile mele : o slabă lumină transparentă. Ca un nor uşor luminat de lună. Şi cu ochii închişi o văd. Vreau să mă topesc în lumina asta. Îmi este dor de lumină. Şi totuşi eu, eu sînt aceea care încă nu se abandonează. Dorul în inima mea e în veci nemişcat. În aşteptare, crucificat. Vreau să mor ca să mă topesc în lumină. Care e piedica ? Nici moartea nu are să topească piedica ? Vreau, vreau lumină. Unde e teama ? Unde îndoiala ? Eu nu le mai simt. Nu le mai găsesc. Sînt ca pe o culme, şi eu — crucificată în durerea omenescului pătimaş pe care nu-l pot întrece, nemişcată, şi aştept. Aştept, şi aştept...

Dar încă libertatea în clipa aceea nu a venit... încă nu a găsit loc potrivit în inima mea.

Pe urmă m-am simţit prost. Deodată a început să mă doară tot trupul. O durere mare cu toate că nu definită. Apoi durerea s-a localizat în pîntec. Mă durea tot trupul, dar mai ales în pîntec. Eram singură. Mi-era teamă, dar n-am vrut s-o sun pe Aurica să vină. Mă voi descurca, mi-am spus. M-am dus în bucătărie şi mi-am încălzit apă pentru o buiotă. Mă durea atît de tare încît umblam frîntă în două. Buiota mi-a făcut mai rău. Am azvîrlit-o. Nu ştiam ce vreau şi ce mi-ar putea face bine. Nu aveam nici un calmant decît lucruri prea uşoare. Spasmele au fost atît de tari încît am leşinat ; cînd mi-am revenit, durerea era încă mai îngrozitoare, iar din mine curgea sînge. O fisură a sfincterului. Din fisură curgea sînge. Am leşinat iar, iar m-am deşteptat, sîngele împroşca în jurul meu. Durerea era atroce. Cu mîinile, cu vată, culcată pe jos în sala de baie, murdară toată de sînge, am încercat să opresc sîngele. Am leşinat din nou. Cînd m-am deşteptat, sîngele se oprise, dar durerile erau sfîşietoare. M-am tîrît, am sunat. A venit Aurica. Numai un doctor sau cine a avut o asemenea ruptură în trup ştie ce dureri sînt. Spasmele continuau, iar arsura rănii era intolerabilă. Mă tăvăleam gemînd, strigînd :

— O chem pe doamna Marta, a spus Aurica.

— Are concediu de boală... e obosită...

— O să muriţi, doamnă ! Eu scol vecinii...

— Nu, nu... Marta... să vie Marta...

Peste o jumătate de ceas, în care timp m-am tăvălit, am gemut și am strigat, a venit Marta.

— Dumnezeule, ce dureri !... a exclamat.

— Marta, să știi că mă doare mai puțin decît m-a durut sufletul. S-a sfîrșit. Voi fi curățată de toată patima și murdăria din mine...

Marta mi-a dat un calmant, a găsit o fiolă de pantopon. O clipă mai tîrziu, am aținit o clipă. M-am deșteptat brusc.

Ce ciudat ! Ce ciudat ! Cît de ciudate sînt căile vieții. Cînd am deschis ochii, m-am simțit alt om. Am cerut tocul și o hîrtie și, pe negîndite, pe nerăsuflate, am scris. Versuri.

După unsprezece ani de ariditate, era prima oară că scriam.

Pe lacul otrăvit al durerii,
Amintirile moarte, toate, plutesc.

Prea adîncă în inimă durerea
Ca să ajungă lacrima pe față.

Lac nemișcat, de-o viață adunat,
Putred lac de lacrimi neplînse.

Nici cuvîntul, nici așteptarea, nici suflarea
Și nici o adiere de sus nu vor alina nimic.

Oglinda, etern răsturnată a cerului
Cu stele noaptea și soare în zi

Își vede cu uimire strălucirea în lacul
greu al lacrimilor neplînse încă...

Bun, prost, nu știu. Dar, pentru întîia dată după unsprezece ani am scris cu plăcere, cu elan, cu putere. Începuse eliberarea mea. Rădăcinile, adîncurile fuseseră cutremurate, reînviate. Cu ce preț, Doamne, cu ce preț ! Dar tocmai pentru că plătisem atît de scump, mi se părea victoria frumoasă și în stăpînirea mea. S-a amestecat durerea trupului cu durerea iubirii, cu bucuria exaltată a talentului recîștigat, cu speranța mai ales de a mă recîștiga pe mine. Asta mi-au fost poeziile.

Durerile au reînceput. Marta a telefonat, speriată, căutînd un doctor, pe Filip, pe Dan... Îi auzeam glasul şi-mi dam seama că telefona prietenilor după ajutor, numai lui Ara nu. Un străin. Da, un străin.

A venit un doctor. Ce ciudat, ce ciudat ! Cu toate că ieşeam dintr-un leşin ca să strig de durere, şi cu toate că vedeam bine, după feţele celor din jurul meu, că sînt poate în pericol de moarte, totuşi, cînd doctorul acesta străin m-a dezbrăcat ca să mă consulte, mi-a părut bine că-mi este trupul atît de tînăr, atît de neatins de ani. Nu din pricina trupului sau a vîrstei fusesem refuzată de Ara. Pînă în pragul morţii orgoliul este atotstăpînitor. Altceva ne despărţea. Şi am leşinat iar.

A venit şi Filip. Doctorul îmi făcuse o injecţie cu morfină. Durerea a cedat greu şi numai provizoriu. Prin ceaţă îl vedeam pe Filip. L-am văzut frîngîndu-şi mîinile în faţa mea de neputinţa de a mă ajuta. Doamne, cît de păcătoasă sînt ! Am tot ce-mi trebuie : casă, haine, prieteni, cărţi, talent, şi eu totuşi am vrut să mor pentru că un om, un singur om, un biet om nu m-a iubit. Acum gata. E gata...

A telefonat Ara...

— Ce faci ?

— Mi-e rău ?

— Ce ai ?

— Nu ştiu...

— Am să trec să te văd.

— Nu, nu... mi-e prea rău...

A închis telefonul. Am înţeles că nu crede că-mi este rău. Credea că-l mint ca să-l constrîng astfel să vină.

Am dormit cîteva ceasuri. Marta era lîngă mine. Aveam remuşcări. Concediul ei stricat din pricina mea ! M-a deşteptat prezenţa lui Ara. Ca prin vis am auzit soneria de două ori şi paşii lui... L-am văzut, sta pe fotoliu în faţa mea. Era şi Filip în odaie...

— I s-a făcut morfină... spunea Marta.

— Morfină ? se miră Ara.

— Da, a trebuit.

Am privit printre gene. Era masiv şi se uita la mine cu dispreţ. Nu credea că sufăr, că sînt bolnavă. Credea că joc o

comedie ca să-l atrag. Filip, în culmea îngrijorării şi milei, l-a implorat :

— Domnule doctor, faceţi-i ceva, vindec-o dumneata. Are atîta încredere în dumneata...

Ara l-a privit şi pe el cu dispreţ. Totuşi, am simţit că orgoliul lui fusese flatat.

— Cu plăcere, a spus Ara.

Eu m-am înălţat puţin şi i-am spus :

— Nu, nu vreau...

— Pentru ce ? a întrebat Ara, uimit.

M-am zvîrcolit.

— Vreau să mă vindece Dumnezeu, nu dumneata.

Ara a spus :

— O să plec şi am să mai trec pe seară.

S-a aplecat şi şi-a aşezat mîna pe fruntea mea. Nu a îndrăznit să-mi atingă inima. A plecat repede. A rămas Filip în casă. L-am auzit cum se plimba de colo-colo, ca de atîtea ori în cei zece ani în care stătuse cu mine. Din cînd în cînd, intra la mine-n odaie să se uite la mine cu milă, cu spaimă. Şi l-am iubit ca pe copilul meu, ca pe fratele meu, i-am iubit dulcea prezenţă, Arhanghelul meu cu spadă care nu m-a mîntuit, nu m-a înjosit nici atunci cînd a fost îndrăgostit de altă femeie. Apoi am adormit. Ara a venit din nou seara tîrziu. Eu eram încă sub influenţa morfinei. Îl vedeam cum se uită la mine cu dispreţ şi sfidare. Ghiceam gîndurile lui pentru mine. Înfiorătoare... Convins că am combinat totul ca să-l cuceresc, ca, fără sentiment, în bătaie de joc, să-l supun. El să muncească, iar eu să-i mănînc banii. Crede că Marta şi Filip sînt de conivenţă cu mine. E mîndru că a fost tare şi că nu s-a lăsat. Pentru ce mai vine ? Cine poate şti ! Desigur, singura lui victorie e să trăiască cu mine gratis. Singura lui dovadă că ţin la el e gratuitatea. Probabil crede că, după ce mă vindec, va trăi iar cu mine. Apoi, foarte ciudat, mi-am dat seama că, totuşi, ca femeie îi plac. Aceste plăceri au rădăcini misterioase. Nici Ara nu poate renunţa uşor la mine. Mă dispreţuieşte, dar vine. Nu mă iubeşte, dar vine...

I-am spus Martei după ce a plecat doctorul :

— Niciodată n-am să-l pot convinge că l-am iubit...

— Nu crede nici că eşti bolnavă.

— Da, e convins că sîntem două escroace care au maşinat împotriva lui... da, şi că Filip e şi el de acord ca să-l înlocuiască cu banii.

— E mîndru că nu s-a lăsat dus, săracu'...

Cu toate durerile, care au fost tot timpul atroce, scriam, scriam, ca în vis. Parcă mi se dicta. Într-adevăr, în timpul acelei boli, am scris aproape un volum de poezii. Cum aveam forţă să scriu? Nu ştiu. Mă grăbeam. Îmi era teamă să nu mor. Scriam aşa cum scrii un testament.

SACRALA

Cifrele toate pecetluite sînt în carnea mea
E ritmul lor bătut mereu de inima mea.

Aud murmurul cifrelor
Cunosc strigătul lor.
Eternul strigăt al lor în inima mea.

Cine aude inima?
Cine ştie ce cuprinde aşteptarea?

Eu sînt efortul etern al clipelor,
Să nu spui taina asta sacră nimănui.

Numerele cerului, numerele pămîntului
Nu au sfîrşit.

Să numeri în gînd,
Să numeri la infinit,
Să numeri la bătăile inimei.

Fără-sfîrşit cifrele e rugăciunea ta.
Să numeri mereu pînă răspunsul va sosi.

1970

În stînca inimei luasem foc
Urlînd mi-am hrănit vulturii
Cu sîngele trupului meu

Şi pregătit de-atîta zbucium
Prometeu copil şi fără vîrstă
Greuvăzutul mi s-a arătat

Literele, şirag, în miasma
Remuşcărilor tîrzii
Au lămurit efortul inutil

Treptele duceau spre labirintul sigilat
Sub bice, reci, infernalia, înduram blestemul
Tortura sacrificiului neconsimţit.

Ocolind abisuri pentru un ţel mai înalt
Albastrul cerului s-a prăbuşit asupră-mi
Topindu-şi culoarea în albul anonim.

În chinuri, în gemete, sînge şi leşinuri, scriam... Crizele erau înspăimîntătoare. Cădeam în sala de baie, pe jos, în sînge, ca la măcelărie sînge, şi, de fiecare dată, rana, fisura se deschidea din nou.

„După ce va trece prima fază a bolii, va trebui operată. O dilatare, neapărat..." Opt doctori au spus fraza asta, opt doctori au spus că trebuie să fiu operată. Momentan nu se putea face încă nimic. Totul era aşteptare. Mă ţineau în morfină şi pansamente de novocainã. Durerile se înălţau pînă la mijlocul trupului.

Nu voi uita niciodată faţa pe care a făcut-o Ara cînd, venind într-o zi la mine, aşa ca de obicei, în treacăt, a dat de cîţiva doctori, de altfel celebri şi pe care îi cunoştea. Atunci abia, la spusele lor, şi-a dat seama că, într-adevăr, sînt grav bolnavă, că n-am minţit. Poate că atunci, logic, s-a dărîmat în el tot ce gîndise rău despre mine. A avut o privire uimită, speriată...

A continuat să vină în fiecare zi. Acum sta mult. A început să-mi aducă flori, casa plină !

— Marta, nu-l mai iubesc...

— Ţi se pare.

M-am înfuriat.

— Nu-ţi dau voie să mă contrazici. Cu ce drept mă contrazici? Ce interes ai să mă convingi că-l iubesc. Eşti fără milă.

— Taci, taci că-ţi face rău! Bine, nu-l mai iubeşti. Ţi-a trecut. A fost o nebunie şi ţi-a trecut.

— Marta, crezi că mi-a trecut? Crezi cu adevărat că nu-l mai iubesc?

Marta mă privea cu o milă neputincioasă.

— Sigur, sigur...

Ceream toc şi hîrtie. Da, scriam, scriam...

CALE LACTEE

Acolo unde înaltul şi adîncul se întîlnesc
Iubirea mea susţine bolta cerului

Dar cui nu i-a cîntat de trei ori cocoşul
Şi cine nu şi-a renegat iubirea?

Oricît de limpede şi de fierbinte
Lacrima nu şterge păcatul.

Trebuie atins adîncul neumblat
Calea pietruită de stele

Ca să ajungi acolo unde
Dintotdeauna eşti aşteptat.

În zilele acelea, i-am scris şi lui Ara tot felul de scrisori pe care nu i le-am dat niciodată. Ştiam că e inutil, dar le-am scris, scriam toată ziua:

„...Ara, nu mi-am dat seama că sînt îndrăgostită pentru că eram mai mult decît îndrăgostită. Deveniseşi viaţa mea. Inima-mi bătea pentru tine şi fiecare bătaie — o fericire. Tot ce am simţit ţi-am spus din prima zi. Probabil că ai crezut că sînt dementă. M-am azvîrlit spre tine fără nici un fel de precauţie, fără nici un fel de cochetărie, fără nici un fel de re-

zervă, constrîngere ori pudoare, ca şi cum tot ce simţeam era de la sine înţeles, ca şi cum aş fi trăit la Judecata de Apoi, unde nu mai poţi nici minţi, nici îndrepta. Am înţeles ce înseamnă cuvîntul «implacabil» şi ce «destin». Dar totul era pentru mine uşor şi frumos, pentru că mi se părea că reîntîlnirea mea cu tine este în legea natural sacră. Aşa te-am iubit.

Acum dragostea mea e mortal lovită, dar şi acum mă cutremură gîndul iubirii mele de atunci. Sînt cutremurată ca un om care-şi dă deodată seama că, în noapte, umblase liniştit pe marginea unei prăpăstii. Pot fi toţi bărbaţii geloşi pe tine pentru că, oricît de mult ar fi fost ei iubiţi, nu i-am iubit eu, eu care ştiu iubi mai tare, mai desăvîrşit ca alţi oameni. Pe tine, eu, eu te-am iubit, eu — ca niciodată în eternitatea vieţii mele. Din veci te-am iubit. E adevărat, Ara, «din veci» te-am iubit. Acest mister al dragostei perfecte, al propriei tale «jumătăţi», cu tine l-am împlinit. E drept că, în viaţa asta de acum, mi s-a mai întîmplat să fi fost îndrăgostită, am fost oarecum fericită, nenorocită, am fost de toate, dar nu ştiam, nu bănuiam că se poate iubi şi aşa, aşa cum te-am iubit pe tine. Dragostea mea pentru tine a întrecut puterea mea de a iubi, a ivit în mine o putere neobişnuită de a iubi, după cum, la o mare spaimă, pericol sau disperare, se nasc în om puteri fizice mai mari decît obişnuite. Unii oameni s-au sinucis din dragoste, dar dragostea lor era slăbiciune, din slăbiciune s-au sinucis nu din dragoste, dragostea lor era slăbiciune, din slăbiciune s-au sinucis. Moartea nu m-ar fi despărţit de tine. Moartă şi tot te-aş fi iubit. Eu ştiu că moartea nu e moarte, că moartea e tot viaţă, nimic nu poate muri, nimic nu se poate naşte decît în interiorul inimii noastre. Or, dacă erai viu în inima mea, ştiam că sinuciderea nu mi-ar fi folosit... nu m-ar fi despărţit de tine. Plecam în cealaltă lume cu tine în inima mea. Dragostea mea pentru tine era rugăciune, aş fi vrut permanent să mă rog alături de tine, împreună cu tine. Ara, niciodată cu alt bărbat nu am dorit să am un copil, niciodată. E ciudat, dar e aşa. Cînd te-am văzut pe tine, am regretat că nu mai sînt destul de tînără, numai şi numai la gîndul că nu voi putea avea un copil de la tine. Ara, am vrut să mă căsătoresc cu tine, să fii viaţă din viaţa mea şi, pînă la tine, nu dorisem nici asta niciodată. E ciudat, dar aşa a fost, Ara, am dorit să mor lîngă tine şi să

fiu îngropată lîngă tine. Şi asta mi se părea o fericire, îngropată alături de tine. Voiam să mi se topească trupul împreună cu al tău, să trec în eternitate alături de tine. Te-am întîlnit bătrîn, urît şi întunecat şi m-am bucurat tocmai că te recunosc împotriva tristei travestiri pe care anii au pus-o peste fiinţa ta, şi că te pot iubi şi aşa. Te-am recunoscut, ca şi cum te-aş fi văzut tînăr şi frumos, ca şi cum nu ne-am fi despărţit niciodată. Te-am aşteptat toată viaţa. Probabil că m-am născut ca să te întîlnesc pe tine. Ai venit tîrziu, dar ai venit, în fine ai venit. În ultimul ceas ai venit, după mii de ani ai venit ca să mă priveşti cu răceală, cu sfidare. Am stat în faţa ta fără apărare, şi m-ai lovit mortal. Nu te voi blestema, nu te voi învinui. Numai pe mine, numai pe mine. De-acum totul va fi tăcere."

Scriu scrisorile astea, poeziile, pagini şi pagini de hîrtie, umplu patul meu. Ara vine, stă în fotoliu şi nu bănuieşte nimic decît că, desigur, nu sînt atît de bolnavă, deoarece pot scrie. Cînd vine el, zac cu ochii închişi. Îmi este imposibil să vorbesc. Ce-i pot spune? El povesteşte „cazurile" de vindecare miraculoasă pe care le-a făcut, de succesele lui. În fiecare zi mă întreabă:

— Nu vrei să mă laşi să te vindec? Îţi fac o anestezie şi o contracţie.

— Nu, nu vreau.

— Pentru ce nu vrei?

Şi-i explic din nou, cu lene, cu stîngăcie, ştiind că nu mă-nţelege:

— Pentru că forţa dumitale e alta decît a mea şi nu vreau să-mi stric forţa mea. Nu vreau să-ţi iau nimic... să nu profit de nimic...

Ştiu că mă disprețuieşte, că-şi bate joc de mine, de forţa mea, de dezinteresul meu, dar îmi este indiferent. El vindecă trupuri. Atenţia mea e întoarsă spre suflet. Acolo aş dori vindecare. Şi asta nu poate el. Îi mai spun:

— Dacă chiar nu se va putea altfel, îţi făgăduiesc că te voi lăsa să mă vindeci. Dar numai la ultima limită, ca să nu-mi spui că m-am sinucis ca să te pedepsesc.

Dă din cap ca în faţa nebunilor.

— Ştiu că nu crezi nimic din ce-ţi spun, dar îmi este indiferent. M-am învăţat să crezi orice despre mine şi că sînt

nebună și că sînt escroacă și că orgoliul meu e nemăsurat, deoarece vrea să se măsoare cu orgoliul tău, iubirea mea cu puterea ta, dar nu-mi pasă. Sîntem două ființe diferite, doi străini...

Cască ochii cu uimire. Nu este obișnuit să i se vorbească așa.

— Dacă vii din obligație morală, Ara, poți să nu mai vii. Nu mai e nevoie. Chiar te-aș ruga să nu mai vii. Ar fi mai bine să nu mai vii. Doresc să nu te mai văd.

— Ești bolnavă... și apoi...

— Din obișnuință vii, Ara. Am intrat în tradiție. Totuși, cred că ți-ar fi mai greu să te lipsești de acul de la cravată decît de mine.

— Glumești ?

— Nu. De loc. Ara, scoate acul de la guler imediat ! Te implor, Ara ! Fă măcar atîta pentru mine ! Scoate acul de la cravată acum ! Scoate acul, Ara...

Strig cu violență, cu lacrimi în ochi. Ara nu clipește.

— Cînd ai să te vindeci, o să putem vorbi serios, șoptește.

— Tot ce ți-am spus a fost serios. Și acum și înainte, dar n-ai să înțelegi niciodată. Să te ferească Dumnezeu să te iubească un doctor de nebuni : nu crede nimic din ce-i spui...

— Cum...

— Știi că te-am iubit ?

— Da, acum da.

— Aș dori să cunosc un mijloc ca să te conving că te-am iubit, să te cutremure dragostea mea și apoi să nu te mai văd, să nu te mai văd niciodată, niciodată !

— Nu mai căuta să mă convingi că m-ai iubit, că nu e nevoie. Dacă ai căuta să mă convingi de contrariul n-ai putea !

— Te-am iubit atît de tare, atît de tare, încît eu însămi n-am putut crede că se poate iubi așa... Ai fost mamă, tată, frate, bărbat, amant... dar... acum...

— Taci. Lasă-mă o clipă să cred. Nu strica ce mi-ai spus, cu cine știe ce frază fără sens, așa cum ai obiceiul de cîtva timp. Eu am răbdare. Mie-mi ajunge ce mi-ai spus, restul nu mă interesează și, de fapt, nici nu știu ce ai să-mi reproșezi.

— Asta spun și eu : nu ne-înțelegem, dar vreau să fiu cinstită. Trebuie să știi că acum nu te mai iubesc, că nu mai

am nevoie de tine și că te refuz, pe tine și celebritatea ta, averea ta, iubirea ta. Trebuie să știi că am avut puterea să-i cer lui Dumnezeu despărțirea mea în veci de tine.

— N-ai nici o grijă. Ești cinstită. Orice mi-ai spune, nu vei putea schimba nimic din ce simt eu acum. Eu nu mă mai schimb. Lasă-mă deci să aud numai ce vreau eu...

Iar l-am privit în ochi :

— Scoate acul de la cravată, Ara. Te implor...

A șoptit iar :

— Eu am răbdare, Ana, am multă răbdare. Într-o zi ai să mă-nțelegi.

I-am spus Martei, noaptea tîrziu, cînd mă păzea. Slabă, mică, sta ghemuită într-un fotoliu. În odaie era numai o vagă lumină. Afară, tăcere. Nu trec nici tramvaie, nici mașini, nici oameni. E tăcere.

— Marta... mi se pare că Ara începe să mă iubească...

— Nu, Ana, nu te iubește și nu te va iubi niciodată. Acum a înțeles că l-ai iubit și e mîndru. Acum nu mai vrea să te piardă. Dar nu te iubește. Ar trebui să-i spui să nu mai vie.

— I-am spus.

— Și ?

— Nimic. Vine.

Pauză. Apoi adaug :

— Marta... mă gîndesc să-i cer bani, bani mulți... ca să nu mai vie !

Marta rîde cu poftă. Eu nu rîd.

— Nu ești în stare...

— Este adevărat, nu sînt în stare. De asta, nu sînt în stare.

— Vrei ca imaginea ta să rămînă pură... superbă...

— Da, da.

— Din păcate da, da...

— Marta, n-am auzit niciodată ca un bărbat sau o femeie, care voia să scape de un amant sau amantă, să se fi mînjit cu lucruri urît mirositoare, să-și fi împuțit gura, sexul, să se fi pocit, să-și fi arătat defectele, să se fi arătat neputincios, să nu mai fi avut orgoliu și astfel, să gonești radical, să strici imaginea și să creezi una falsă, dar de nesuferit.

— Tu poți ?

— Nu, nici eu nu pot. Sînt plină de orgoliu.

Marta şopteşte :

— Mă gîndeam azi-noapte că, dacă ai muri... nimeni pe lume nu ar şti că ai murit din dragoste pentru Ara Surenian...

— Poate vor crede că am murit din pricina lui Filip, dulcele meu Filip, copilul meu, fratele meu, prietenul meu Filip. Aşa-i orice poveste. Nimeni nu cunoaşte decît crîmpeie... fals luminate... Fiecare îşi duce greul minciunii şi al sincerităţii, singur...

Marta e peste măsură de obosită. Acum alte prietene vin de-a rîndul să mă păzească. Aurica a spus că ea nu intră în baie cînd sînt căzută pe jos şi curge din mine sînge, că-i este frică. Eu cred că-i este scîrbă de mine. Cînd se va duce din mine tot păcatul ? Prin cîtă durere se va curăţa păcatul ? De fiecare dată leşin, apoi, cînd mă deştept, buzele mele strigă iertarea.

Ara vine de două ori pe zi. La prînz o dată şi seara încă o dată. La prînz, stă numai cîteva minute, seara mai mult. La mine întîlneşte lume. Sînt prietenii, cunoscuţii, apoi doctorii care mă îngrijesc. Cînd este el în odaie, toată lumea tace. Nu se poate vorbi cînd e el de faţă decît tot despre el. Nimic altceva nu-l interesează. Fiinţa lui masivă şi forţa lui domină şi se impune. Tot oraşul vorbeşte de minunile pe care le face. Cine intră la mine în casă şi-l vede amuţeşte. I se fac complimente, i se aduc laude. Le primeşte ca un preot în amvon. Jos, maşina îl aşteaptă. Cînd pleacă, duce cu el pe oricine vrea să meargă. Invită pe toată lumea la el la „cabinet" să vadă „demonstraţii". Cînd e numai cu mine, mă întreabă mereu şi mereu, ca şi cum de fiecare dată ar fi prima oară :

— Ana, nu vrei să te vindec ?

— Nu.

— Pentru ce ?

— Ţi-am mai spus. Pentru că nu vreau ca forţa dumitale, care e mai brutală decît a mea, să-mi strice forţa mea mai subtilă. Prefer să sufăr...

Mă priveşte şi mă întreabă cu o linişte sfidătoare :

— Care forţă mai subtilă ?

— Cea pe care Dumnezeu mi-a dat-o mie, puterea mea de a iubi, de a crede în puterea purităţii.

Surîde :

— Da, poate...

— Atunci pentru ce te prefaci că nu știi care putere ?

— Nu mă prefac. Ana, nu mă-nțelegi...

— Nici dumneata pe mine.

Închide ochii și stă nemișcat. Aduce acum atîtea flori de i-am spus :

— Ca la propria-mi înmormîntare...

Și brînză de vacă aduce, cantități incomensurabile de brînză de vacă. Mănîncă toți vecinii brînză de vacă.

— Ar fi timpul să cumperi o vacă, Ara, ar fi mai economic. Ai ține-o în grădină legată, împreună cu cîinele, știi, în fundul grădinii. Ai o grădină misterioasă, Ara. Mi-e teamă de ea. Vreau, dacă m-oi vindeca, să vin la dumneata, în grădina dumitale, acolo în fundul grădinii... cu cîinele... cîinele dumitale mă interesează mult...

— Bine, Ana, am să te poftesc...

— Dacă am să mă vindec...

— Nu trebuie să te îndoiești. De ce nu vrei să te vindec eu ?

— Nu vreau să stric puterea mea punînd-o în contact cu a dumitale. Și apoi, nu vreau să primesc nimic de la dumneata.

— Știu.

Asist eu însumi la aceste conversații, care nu au nici un rost, și caut totuși să prind ceva. Ce simt eu ? Ce simte el ?

— Marta, pentru ce vine Ara ?

— Ca, atunci cînd te vei vindeca, să trăiască din nou cu tine. Să-ți arate că e mai tare ca tine. Nu poate suporta o înfrîngere.

— Dar el a fost victorios. Victoria a fost a lui ! Era doar să mor din pricina lui...

— Nu-i ajunge.

— De ce nu pleacă ? De ce nu i se face milă de mine și să plece ?...

— De ce aștepți de la el un lucru pe care-l poți face tu ? De altfel, dacă ai avea puterea despărțirii interioare nu ți-ar mai păsa nici că vine ori că nu vine. La ce ți-ar folosi dacă el n-ar mai veni și tu te-ai gîndi mereu la el ?

— Mereu, Marta, mereu... dar acum altfel... Și poate, cu încetul, dacă nu l-aș mai vedea, l-aș uita. Patima a trecut acum. E ceva de vis, ceva ireal. Confund prezentul cu tre-

cutul : un trecut de mii de ani cu un prezent devenit abstract. Nu mai e nimic viu.

— Patima a trecut ? Ce știu eu ? Ești bolnavă. Înțelegi că, atunci cînd ai suferit atît de mult, mai ales în primele zile, dacă Ara ar fi suferit și el cu tine, dacă te-ar fi luat în brațe, dacă și-ar fi lăsat bolnavii ca să stea cu tine, zi și noapte cu tine, meritai acest lucru, și să nu-ți propună „la rece" să te vindece, înțelegi că ar fi fost cu totul, cu totul altceva.

Două lacrimi mi se preling din ochi.

— Da, ar fi fost altceva.

Și după o pauză, izbucnesc :

— Pentru ce, pentru ce vine ?

— Ți-am mai spus : va veni pînă cînd într-adevăr totul va fi consumat în tine. Ce, vrei să pleci în cealaltă lume încă legată de el ? Roaba lui ?

M-am cutremurat :

— Totuși, acum e mai ușor, într-un fel mai ușor. A început sfîrșitul. E începutul sfîrșitului.

— Da, dar să vedem cît va dura acest „sfîrșit"...

— Marta, ce lungă agonie !

— Da...

— Ce-ar fi dacă deodată am vedea că Ara mă iubește cu adevărat ? !

— Chiar atît de mult îl iubești, Ana ? Gîndul tău e numai o ispită. Zici că ți-a trecut patima și de fapt tu aștepți ca abia acum să înceapă dragostea lui. Ce abis ! Dacă Dumnezeu ar fi admis dragostea ta cu Ara, ar fi lăsat să te iubească de la început și Ara pe tine, nu numai tu pe el. Întîlnirea voastră nu a fost pentru fericire, a fost pentru plată.

Tac. Am tăcut cîteva minute. Mi-am dat seama cît de iremediabil singură sînt pe lume. Un abis de singurătate. Toți sîntem singuri, dar sînt clipe cînd îți dai intolerabil seama de singurătatea ta. Însăși Marta care se sacrifică stînd cu mine și participă ca nimeni altcineva la povestea mea era față de mine, într-un fel, fără milă. Avea puterea să-mi spui pe față orice adevăr. De altfel, tocmai de aceea o alesesem pe ea confidentă. Au fost clipe cînd mi s-a părut că abuzează de nevoia mea de a avea o prietenă și că acea „sinceritate" a ei nu este decît izbucnirea unor resentimente de invidie, adînc ascunse în inima ei.

— Da, da, am șoptit. Dar eu ce mă fac în anii pe care-i mai am pînă la moarte ?

— Cînd vei accepta cu adevărat „verdictul", atunci se va împlini și o minune și te vei libera de el.

— Crezi ?

— Sigur.

— Și atunci mă voi putea din nou bucura de viață, de libertatea mea ?...

— Desigur.

— Cel mai mare mister pentru mine din toată povestea asta, nedezlegat mister, e că un suflet de om poate dori, tînji după perfecțiune, pînă a dori mai degrabă moartea decît viața, decît renunțarea la ideal și, în același timp, să fie legat de atîta patimă pămîntească pentru un om, un biet om, încît să poată efectiv muri de dor și durere pentru acel om. Echilibrul luptei, permanent periclitat, a omului tînjind după perfecțiune și totuși supus patimei, e înspăimîntător...

Am tăcut. Marta a întrebat :

— Și totuși ?

— Și totuși, această căutare a realei, miraculoasei puteri din noi, a purității e singura salvare, singura certitudine, singura posibilitate, singura plată. Îl iubesc pe Dumnezeu mai mult ca pe Ara, asta știu sigur, dar îmi este mortal de greu fără Ara.

— Să nu-ți închipui că ești altfel decît toată lumea !

— Dar eu vreau să fiu altfel decît toată lumea ! Vreau să fiu așa cum ar trebui să fie toată lumea...

Îmi telefonează într-o seară Ara. Pare trist. O voce caldă, moale, vocea lui de mister :

— Am terminat consultațiile. Voiam să știu, înainte de a mă culca, ce faci...

Inima mi s-a muiat. Am spus :

— Vrei să vii pînă la mine ?

O pauză. Apoi Ara mi-a spus :

— Nu. Sînt obosit. Mă culc imediat.

Iarăși o palmă. Pentru ce n-a înțeles că în acea clipă s-ar fi putut răscumpăra multe ? Apoi a fost iar o oră de chin. În baie iar mi s-a deschis rana. Sîngele a curs și durerea a fost cumplită și, în durerea trupului, îmi era dor de Ara și

regretam că nu înţelesese că trebuia să vină în seara asta. Şi m-am gîndit că totuşi ar fi mai bine să-i spun că-l iubesc, că-l iubesc încă, să-l chem... Poate că acum, că acum... M-am tîrît la telefon. Durerea fizică, fioroasă, mi se părea suficientă plată. Trupul voia fericire. O să te odihneşti, în fine, în braţele omului iubit, să te odihneşti... Am format numărul casei lui. A răspuns imediat fratele lui.

— Doamnă Stavri, Ara nu-i acasă. A plecat... e plecat... mai demult... N-a mîncat acasă. Era invitat... obligaţii...

— Mulţumesc

Am închis telefonul. M-am tăvălit de gelozie. O clipă, haosul în mine a fost atît de mare încît nu ştiam dacă mă doare trupul sau sufletul ; mă făcusem o singură durere şi revoltă. Obsedant îmi răsărea în minte Fifi Păpuşa, Mata-Hari, îmblînzitoarea de lei. Îi vedeam ochii, ochii ei ficşi, clari, albaştri, ca de sticlă, trupul ei zvelt, înalt, părul blond despletit pe umeri, carnea ei albă, umblînd cu cravaşa în mînă. Era o potrivire între ea şi Ara. Erau ai circului amîndoi, ai spectacolului amîndoi, inconştienţi amîndoi... Şi cum să aflu dacă Ara e cu ea acum, la vreun restaurant sau la ea acasă ? Fifi Păpuşa, Fifi Vampa, Fifi Mata-Hari. M-am tăvălit de gelozie. Şi am crezut, am vrut să cred că mă tăvălesc de durere fizică, de durerea rănii deschise, a sfîşierii fizice. Sîngele curgea. Şi am strigat : „Iartă-mă, Doamne, iartă-mă şi vindecă-mă ! Vindecă-mă !“

De rană ? De Ara ?

De cînd dura jocul cu „verdictele“ şi nesupunerea mea şi strigătele mele de implorare a unei iertări, a unei despărţiri încă nedorită de mine ? În clipa astsa, din nou mi s-a părut că am înţeles „verdictul“ şi că mă voi supune, că m-am supus. Într-adevăr, răbdarea vieţii e mai mare chiar decît posibilitatea omenească de a păcătui.

Cînd a venit a doua zi Ara, nu i-am putut spune nici un cuvînt. Întîmplător nu era nimeni în odaie. S-a aşezat în fotoliu, a închis ochii şi a adormit. „Cînd nu adoarme pe cineva, adoarme el“ a spus într-o zi nepotul meu Dan Stavri. Şi într-adevăr. Ara a adormit şi a stat aşa două ceasuri nemişcat. Am avut timp să-l privesc. Un titan. L-am admirat. M-a uimit în clipa aceea puterea lui. O, de-aş avea neclintita lui putere şi totodată lumina mea ! În întunericul lui e de o mie de ori mai puternic decît mine ; iar mie nu mi-a

rămas decît violenta dorinţă, disperata dorinţă de a mă elibera de orice contingenţă înjositoare. Doamne, nu mă lăsa! Dă-mi puterea luminii mele! Gelozia mea e ciudată, gelozia mea e dublă: sînt mai întîi meschin geloasă pe Ara şi Fifi Păpuşa, pe Ara, omul cu care am trăit şi cu care nu mai trăiesc şi, în acelaşi timp, geloasă pe drepturile inimii din mine pe care o frustrez, o înşel în slăbiciunea plină de patimă pe care o am pentru Ara. Dragoste păcătoasă care mă face să sufăr prin imperfecţiunea ei. Totodată imperfecţiunea în dragostea mea către Dumnezeu şi imperfecţiunea în dragostea lui Ara către mine; iar eu la mijloc, strigînd de durere şi sfîşiere. Singura fericire, absoluta fericire e că totuşi îmi dau seama că eternitatea există, mă aşteaptă, eu crucificată în această eternitate, dar că totuşi, odată, odată, mă voi libera...

M-am zvîrcolit. Ara a deschis ochii şi m-a privit ciudat.

— Suferi?

— Da.

Buzele lui au încercat să bolborosească ceva, dar n-a îndrăznit să spuie desluşit ce vrea; într-adevăr, era inutil să întrebe iar dacă nu vreau să mă vindece el.

După plecarea lui Ara, am coborît din pat, am îngenuncheat şi, înfiorată, am cerut vindecarea mea. Pentru prima oară am cerut vindecarea şi nu iertarea. Vindecarea mea trupească. Mi se părea că cealaltă, cea a duhului, se va face implicit.

Duminică — o duminică, una din nenumăratele duminici ale vieţii! Dacă marţile au fost însemnate într-un fel de reîntîlnirea mea cu Marele Preot Somnambul, apoi şi duminicile şi-au avut însemnătatea lor. Da, o duminică. E început de vară. În ajun am cerut vindecarea mea. Azi mă simt, ciudat, mai bine, mult mai bine, mult mai bine, şi mai ales simt o dorinţă nouă în mine, o dorinţă subtilă de viaţă, o uşurare. Şi iată că, după două luni de boală — două luni am zăcut — iată că doresc să văd soarele, să văd lumina soarelui prin transparenţa frunzelor, să simt adierea aerului proaspăt de început de vară. Doamne, cît sînt de slabă, uşoară, de-abia îmi port paşii. Umblu încet, singură, pe bulevardul plin de pomi. Îmi face plăcere că sînt vie şi umblu...

Mergînd așa, am văzut sosind în fața mea o limuzină mare. Nu mergea prea repede. În ea era Ara Surenian. Sta rezemat, nemișcat, cu ochii închiși. L-am văzut bine. Ca un idol asiatic. Marele Preot Samnambul. Părea mai palid ca de obicei. În fundul mașinii, la spatele lui, erau flori. A trecut. Nu m-a văzut. Eu m-am întors imediat din drum. N-aveam putere să merg repede. Nu era nici o stație de taxiuri lîngă mine. Trebuia să mă întorc acasă pe jos. Voi sosi oare la timp să-i deschid ușa ? Va pleca ? Va aștepta la ușă ? Se va speria ? Mă grăbeam. Spre marea mea uimire, am observat că rana aproape nu mă mai durea. Mă grăbeam. Îmi bătea inima tare. Cînd am ajuns în dreptul casei, am văzut mașina așteptînd. Șoferul era lîngă mașină, doctorul lipsea, iar florile — tot acolo.

— Unde e domnul doctor ? l-am întrebat pe șofer.

— E la farmacie.

Nu departe de casă era într-adevăr o farmacie. Dar pentru ce s-a dus fără mașină, pentru ce n-a trimis șoferul ? Urc la mine în apartament. Mă simt foarte ciudat. O plutire vagă, o amețire. M-a obosit plimbarea ? Mi-a făcut bine ? Amețeala mea e plăcută, e ca înainte de somn, de narcoză, sau parcă aș fi copil și m-ar fi legănat mult mama. O mare dulceață e în trupul meu. Trece un sfert de ceas și sună Ara. Îi deschid. E palid. Îmi dă florile, intră în casă. E ciudat.

— Ara, ce ai ?

— Mi-este puțin rău...

— Stai. Uite aici pe canapea. Stai. Îți dau sifon...

Surîde.

— Cu lămîie, Ana, dar și cu bicarbonat. Uite, am cumpărat de la farmacie.

Aduc repede tot ce trebuie. Bea. Stă întins, palid. Foarte palid. „Desigur a mîncat iar prea mult“... mă gîndesc și este inutil să-l întreb căci nu va mărturisi. Ara întinde mîna către mine. Îi dau mîna. Și-o așează pe față. Simt un fior. Gestul pruncului Isus în brațele sfîntului Anton ! Ara îmi ține mîna lipită de fața lui :

— Stai, stai cu mine, șoptește.

Stau așa cîteva clipe. Eu încă simt acea vagă senzație de narcoză, de amețire. Pe față are o transpirație ușoară ca o boare rece. Brusc, Ara mă privește.

— Cum te simţi ? mă întreabă.

— Eu... eu... mai bine... mult mai bine... acum mai bine...

Ara închide ochii.

— Dar dumneata ? îl întreb.

Face un gest evaziv cu mîna : nu e important.

— Tu, tu, Ana, trebuie să te vindeci. Trebuie. Nu mai pot suporta să te văd chinuindu-te aşa... A ajuns o obsesie pentru mine. Ieri, cînd te-am văzut zvîrcolindu-te, am simţit că nu mai pot.

Îl ascult cu uimire. Aş fi putut crede că nici n-a observat că sînt bolnavă. Dar ce ciudat că mă întreabă tocmai acum, cînd am cerut şi eu vindecarea mea ! Din nou a prins gîndul meu. Dar Ara vorbeşte încă, în şoaptă, ca pentru el :

— ...n-am mai putut suporta... şi... nu te-am mai întrebat şi te-am vindecat de la distanţă... A fost mai greu... de la distanţă...

Ce simt eu ? Revoltă ? Duioşie ? Şi una şi alta ? Da, şi una şi alta.

— Pentru ce, pentru ce ? şoptesc.

— Nu se mai putea...

— Fără voia mea... Ara ?

Tace. Îmi apasă mai tare mîna pe faţa lui.

Eu şoptesc :

— Mulţumesc.

E nemişcat. Faţa lui a căpătat ceva ciudat, un surîs misterios cum îl au cîteodată morţii sau unele statui. În clipa asta are o frumuseţe grea de înţeles, supraumană, dar care mie-mi place nemăsurat. Aşa a stat în seara aceea, nemişcat, cu mîna mea pe obrazul lui.

A plecat devreme, mult mai devreme ca de obicei, obosit dar foarte liniştit, parcă ar fi căpătat ceva de mult aşteptat, ca un om împăcat cu el însuşi.

Şi, în zilele următoare, spre marea uimire a doctorilor, care mă îngrijeau şi căutau să mă convingă să mă las operată, rana, în mod miraculos, s-a închis de la sine. M-am vindecat. Eram uşoară ca un fulg. Slabă, transparentă, dar vindecată. Mă mişcam uimită şi fericită. Cîteodată, recunoştinţa mă copleşea. „Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc..." şopteam. Unde erau strigătele de durere ? Unde durerea ? Mă vindecase Ara, mă vindecase mila lui Dumnezeu, strigătele mele ?

Cum aș fi putut ști ? Din nou coincidențele, uluitoare, mă copleșeau...

Orice om — cîtva timp după dispariția unei dureri — e cuprins de euforie. Așa trăiam... Ara continua să vină de două ori pe zi. Era sau părea și el fericit. Într-o zi, am cerut un ceai. A vrut și Ara ceai. Îi era sete. Pregătind ceaiul, am tăiat lămîie ținînd-o în mînă. Ara mi-a spus :

— Te rog să nu mai ții lămîia așa, că te poți tăia. Te-am mai rugat...

— Ba da, Ara, așa am să țin lămîia, așa, și în fața dumitale. Așa am s-o tai. N-ai decît să nu te uiți...

— Nici dacă te rog ?

— Nici.

— Te rog !

— Și eu te rog să scoți acul de la cravată...

S-a uitat la mine și, încet, privindu-mă, a scos acul de la cravată. L-a pus în buzunar. Am lăsat lămîia din mînă și am tăiat-o așa cum voia el.

— Mulțumesc lui Dumnezeu că te-ai vindecat, mi-a spus. Eu m-am închinat lung.

— Mulțumesc și eu pentru vindecare, am murmurat.

Mai tîrziu mi-a spus cu un surîs dezarmat :

— Mi-am făcut niște haine noi...

Și acum vine de două ori pe zi. La prînz, două-trei ceasuri în loc de zece-douăzeci de minute : iar seara, nu mai vrea cu nici un preț să plece. Jos, mașina îl așteaptă o oră, două, trei... Ara e pe canapea, așezat și pe jumătate adormit. Eu citesc, mă gîndesc, scriu, recunoștința îmi umple trupul, mulțumesc că m-am vindecat, mulțumesc că acum scriu... Ara, în somn, îmi caută mîna. Are pe buze acel surîs ciudat care-i stă, de cîtva timp, aproape permanent pe buze. Un surîs subtil, aerat, diafan, uimitor prin contrastul care-l face cu ființa lui masivă, greoaie pînă la monstruos. Dacă-l deștept ca să plece : „Hai, Ara, hai, Ara...", mă imploră să-l mai las să stea.

— Dacă mă lași să dorm aici în loc să dorm la mine acasă, mă odihnesc în mod supranatural și mîine voi avea înzecită putere ca să vindec. Nu-ți este milă de bolnavi ? Tu ești vestala mea, și eu capăt putere de la tine...

— Mi-e somn, Ara, sînt obosită...

— Nu-i adevărat. Eu nu te obosesc, eu îţi dau forţă. Stai lîngă mine şi roagă-te pentru mine. Azi am trecut pe lîngă o biserică, am intrat şi am aprins o lumînare pentru tine.

Cînd pleacă, mă simt ireală. Plutesc pe marginea somnului şi a visului cu o dulceaţă răspîndită în tot corpul. Prezenţa lui îmi dă într-adevăr o putere neobişnuită. Trăiesc o realitate pe care am primit-o fără să ştiu cînd şi cum, şi o trăiesc în totală inconştienţă. Într-adevăr, ce e între Ara şi mine ? Ce vrea el ? Ce vreau eu ? Ce înseamnă aceste vizite ? Cine speră ? El sau eu ? Îmi face curte şi eu accept ? Ce accept ?

Într-altă zi, Ara mi-a spus :

— În curînd, am o conferinţă la cercul de cercetări ştiinţifice al Academiei. Vrei să vii ? Mi-ar face plăcere.

— Aş veni. Sînt însă atît de slăbită...

— Îţi trimit maşina. Te rog. Conferinţa asta o fac pentru tine.

— Bine, am să viu.

Ara are o lumină nouă pe faţă, rufele îi sînt curate iar ochii plini de adîncimi catifelate de nedescris.

— Să nu uiţi, mi-a spus, că mi-ai făgăduit că, dacă te vindeci, vii la mine în grădină odată. E plină de flori acum, sădite de mine. Eu îngrijesc grădina.

— Şi cîinele e legat ?

— Da, şi cîinele-i acolo.

— Şi băncile, şi iarba, şi pietrele ?

— Da, totul e acolo.

— Şi în casă fotografia dumitale tînăr ?

— Da.

— Şi geamurile lipite cu hîrtie, şi telefonul care sună şi nu răspunde nimeni ?

— Da, totul.

A rîs. Am rîs şi eu.

Mi-a spus Marta :

— Sînt pur şi simplu înspăimîntată. Ai zis că vrei semn şi că vei accepta „verdictul". Ai avut semn, ai văzut „verdictul" şi acum începi totul din nou, ca şi cum nici un „verdict" nu ţi s-ar fi dat.

— Nu trăiesc cu Ara, nu mai e nimic între noi.

— Ai fost la un pas de moarte și n-ai învățat nimic, și nici frică nu ți s-a făcut. Acum aluneci în ceva și mai periculos. Sînt pur și simplu înspăimîntată.

— Vezi să nu fii prea severă! Îmi ceri mie să fac ceea ce n-ai putut tu nici pe departe. Într-un fel, dacă aș avea eu puterea pe care ai dorit s-o ai tu, te-ar răzbuna oarecum de sclavia în care trăiești. V-ați bucura toate femeile dacă eu aș putea ce n-ați putut face voi, sclavele dragostei! Chiar dacă aș muri din această experiență... Dar să nu-ți fie teamă că mă supăr. Am nevoie de cruzimea ta, pe tine te-am ales ca să nu adorm în inconștiență și iluzie. Dar pentru ce ești înspăimîntată? Poate că abia acum totul e bine, perfect. Cu mine e prieten și, într-un fel, „căsătoria albă" a început să existe...

— Pentru ce nu se căsătorește atunci cu tine?

— Încă n-am vorbit despre asta.

— Încă... iar între timp, el trăiește cu alte femei și te pîndește și pe tine. E un senzual partenerul „căsătoriei albe" și ție-ți place dorința lui, așteptarea lui.

Am simțit un fior; a fost și gelozie și ceva mai adînc decît atît, pe care însă n-am avut nici puterea, nici timpul să-l prind. Dar seara l-am întrebat pe Ara:

— Pe Fifi Păpușa o mai vezi? Ce fac leii, tigrii, panterele?

A prins Ara falsitatea glasului meu care căuta să fie calm, indiferent?

— Fifi Păpușa?! A, da! Fifi Păpușa. Dacă vrei, acum că ești sănătoasă, să mergem odată împreună la circ s-o vedem cum lucrează. N-am nici o încredere în ea. Nu știi ce slabă e! O cîrpă... E suficient s-o privesc ca să adoarmă.

Rîde. În rîsul lui, în glasul lui surprind aceeași cazną de a fi degajat ca în glasul meu. Ne mințim reciproc.

— Propui să mergem la Ploiești s-o vedem pe Fifi Păpușa?

— Ploiești? Nu. Acum e în București. Nu știai?

Deci o vede, ca pe atîtea și atîtea alte femei. „Dacă ai ști, Ana, cîte femei nebune, isterice, nesatisfăcute vin la mine... Dacă mi-aș pune mintea cu ele..." mi-a spus odată, mai demult. Mie-mi este rușine. Am fost și eu una dintre ele! Ce bine că acum nu mai trăiesc cu Ara! Încet se va convinge că eu n-am vrut să pun mîna pe averea lui, că într-adevăr

l-am iubit. Ce va fi atunci? Nu știu, dar pînă una-alta e toată ziua cu mine, dimineața, seara pînă tîrziu. Acum nu-l mai aștept. Acum vine. Vine chiar în ceasurile cînd nu-l aștept. Cîteodată sosește pentru cîteva minute, între două vizite spre pacienți „ca să te văd o clipă", spune. Acum e cu mine. După ce am fost atît de grav și dureros bolnavă, liniștea aceasta, dulceața aceasta a prezenței lui îmi este plăcută peste măsură. Sînt în convalescență, scăpată de la moarte și văd iar flori, lumină, respir iar aer. Acum e vară. E cald. Geamurile sînt larg deschise. Da, e soare afară, un soare pe care-l simt cu întreaga mea ființă. Pomii sînt grei de bogăția frunzelor. Cînd ies în balcon, de sus văd întreg bulevardul plin de pomi. E ca o pădure sub fereastra mea ; iar în odăi am flori. Casa e plină de flori. Ara aduce zilnic flori.

Iată, iată...

Da, era într-o dimineață de vară, spre prînz și soneria a sunat de două ori, așa cum sună Ara. Mai devreme ca de obicei. Și a venit Ara. Avea și flori mai multe ca de obicei. Mi le-a dat, și, cantitatea lor, și felul de a mi le da, și frumusețea lor au adus în casă și în sufletul meu un val de bucurie. S-a făcut sărbătoare în casă. Era o zi mare. Nu știu ce zi, dar eu o voi ține minte.

Ara s-a așezat pe un fotoliu. Eu alături, pe alt fotoliu. Ara a tras fotoliul meu mai aproape de el. Mi-a luat mîna și a stat așa. Nici măcar n-a închis ochii. Afară era soare. Ușa spre terasă era deschisă. Perdeaua albă, ca o pînză de corabie se mișca legănată de adierea aerului. Cerul albastru se întrezărea fără piedică. Iar eu mă simțeam ușoară. Pluteam. Ochii lui Ara erau miraculoși. Cît am stat așa? Nu știu, dar ce știu e că ar fi fost perfect să fi murit în clipa aceea, să mă fi stins în liniștea și lumina aceea, în ora aceea împăcată cu ea însăși. I-am auzit glasul :

— Ara te iartă.

Am tresărit, dar nu m-am mișcat.

— Ara te iartă, a repetat, și a mai șoptit o dată : — Ara te-a iertat.

Inima mea a acceptat.

Perdeaua încă unduia și cerul era tot albastru.

Am stat încă mult așa, nemișcați, iar mai tîrziu m-am aplecat și am sărutat mîna lui care ținea strîns mîna mea.

Bucuria și emoția mea au fost imense :

— Închide ochii, am spus.

A închis ochii. I-am ţinut mai departe mîna strîns ca unui copil. Atunci ne-a cuprins o mare forţă sacră. Deodată pe amîndoi.

— Ce se întîmplă ? a şoptit Ara speriat, cutremurat.

— Taci ! Primeşte...

Forţa domnea stăpînitoare ca soarele. Valuri de forţă binecuvîntată. Har. Mîna i-o ţineam din ce în ce mai strîns. Binecuvîntarea ne unea.

O, cine n-a simţit această putere, măcar o fărîmă din puterea harului, cea care premerge răpirea, nu ştie ce înseamnă cutremurarea ei fierbinte. Pe faţa lui Ara au curs două lacrimi, de data asta le-am văzut cu ochii mei. Mai puteam crede că nu am fost iertată, mai puteam crede altceva decît ceea ce doream să cred ? Într-adevăr, am crezut că am fost iertată şi că Domnul mi l-a dat pe Ara înapoi, în fine mi l-a dat şi că în clipa asta s-a dat şi adevăratul „verdict".

Cîteodată, ispita ia înfăţişări atît de dulci şi calea vieţii pare atît de simplu deschisă, încît e greu să înţelegi că e tot ispită şi că viaţa ne încearcă cu lucruri din ce în ce mai grele. Greu nu este numai că rabzi durerea. Greu e să rămîi lucid în clipa în care o dorinţă fierbinte, dramatică, pare a se împlini. E greu să înţelegi efemerul cuprins în clipa care, prin acuitate, capătă o importanţă înşelătoare de desăvîrşire. E greu să nu te opreşti din drum, e greu să nu crezi că ceea ce-ţi place, peste măsură place, nu este chiar ţelul vieţii. Şi i se dă fiecăruia ispita pe măsura lui.

Acum credeam că binecuvîntarea înseamnă acceptarea planului meu de a-mi petrece viaţa lîngă Ara. Simplu : asta doream, asta înţelegeam. Nici nu aveam putere să gîndesc altceva ; mult, mult mai tîrziu, am valorificat la justa ei valoare clipa aceea, şi am fost abia atunci pe drept recunoscătoare.

M-am socotit din nou logodită cu Ara. Nu mai eram amantă, acum eram logodnică. Fostă amantă, actuală logodnică. Ridicolul situaţiei nu-l vedeam. Credeam, voiam să cred că Ara se convinsese că-l iubesc şi că acum mă va iubi şi el.

Într-adevăr, în dimineaţa aceea fusese binecuvîntarea harului asupra noastră, a lui Ara şi a mea, dar nu am avut puterea să înţeleg adevăratul lui rost. Am dat imediat explicaţia cea mai plăcută mie : „verdictul" fusese „afirmativ", şi acest

verdict plăcut mie l-am acceptat imediat și fără reticențe, nici o reticență, și nu mi-a trecut prin minte că destinul hotărît mie, văzînd că nu am putere să primesc „verdictul negativ", a dat verdictul care-l va face pe Ara să se poarte în consecință, iar pe mine să am puterea să accept „verdictul negativ" dat de la început. Totuși, satisfăcută în orgoliu, i-am mulțumit Domnului că, după acea clipă de putere, Ara se va teme să-și mai bată joc de „puterea mea subtilă", cu care atîta timp mă lăudasem zadarnic. Acum că gustase din acea Putere, nu va mai îndrăzni să mă batjocorească. Eram încîntată, orgoliu deplin satisfăcut. Ca buruienile pe cîmp crește și se înmulțește în noi sfidarea, obrăznicia împotriva smereniei.

Ara venea și-mi făcea curte. Îmi săruta mîna lung, de trei ori în loc de o dată. Cînd mă săruta pe obraz mă strîngea la el, la piept, tare. Apoi gura lui a început să-mi caute gura. Eu eram încă înfricoșată, dar înnebunisem din nou. Noaptea, îl simțeam lîngă mine. Mai ales în zori, cînd se lumina de zi, mă deșteptam cu prezența, gîndul lui. Auzeam cîntul păsărilor care slăveau răsăritul soarelui și bucuria mea se înălța și ea către soare și viață, o dată cu rugăciunea păsărilor.

„Stai cu mine", îmi spunea de cîte ori venea, și venea mereu. Apoi a început să mă ia cu el pretutindeni. Mergeam împreună la clienți. Eu îl așteptam în mașină. Era vară, cald, orașul scăldat în soare și mireasma teilor încărcați, grei, de flori galbene. Apoi m-am lăsat sărutată. Se purta ca și cum niciodată n-am fi trăit împreună pînă acum. Cîteodată mă întrebam cu uimire dacă într-adevăr vom rămîne așa. Pentru ce nu vrea nimic în plus? Îi era teamă că-l voi refuza? Voia să se convingă de realitatea dorinței mele? Îi plăcea această cedare lentă? Voia să-l rog eu, ca să nu-și ia din nou responsabilități? Voia să vadă pînă unde putea exaltarea mea să crească? Și niciodată n-a făcut nici un gest în plus, ca și cum astfel trebuia să rămînem în veci, învoiți. Dar eu m-am trezit spunîndu-mi: „Trebuie să trăim din nou împreună, trebuie să ne căsătorim", însă lui Ara nu i-am spus nimic. Am fost mai fericită ca niciodată în viața mea. Cîntau pietrele, stelele, frunzele și sîngele în mine. Uitasem că există durere pe lume.

A venit la mine într-o dimineaţă. Nu eram singură, mai era lume, cunoscuţi. Aurica a servit cafele. Discuţia era plăcută. Ca de obicei, s-a vorbit de „cazurile" vindecate de doctorul Ara Surenian.

— Tocmai ieri m-am întîlnit cu un prieten, un doctor, care mi-a vorbit despre dumneavoastră, domnule doctor. Recunoştea că faceţi minuni. Spunea că, din punct de vedere strict medical, ştiinţific, ce faceţi e imposibil şi totuşi cazurile nu pot fi negate.

— Deştept centre noi în creier, e simplu. E teoria părţii drepte din creier, pe care o studiez şi asupra căreia vreau să scriu un studiu. În fine, să aduc probleme noi în discuţie...

Alt prieten i-a spus :

— ...vă cunosc, domnule doctor, mai de mult, poate nu vă aduceţi aminte de mine... la Legaţia Armeană, cînd eraţi atît de disperat că nu reuşiţi s-o aduceţi în ţară pe doamna Surenian. Aţi reuşit, domnule doctor, să căpătaţi dreptul de a vă aduce soţia în ţară ?

Ara nu a avut nici o tresărire pe faţă. Timpul trece. Am şoptit. Am întrebat :

— În ce an ?

— În 1949, a spus prietenul. Condiţii foarte grele, nici să mergi acolo nu se putea şi nici un divorţ lămurit nu se efectua. Ce era valabil acolo nu era valabil la noi, actele nu-şi puteau căpăta valoarea lor reală... Acum însă e mai uşor, se pot căpăta şi paşapoarte...

— Da, da, spuse Ara.

— Cît timp trebuie pînă ajungi în Armenia ?

— Depinde cum mergi. Cu avionul e o nimica toată.

Altcineva a vorbit despre altceva. Ei vorbesc, eu nu-i aud. Gîndurile mele merg vertiginos. Şi mie mi s-au deşteptat în creier gînduri noi. N-aş putea spune că am simţit vreo durere sau nelinişte, nu, dar fiinţa mea fusese cuprinsă de o mare atenţie care mă absorbea complet.

Cîteva momente, fosta soţie a lui Ara deveni o realitate. Deci omul se zbătuse, se frămîntase. Ce-l lega ? Fusese îndrăgostit, o iubise ? Interese materiale ? Datorii morale ? Obişnuinţă ? Pentru ce nu-mi vorbise niciodată de ea, de parcă nici n-ar fi existat ? Pentru el ea nu mai exista ? O uitase complet ? Lucruri trecute, moarte ? Atunci pentru ce, ostentativ, nu vorbea niciodată despre ea ? Îl voi întreba, mi-am

spus, îl voi întreba cîndva, cît de curînd. Şi mi-am adus aminte că Ara îmi spusese că vine să mă ia diseară să ne plimbăm cu maşina la şosea. Teii erau înfloriţi, nopţile splendide. Şi mi s-a umplut fiinţa de fericire, de sălbatică dorinţă de fericire, de dorinţa fericirii lîngă Ara.

„Da, am gîndit, trebuie să ne căsătorim cît de repede şi să trăim nedespărţiţi. A avut dreptate Ara, că el are răbdare, are într-adevăr răbdare şi iată, acum totul e perfect. Dar e datoria mea să i-o spun, să recunosc că a avut dreptate. El aşteptă. Mă aşteptă !"

Şi ne-am plimbat în noaptea aceea, Ara şi cu mine, pînă tîrziu ; am traversat aleile de tei înfloriţi de la Şosea. Maşina ne purta încet. Mireasma teilor era densă în noapte şi pomii erau galbeni în lumina lunii. Am fost apoi într-o grădină-restaurant şi am mîncat împreună. Şi aici lumina lunii şi parfumul teilor ne legănau. Deasupra, stelele sclipeau puzderii. Ara mi-a spus :

— Mă simt foarte tînăr. De fapt, am uitat ce vîrstă am. Ana, ai văzut cît de frumoase sînt stelele asupra noastră ?

Fugar, mi-am adus aminte că încă Ara nu-mi spusese că mă iubeşte şi am surîs cu indulgenţă faţă de această ciudăţenie a iubitului meu.

Cînd am plecat, în maşină, traversînd lumina lunii şi parfumul teilor, Ara, ţinînd strîns mîna mea într-a lui, mi-a spus cu glasul lui cel mai aproape de inima mea :

— Sînt fericit.

Ne-am întors acasă la mine. Ara voia să bea o cafea bună, fierbinte. Am intrat în casă şi am aprins luminile. Pe terasă, uşa era deschisă, luminată alb de lumina lunii. Am adus cafeaua.

De la un moment dat mi-am dat seama că în fiinţa mea se petrece ceva de care s-ar fi părut că nu mai sînt responsabilă. Poate oboseala, parfumul teilor, dorinţa mea... M-am aşezat nu lîngă Ara, ci pe o pernă la picioarele lui, capul rezemat de el. Mi-a mîngîiat părul.

— Nu stai lîngă mine ?

— Nu. Stau puţin aşa.

— Bine.

Pleoapele mi s-au închis. Mi-am auzit glasul :

— Ara, unde e nevasta ta ?

— La Erzerum.

Am întrebat din nou :

— Eşti divorţat ?

Am aşteptat mult şi inutil răspunsul.

— Te rog să-mi spui : da sau nu ?

— Da şi nu.

N-am deschis ochii.

— Ce înseamnă da şi ce înseamnă nu ?

— „Da" înseamnă că am dat divorţ, iar „nu" că acest divorţ poate fi contestat.

— Şi ca ce crede ?

— Am divorţat fără s-o văd... prin corespondenţă...

— Probabil că te aşteaptă.

— Probabil.

— Interese materiale comune ?

— Şi asta.

— Bine, Ara, îţi mulţumesc. Datoria dumitale era să-mi spui aceasta de la început.

— Nu te-am minţit. Sînt divorţat.

— Eşti căsătorit. Nu te învinuiesc. Eu am fost de vină de tot ce s-a întîmplat.

— Şi acum ce-ai de gînd să faci ?

— Nu sînt făcută pentru jumătăţi de măsura.

— Atunci ?

— Atunci, o să ne despărţim, de data asta definitiv.

— Înţelege că nu-i pot scrie... m-a aşteptat atîţia ani... Ar trebui să-i spun eu personal... poate să-i explic. Ţi-am spus că trebuie răbdare. Ar trebui să mă reped pînă acolo... să clarific situaţia... dar, pînă acum, n-am putut pleca...

— Nu. Nu-mi pot clădi fericirea pe durerea nimănui. Te-am aşteptat atîţia ani !...

A fost o pauză lungă. Mi-am auzit hohotele de plîns, hohote grele, dar lipsite de revoltă.

— Taci... taci...

— Ara, lasă-mă să plîng măcar. Şi i-am mai spus : — Să ştii că ai fost fără milă... pentru mine n-ai avut milă...

— Crezi că mie-mi este uşor ?

— Doreşti să-mi fie acum milă de dumneata ?

— Da.

Atunci l-am privit. Uimită l-am privit.

— Gîndeşte-te în ce situaţie sînt ! Ce pot face ? a spus.

Da, m-a uimit atîta inconştienţă, dar totuşi, foarte ciudat, mi-a fost milă şi de el şi de ea şi de mine. Femeia îl aşteptase cincisprezece ani, cincisprezece ani!

Am plîns în hohote. Îmi era trupul golit de putere şi înspăimîntat de durerea care se ivise.

— Ana, mă chinuieşti, Ana! Ana, ce faci cu mine? Ce putem face?

— Să-mi fi spus exact de la început!

— La ce-ar fi folosit?

M-a ridicat spre el şi m-a luat în braţe. Lacrimile mele au curs pe faţa lui. Mai puteam şti dacă lacrimile de pe obrazul lui erau ale lui sau ale mele? Poate a plîns cu mine.

Glasul lui mă mîngîia ca niciodată:

— Dulcea mea, femeia mea, floarea mea sacră! Gîndeşte-te că n-am nevastă... sînt singur şi nici pe tine nu te am. Pentru ce nu vrei... pentru ce nu primeşti soarta aşa cum este ea?

Nu, nu!

M-am zvîrcolit. Nu mai aveam putere să gîndesc. Eram în braţele lui, faţa, gura — ude de lacrimi, sub sărutările lui pline de patimă.

Spunea:

— Te-am aşteptat şi-mi era teamă de clipa asta... În nici o clipă nu te-am uitat... mi-e dor de tine...

Hohotele îmi sfîşiau fiinţa, dar nici atunci nu mi-a spus că mă iubeşte şi nici nimic din ce trebuia spus. A încercat, cu o răbdare, o atenţie şi o pasiune ciudată, să fiu a lui, dar o durere mortală îmi cuprinsese fiinţa. Am refuzat cu încăpăţînare.

— Nu pot şi nu vreau să te mai văd, Ara. Acum...

— Gîndeşte-te bine ce spui!

— Am spus.

M-a depărtat cu brutalitate, cu violenţă. Cînd s-a ridicat, am căzut trîntită pe fotoliul unde rămăsesem singură. Hohotele mele continuau, iar el a plecat. Am auzit uşa pocnindu-se, apoi pasul pe scară. Rar, fiecare pas masiv, atent. Am auzit şi motorul maşinii care pleca cu el. De cîte ori plecase, de cîte ori venise? O, în eternitate l-am aşteptat, în eternitate!

Dorinţa şi durerea mea erau amestecate în trupul meu care plîngea fără constrîngere. M-am gîndit s-o chem pe Marta la telefon. O cunoşteam atît de bine pe Marta! Ştiam că va fi bună cu mine. Ea nu suporta fericirea nimănui, nici a ei, nici

a altora, dar la durere se devota cu bucurie. Dar durerea mea întrecuse nevoia de a vorbi. Numai de Ara aş fi avut nevoie. Lîngă el să plîng... Mai tîrziu, am auzit telefonul sunînd. Am răspuns. Am auzit glasul lui Ara departe.

— Noapte bună !

— Noapte bună...

Pentru ce acest telefon ? Nici acum nu renunţase ? Va trebui deci nu numai să uit, ci să şi lupt. Toate încercările îmi erau date. Şi totuşi, glasul lui în noapte fusese ca o scînteiere în întuneric. Ştiam că undeva e foc. Nu eram chiar atît de singură. Tot telefonul lui m-a aşteptat a doua zi dis-de-dimineaţă.

— Eu sînt, Ara. Plec din Bucureşti. Îmi iau concediu de vară. O să fie mai uşor aşa. Trebuie să te văd.

— Pentru ce trebuie să mă vezi ?

— Doresc să-ţi spun la revedere. Vin diseară la masă. Nu pot pleca aşa. E imposibil.

A închis telefonul.

După masă, am fost la Marta. I-am povestit. M-a privit înspăimîntată.

— Cum ai avut puterea să nu-i cedezi ?

— Îl iubesc prea mult ca să-l pot împărţi, ca să accept compromisuri. Gîndeşte-te şi la femeia aceea, femeia lui care-l aşteaptă de cincisprezece ani acolo...

— Atunci de ce e atît de crud şi vrea să te mai vadă ?

— Nu ştiu.

— Trebuia să-ţi spună că nu poate trăi fără tine, că nu mai poate trăi cu fosta lui soţie, trebuia să-ţi spună de mult, trebuia să se sfătuiască cu tine.

— Da, ştiu.

— El vă vrea pe amîndouă...

Cînd trupul primeşte o lovitură bruscă, violentă, cîteodată chiar mortală, nu simte pe loc nimic. Însăşi lovitura anesteziază durerea. Mi-a povestit cineva că, în timpul războiului, a văzut un soldat care, stînd în picioare cu o cutie de conserve în mînă, un obuz i-a luat capul. Soldatul, fără să scape cutia din mîini, a mai făcut cîţiva paşi. Probabil că şi o durere morală prea violentă şi brutală te anesteziază. Altfel cum aş fi putut explica liniştea mea ? Pluteam într-o lume ciudată, ireală, mecanizată. La un moment dat, Marta mi-a spus :

— Ce faci ? De cînd ai venit ai ieşit pe balcon de zece ori. Am numărat. De cîte ori trece o maşină, te repezi la balcon !

Mi-am dat seama că-l aşteptam pe Ara. Nu am spus Martei nimic, dar fiecare motor care se auzea în stradă îmi da un junghi în inimă şi de fiecare dată căutam să stau liniştită.

Marta mi-a mai spus, o auzeam vorbind :

— Şi totuşi, pălăria jos în faţa ta că n-ai primit să fii amanta lui ! Îţi imaginezi ce-ar fi fost pe tine cînd soţia lui s-ar fi întors la el, la un moment dat, şi tu ai fi ştiut că e cu ea în casă, în pat, învoiţi, ca la ea acasă cu bărbatul ei...

O las pe Marta să vorbească. Am mai spus şi repet : duritatea ei probabil nu este a răutăţii ; este a unei uscăciuni şi a unei revolte sincere. Este mîndră că eu pot face lucruri pe care ea nu le-a putut face. Răzbun toate femeile care au suferit într-un fel. Iar imaginile — oricît de dureroase — pe care le evocă în mintea mea îmi vor folosi, îmi vor da putere să mă port aşa cum trebuie, să mă bucur că nu am cedat.

Am plecat devreme acasă, am vrut să umblu pe jos, dar fiecare om, fiecare mişcare, fiecare tramvai, fiecare colţ de stradă îmi aminteau durerea din mine. Am luat un taxi.

Ara a venit devreme. Mi-a adus flori. Aurica a servit masa imediat. Doctorul a mîncat puţin de tot. Eu deloc. Am băut vin.

— Poimîine plec din Bucureşti. Mă duc la Govora.

— Poate că şi asta e o minciună, am spus cu linişte.

Ara s-a schimbat la faţă.

— Poftim biletele, a spus, şi mi-a arătat biletul pe care l-a scos din buzunar.

Am spus :

— Nu era nevoie, pentru Govora, să-ţi iei un rămas bun altul decît cel de aseară, care le cuprindea pe toate.

— N-am putut altfel.

— Dar pe mine m-ai întrebat ce pot ?

— Fac tot ce vrei.

— Ce-am vrut eu e mort şi, ca să trăiesc călcînd pe cadavrele altora, nu pot.

— Nici nu mi te-am putut închipui altfel. Eşti o fiinţă nobilă.

— De altfel, Ara, eu ştiu că spui „fac ce vrei tu", ştiind precis că nu vreau decît ce vrei dumneata. Ştiu că, dacă ţi-aş

spune ceva ce nu-ţi convine, ai refuza. Nici nu încerc. Nu-mi convine să aflu adevărul şi nici să fac ceea ce e inuman şi nici să fiu refuzată. Toate drumurile mele închise...

Aurica a servit cafeaua în salon. I-am spus doctorului, cînd şi-a aşezat ceaşca goală pe masă :

— Acum te rog să pleci.

— Nu trebuie să mă dai afară. Te rog să crezi că şi eu sufăr.

— O să-ţi treacă...

A plecat. „Merge din nou la el în vizuină", mi-am spus. Îl vedeam parcă. Mi se părea că a ajuns în faţa porţii, descuie lacătul cel mic de oţel pe care-l văzusem eu odată în visurile mele premonitorii şi de care n-am vrut să ţin seamă, că, după ce a intrat în curte, încuie din nou misteriosul lacăt de oţel în urma lui şi apoi începe ritualul : cîinele legat în fundul curţii chelălăie, telefonul sună zadarnic, iar Ara Surenian, brusc îmbătrînit, umblă prin odăi cu ochii închişi, îmbrăcat în halatul alb. Auzeam glasuri, mai întîi glasul lui, sumbru şi mecanizat, de somnambul.

„Sînt fericit, sînt vindecat."

Şi glasul oricărui pacient schilod, surd, paralitic, bîlbîit, dement :

„Sînt fericit, sînt vindecat, vreau să trăiesc. Mă simt fericit."

Zeci de pacienţi pe zi, zeci, toţi cu ochii închişi, spunînd orbeşte după Ara Surenian :

„Sînt vindecat, sînt fericit, dorm perfect. Nu mi-e frică de nimic."

Impasibil, doctorul îi hipnotizează. Cincizeci de lei şedinţa. Bani, bani, bani mulţi...

„Vă leagă şi interesele materiale ?"

„Da, şi interese materiale."

Nevasta lui e desigur bogată. Parcă o văd : slabă, mărunţică, austeră, aproape o călugăriţă. E şi ea hipnotizată. De cincisprezece ani hipnotizată. Îl aşteaptă pe Ara. Spune în fiecare seară : „Sînt fericită, nu mi-e frică de nimic" şi-l aşteaptă umblînd de colo-colo. Are o ladă mare plină de pietre preţioase : rubine, topaze, briliante, smaragde. Le priveşte. Le mîngîie. Asta îl leagă pe Ara de ea, aşa cum pe alţii îi leagă un copil. Pe ei îi leagă o comoară. „Sînt fericită, sînt fericită..."

Dar eu, cînd voi putea spune: „Sînt fericită, nu mi-e frică de nimic, sînt liberă" ? şi asta fără să fiu hipnotizată de Marele Vindecător Ara Surenian ? Cînd, Doamne, cînd ?

Ce ştiu e că trebuie să am răbdare. În eternitate trăim. Mai ales asta nu trebuie uitat. Mai ales asta, nimeni să nu uite... în eternitate trăim. Nimic nu durează, totul se transformă. Răbdare. Chiar în cea mai aparent perfectă nemişcare, nimic nu durează. Pe nesimţite, totul se transformă.

Acum, ca un animal rănit, mă chircisem în interiorul meu, ca moartă eram şi aşteptam să treacă timp, încet, încet, să mă vindec.

Dar iată, iată...

Calea care duce spre perfecţiune îngustă şi ciudată e.

Mi-am spus: mîine pleacă, stă cîteva săptămîni departe şi apoi, încet, încet, va fi mai uşor, din ce în ce mai uşor. Încet, încet, bucuria se va naşte din nou în mine. Povestea cu Ara se consumase, trebuia acceptată viaţa aşa cum mi-o croise destinul.

Acestea erau gîndurile care mă sprijineau.

Ara a telefonat după masă.

— Mi-am amînat plecarea cu o zi, n-am avut putere să plec. Am vrut să-ţi aud glasul. Am stat în grădină, m-am ocupat de flori. Mă doare capul... poate, soarele...

Nu l-am întrebat de ce-mi telefonează. Eram hotărîtă să rabd pînă va înţelege şi el că totul s-a terminat.

Am răspuns:

— Bine...

— Mîine plec, a zis.

— Bine, am răspuns.

A doua zi mi-a telefonat dis-de-dimineaţă:

— În clipa asta plec, Ana. Îţi spun la revedere.

— Dumnezeu cu dumneata, Ara.

Căutam să acopăr, să înăbuş zecile de întrebări care mă munceau: oare Ara mă iubise vreodată ? Din dragoste nu avusese puterea să-mi spuie adevărul ? Sau din lipsă de dragoste ascunsese adevărul, ca să-şi satisfacă o plăcere, indiferent ce voi suferi eu mai tîrziu ? Îşi da seama că suferisem şi sufăr iar îngrozitor ? Îşi dăduse seama că fusesem în preajma morţii din pricina lui ? Îşi da seama că nu fusese cinstit cu

mine ? Sau mă iubise şi el într-atît încît nu putuse nici el, ca şi mine, lupta cu pasiunea lui ? Sau totul numai şi numai din orgoliu satisfăcut ? O, şi femeia aceea care aştepta de cincisprezece ani ca să i se întoarcă bărbatul !

— Uite, îi spuneam Martei, la început el n-avea de unde şti că va fi altceva decît o aventură ! Că doar nu se putea cere unui bărbat să nu trăiască cu nimeni cînd e despărţit de cincisprezece ani de soţia lui !

— Atunci pentru ce ţi-a spus că e ascet ?

— Poate că era...

— Atunci nu putea crede într-o simplă aventură. O aventură capătă proporţii pentru un ascet !

— Poate că m-a iubit şi n-a avut puterea să-mi spuie adevărul, tocmai pentru că se ştia căsătorit...

— Atunci e de o calitate proastă şi te-a considerat şi pe tine de o calitate proastă.

— Dar dacă, insensibil fiind, nu a ştiut ce proporţii va lua acest lucru la mine ?

— Trebuia să fie conştient.

— Dar dacă e inconştient ?

— Asta cred.

— Pînă la demenţă inconştient ?

— Da, poate, şi fără milă, pînă la crimă fără milă... Erai să mori...

— Şi cu un orgoliu nemăsurat ? !

— Şi asta e valabil.

— Sau pur ca un copil, nedîndu-şi seama ce face ?

— Doamne Dumnezeule, Ana, roagă-te lui Dumnezeu să-ţi dea putere, că nu este uşor...

— Da, nu-i uşor, dar trebuie să pot să mă despart de el.

— Să te-ajute Dumnezeu !

— Eroismul interior, moral, mă va susţine. Îmi este mai uşor să sufăr ştiind pentru ce decît să accept un compromis.

M-am uitat cu violenţă la Marta. Ea mi-a spus :

— Nu striga la mine. Nu vreau să te slăbesc în hotărîrea ta, dar e mai bine să ştii că e greu ce vrei să faci. Măcar dacă i-ar fi nevasta cu el, ţi-ar fi mai uşor să te sacrifici. Ai şti pentru ce...

— Mîine, poimîine, o va aduce de-acolo aici. A spus că vrea să meargă să vorbească cu ea şi ne trezim că se întoarce cu ea...

— Orice e posibil.

— Şi ar fi drept aşa, Marta. Drept ar fi. Nu pot să nu-mi dau seama că drept ar fi s-o aducă. Gîndeşte-te, cincisprezece ani departe de el, aşteptîndu-l !

— Te va răsplăti cerul pentru puterea şi luciditatea ta...

— O, pînă una alta, mă încearcă peste măsură...

— Ferească Dumnezeu de mai rău !

M-am închinat, speriată :

— Ce poate fi mai rău ?

— Să n-ai puterea să-ţi faci datoria şi să accepţi ceea ce nu vrei să accepţi. Să te superi cu inima ta.

Au fost grele zilele acestea. Inima-mi este slabă şi se îndoieşte înspăimîntător de ea însăşi. Mă lupt cu mine însămi, parcă aş lupta cu un străin.

Acum doi ani, cînd a plecat Filip, totul era limpede : Filip era mult mai tînăr ca mine, mă iubise zece ani, fusesem fericiţi, apoi se îndrăgostise de o altă femeie. Trebuia să-l las să plece ; dar acum, cu Ara, nimic nu era limpede şi trebuia să mă despart tocmai cînd mi se părea că abia începe să mă iubească.

Dar, după plecarea lui Ara la Govora mi-a fost parcă ceva mai uşor. Se odihneau în mine adîncurile firii.

Apoi, peste două zile, Ara mi-a telefonat :

— Mîine am aci, în sanatoriu, o conferinţă cu demonstraţii. Am vrut să ştii. Măcar aşa să fii prezentă.

A doua zi mi-a telefonat iar :

— Conferinţa a reuşit de minune. Mi-a părut rău că n-ai fost şi tu aici. M-am gîndit tot timpul la tine.

Peste alte două zile, mi-a telefonat iar :

— Am vrut să-ţi aud glasul. Mi-a fost teamă ca nu cumva să fii iar bolnavă...

Eu i-am spus Martei :

— E inutil, Marta. Nu mai vreau. Nu mai vreau să-l văd.

Trecuseră două săptămîni. O subtilă dulceaţă mi se aşezase în trup. Stam mai toată ziua în casă. Nu mă plictiseam. Scriam, citeam, iar plăcile la microsillon îmi păreau frumoase. Era vară, era foarte cald şi căldura asta mi-era plăcută.

Într-o dimineaţă, eram aşezată lîngă uşa larg deschisă a terasei. Citeam. Aurica ştergea praful în odaie. La un mo-

ment dat, mi-am dat seama că, în odaie mai era o prezență. N-am văzut-o, dar am știut că era Ara. Am tăcut. Dar Aurica mi-a spus :

— Mi s-a făcut foarte dor de domnul doctor. E casa goală fără dumnealui. Cînd vine ?

Am tăcut.

Și au mai trecut cîteva zile. Totul părea normal, iar liniștea plăcută din mine mă încredința că mă vindecam de patimă. Din casă însă nu ieșeam de loc. Nu simțeam nici o plăcere și nici nevoia să ies. Terasa, odăile mă încîntau : mi-era mult, mult mai ușor fără Ara decît îmi închipuisem.

I-am spus Martei :

— Cînd te desparți de un amant ți se ușurează mult durerea dacă acel om te regretă... te caută...

Marta m-a privit cu aceeași grijă care mă înnebunea de ciudă.

Peste cîteva zile, Ara mi-a telefonat din nou. Glasul îi era vibrant :

— Eu sînt, Ara. M-am întors. Sînt în gară. Vin să-ți spun bună ziua.

Și a închis telefonul. A sosit după zece minute. Eu i-am deschis ușa. M-a luat în brațe și n-am rezistat. M-a copleșit puterea lui. Bucuria, beția, exaltarea noastră n-au cunoscut margini. Am fost a lui fără gînd și fericită ca niciodată. A stat pînă spre dimineață cu mine.

— Nu se putea altfel, a decretat.

Ara a plecat în zori. Automobilul îl așteptase toată noaptea jos, în alee.

A doua zi, i-am spus Martei :

— Nu se putea altfel. M-am gîndit... și-mi dam seama că nu gîndisem nimic, ci dimpotrivă, gîndisem tocmai contrariul — da, m-am gîndit că nevasta lui e de cincisprezece ani departe și este poate pentru încă zece sau cincisprezece ani sau pentru totdeauna departe. Era absurd ce hotărîsem. Pot fi atîția ani de fericire... Pentru ce să stric această fericire ? Și apoi, Marta dragă, după fericire, orice este mai ușor...

— Acum trei săptămîni susțineai contrariul.

— Da, dar realitatea este...

— Și realitatea poate fi interpretată... Se poate susține orice.

— Să nu începi să-mi explici... că nu trebuia...

— N-ai nici o grijă... dar sînt înspăimîntată...

— Liniştește-te şi nu mai fi atît de fricoasă. Ce-ai făcut tu din viaţa ta n-a fost mai puţin grav şi, totuşi, văd că n-ai murit!

— Eu şi tu nu sîntem la fel. Fiecare cu legea lui.

— Fiecare cu durerea lui, fiecare cu destinul lui... fiecare cu bucuria lui. Banalităţi, fraze... Asta-i viaţa : nimic perfect...

— ...decît dorinţa de a deveni perfect. De la tine o ştiu fraza asta.

Am simţit un fior.

— Marta, ţi-am mai spus : nu fi cu mine mai aspră decît Cel de Sus! Cine suferă? Nevasta lui nu ştie. Ce pretenţie poate avea? Ea nu ştie, iar noi sîntem fericiţi! Crezi că e puţin lucru pe pămînt ca doi oameni să fie fericiţi? Fericirea nu răscumpără nimic? Tu ai temperament de martir, de om care numai cînd suferă are impresia că îşi face datoria. Iar eu cred cu putere în fericire. Cred că fericirea este o virtute. Să stai în faţa vieţii şi să spui : „Am fost fericit“ !

— Fericirea te poate opri locului...

— Şi durerea te poate opri locului. Şi eu vreau să fiu fericită, şi sînt fericită, auzi? Sînt fericită!

— Poţi spune clipei să stea locului?

Am ezitat.

— Nu, asta nu, chiar asta nu. Într-adevăr, în fericire îl poţi uita pe Dumnezeu, perfecţiunea ce ţi-e hărăzită să o desăvîrşeşti, dar în durere niciodată. Nu e perfect ce fac... fericirea în afara credinţei nu e decît tot ceva imperfect, o cale spre El, o căutare a Lui...

Şi m-am exaltat :

— Dar eu, Marta, vreau să fiu fericită şi să nu-mi uit ţelul. E timpul ca, pe pămînt, viaţa să fie proslăvită în fericire şi frumuseţe. Şi eu vreau să pot acest lucru. Vreau să dau exemplul acestui echilibru, de exaltare în fericire şi frumuseţe...

— Pămînteasca?

— Da, da, pămînteasca şi cereasca totodată. Vreau să fac din viaţa cotidiană o perfecţiune, din dragoste o fericire, din fericire o rugăciune, şi totul la un grad de exaltare maximă. Pentru ce picioare goale însîngerate şi cenuşă pe cap, pentru ce trup chinuit, acest templu al vieţii, trup martirizat? Vreau ca fericirea, frumuseţea şi conştiinţa lor să-mi fie asceza.

— E superb ce vorbeşti, dar cît de periculos ! Şi, la nivelul tău, imposibil. Sfidezi...

— Sînt conştientă. Şi, cu am voie să vorbesc aşa pentru că am avut puterea odată să mă despart de Ara, să nu-l accept oricum. L-am acceptat acum, numai cînd mi s-a părut că am voie.

— Şi dacă n-ai voie şi te înşeli, şi-l accepţi din slăbiciune ? Nu uita că omul tău e însurat. Poate chiar să gîndească la bigamie...

— Voi avea puterea din nou să mă despart, şi atunci definitiv.

— Şi cum vei afla ce trebuie să faci cînd eşti atît de dibace în interpretarea „verdictelor" date ?

— Nu ştiu cum. Dar voi avea puterea să fiu conştientă.

— Poate că te vei mulţumi că eşti conştientă şi-ţi vei permite să accepţi orice. Şi ai acceptat şi acum o cedare de la primele intransigenţe.

— Cum de la primele ? Gîndeşte-te cît timp a trecut de cînd am fost bolnavă !

— Te aştepta. Îi făcea plăcere să vadă cum încet, încet cedezi.

— Atunci de ce spui : „de la primele" ?

— Pentru că... el avea răbdare, nu tu, Ana, nu te-ai gîndit că, după ce l-ai gonit... după plecarea lui la Govora, ţi-a făcut „şedinţe de la distanţă" şi că ai cedat imediat ?

M-am cutremurat.

— Da... poate... am şoptit.

Apoi am izbucnit :

— Şi chiar şi asta... asta nu dovedeşte că mă iubeşte, că a simţit că nu poate fără mine ?

— Şi dacă a făcut-o la rece, din orgoliu ? Pe amantă, pe nevastă, pe Fifi Păpuşa şi cine ştie pe mai cine încă !

— O să vedem...

— Nu-l poţi ţine decît luptîndu-te cu el. Nici nu ştiu cum vei scăpa de el cînd o vei dori, şi va simţi că eşti mai tare ca el...

— O, nu-mi este teamă.

— Acum, orice femeie, cît de simplă, ţi-ar spune că eşti amanta unui om însurat.

— Cu un bărbat despărţit de cincisprezece ani de soţia lui şi pe care, poate, n-o va mai vedea niciodată !

— Îţi este poate milă de ea ?

— Da, îmi este milă de ea. Da, sigur...

— Atunci de ce-i iei bărbatul ?

— I-l voi da cînd îl va putea ea lua.

— Şi dacă, după ce se va învăţa cu tine, niciodată nu va mai fi fericit lîngă ea şi nici ea lîngă el ? Şi asta din pricina ta.

M-am zvîrcolit.

— Ce să fac ? Nu pot face altfel.

— Linişteşte-te. Pînă atunci, unul din voi poate muri...

— Eu cred că, după ce ai fost fericit, cu adevărat fericit, totul e mult mai uşor, ţi-am mai spus.

— Poate. Deci să ne rugăm să fii fericită, cu adevărat fericită !

— Da.

— De altfel, tot ce discutăm e inutil. Tu ai hotărît şi nimic, momentan, nu te poate opri. Sînt şi eu curioasă să văd ce vei face. Sînt înspăimîntată, îţi spun drept. Foarte, foarte...

— Căile Vieţii sînt ciudate...

— Sînt.

Acum nu-l mai aştept, acum nu-l mai aştept pe Ara. Acum vine. Vine de două ori pe zi şi cîteodată în plus, neaşteptat. „Pentru cîteva clipe", spune, surîzînd, şi stă cîteva ceasuri. Vine. Vine...

Ce vorbim ? Cu ce trece timpul acesta de ceasuri şi ceasuri cînd stă cu mine ? Îmi dau seama că nu orice femeie s-ar mulţumi cu ce mă mulţumesc eu. Ara vine şi-mi povesteşte mereu aceleaşi lucruri : „cazurile" vindecate de el, uimirea oamenilor în jurul lui, ce-au spus oamenii, pacienţii, cei care nu credeau şi vedeau apoi minunile împlinindu-se. Îmi povesteşte dificultăţile pe care le are cu fiscul şi cu clienţii. Deunăzi, un client i-a făcut scandal la plecare şi i-a cerut banii înapoi pentru că vindecarea copilului lui mut nu era tocmai completă. Apoi, peste cîteva zile, Ara a primit o scrisoare din partea aceluiaşi client care, cu ameninţări de scandal public, cerea banii înapoi. Ara era încurcat. Nu voia să cedeze... totuşi nu dorea scandal... era supărat. Pînă în cele din urmă, văzîndu-l atît de nehotărît, atît de frămîntat, i-am scris eu acelui client un răspuns care l-a satisfăcut pe Ara şi pe care urma să-l copieze el de mîna lui şi să-l trimeată. În seara

aceea a scos din buzunar și a recitit scrisoarea de cîteva ori, îndreptînd de fiecare dată cîte-un cuvînt. Din acea zi, de cîte ori venea, îmi recitea scrisoarea, fără să se fi putut hotărî nici s-o copieze, nici s-o trimeată. Lui Ara îi place cu mine pentru că-l admir fără margini și fără oboseală. Ara e în necontenită căutare de public nou ; or, cu, prin atenție, îi par mereu nouă. Fără oboseală, fără să se plictisească, fără să se blazeze nici în cea mai mică măsură, Ara continuă să spună ce a făcut și să facă pretutindeni demonstrații. De îndată ce-l pui la lucru, adică să adoarmă pe cineva ca să-l vindece, să-l înțepe, să-l comande, să-l stăpînească și apoi să fie lăudat la paroxism, e fericit. Nu-l interesează nimic altceva. Nici o știre, nici un cancan, nici o descoperire, nici o nenorocire, nimic decît ce face el. Mie însă mi-e atît de bine lîngă el încît nu mă plictisesc și nu îndrăznesc să-i amintesc că a uitat și toate proiectele lui de a încerca să explice științific aceste fenomene, să le supună unor căutări metodice, să scrie o carte... să caute să le ducă mai departe. Că povestește, doarme sau tace îmi este totuna dacă sînt lîngă el. Nu-mi este teamă decît ca nu cumva să se plictisească el. A fost un timp cînd, pentru a-l distra, am chemat mereu lume în casă. Am avut invitați mai mult ca niciodată. Și mereu alții, pentru că ei, neiubindu-l ca mine, se plictiseau după cîtăva vreme, cînd se repetau aidoma toate cuvintele, toate faptele. Ca să-l distrez pe Ara și pe musafiri, era abundență de mîncare și băutură. Cheltuiam fără măsură. Zilele treceau în goană. Mă purta cu el în mașină pe la bolnavi. Îl așteptam în automobil și porneam apoi mai departe. Mă ținea de mînă și-mi povestea „cazul". Nu puteam nici să scriu, nici să citesc, nici să gîndesc. Imaginea lui îmi umplea fiecare clipă. Seara, pînă noaptea tîrziu, ne plimbam la Șosea cu mașina. Tot „cazuri" îmi povestea Ara, sau dormea, iar eu eram fericită. Făceam toată ziua baie și mă îmbrăcam în cele mai bune rochii ale mele. Întinerisem. Toată lumea îmi spunea că arăt bine, îmi făcea complimente, iar pe stradă bărbații se uitau la mine cu plăcere. Îmi străluceau ochii, dinții, pielea.

Ara aducea flori și bomboane, tot felul de dulcețuri, fructe, înghețată. Sosea ca la el acasă. Cînd aveam musafiri, îmi comanda ce trebuie să le servim. Casa mea, atît de bine ținută pînă acum, începuse să capete un stil străin mie, de cu totul altă calitate ca înainte, o calitate micburgheză. Nu se mai

vorbea, nu se mai gîndea. Se mînca, se bea și se făceau demonstrații. Ara părea fericit, exuberant. Adormea la mine în salon cu toată lumea de față, dar o făcea numai crîmpeie de timp și se deștepta mereu bine dispus. Prima dată cînd l-am văzut prost dispus a fost într-o întîmplare ciudată și care mi-a dat de gîndit. Într-o seară, cîțiva buni prieteni care veniseră la mine, m-au rugat să le citesc din poeziile mele. Au insistat. Ara surîdea, amuzat, privindu-mă, apoi, mai mult de dragul lui Ara, ca să fie el mîndru de mine, am citit. Am citit destul de mult, antrenată de insistențele prietenilor, de laudele lor, de curiozitatea lor. Nimeni nu s-a mai uitat la Ara. M-am oprit brusc din citit : observasem că Ara stă cu ochii închiși, dar nu doarme. A profitat de pauză și a spus că trebuie să plece la un bolnav. Eu am simțit că nu i-a plăcut succesul meu și nici faptul că nimeni nu se mai ocupase de el : nu l-am lăsat să plece, l-am reținut și am căutat să fiu cît se poate de caldă cu el, și am forțat pe toată lumea să se ocupe iar de el. Am reușit chiar să-l fac să vorbească, să ne povestească ceva din „cazurile" lui. A povestit cum, odată, hipnotizase profund pe cineva și-i ordonase o întoarcere în timp — să fie copil, apoi și mai mic : omul căpătă gesturi de copil, a scrie ca un copil care abia a învățat alfabetul, apoi abia bolborosea. Cînd a ajuns în faza prenatală, din omul hipnotizat a izbucnit un strigăt înfiorător și Ara, cu multă prezență de spirit și putere l-a readus la starea normală. Povestea a făcut efect, toată lumea a uitat de poeziile mele. Cînd Ara a fost întrebat asupra cazului — ce crede, cum explică, dacă a mai repetat experiența — s-a plictisit și a făcut iar... „demonstrații". Prietenii se obișnuiseră ca seara cînd ei plecau, să-l vadă pe Ara rămînînd la mine. A rămas și în seara aceea cu mine dar, de îndată ce am fost numai noi doi, a fost brusc prost dispus, morocănos la maximum. Am căutat să-l distrez, să-l îmbunez, dar totul a fost inutil. L-am lăudat. Asta i-a plăcut. Ca să-l laud mai bine, i-am spus că, dacă ar lucra în domeniul cercetării oculte, ar ajunge la performanțe și că ar fi un pionier al cercetărilor parapsihice. Această afirmare a mea, și care nu era cîtuși de puțin nouă, l-a scos din sărite de data asta.

— Nici nu-nțeleg ce tot vorbești !

— Orice putere poate fi mărită, perfecționată, cercetată.

— O fi, dar nu la mine. Nu-nțeleg cum de nu ți-ai dat seama că ce fac eu e excepțional ! Ce mai vrei ?

— Tocmai de aceea...

— Se vede că tot ce ştii e din cărţi şi că n-ai văzut cu ochii tăi pe alţii lucrînd.

Am rămas înmărmurită.

— Ara, dar nimeni pe lume nu poate crede că e perfect!

— Tu crezi despre tine!

— Eu?

A rîs crud, cinic.

— Da şi ce-ai zice dacă te-aş ruga să-ţi explici, să-ţi comentezi poeziile tale? Nu ajunge că le scrii?! Şi-ţi închipui că, dacă ai reuşit să mă convingi să stau în poziţie de lotus cîteva ceasuri pe zi, aş progresa. Să facă ăia ce fac eu, vindecările mele!

— Ara!

— Eu cred că poziţia aceea e bună pentru alte necesităţi decît meditaţie.

— Ara, nu-ţi permit!

Ara rîde cu o sălbăticie de speriat. Mi se face teamă.

— Blasfemezi, Ara!

— Aş! rezolv probleme oculte, nerezolvate pînă acum. Ideea mea e genială.

— Te rog să termini şi să te duci acasă la dumneata.

— Mă duc că sînt obosit. Nu vii să te plimbi cu maşina la Şosea?

— Nu, mulţumesc.

— Bine, am să merg singur... să reflectez asupra teoriilor mele despre „padmasana".

Şi rîde atît de nestăpînit ca într-o criză de nervi. Mă sperie. Îi dau apă să bea. Se potoleşte cu greu. Şi de cîteva ori, privindu-mă, a izbucnit din nou în acel rîs primitiv, brutal, cinic şi nestăpînit.

A plecat. A doua zi, cînd a venit, era liniştit, politicos, respectuos, a vorbit imediat despre lucruri cu totul străine de cearta din ajun, dar mie-mi rămăsese adînc în inimă o spaimă. Şi spaima că blasfemase şi că eu nu mă revoltasem îndeajuns. Mi-am găsit iar scuze ca să-l pot primi, dar mi-am dat seama că fericirea din ultima vreme îmi anihilase orice simţ critic. Hotărîrea de a accepta o situaţie grea mă făcuse nesimţită. Viaţa aceasta, în care intrasem ca într-o baie de fericire adormitoare, începu deodată să-mi pară totuşi ciudată. Cum aş pu-

tea exprima purtarea lui Ara ? Da, un om ciudat, între toţi ciudaţii, ciudat...

Nu făcuse absolut nici un gest exterior pentru mine. Nu schimbase pentru mine nimic din viaţa lui. Nimic. Nu curăţase la el în casă, nu se îmbrăcase mai bine sau mai curat, nu mînca mai puţin, nu era mai odihnit sau mai obosit, nu renunţase la nimic şi nu-l interesa nimic în plus. Nu cheltuia cu mine nici bani şi nici timp. Dacă, în loc să-şi piardă timpul de colo-colo, venea mai des la mine, găsea în schimb o casă mereu pregătită să-l primească, lume să-l admire şi o femeie de care uza fără măsură. Şi asta cu o plăcere parcă din ce în ce mai mare. Aş putea spune fără să exagerez că singurul lucru pe care-l făcuse pentru mine a fost să-şi scoată acul de la cravată. Ara nu mi-a dat niciodată nici un ban şi nici nu mi-a oferit. Mă gîndeam : „De ce Filip să mă întreţină şi eu să cheltuiesc cu un alt bărbat banii lui Filip, cînd asta o fac fără ştirea lui Filip şi cînd acest bărbat cîştigă mai mult decît Filip ?“ Mă gîndeam : „Am să-i spun lui Filip. Am să-i explic toată situaţia şi am să încep să muncesc, să scriu, să public ca să cîştig bani şi independenţa materială.“ Mă gîndeam : „Oare ar fi nepotrivit, nedemn, ca Ara să-mi dea şi el bani în casă ? Acum ştia că-l iubesc, pentru ce nu mă-ntreba niciodată absolut nimic despre bani ? Probabil că face chiar economii la el acasă deoarece mănîncă aproape mereu la mine, mese plătite de Filip. La prînz şi seara. Oare astea sînt gînduri meschine ? Pentru ce meschine cînd, de fapt, nu sînt gînduri de interes şi acaparare, ci numai de echilibrare a vieţii, de armonie ? E însurat, dar eu nu cer să-mi dea mie ce e al soţiei lui, ci să dea ce cheltuiesc eu cu el, şi mai ales ce cheltuiesc din banii lui Filip... Da, mi-am spus, va trebui să vorbesc cu Ara, să-i explic.“

Peste cîteva zile, Ara mi-a spus :

— Poimîine am o conferinţă la Centrul de Studii al Academiei. Te rog să vii şi tu.

— Sigur că mi-ar face plăcere... totuşi poate că nu este bine să viu...

— Pentru ce ? Cum să nu fie bine ?

— Pentru... lume...

Conferința asta o făceam pentru tine. Mi-ai reproșat doar... Te rog să vii...

— Bine, am să viu.

Conferința a fost uluitoare. Mai întîi, cînd am ajuns în acea stradă, mașina abia a putut intra de mulțimea oamenilor care se îmbulzeau și a automobilelor care voiau să răzbească pînă la intrare.

Ajunsă în fața clădirii, mi-a fost imposibil să mai înaintez și să intru. Lumea vocifera. Fiecare căuta să răzbească prin gloata adunată. Mi-am dat seama că nu pot pătrunde în sală. În clipa cînd m-am hotărît să mă întorc acasă, s-a făcut o rumoare sus pe scări și mi-am auzit numele strigat. Era glasul lui Ara :

— Doamna Stavri... doamna Ana Stavri. Faceți loc să intre doamna Stavri...

Ca prin minune mi s-a făcut loc și m-am trezit ajunsă sus în capul scării, unde Ara mă aștepta. M-a luat de braț. Lumea se uita la noi ca la circ. Am intrat. Sala era tixită. Am străbătut sala cu Ara, care mi-a ajutat să iau loc pe un scaun rezervat. Am auzit întreaga sală șușotindu-mi numele — „Ana Stavri"... „Ana Stavri"... și am simțit toți ochii ațintiți asupra noastră. După ce s-a depărtat doctorul, care s-a așezat pe estrada de unde trebuia să țină conferința, înconjurat de medici și mediumi, eu mi-am dat seama că eram udă de transpirație. Ce spectacol penibil cu mine eroină principală ! Îmi suna într-una în urechi „Ana Stavri"... „Ana Stavri"...

Pentru ce această ostentație ? Îmi fusese peste măsură de penibil, dar simțeam că lui Ara îi făcuse o mare plăcere. „Bineînțeles, mi-am zis, toată această lume știe că sînt amanta lui. După Filip, care fusese bogat, iată că mi-am luat un amant gras și bogat. Ce lovitură ! Ce reușită ! După Filip, celebrul sculptor, acum doctorul, omul care actualmente cîștigă poate cel mai mult din oraș ! Cum să nu se uite lumea la mine ? Cum să nu-mi șoptească numele ? „Îmi ard obrajii... Mă uit la Ara și-l văd foarte liniștit. Observ cu mirare că nu are costumul pe care-l poartă de obicei la conferință, ci că e îmbrăcat cu haina lui de toate zilele, decolorată și mototolită, de stofă proastă. Și cămașa e cea din ajun. După ce mă potolesc, în timpul conferinței, o zăresc în sală și pe Mata-Hari, Fifi Păpușa. E frumoasă și strident îmbrăcată. Părul blond-platinat răsfirat pe spate. O coafură prea juve-

nilă pentru vîrsta ei, care-i stă însă bine. Are cercei albaştri, ca ochii ei de albaştri. Mă vede şi-mi surîde ca unei bune prietene, un salut mult mai intim decît l-ar cere relaţiile care au fost între noi, un salut colegial. Mai încolo, îl văd şi pe Ciprian, care mă priveşte şi-mi face şi el semne pe care nu le-nţeleg. Apoi pe Dan. Dan arată mult mai bine. Şi el îmi face semne pe care nu le-nţeleg. Dar ce înţeleg peste măsură de bine este că toată lumea ştie că sînt oficial amanta telepatului de pe scenă.

Şi totuşi, într-adevăr, dacă conferinţa ţinută de Ara, care s-a repetat aidoma ca de atîtea ori, fără nici o idee nouă, nici o încercare nouă de explicaţii sau de cercetare nouă, demonstraţiile au fost uluitoare. Experienţele reuşite cu o facilitate dezarmantă. Aproape nici nu puteai crede că se întîmplă ceva cu totul neobişnuit. Criză de epilepsie provocată, apoi oprită, rană deschisă care, la comandă, lăsa sîngele să curgă sau să se oprească, hipnoză în masă de la distanţă cu comenzi alese acolo departe de martori şi executate perfect de mediumii cu care lucra. Apoi surdo-muţi, bîlbîiţi vindecaţi, parkinson, paralizii în plăci, pacienţi veniţi din recunoştinţă ca să fie văzuţi, mărturii ale puterii lui, a Marelui Vindecător, Marele Pontif al bolnavilor. Şi Marele Pontif, impresionant ca forţă şi calm, da ordine, conducea pe aceşti oameni, ca pe nişte marionete. Totul executat cu o facilitate extraordinară. Uitasem de mine, eram exaltată de puterea lui, mîndră de el şi mîndră că sînt femeia aleasă de el.

Apoi, după conferinţă, s-a adunat lume multă în jurul lui. I-au luat autografe, l-au asaltat cu tot felul de întrebări şi laude. Mă uitam la el şi mi-am dat seama atunci cît timp trecuse de la prima conferinţă la care îl cunoscusem şi cît de puţin se schimbase ! Da, da, numai acul de la cravată îl scosese de dragul meu, atît. În clipa asta era iar îmbătrînit brusc, ca după conferinţe, ca după eforturi prea mari pe care le făcea ca să execute tot ce avea de executat. Părea golit de putere, un om fără conştiinţă, un golem, un somnambul obosit. M-am cutremurat. L-am privit cu groază. A fost prima dată cînd mi-am dat seama sau, mai bine zis, cînd am simţit că acest om nu e normal. Şi nu prin putere ci prin calitate. Mi s-a părut că mă aflu în faţa unui om care nu are conştiinţă, nici personalitate, nici prezenţă. Superior ? Inferior ? Nu, nu. Nici superior, nici inferior, ci Inuman. Fulgerător am simţit cu groază aceste lucruri şi imediat, foarte

ciudat, din groază, din milă, din spaimă pentru el, am simţit o incendiere a inimii mele pentru el. Sentimentul a întrecut orice margine şi din nou aş fi dorit să mor lîngă el. Am simţit că trăiesc din viaţa lui, că respir parcă pentru el. O clipă, din nou, n-am mai ştiut unde încep eu şi unde el şi poate că dacă în clipa asta acest om, Marele Somnambul, din întîmplare, ar fi fost lovit mortal, aş fi murit şi eu. Şi din nou, şi din nou am dorit să-i deschid inima, să-l fac uman, să-l fac să mă iubească întîi pe mine, apoi pe toată lumea, lumea întreagă, şi astea toate în numele puterii sacre, a întregii vieţi. Mi-am amintit clipa aceea cînd lacrimile au fost văzute de mine pe faţa lui Ara. „Deci, mi-am spus, el ar putea fi trezit". M-am învinuit că, luată de fericire, pasiune, plăcere, am uitat orice altceva şi am trăit ca orice femeie îndrăgostită şi fericită. O banală aventură. Am fost ca o femeie care, în braţele unui amant, a uitat că are un copil acasă, şi şi-l aminteşte brusc. Amantul era Ara şi copilul de care trebuia să am grijă era tot Ara. Mi-am dat seama că întîlnirea mea cu Ara nu poate rămîne sub semnul plăcerii şi o mare gravitate şi un mare sens al responsabilităţii a coborît în inima mea. Încă va trebui să încerc să-l deştept. Dar cu ce mijloace ? Cu ce strigăt voi putea trezi pe acest somnambul surd ?

M-am dus şi eu să-l felicit. Ochii i s-au luminat cînd m-a văzut. L-am privit adînc. Am găsit o opacitate covîrşitoare în adîncul privirii lui ameţitoare. Mi-am amintit de Marta şi de o conversaţie avută cu ea :

„Fericirea te poate opri locului", a spus ea.

„Eu vreau să fiu fericită şi să nu uit perfecţiunea."

Cît de uşor vorbim despre noi înşine şi despre alţii ! Fusesem fericită ? Nici măcar, dar uitasem chiar din anticamera fericirii. Dar datoria faţă de sufletul meu ? Şi mi-am dat seama că fericirea pe care o dorisem eu lîngă acest om era imposibilă şi că eu nu mă mai puteam mulţumi cu o fericire banal omenească. Cerusem prea mult ? Şi cerusem unui om care nu era capabil nici măcar să fie om ? Dar exaltarea, spaima şi dragostea mea pentru el nu se potoleau. Încă şi încă voiam să-l apăr de propriul lui abis, de întunecare, unde mă trăgea şi pe mine... Da, mi-am spus, în timpul cît îl gonisem şi crezuse că m-a pierdut, Ara păruse a se deştepta la umanitatea din el, apoi, răsfăţat de mine, luaţi de plăceri, recă-

zusem amîndoi la nivelul nostru obișnuit și inferior posibilităților înalte. Satisfacția nu e un climat bun pentru progres.

Cînd m-am apropiat de Ara, mi-a șoptit :

— Merg la restaurant cu domnișoara Joja, Anghel și ceilalți. Înțelegi, obligații... Vii și tu ?

— Eu ? Cu trupa ?

— Cu mine.

— Bine. Unde ?

Mi-a spus numele unui restaurant de clasa a doua din apropiere.

Am plecat cu Ciprian, care a acceptat să vină cu mine la restaurant. Îmi era groază de mine însămi, de întîlnirea cu „trupa" în restaurant, și de tot ce gîndeam și de tot ce simțeam. După cîteva minute de mers, Ciprian îmi spune cu emfază :

— Ce zici ?

— Ce să zic ? Despre ce ?

— Ai văzut ce obosit era cînd a terminat ?

— Păi a muncit, cum să nu fie obosit ?

— Nu, dragă, era prea obosit, anormal de obosit. Dacă nu eram eu în sală, la urmă, la criza de epilepsie, n-ar mai fi reușit să-l deștepte pe medium.

— Cum... tu ?...

— Da, eu. I-am dat forță.

Tac. Ce să mai spun ?! Sînt sătulă de nebunii ăștia ai orgoliului. Poate că și eu... Da, da, ei mă fac să mă îndoiesc de mine însămi și de luciditatea mea. Pe ei îi zăpăcește orgoliul, pe mine sentimentalismul absurd, care mi-a anesteziat pînă și simțul moral, simțul pentru care pînă acum trăisem, mă făcusem om.

Cînd am intrat în restaurant am văzut, printre mesele mici risipite în toată odaia, mai în fund, o masă mare și, în jurul ei, vreo cincisprezece oameni, diferiți pacienți, diferiți mediumi, diferiți admiratori ai doctorului Surenian și diferiți necunoscuți, care așteptau placid.

Pe masă, paharele nespălate, tacîmuri de cea mai proastă calitate, farfurii mediocre cu ridichi, ceapă, pîine. În capul mesei, un loc gol. Și l-am văzut pe Ara sosind din fundul sălii, gras, transpirat, oribil îmbrăcat, cămașa mototolită, cu două farfurii în mîini. În farfurii erau măsline, brînză și mezeluri. Semăna cu un chelner de provincie, dintr-o gară sau

cîrciumă, şi care şi-a uitat şorţul în bucătărie. Părea încîntat, încă obosit, dar încîntat.

— Ai sosit ? mi-a spus. Bravo ! Să-ţi fac loc. Vă prezint pe doamna Ana Stavri, cunoscuta scriitoare...

Dar eu, înspăimîntată, i-am spus :

— Nu, doctore... tocmai asta voiam să-ţi spun că... nu mă simt bine... am să merg acasă... Nu te deranja, mă va conduce acest prieten...

Ara nu l-a recunoscut pe Ciprian sau s-a prefăcut că nu-l cunoaşte. Şi am plecat în goană. L-am văzut încă pe Ara aşezîndu-se în capul mesei. A cerut unor cucoane care erau acolo să se apropie de el, una la dreapta, alta la stînga lui. Le-am văzut bine, amîndouă brune, una foarte tînără şi frumoasă şi care-l privea fascinată, cealaltă de o vîrstă mijlocie dar agreabilă şi destul de distinsă. Iar el, în picioare, a început să taie brînza şi mezelurile mărunt, fără să se uite spre mine. Părea total satisfăcut. Dacă ar fi fost un om modest, lucrul nu m-ar fi întristat, dar această lipsă de stil la un om atît de orgolios mă înspăimînta. Ca un fakir cu trupa, după spectacol, ca un scamator de bîlci — Marele Vindecător, Marele Preot Somnambul, iubitul meu.

Ciprian mergea lîngă mine. Îi auzeam glasul ca în vis. E încîntat, de parcă a lui ar fi fost conferinţa. Încă îmi şoptea cum i-a dat forţă lui Surenian...

Ara mi-a telefonat mai pe seară :

— Sînt cu profesorul Varlam la o cofetărie. Aş trece pe la tine cu el, înţelegi... obligaţii... Aş aduce ceva prăjituri... Ai vin ?

— Da. Vă aştept.

Şi a venit cu profesorul Varlam. Acum nu mai părea obosit, dimpotrivă, masiv şi vital. Îl copleşea prin prezenţă fizică pe profesorul Varlam. Aurica ne-a servit vin, cafele, prăjituri. Ara vorbea tot timpul :

— Conferinţa a fost reuşită. Ce spuneţi, domnule profesor ?

— Da.

— Ana, ai văzut ce bine a reuşit totul ? La comandă ! Ai văzut ce de lume ?

Mă uit la Ara cu uimire și plăcere. E treaz, nu adoarme și pare, brusc, miraculos, întinerit. Salturile sînt aproape inimaginabile. Imediat după conferință părea de peste șaizeci de ani, acum sub cincizeci. Spun :

— Azi, doctorului nu-i este somn. E în vervă.

Ara spune :

— Am făcut înainte de conferință trei fiole de cafeină.

— Dumnezeule ! doar nu e bine...

— E bine, Ana, e bine. Eram atît de obosit încît îmi era teamă să nu adorm în fața sălii întregi.

Mă întorc către profesorul Varlam. Întreb :

— Domnule profesor, totdeauna doctorul Surenian a adormit așa de ușor și atît de mult ?

Așez mîna mea pe mîna lui Ara. Ara surîde.

Varlam se strîmbă, înghite în sec.

Eu spun :

— Dumneata care-l cunoști de atîta vreme, ai putea să-mi spui.

Varlam se strîmbă iar și apoi spune deslușit :

— Ar trebui întrebată soția doctorului Surenian. Ea știe cel mai precis.

Se face o liniște de gheață. Reușesc să spun :

— În clipa asta ar fi greu s-o întrebăm. Merg greu scrisorile pînă la Erevan. Cîte zile face o scrisoare pînă în Armenia, Ara ?

Ara răspunde ceva, dar eu nu mai aud. Am avut un junghi în inimă. Cînd îmi revin și sînt iar atentă, îl aud pe Ara și Varlam cum vorbesc între ei. Amintiri de astă-vară de la Govora. Au fost împreună. Aflu asta acum. Ara nu mi-a spus nimic. Ara continuă :

— Și cînd te gîndești, domnule profesor, că toate experiențele făcute în bibliotecă erau făcute asupra unor oameni cu care nu mai lucrasem... Ana, trebuie să știi că am luat doctori din sanatoriu, surori de caritate...

— O uiți pe Fifi Mata-Hari cu care ai mai lucrat și altă dată, spune profesorul și rîde satisfăcut, ca de o glumă bună.

Fără voia mea am devenit atentă, oarecum uluită... Nici de ea nu știam că fusese la Govora ! Ce căutase Fifi acolo cu Ara ?...

— Ea nu contează, spune Ara O cîrpă. Fac din ea ce vreau. Abia mă uit la ea și adoarme.

— Ea cu tigrii, dumneata cu ea...

Ara rîde satisfăcut. Apoi a povestit din nou, aidoma, scena cu nebunul pe care l-a adormit în plină criză. De vreo două ori, profesorul l-a întrerupt pentru a-i atrage atenţia că mai povestise întîmplarea aceasta, dar Ara a povestit mai departe nestingherit.

Seara se sfîrşeşte prost, anost, cu eforturi inutile din partea fiecăruia dintre noi. Au plecat, doctorul şi profesorul, destul de devreme.

Viaţa pe care mi-o croisem nu era de loc, de loc plăcută. Din ceva ce voisem să fie exaltat şi pe culmi de elevaţie, trecusem în ceva peste măsură de banal, plat şi fără perspectivă. Singurul lucru intens acum era numai groaza mea de a rămîne iar singură, fără Ara, fără iubirea mea pentru Ara. Şi l-am acceptat din nou în clipa asta aşa cum era : inuman, fără stil, fără dăruire, căsătorit, mincinos, orgolios. Mi-am spus : „Aşa mi l-a dat Dumnezeu, aşa-l primesc" şi am fost iarăşi mîndră de mine.

A venit a doua zi la prînz, şi, cu tot riscul orei nepotrivite, a încuiat uşa dormitorului ca să rămînă numai cu mine. Mă îngrozea şi mă măgulea în acelaşi timp această vitalitate a bărbatului meu, acest bărbat care-mi spusese că, pînă la mine, fusese ascet.

După aceea, în salon, iar mi-a povestit un caz :

— Să vezi ce lucru ciudat mi s-a întîmplat zilele trecute ! A venit la mine o pacientă pe care o tratez de cîtva timp, o studentă, o fată tînără. I-am făcut o şedinţă seara tîrziu, dar cînd să plece, vedem că afară plouă cu găleata... „Ce mă fac, spune, n-am umbrelă..." Era şi îmbrăcată uşor. Eu îi spun : „Stai o clipă şi-i voi da de la distanţă ordin mamei dumitale să vină cu o umbrelă". Ea are încredere şi aşteaptă. Eu mă concentrez şi am impresia că am reuşit. Aşteptăm, aşteptăm şi... nimic ! Mama ei nu vine. Ploaia mai stătuse şi fata se hotărăşte să plece. Pleacă. Asta ieri. Azi, vine din nou fata şi ştii ce-mi spune ? Că, după ce a plecat de la mine, a luat tramvaiul, s-a dat jos la staţia care trebuia şi în staţie, în refugiu, pe cine vede ? Pe mama ei, adormită cu o umbrelă în mînă. „Nu ştiu ce-am avut, spune mama ei, m-am gîndit să vin să te iau de la doctor, dar am adormit aici." Ce zici, Ana ? Nu este extraordinar ? Am impresia că puterea mea e din ce în

ce mai mare. Aș dori să merg în străinătate, cu un public select, să le arăt cu ce pot. Nimeni nu poate ce pot eu!

Atunci am strigat:

— Să nu uităm că și hipnoza și sugestia și telepatia și vrăjitoria și orice fenomen de categoria asta tot fenomen este, ca orice fenomen și nu înnobilează pe cel ce le practică sau le studiază cîtuși de puțin. Dar puterea din care fac parte, Viața care le animează pe ele, ca pe întreaga Viață pămîntească și cosmică care le-a creat, este superioară, și pe mine asta mă interesează și n-ai înțeles încă...

— Dumnezeu?

— Pentru ce să-i dăm un nume? Mi-e egal cum îi zice. Spune-i materie sau energie, e totuna. Ultimele cercetări științifice de matematică și fizică pe linia asta cercetează. E modern și au ajuns la aceleași concluzii fără a le boteza anume — Dieu, Gott, Ishwara sau Dumnezeu. Hai să-i spunem Existență. Nu e important. Important este să știi că această Existență-Viață este sacră, are legi și că omul e dator să le cerceteze și să le cunoască, pe cînd dumneata te-ai oprit la ceea ce faci dumneata în cabinet, și ceea ce-ți satisface orgoliul, dar nu ajută Evoluția...

În ziua aceea, Ara a plecat supărat, jignit, iar eu m-am simțit bine.

După mai multe zile, Aurica, fata din casă, mi-a spus:

— Lumea vorbește că trăiți cu domnul doctor... Iertați-mă, dar nu e bine să stea mașina toată noaptea jos. Lumea nu poate înțelege ceva atît de... atît de...

Se oprește, dar nu găsește calificativul potrivit. „Atît de... atît de..."; într-adevăr, ce calificativ s-ar potrivi? În simplicitatea ei, are dreptate.

I-am spus a doua zi lui Ara:

— Poate că ar fi mai bine, cînd vii aici, să nu ții mașina atîtea ceasuri în alee...

— De ce?

— Vorbește lumea și nu e bine. Nu strică mai multă discreție...

Am simțit că se supără.

— Ce-i privește? Eu sînt doctor. Tu ai fost bolnavă...

— Să nu vorbim copilării. Eu m-am făcut sănătoasă de mult și mașina stă toată noaptea la poartă...

— Adică să plec noaptea pe jos... obosit cum sînt !

— Trebuie să găsim o soluție.

— Nu văd nici una.

— Lumea spune că te toc de bani...

— Ce ordinar lucru ! Eu sînt un om modest.

— Cu mașină la scară...

— Sînt doctor. Asta face parte din meserie.

— Cînd mergi la amantă ? Tot orașul știe că trăim împreună. E ultimul cancan, ultimul scandal...

Văd pe fața lui o expresie de orgoliu satisfăcut.

— Ei și ?...

— Nu e bine, Ara ! Nu e bine ! Trebuie să te gîndești și la mine...

— Ești o femeie independentă, fără prejudecăți, o personalitate, o artistă. N-ai de dat cont nimănui.

Și mă aud spunîndu-i deslușit :

— Nu trăiesc din munca mea, nici din a dumitale. Mă întreține Filip. Dacă refuză brusc să-mi dea bani, ce fac ? Din ce trăiesc ? Îmi dai dumneata ?

Am văzut pe fața lui aceeași paloare ca prima oară cînd i-am spus lucrul acesta. Ara își șterge fruntea cu batista. De data asta nu mă mai sperii atît de tare. Mai spun :

— Voiam de mult să-ți atrag atenția și am așteptat, crezînd că singur ai să înțelegi. Trăiești cu o femeie pe care o întreține un alt bărbat, și acel bărbat mă întreține, nu pentru că e obligat ori dator, ci pentru că crede despre mine altceva decît e în realitate. I-am spus acum cîteva luni că mă căsătoresc cu dumneata. Acum ar fi datoria mea să-i spun realitatea nouă : că nu mă căsătoresc.

După o pauză, în care efortul de a-și găsi un echilibru era vizibil, Ara a spus :

— De altfel, chiar dacă aș vrea să te întrețin, n-aș putea. Eu sînt un om modest. Vezi ce modest trăiesc. Nu sînt bogat. Sînt, pot spune, chiar sărac...

— Sărac, Ara ? Dumneata sărac ?!

— Da.

— Ferească Dumnezeu ! spun.

Ara își face cruce cu evlavie.

— Lîngă dumneata, m-aş mulţumi chiar cu o viaţă modestă, şoptesc.

— Ce idee ! Tu meriţi să trăieşti în lux şi nu vreau ca, din pricina mea, să te văd în sărăcie.

— Totuşi, Ara...

— Ai dreptate... cheltuiesc prea mult cu maşinile... ai dreptate. Am să fac economii.

— Dar n-am spus de maşină pentru economii... cu totul altceva...

— Am înţeles, Ana. Nu-i nevoie să-mi explici. Îţi mulţumesc. Eu înţeleg şi fără să insişti. Maşina nu va mai aştepta jos ore întregi. Am s-o las... ceva mai departe... în fine, am să elucidez eu cu bine această problemă. Ai dreptate, Ana, şi-ţi mulţumesc că mi-ai atras atenţia. Într-adevăr, cheltuiesc prea mult cu automobilele. Şi eu am remarcat de cîtva timp că ce cîştig nu-mi ajunge. Nici nu-ţi închipui ce mizerii îmi face fiscul... ce impozite uriaşe, aproape de neimaginat... Şi apoi, Ana, atîţia bolnavi săraci !... Ce pot spune cînd nu-mi plătesc ? Apoi copii, neveste, părinţi de doctori... colegi... Cum să le iei bani ?

Am ameţit ! Tac. Admit orice, numai să stea cu mine. Am admis şi această uluitoare minciună că e sărac. Acum îmi este teamă să nu observe că nu-l cred. Dau din cap afirmativ. Adaug :

— Şi fratele dumitale care cîştigă puţin...

Ara se înveseleşte :

— Da, da, şi el...

— Poate trebuie să-i trimiţi şi soţiei dumitale...

Ara devine prudent. Mă priveşte oblic.

— Nu, ei nu. E femeie bogată.

— Foarte bogată ?

— Da, destul de bogată.

Din ziua aceea, a început să nu mai aducă nici bomboane, nici prăjituri. Venea cu cîte un pachetel mic de brînză sau mezeluri şi mi-l da cu un surîs umil :

— Ca să nu cheltuieşti cu mine... spunea. Poţi mînca şi tu de-aici...

Sau îmi înmîna cîteva flori aproape veştede :

—. De la mine din cabinet. Tot se veştejeau pînă mîine...

I-a dat Aurichii cinci lei bacşiş. Mi-a arătat Aurica banii. Mi-a fost ruşine. Am completat eu pînă la o sumă accepta-

bilă. Iar masa o serveam tot atît de abundent și frumos. Tot timpul, la masă, mă îndemna să mănînc din ce adusese el, iar el mînca cu poftă din toate, fără reticență, cu surîsuri umile. Spunea : „sărut mîna" la sfîrșitul mesei, ca și cum ar fi un sărac hrănit de mine din milă, de pomană.

Dar Ara vine, vine în fiecare zi. Îmi arată din nou scrisoarea scrisă de mine, copiată în fine de el :

— I-am răspuns pacientului ăla, știi care nu mi-a plătit...

— Știu, Ara, eu ți-am făcut scrisoarea, ai uitat ?

— Nu, n-am uitat, dar aș vrea s-o recitești...

— O știu pe dinafară. De ce n-ai trimis-o ?

— Aștept... poate vine între timp și-mi plătește și rezolvăm pe cale pașnică diferendul. Citește, te rog...

Și citesc din nou scrisoarea.

— Ce zici, e bună ? șoptește.

— Da, e bună.

— Să nu schimbăm nimic ? Aș vrea să fie mai amabilă, nu vrei s-o scrii din nou ?

Și scriu din nou scrisoarea. Ara, mulțumit, o pune în buzunar. Vine în fiecare zi.

— M-am învățat cu tine, Ana, parc-aici ar fi casa mea. Faci parte din viața mea. Abia aștept să se facă seara ca să viu la tine. La iarnă, poate, noaptea, n-am să mă mai duc acasă. Am să dorm la tine. O să facem ceai, o să aduc cîte ceva de mîncare, n-o să-mi trebuiască mașină, o să fie mai economic așa și pentru tine și pentru mine. O să fie foarte agreabil. Ți-am spus că fac tot ce vrei tu...

Eu tac, tac și rabd și rabd.

— Apoi și cu lemnele... dacă dorm la tine, fac economie de lemne și am să pot să aduc cîte ceva pentru amîndoi... de mîncare...

Surîde și mă privește timid. Nu-i vine nici lui să creadă că pot fi atît de stupidă. Eu accept tot, tot, fără reticență, cu disperare. Eu de el am nevoie, de el și de nimic altceva.

I-am spus Martei :

— Aș vrea să-l chem pe Filip și să-i spun tot.

— Să nu faci una ca asta ! Nu trebuie. Nu-i momentul. Mai așteaptă puțin și să vedem ce va mai fi.

— Ce mai poate fi cînd eu accept orice, auzi, orice ? E necinstit ce fac față de Filip.

— Tu încă nu poţi cîştiga destul ca să te întreţii, iar doctorul nu-ţi va da niciodată nimic...

— Atunci măcar să-i spun lui Filip, să ştie...

— Te implor, încă nu! Nu foloseşte la nimic. Mai aşteaptă...

— Ce să aştept?

— Un miracol.

— O, de-aş putea să-i spun tot lui Filip...

— Filip e nobil. Dacă-i spui e cert că va continua să te întreţie, dar tocmai de aceea fie-ţi milă de el...

— I-am mai spus...

— I-ai spus că te căsătoreşti nu că ai căzut la patimă. Aşteaptă, aşteaptă. Gîndeşte-te că durerea lui, aflînd că ai decăzut, va fi mai mare decît dacă, mai tîrziu, ar afla că te-a întreţinut cînd tu iubeai pe altcineva. Aşteaptă, aşteaptă să vedem...

— Doamne, Doamne, ce mai pot aştepta? Nu văd ce mai pot aştepta decît să asist la propria mea nemăsurată slăbiciune.

— Vei căpăta smerenie şi milă şi înţelegere pentru cei ce suferă din patimă.

— Şi scîrbă de mine însămi. Dragostea e un lucru îngrozitor, înspăimîntător, cînd nu e sublim...

— Şi Ara?

— Ara e satisfăcut. E victorios. M-a supus. Are tot, n-a dat nimic, cheltuiesc cu el banii lui Filip. Ara asistă satisfăcut la propria lui victorie şi la decăderea mea.

— Nu-l invidiez!

— Marta, crezi că nu mă iubeşte de loc?

— În măsura în care stăpînul îşi iubeşte robul, călăul victima, vînătorul prada.

— Atît?

— Da.

— Nu-i este milă?

— Dar ţie ţi-a fost milă de tine?

— Şi nu se vor mai da „verdicte"?

— Cînd „verdictele" vor începe din nou înseamnă că sfîrşitul s-a apropiat şi că vei avea puterea să te supui lor.

M-am cutremurat.

— Sfîrşitul? Sfîrşitul cui?

— Al poveștii tale cu Ara. Vai, Ana, întrebi ca un copil. Unde e ființa ta cea de odinioară, sigură de ea, cea care afirma nu cea care întreba, cea care dădea putere celor din jurul ei ?

— Să nu crezi că nu-mi dau seama cum am ajuns...

— Măcar atît !

— Dar momentan nu-mi folosește la nimic luciditatea.

— E timp în fața noastră...

— E eternitatea !

A doua zi, Ara n-a venit. Prima dată că nu venea la mine de cînd se întorsese de la Govora. Nici nu mi-a telefonat. Am telefonat eu pe seară, tîrziu. Nu era acasă. A răspuns, jenat, fratele lui. L-am rugat ca, atunci cînd va veni Ara, cît de tîrziu, să mă cheme. Am așteptat, dar nu m-a chemat. Toată noaptea am așteptat. N-am dormit nici o clipă. Și în inimă aveam o presimțire rea. În gînd, amețită de somn, vorbeam cu Marta.

— Ești fericită ? mă întreba.

Am izbucnit în plîns.

— Nu ! Nu ! am strigat.

— Atunci ce aștepți ca să te desparți ? „Verdicte" ?

— Nu, milă, milă, milă !

— Mai bine cere putere.

Am îngenuncheat. Visam.

Ara m-a chemat a doua zi dis-de-dimineață :

— Ara ! am strigat. Ce s-a-ntîmplat ?

— Da, eu sînt, n-am putut veni ieri... obligații... Am să-ți explic...

Glasul lui era ciudat : și surexcitat, și plictisit, și plin de el însuși, și timorat. Mi-am dat seama ce bine cunoșteam fiecare inflexiune a glasului lui. Mi-am dat seama că glasul lui nu era ca de obicei și că ascundea ceva. Am fost înfricoșată.

— Dar ce s-a-ntîmplat ? De ce n-ai telefonat măcar ?

— În fine... vin diseară. Vorbim noi...

A închis telefonul.

Am avut o zi ciudată, de mare oboseală, și cu toate că nu dormisem de loc noaptea și că eram atît de obosită, totuși n-am putut adormi. Ațipeam în această amorțire, cădeam

parcă în adîncuri neluminate. M-a trezit telefonul. Era Ella. Nu-mi telefonase de cîteva luni. M-am bucurat. Mi-am amintit vertiginos primele mele vizite la Ara împreună cu Ella. Primăvara aceea... După cîteva cuvinte de politeţe, m-a întrebat brusc :

— Ai auzit de Fifi Păpuşa ?

Am primit un cuţit în inimă.

— Fifi ? Nu. Ce e ?

— Accidentul ei...

— Ce accident ?

— Ieri, la circ. A atacat-o un tigru.

— Vai de mine ! Grav ?

— Nu se ştie. Acum mi-a telefonat şi mie o prietenă.

Apoi am mai primit cîteva telefoane de la diferiţi prieteni şi cunoscuţi, tot pentru Fifi. Mi-am dat seama că mi se telefona mie, ca şi cum aş fi fost rudă cu Mata-Hari. Îmi dam seama că, pentru oameni, Ara, eu şi Mata-Hari făceam un trio.

Ara a venit seara. Avea o faţă ciudată, şi cu aceeaşi duplicitate ca şi glasul lui. Părea şi speriat şi mîndru : ca un copil care a sărit de la o înălţime prea mare şi a riscat să-şi frîngă picioarele. Părea surexcitat. N-am întrebat nimic. L-am privit. Mi-a spus :

— A avut ieri seară Mata-Hari un accident.

— Da, am auzit.

— Ai auzit ?

— Da, mi-a telefonat Ella... şi alţi prieteni. E grav ?

— Am fost chemat degrabă... Destul de grav. Mai ales şocul nervos. Era dresorul acolo, altfel nu scăpa... A tras el cu revolverul şi a salvat situaţia. Pîndea. În aceeaşi clipă s-a repezit. Cînd Fifi a rămas nemişcată cu biciul ridicat, ca o stană de piatră... întîi biciul i-a căzut din mînă... apoi...

— Vorbeşti, Ara, ca şi cînd ai fi fost acolo...

— Eu... eu... da, eram... acolo.

N-am putut vorbit imediat. Ara mă privea, neştiind, neputînd ghici ce simt. Am şoptit :

— Şi ?...

Faţa lui Ara s-a luminat. A crezut că sînt pur şi simplu curioasă să aflu detalii. Şi a început să vorbească cu patimă, cu exaltare, cu mîndrie, aşa cum vorbea de „cazurile" lui toate.

— Fifi... ţi-am spus întotdeauna că e o cîrpă, că e suficient să mă uit la ea ca să adoarmă. Fac din ea ce vreau. Voiam să văd cum lucrează, îmi plac fiarele sălbatice, dar mă rugase să nu viu, că trece în hipnoză imediat ce mă vede... Ţii minte că te rugasem să mergem împreună la circ odată ? Ţii minte ?

— Da.

— Şi dacă n-ai vrut, în fine, motive sociale, obligaţii sociale... înţeleg...

— Spune, Ara.

— Ei, m-am dus într-o lojă, ascuns, aşa anonim, ca să văd ce poate face nebuna. Drept să-ţi spun, mediocru... Nu-i de ea... Eu, cu fiarele sălbatice n-am ce face. E foarte uşor. Cu o singură privire le hipnotizez. Odată, în Germania — eram foarte tînăr îmi puteam permite astfel de lucruri — am intrat în cuşca lor fără nici o pregătire... Am sărit de la locul meu, eu, un necunoscut, şi am intrat cu mîinile goale în cuşca lor. Ce senzaţie, Ana ! Publicul a izbucnit în aplauze... Am să-ţi povestesc eu asta altă dată... Ei, şi cum îţi spuneam, Mata-Hari m-a zărit. A fost extraordinar ! A încremenit, aşa cum ţi-am spus, cu biciul ridicat, apoi i-a căzut biciul, apoi şi ea a căzut. Tigrul a făcut o săritură. Directorul a tras cu revolverul în animal, l-a ţinut în frîu. În fine, Mata-Hari a fost scoasă de-acolo. A fost dusă la spital.

— Ai fost cu ea ?

— Desigur ! Cum era s-o las ? A trebuit s-o trezesc şi să-i dau ordin să se simtă bine, liniştită.

În clipa aceea, vertiginos, mi-am adus aminte de lăcătuf mic de oţel, văzut de mine la poarta lui Ara. Şi, foarte ciudat, cu toate că nu era o viziune, ci numai amintirea viziunii, totuşi mi l-am reamintit, mult, mult micşorat, cu aceeaşi densitate şi strălucire de oţel, dar mult mai mic, mic de de tot. N-a fost un verdict nou, dar reactualizarea în această clipă m-a cutremurat ca un verdict nou. Am auzit glasul Martei : „cînd «verdictele» vor începe din nou înseamnă că sfîrşitul s-a apropiat şi că vei avea puterea să te supui lor".

Voi avea puterea ?

Auzeam încă glasul lui Ara : crîmpeie care se împleteau cu alte crîmpeie ale vorbelor lui auzite mai demult şi păstrate în mintea mea : „Ţi-am spus că e ca o cîrpă... fac ce

vreau din ea... nu puteam s-o las așa... a trebuit să-i ordon să fie fericită, liniștită...“ Da, da, îi ordonase și nevestei lui să fie fericită, liniștită, și o ținea „fericită și liniștită“ departe de el de cincisprezece ani ?

— Dacă vrei, putem să mergem amîndoi s-o vizităm... Înțelegi că eu pot intra oricînd în orice spital. Și dacă n-aș fi doctor și tot aș putea. Ce portar mi-ar rezista ? Înțelegi că numai o cinste naturală mă împiedică să fac farse... Ți-ai imaginat ce-ar fi un match de football în care, de la locul meu, venit ca un simplu cetățean, aș interveni ? Ar fi comic de tot...

Îl privesc cu groază. Instinctiv, în ascuns, mă pipăi să văd dacă sînt trează. Simt că mi s-au înroșit obrajii. Șoptesc în interiorul meu : „Nu sînt fericită, nu sînt, și nici liniștită. Momentan sînt o cîrpă, și eu sînt o cîrpă, dar n-am adormit, n-am adormit și nu voi adormi, mă voi lupta singură, voi hotărî singură și fericirea și libertatea mea și vindecarea mea.

Îl întreb :

— Ara, cum adormi de la distanță pe cineva ?

Ara e în culmea bucuriei. Ochii i se luminează :

— Uite-așa : îmi imaginez persoana, o simt. De exemplu, să presupunem... domnișoara Joja. O privesc în ochi și-i dau ordin : „Adormi !“

— Atît ?

— Da... e foarte ușor...

După aceea, Ara a adormit el în fotoliu, foarte liniștit. Masiv, impozant, impresionant. Marele Pontif sta nemișcat, cu ochii închiși ca o statuie exotică. Am admirat din nou delicatețea florală a pleoapelor, forța stăpînitoare a sprîncenelor și a frunții. Am văzut din nou sprînceana aceea ușor mai albă ca cealaltă, am văzut surîsul misterios de pe buze. O, cît de liniștit părea și sigur de el !

Privindu-l, mi-am dat seama, după o stranie emoție pe care o încerca inima mea în acea clipă, că-l privesc ca pe ceva scump, de care va trebui să mă despart, pentru totdeauna să mă despart.

A sunat telefonul. Am răspuns. Era fratele lui Ara. Îl căuta speriat. I se telefonase de la spitalul la care lucra Ara că domnișoara Joja căzuse jos, în hipnoză, și că nu știau ce

să facă cu ea. Ara a fost în culmea fericirii. Plecînd în grabă spre spital, îmi spuse:

— Merg acolo să văd, cu toate că, așa cum am adormit-o, aș putea-o deștepta tot de la distanță. Am greșit, Trebuia, după ce ți-am explicat, să fi avut grijă s-o și deștept...

Mai pe seară, după plecarea lui, am mers la Marta. N-am putut rămîne la ea mai de loc. O nerăbdare fără obiect mă stăpînea. I-am povestit pe scurt întîmplarea cu Mata-Hari pe care, de altfel, o auzise. Tot orașul vorbea de ea. I-am povestit și ce se întîmplase cu domnișoara Joja.

— Periculos doctorul tău... a șoptit Marta și m-a privit fix, ca pe un fenomen.

Și eu n-am mai putut răbda privirea ei. Îi era parcă milă de mine, dar curiozitatea de a ști ce simt și de a afla ce voi hotărî și, în același timp, grija de a nu mă întreba și de a nu fi cumva indiscretă mi-au fost intolerabile. Am plecat de la ea foarte repede. Sentimentul care mă copleșea era al unei singurătăți iremediabile. Eram ca într-un spațiu fără suficient aer. Strada, oamenii, tramvaiele, hainele oamenilor, expresiile de pe fața lor mi se păreau înfricoșătoare, amenințătoare. Erau ca niște simboluri vii și periculoase, care nu sînt ceea ce înfățișează ci altceva, ceva ascuns în interiorul lor, niște forțe în potențial care se pot, oricînd și neașteptat, descătușa. Îmi dam seama că, cu mai puțină luciditate și mai puțină încredere în legea sacră a existenței, și mai puțină milă pentru umanitate, și mai puțină smerenie aș fi putut înnebuni. Am mers un ceas în acel spațiu întunecat al nopții. Luminile becurilor electrice care luminau parțial acest întuneric și cupola nopții de deasupra pămîntului mă umpleau de o spaimă misterioasă și totodată și de o așteptare tot atît de misterioasă. Eram parcă eu însămi devenită conștientă de posibila mea devenire, posibila mea integrare în eternitate, o eternitate conștientă — conștientă de responsabilitatea inimii mele. Am ajuns în dreptul casei mele. Bulevardul era total pustiu. Pomii masivi erau bogați și liniștiți. În fața incapacității de a depăși slăbiciunea firii mele, cuprinsă de o deznădejde fără margini, m-am rezemat de un pom din fața casei și am plîns. Cu fruntea lipită de pom, cu mîinile căutînd sprijin de pom, am stat. Plînsul mă înneca. Am mîngîiat trupul pomului. I-am vorbit ca unui om: „Mă doare și sînt singură. Ajută-mă tu. Te rog, ajută-mă. Cît de liniștit, de bun

și de puternic ești! Sufăr înspăimîntător. Sufăr mortal. Ajută-mă, pom bun!"

Am plîns în hohote și, cu toate că nici o tresărire, nici o mișcare a frunzelor n-a fost în noaptea aceea, totuși eu am crezut că pomul îmi este prieten și că m-a auzit. O forță subtilă s-a degajat parcă și o primeam de la pom în mine.

Cînd am intrat în casă, eram mai liniștită. Mi-a făcut plăcerea să-mi găsesc odăile, mi-a făcut plăcere să aprind luminile. Ceva se schimbase în mine. Într-o clipă de mare intensitate și cu totală dăruire, totală încredere, am îndrăznit să cer. Am spus: „Am înțeles că nu se poate și mă voi supune. Am înțeles. Totuși, aș cere iar un «verdict», ca să știu deslușit că nu greșesc despărțindu-mă de el, ca nu cumva această despărțire să fie a orgoliului meu, a răzvrătirii mele și că vreodată, la mare tristețe și dor, să nu mă îndoiesc de mine, iar în clipa morții inima mea să nu-l caute pe el! Acum am putere, acum pot, acum mă voi supune. Doresc în eternitate despărțire și în eternitate nici o altă căutare, nici o altă slăbiciune." Și, după înfiorarea simțită, am înțeles că în clipa aceea aș fi avut puterea despărțirii.

Într-un fel, din acea clipă, am asistat ca spectatoare la cele ce s-au mai întîmplat și nu m-am mai confundat cu cele ce simțeam, oricît de dureroase mi-ar fi fost sentimentele. Mi-am dat cu luciditate seama, cu o mare acuitate, de parcă aș fi gîndit despre o străină, nu despre mine, că trebuie să mai aștept, ca să mă conving cu desăvîrșire. Eram parcă propria mea martoră. În adîncul meu, o detașare se făcuse. Adînc, o hotărîre se luase.

Pînă tîrziu în seara aceea telefonul a sunat într-una, și fel de fel de cunoscuți mi-au telefonat. Cei mai neașteptați oameni. Unii, ca să mă întrebe ce știu de Fifi Păpușa, alții, ca să-mi anunțe întîmplarea. În douăzeci și patru de ore, accidentul luase proporții spectaculoase în fantezia și nervii oamenilor: că tigrul a sfîșiat-o pe Fifi Păpușa în bucăți, că Fifi a murit, că Surenian a fost și el rănit etc. Din ce în ce îmi dam mai bine seama însă, aceasta clar și fără adăugiri bolnăvicioase ale orgoliului lovit, că eu eram oficial amanta lui Ara Surenian și Mata-Hari, colega mea. Mi-a fost rușine. Ara nu trebuia să mă compromită. Din orgoliu o făcuse. Mi-am amintit și conferința lui de-acum cîteva zile, cînd toată sala

mi-a şoptit numele. Da, Ara se purta ostentativ, aşa, ca să se ştie că sînt amanta lui.

În seara aceea, Ara a venit foarte tîrziu, dar a venit. Tocmai mă pregăteam să mă culc, destul de liniştită. Da, o hotărîre se luase în mine. Ara a venit foarte surexcitat şi plin de neastîmpăr. Abia s-a aşezat pe canapea şi a închis ochii, că a şi sărit în sus, plin de viaţă.

— Ai prăjituri ?

— Nu... Poate... vrei dulceaţă ?

— Nu... nu. Cum de nu m-am gîndit să aduc nişte prăjituri ?... Vezi, Ana, eu trebuie să mănînc foarte multe dulciuri. Fac un consum enorm de forţă şi trebuie...

— Am miere.

— Nu, aş vrea prăjituri.

— N-am.

— Maşina e jos. Hai să mergem să cumpărăm.

— Ară, e douăsprezece fără cinci minute. S-au închis cofetăriile.

— Nu, nu s-au închis. Hai să ne grăbim...

— Du-te numai dumneata.

— Nu. Vino cu mine.

M-am îmbrăcat în grabă. Mi-a spus :

— Pune cealaltă haină.

— De ce ?

— E mai frumoasă. Ia-ţi şi mănuşile. Pune şi perlele...

Am rămas uluită. El era mai prost şi mai murdar îmbrăcat ca niciodată. Totuşi, a adăugat, rîzînd cu ipocrizie şi dulceaţă exagerată :

— Să nu-ţi fie frig...

Ca şi cum o haină mai frumoasă şi perle la gît ar ţine cald !

Am plecat cu maşina. Cînd am ieşit, în stradă am văzut pomul pe care plînsesem acum două ceasuri. O, cum l-am privit ! Prietenul meu, cel mai tăcut şi puternic prieten al meu... Maşina alerga. Ara spunea şoferului :

— Repede, să mai prindem deschis...

Am umblat în noaptea aceea ca nebunii dintr-un capăt la altul al Bucureştilor. Toate cofetăriile erau închise.

— Mergi la Şosea. Ştiu eu acolo un cofetar... Mergi la gară că-i una mică şi bună... Mergi în Cotroceni că mă cunosc cofetarii şi poate ne deschid...

Un ceas am gonit zadarnic şi cu din ce în ce mai puţine şanse de a găsi deschisă vreo cofetărie. Eu tăceam. Ara dormea, ţinîndu-mă de mînă. Maşina gonea.

Am ajuns acasă după unu. Ara părea extrem de prost dispus şi plictisit. Cînd am ajuns i-am spus :

— Nu mai coborî şi dumneata. Voi urca singură sus. Eşti obosit...

S-a uitat la mine, prefăcîndu-se că vrea să mă conducă, dar fără să insiste.

— Bine, cum vrei, întotdeauna cum vrei tu, mi-a şoptit. Mi-a sărutat mîna.

— La revedere.

Am coborît din maşină. L-am văzut pe Ara în fundul maşinii, masiv, cu ochii închişi, prost dispus, străin şi sigur de el. Eu parcă pluteam. Nu aveam consistenţă. Mă simţeam slabă, stoarsă de vlagă şi nici un gînd în minte. „Ce uşor se poate muri în unele momente...“ m-am gîndit. În fund, în alee, am văzut nişte siluete. Păreau că vorbesc între ei. Deci, mă văzuseră sosind noaptea cu doctorul ! Am suit scara repede, foarte repede şi tot fără nici un gînd în minte. Am tras zăvorul şi am intrat în odăi. Înainte de a aprinde lampa, am auzit soneria de la intrare. M-am dus. Am întrebat, fără să deschid :

— Cine e ?

— Eu, şoferul. Vă cheamă domnul de jos.

— De ce ?

— Are să vă spună ceva. Vă roagă să coborîţi.

Nu pot spune că am gîndit ceva. Tot ce a fost, a fost fără gînd, ca în somn.

— Să vină el sus, am spus fără să deschid.

— Deschideţi, doamnă !

— Nu deschid !

— Deschideţi, doamnă, ce Dumnezeu, să vă explic...

Atunci am înţeles. În clipa aceea, am înţeles. Mîinile mi s-au făcut reci ca gheaţa şi o sudoare mi-a cuprins tot trupul. Pe şoferul lui Ara îl cunoşteam. Era mereu acelaşi. N-ar fi spus „domnul de jos“ ci „domnul doctor“ şi i-aş fi recunoscut vocea. Cel de la uşă era un hoţ. Mă văzuse şi se luase după mine. Dacă din întîmplare aş fi deschis, eram pierdută, probabil moartă. „Verdictul“, mi-am spus şi, din clipa aceea, nu m-am mai gîndit la hoţ ci la „verdict“ ; eram cutremurată

de pericolul mortal prin care trecusem, dar mai cutremurată de rapiditatea „verdictului" căpătat. Deci, nici moartă nu-l voi avea pe Ara. Afară, hoțul mă înjura cu furie și cît putea mai ordinar. Apoi, i-am auzit pașii coborînd scara. Eu am îngenuncheat chiar acolo în vestibul. „Da, Doamne, da. Bine, și-ți mulțumesc. Am primit. E gata !"

A doua zi, mi-a telefonat Filip :

— Te rog, mi-a spus, am rămas întîmplător într-o pană de bani. N-ai putea să-mi împrumuți tu ?

M-am simțit stingherită. De fapt, ar fi trebuit să am bani. Filip îmi dăduse suficient ca să am, dar, din pricina lui Ara, cheltuisem prea mult. Am răspuns :

— Iartă-mă, dar tocmai am avut niște cheltuieli neprevăzute...

— N-ai putea atunci să-i ceri împrumut, pentru cîteva zile, doctorului Surenian ?

— Nu, i-am răspuns, n-aș putea... înțelegi...

— Bine, bine... credeam... Nu te frămînta că mă descurc eu...

Dar m-am frămîntat mai mult decît și-ar fi putut închipui Filip. Eram ca un animal încolțit de fapte și verdicte. Dorința mea de a mă supune dezlănțuise răspunsuri care nu mai tolerau amînare. Eu asistam. M-am hotărît să vorbesc cu Ara. Trebuia să înțeleagă...

Ara a venit tîrziu în seara aceea. După miezul nopții, tocmai cînd mă pregăteam să mă culc, a sunat soneria de două ori. Am mers și am deschis. Era Ara. Era gătit cu hainele bune și părea excelent dispus. M-a sărutat pe frunte. Mi-a dat un pachețel minuscul.

— Cîteva bomboane... a șoptit.

S-a așezat satisfăcut, încîntat.

— Să-ți fac o cafea ?

— Nu, mulțumesc, nu stau mult.

— Totuși...

— Nu, mă așteaptă prietenii... E jos și mașina aceea...

— Ce prieteni ? Ce mașină ?

— Să vezi... Am fost cu ei la Operă și apoi la restaurant, un grup de prieteni. Totul gratis, și Opera și restauran-

tul... și... am cerut pentru cîteva minute mașina Șeriului ca să mă reped pînă la tine. Tot gratis...

— Și tot grupul acela știe că ai venit noaptea la mine, după cele ce te-am rugat ?...

— Mi-a fost dor... Înțelegi, e prima dată cînd iubesc, Ana. Și apoi, nu le-am spus unde mă duc...

— Or crede poate că te-ai dus pentru o naștere fără dureri !

Ara rîde amuzat. Crede oare că și eu mă amuz ?

— Da, da, șoptește. Bună idee ! Le-o servesc !

— Dar Șeriul o să-l întrebe pe șofer unde te-a dus ! mai spun.

— Dacă vrei, îl sugestionez pe șofer să nu spună...

M-a apucat o cruntă disperare.

— Ce te-ai întunecat așa, Ana ?

— O să-mi treacă. Vorbim noi mîine.

Ara a vrut să se apropie de mine. L-am respins.

— Ești prost dispusă...

— Da.

— Bine, am să caut să vin mîine. Și să n-ai nici o grijă că vorbesc eu cu șoferul să nu spună nimic !

Ara a plecat furios pe mine că l-am refuzat. M-am plimbat prin odăi, de colo-colo, mai bine de două ore. Nu sufeream. Umilința și revolta mă frămîntau însă cumplit. „Da, mi-am spus, voi vorbi mîine cu Ara. Așa nu se mai poate ! Nici nu-i pasă de mine... De cînd trăiește cu mine s-a schimbat total. Îi prieste, e vesel, e victorios ! Ce orgoliu ! Ce e însă înspăimîntător e că, cu toate că-i văd defectele acum și fizice și morale, și că am hotărît iremediabil că mă voi despărți de el, iubirea mi-e neatinsă. Mi-e milă de el, de mine, mi-e rușine că-i permit să decadă, lui și mie..."

A venit a doua zi pe seară, tîrziu, prost dispus.

— Am întîrziat pentru că am venit cu tramvaiul, așa cum dorești tu...

— Eu doresc să umbli cu tramvaiul ? Asta ai înțeles din tot ce ți-am spus ?

— Nu numai pentru că vrei tu, ci mi-am dat seama că ai dreptate : cheltuiesc prea mult și n-am de unde.

M-a trecut, de furie și rușine, o transpirație rece. Am tăcut cîteva minute. Cînd am ridicat privirea spre Ara, ca să-i spun ce cred, am văzut că el adormise. Și l-am privit cu

uimire, ca și cum aș fi vrut să răzbat pînă în adîncurile firii lui de nepătruns. Inuman... inuman... Mi-am dat seama că-l priveam nu ca văzîndu-l pentru întîia oară, ci pentru ultima dată. Era de nepătruns, de neînvins. Mi-am frînt mîinile în fața lui ; dormea liniștit ca un copil candid. A dormit foarte puțin timp. Cînd s-a deșteptat, m-a privit ciudat : era și dispreț în ochii lui. Mi-a spus :

— Am să plec. E drum lung pînă la mine cu tramvaiul...

Mi-a venit să urlu. M-am abținut. A plecat prost dispus. A doua zi seara cînd a venit părea ceva mai dispus, dar tot plictisit. Nici nu s-a uitat la mine. M-a întrebat :

— Unde e Dan ?

— Dan ? La el acasă.

— Mi-e dor de el. Vreau să-l văd. Cheamă-l.

— Acum ?

— Da. De ce nu ? Îl conduc înapoi cu tramvaiul. Îi dau bani de tramvai.

L-am privit fără să răspund. M-a privit și el și mi-a spus, cu aceeași față dezgustată.

— Vrei să-ți arăt o scrisoare pe care am scris-o și nu știu dacă e bine ?

Și a scos din buzunar, dintr-un porte-feilles soios, scrisoarea, aceeași, scrisă de mine, pe care mi-o mai citise de atîtea ori. A început să mi-o citească din nou.

— Da, Ara, este scrisoare pe care ți-am scris-o eu drept răspuns pacientului care a plecat vindecat și-ți cere banii înapoi...

— Da, da. Vreau să ți-o citesc.

— O știu pe dinafară. E bună.

— Totuși, să-i faci oarecari modificări...

— Pentru ce ? Mai bine trimite-o.

— N-aș vrea să fie vreun cuvînt... cu toate că eu scriu foarte bine, foarte deslușit, cu facilitate. Și asta am scris-o, așa, dintr-un condei.

— Ara, eu am scris-o.

— Am modificat-o eu...

— O modifici de nu știu cîtă vreme. Ara, trebuie să vorbesc cu tine.

— La ora asta ? Pierd tramvaiul.

— Mi-a telefonat Filip și m-a rugat să-ți cer împrumut pentru el niște bani.

Ara a căscat ochii.

— Eu... eu... dar eu sînt sărac... tu știi... umblu cu tramvaiul...

— Da, știu. Asta i-am spus și eu lui Filip, că ești sărac. Cu toate că nimeni nu crede în povestea asta a sărăciei dumitale, eu o servesc tuturor, chiar și mie : că ești sărac. Ara, toată lumea vorbește că te toc de bani, să sînt amanta dumitale, și că tot ce cîștigi îmi dai mie, că trăiesc cu dumneata din interes. Probabil că și Filip crede acest lucru. Îl toc și pe el și pe dumneata.

— Lumea vorbește întotdeauna...

— Dar mie nu-mi convine și dumneata nu iei nici o precauție. Poate îți face plăcere să se știe că sînt amanta dumitale...

— Eu ? Eu te respect foarte mult.

— Ai venit acum cîteva seri...

— Fii fără grijă... i-am spus șoferului să tacă.

— Mi-e rușine, Ara.

— Credeam că ești mai puternică...

— Fiecare cu puterile lui.

— Eu te respect foarte mult și te-nțeleg foarte bine, Ana. Pentru tine aș fi capabil de orice sacrificiu... de orice sacrificiu, Ana...

Deodată mi s-a-ncălzit inima ; dacă totuși Ara mă iubește ? Dacă Ara mă iubește și eu nu l-am înțeles ? Dar Ara a mai spus :

— Dacă trebuie, dacă e necesar, dacă tu vrei, pot, pînă s-o potoli gura lumii, să nu mai vin la tine... chiar și trei, patru luni. Fac orice sacrificiu pentru tine !

„De data asta, m-am gîndit, nu trebuie să mai risc să mor ca la «marea simpatie», de data asta mă voi supune. Acum e clipa, împlinirea verdictului, da, acum, asta e clipa despărțirii..."

Am plecat capul, mi-am căutat inima, am ținut-o locului. M-am căutat în adîncul ei. În inima mea era o liniște misterioasă.

— Bine, Ara, i-am spus, dacă dumneata crezi că poți face acest sacrificiu pentru mine, eu îl accept.

— Bineînțeles că o să-mi fie greu, dar fac tot ce vrei tu...

— Nu, Ara, nu dumneata — voia mea, ci eu — voia dumitale. „Verdictul" l-ai dat dumneata...

— Fleacuri !

— Pentru mine, „astea" nu sînt fleacuri...

M-a sfidat şi şi-a încercat, vădit, puterea.

— Deci, doreşti să nu mai vin la tine pînă s-or potoli lucrurile ?

— Da

M-a privit cu furie. A spus :

— Da, mă supun, oricît de greu mi-ar fi să nu te mai văd. Mă voi supune voinţei tale, Ana. Poate ai dreptate să-mi ceri acest sacrificiu. Cîtva timp n-o să ne mai vedem. Bineînţeles că dacă-ţi va fi greu, voi veni. Sper că-mi dai voie să-ţi mai telefonez şi că asta nu te va compromite...

M-a privit drept în ochi, mi-a sărutat mîna şi a plecat. Desigur credea că va auzi în urma lui strigătul meu ca să-l rog să rămînă. Dar, neaşteptat, în ceasul al doisprezecelea, mi-am spus : „Acum ştiu că nu mă iubeşte. Ce minune s-ar putea întîmpla ca să mă facă să gîndesc altfel ?" Ştiam că nimic de acest fel nu se va întîmpla. În urma lui Ara care plecase imploram :

„Vreau despătimirea mea, în eternitate, în veci despătimirea de Ara şi de dragoste ! Niciodată să nu mai iubesc om, în veci. Dacă mă voi naşte iar, tînără, să nu mai iubesc om niciodată... Niciodată om..."

Au trecut trei săptămîni de cînd nu l-am mai văzut. Da, nu l-am văzut de trei săptămîni. Nu mi-a scris nici o scrisoare ca să-mi spună că-i este dor, nu mi-a trimis nici o floare în casa pustie fără el, nu mă mai cheamă de zece ori pe zi la telefon, ca să-mi spună că nu mai poate fără mine. Telefonează la cîteva zile, din ce în ce mai rar, şi numai ca să ghicească din glasul meu dacă voi ceda sau nu. Parcă îmi pune termometrul să vadă cum stau cu mersul bolii. „Verdictul" a fost definitiv şi fiece zi ce trece îl desăvîrşeşte, iar eu m-am supus.

Da, zilele trec, totuşi trec. Zilele trec în orice caz, dar ce ciudat trec cîteodată ! Le simt pe trup, le simt în respiraţie, le simt fărîmiţate în clipe lungi. Scriu, da, scriu, şi pot ore şi ore să ascult aceeaşi placă : „Erbahrme Dich, mein Gott" din *Matheuss-Passion* de Bach. Ore şi ore pînă-mi vibrează tot trupul de muzica aceea. Ca o morfină.

Marta se miră nespus de mult, poate mai mult ca mine.

— Mai poţi să rabzi ?

— Da. E definitiv.

— Nu-l mai iubeşti ?

— Îl voi iubi pînă la sfîrşitul zilelor mele.

— Atunci ?

— Oh ! dragostea mea a căpătat ceva foarte misterios. De fapt, îl consider mort. M-am supus. De fapt, nu-l iubesc pe doctorul Ara Surenian, ci fiinţa lui care a fost şi Marele Pontif şi Marele Vrăjitor şi acum Marele Vindecător, ceva dincolo de el şi de mine. Aşa cum l-am iubit pe el, nu voi mai iubi niciodată. Nici chiar pe el, nici dacă mă voi naşte iar.

— Eşti tristă ?

— N-aş putea spune tristă. E altfel. Ştiu că şi el şi eu am murit. Murim în fiece clipă, dar schimbarea din mine e atît de violentă, vizibilă, că nu mă mai recunosc. Sînt un alt om. Cel vechi a murit... Am acceptat, în fine, „verdictul". De altfel, încep să ştiu, să văd că un început nou de viaţă care, încet, încet, mă cuprinde şi acoperă celelalte realităţi cotidiene, le îneacă, le adoarme, iar fascinaţia lumii aceleia care începe din ce în ce mai pregnant să se dezvăluie mie, mă atrage cu vraja ei, mă absoarbe. E o lume fără deziluzii dacă ai puterea ei. O mare curiozitate şi o mare aşteptare, de altfel fără nici un fel de nerăbdare, mi-a aprins gîndurile. Cînd a plecat Filip, credeam că voi fi ascetă. Mai bine zis, hotărîsem cu mintea că voi fi ascetă şi totuşi ai văzut ce-am păţit ! A fost ca o pedeapsă a orgoliului meu sau poate mai aveam de plătit şi de întrecut legătura mea cu Ara... nu ştiu... în tot cazul acum e altceva. Prin comparaţie îmi dau seama. Atenţia mea acum nu e îndreptată la renunţare, ci la o realizare nouă a mea. Viaţa nu e goală, e plină, e o aşteptare vitală, e un început vital.

— Şi Ara ?

— Ara ?

M-am ridicat de pe canapea şi m-am plimbat cîteva clipe prin odaie :

— Da. Ara. Ei bine, trebuie să ştii că se ocupă cu „şedinţe de la distanţă" asupra mea în mod asiduu, ca să mă forţeze să cedez. E furios că nu cedez. Abia acum îmi dau clar seama de un lucru pe care tu mi l-ai spus, pe care eu nu l-am bănuit atunci cînd Ara era la Govora, căci şi atunci

a „lucrat" cu mijloacele lui pentru a mă recuceri şi, probabil, că întotdeauna, de cîte ori i s-a părut că mă pierde.. Probabil că acest lucru îl face cu toate femeile pe care le doreşte şi probabil şi cu cele pe care nu le doreşte, din orgoliu, ca să le vadă înnebunind după el. Eu credeam că din dragoste. Era din orgoliu.

— Şi probabil că reuşeşte, Mata-Hari...

— Da.

— Şi cu tine a reuşit... pînă acum...

— Da, pînă acum, dar acum nu. Acum sînt conştientă. Am acceptat despărţirea. Drept să-ţi spun, e chiar unul din lucrurile care-mi dau acum mai multă putere în despărţire, e lupta aceasta cu titanul. El cu şedinţele, eu cu dîrzenia mea. Mai ales în zori lucrează asupra mea. Îl simt perfect dimineaţa, înainte să mă deştept complet. Şedinţele lui mă deşteaptă, iar eu imediat mă închid. E chiar ciudat că, prinzînd acum cu luciditate emanaţia trimeasă de el către mine, am înţeles mai bine ca din orice cît de rece, cît de străin e faţă de mine. Marta, omul acesta în viaţa asta nu m-a iubit nici o clipă. Numai orgoliul i-a fost satisfăcut.

— De unde ştii că dragostea ta pentru el n-a fost decît numai hipnoză, cu nimic real din ce ţi-ai închipuit tu ? Şi de unde ştii că nu toate femeile pe care le hipnotizează nu-şi închipuie că ce simt ele e unic ?

— M-am gîndit şi la asta, dar nu-i aşa. La mine n-a fost o nebunie, o elucubraţie, am suficientă experienţă de viaţă ca să deslușesc. Mai ales acum cînd nu mai are putere asupra mea — şi nu mai are — îmi dau mai bine seama de realitatea adevărată a dragostei mele. Abia acum îmi dau seama că imensa slăbiciune pe care am avut-o pentru el, o, Marta, te asigur că nu avea nevoie de „şedinţe" ca să mă cucerească. N-a ştiut, şi astfel orgoliul lui a pierdut o mare victorie : o femeie care să-l iubească fără şedinţe de hipnoză la distanţă !...

— Şi nu e furios că acum rezişti ?

— Da, e. Dacă ai şti cu cîtă violenţă lucrează ca să mă recucerească ! Şi dacă i-ai auzi glasul cînd îmi telefonează ! Parc-ar fi pe patul morţii ! Mereu aceleaşi cuvinte banale fără sens şi fără rost. Asta ca să ştiu că, dacă vreau, vine imediat, ca să-mi faciliteze căderea, că ascultă de mine, că s-a supus voinţei mele, că aşteaptă, că eu sînt de vină, că el

e neschimbat... în fine, o abjectă comedie a orgoliului... şi toate astea ştiind că eu îl iubesc, că pot muri din această dragoste. Doar m-a văzut acum cîteva luni pe pragul morţii şi al durerilor cumplite, căci el nu ştie că am căpătat între timp puterea despărţirii, în eternitate despărţire şi că nici el, şi nici altcineva nu mă mai poate interesa. Într-un fel, trebuie să-i fiu recunoscătoare că prin el am realizat acea detaşare de sexualitate, lucru atît, atît de greu de căpătat...

— În tot cazul, oricînd l-ai chema, vine.

— Da, va veni imediat şi după ani, pînă va muri, vine... dacă-l chem.

— În aceleaşi condiţii...

— Da, e victoria unui om care nu iubeşte.

— Totuşi, sînt multe femei şi mulţi bărbaţi care s-ar mulţumi şi cu atît : să ştie că, oricînd chemi omul iubit, el vine.

— Eu nu. Eu am vrut o dragoste care să fie exemplu lumii întregi.

— Şi...

— Şi ce ?...

— Şi crezi că n-ai să-l mai chemi niciodată, că n-ai să mai ai niciodată vreo neaşteptată slăbiciune ?...

Am rămas mult pe gînduri.

— Despre asta n-aş fi vrut să vorbesc, dar totuşi este drept să ştii că o dată — şi nu din slăbiciune, ci dimpotrivă — din putere, am să-l mai chem... o dată. Marta, am să-l mai chem o dată, o singură dată şi, repet, nu din slăbiciune, ci din putere.

Marta a tresărit.

— Ce e nebunia asta nouă ?

— Despărţirea noastră... a fost o sfidare. Nu i-am spus la revedere. Gîndeşte-te că acum m-am despărţit în veci de el, în veci, pe o sfidare şi că el nu ştie. El, acolo unde e, viu sau mort, face şedinţe de la distanţă, el, omul meu dintotdeauna. E prea importantă despărţirea mea de el ca să o batjocoresc.

— Poate vrei... poate mai aştepţi... poate...

— Nu. Nimic. Totul e mort. Ştiu. Trebuie să ştie şi el.

— Nu te va crede.

— Îl priveşte. Eu îmi voi face datoria să-i spun.

— Periculos lucru ! Eu cred că te joci... cu lucruri periculoase...

— Nu, nu poţi înţelege. Nu mă joc cîtuşi de puţin, dimpotrivă. E altceva...

— Nu pot înţelege ? Ce altceva ? De fapt, se pot numai două lucruri : ori ţi-a trecut dragostea şi nu vrei s-o recunoşti şi te încăpăţînezi să spui că-l vei iubi pînă la moarte, ori mai ai slăbiciune pentru el şi-ţi rezervi posibilitatea de a reîncepe cu el, ascunzînd aceasta sub o scuză care ţie-ţi pare valabilă.

— Îţi spun că e altceva. Caută să mă-nţelegi. Ştiu că nu mă iubeşte, că nu m-a iubit, că nu poate iubi, că am renunţat la dragoste şi la el, dar el rămîne bărbatul meu în veci. O lege misterioasă a naturii. Repet, oricînd îl voi chema, va veni. Şi pe patul morţii la mine se va gîndi, nu la soţia lui şi nu la vreo Mata-Hari oarecare. Vezi, de obicei, oamenii sînt frivoli : iubesc, apoi iubirea le trece. El, Ara, rămîne neschimbat, în veci neschimbat, neschimbat în împietrirea lui, e în veci bărbatul meu. A avut dreptate că n-a iubit niciodată şi că sînt singura femeie pe care a iubit-o. El n-a înţeles ce-a fost între el şi mine şi că, ce-a fost, a fost mai grav ca o dragoste ; păstrată de Destin, reîntîlnirea aceasta în pragul morţii. Mie-mi este dor de Ara, aprig dor. Dar nu mai aştept nimic, nu vreau nimic, nu se poate nimic, dar îmi este dor, dor de el şi trăiesc cu acest dor. Un Ara abstract, dacă aşa ceva poate fi spus. O iubire abstractă dăruită lumii întregi, nostalgia a ceva ce putea fi şi nu a fost. Port încă în inimă aşteptarea asta a unei perfecţiuni terestre de care eu m-aş fi simţit capabilă să o trăiesc în realitatea ei concretă. Sper că alţii vor putea realiza această aşteptare a mea, căci, dacă Dumnezeu există, el trebuie adus pe pămînt, aci, acum, în faptele noastre cotidiene, în iubirile noastre terestre. Altfel, viaţa nu are nici un sens. Ce am trăit eu cu Ara e numai căutarea a ceva ce este posibil, dar pe care eu n-am avut puterea sau norocul s-o împlinesc. Nu pot crede că viaţa a fost creată ca s-o renegăm. Pustiul, izolarea, aşteptarea vieţii de Apoi ca împlinire este o sinucidere, o trădare faţă de creaţia eternă a vieţii. Asta trebuie să înţelegi, Marta, că-l voi iubi pe Ara şi-mi va fi dor de el, dar că voi întoarce acest dor către viaţa întreagă şi că voi căpăta puterea de a trăi cu acest dor ca pe o bucurie, ca pe o veste imensă nerealizată în desfăşurarea ei, dar reală în miezul ei. Trebuie să te înveţi să-ţi

fie dor şi să porţi acest dor permanent în tine, ca o permanentă dăruire şi fericire. Altfel, viaţa e sterilă. Să-ţi fie dor de un elan abstract dat acestei misterioase forţe a vieţii. De obicei, cînd îţi moare un om iubit, te poţi duce la cimitir să pui flori şi să plîngi acolo, dar pe omul care mi-a murit mie îl pot găsi la el acasă oricînd. Îl pot chema şi vine, dar vine ca un om mort. Da, Ara cîteodată mă cheamă la telefon. Cuvinte banale, plîngăreţe, aceleaşi mereu, ca şi cum Ara cel adevărat n-ar exista şi altcineva, din milă, ar pune la telefon o placă, mereu aceeaşi, imprimată cu vocea lui. Da, unii oameni merg la cimitir ; eu îl voi chema o dată pe Ara la mine. El va aduce flori, eu voi plînge poate pe umărul lui... ca pe un mormînt...

Aurica, fata din casă, intră în clipa asta şi spuse :

— Doamnă, pot să vă spun ceva ?

— Da, Aurica.

— Pomul din faţa casei noastre s-a uscat.

— Care pom ?

— Din stradă, doamnă, cel din faţa casei noastre. În plină vară i s-au uscat frunzele. Aşa ceva n-am mai văzut !

Am ieşit în balcon şi am văzut pomul imens din faţa balconului, mort. Coroana masivă, veştedă, verde încă dar veştedă. N-am spus nimic, dar am înţeles. Lacrimi mi s-au urcat în ochi, fierbinţi ca în noaptea aceea în care cerusem ajutor pomului. El era veşted acum, mort. Se poate să-şi fi dat viaţa pentru a mă ajuta ? Şi totuşi, moartea lui era o realitate. Sacrificiul lui fusese săvîrşit, desăvîrşit...

Noaptea tîrziu, după plecarea Martei, am coborît în stradă. Strada era pustie. Am mers la pom, ca în noaptea aceea cînd i-am cerut ajutor. Mi-am aşezat fruntea pe el şi am plîns, dar nu din disperare acum, ci din recunoştinţă şi milă şi dragoste. I-am spus crezînd că mă aude : „Îţi mulţumesc şi să ştii că nu a fost inutil. Mi-ai dat puterea ta ca să desăvîrşesc destinul meu, dar nu am risipit puterea ta, am împlinit ce trebuia. Poate s-a îmbogăţit natura cu sacrificiul tău şi al meu şi desigur nu a fost inutil în balanţa binelui şi al răului. Fără tine, poate muream eu. Cum să-ţi mulţumesc decît desăvîrşind în mine graba mea pentru a realiza ce doream atunci cînd plîngeam în noapte pe trunchiul tău ? Mi-au fost lacrimile otrăvite de te-ai uscat... Îţi mulţumesc, şi mulţumesc tuturor pomilor, şi aş vrea să ştie întreaga lume că

ajutorul e dat pe căile cele mai neașteptate și misterioase celui care cere ajutor. Natura întreagă ascultă, aude..."

Cînd m-am întors în casă, pe scară, mi-am adus aminte de hoțul care urcase după mine în noapte și acum m-am simțit fără spaimă, tare și în certitudine că fiecare gest e semn și sens. Simbolurile realității, ale vieții nu mă vor mai înspăimînta.

Știu ce este eternitatea. Am simțit-o. Îi cunosc gustul. Toți trăim în eternitate, dar puțini știu. Eu știu. Eu știu.

Și iată, iată că atunci cînd s-a stabilit în suflet solemnitatea eternității, clipele capătă o însemnătate nebănuită. Eternitatea e făcută din clipe conștiente. Infinitul e făcut din finit. Perfecțiunea domnește peste imperfecțiune. Bucuria peste durere. Legea peste haos. Iată, iată...

Solemn trebuie trăit. Eroismul și solemnitatea sînt semnele celui ce vrea să stea față în față cu conștiința lui. Cîteodată, eroismul cere să stai nemișcat și să rabzi, altă dată eroismul cere să te avînți aproape peste puterile tale; dar pentru că sacrificiul fără bucurie nu este viață — e moarte și păcat — de aceea învață să rabzi și să te avînți pentru viață și bucurie; iar bucuria să aibă gustul solemnei eternități.

Nimeni nu-și poate reaminti dintr-o dată toate clipele unui timp trecut, dar fiecare simte, cînd se gîndește în urmă, greutatea clipelor adunate. Acum, pentru mine lucrurile trecute mi se par înspăimîntător de grele și importante. Mă uit la ele, ca un om care, azvîrlind o privire în urma lui, vede podul dărîmat peste apa mare și periculoasă, peste care a trecut. Da, podul s-a sfărîmat, dar eu am trecut dincolo. Care dincolo? Nu știu. Încă o apă mare, adîncă și tulbure, trecută. Atît. Dar ce apă! Ce apă!

Iată, iată...

Ce senzație or fi avînd oamenii care fac spiritism și cheamă morții să vorbească cu ei?

Nu vreau să redeștept nimic. Știu că nu se poate nimic. Am acceptat despărțirea, cunosc imposibilitatea de a fi cu Ara, dar vreau să-l văd, trebuie să-l văd. Îl voi mai chema

o dată. Pînă atunci, simt că despărţirea noastră nu s-a desăvîrşit.

Am un gol în piept. Ca un om care s-a azvîrlit în vid. Şuieră în sînge golul. Îl aud în urechi. Liniştea şi ea are un sunet. Ascult sunetul liniştii. Stau nemişcată, singură şi ascult liniştea. Ce dulce e cîteodată şi ce înfiorătoare altă dată! Nu e sunetul mării în scoică. E altceva. E mai mult. E sunetul eternităţii în conştiinţă.

Azi e marţi. De mult am terminat marţile făgăduite din frică şi superstiţie. De data asta voi merge mînată de o ciudată, lăuntrică dorinţă. Merg cu Marta la biserică. E toamnă. Octombrie sfîrşit. În biserică aprind trei lumînări. Cele făgăduite au ars toate de mult. Astea le aprind pentru plăcerea mea. Totul e ca mai înainte: aceeaşi biserică, aceleaşi lumînări care pîlpîie.

Arzînd, cele trei lumînări pîlpîie blînd ca nişte inimi mici. Foc din foc, viaţă din viaţă. Fiecare cu inima lui. Şi Ara cu inima lui! De cîte ori am auzit-o cum bate! Într-o zi nu va mai bate nici a lui, nici a mea, nici a ta care citeşti, dar puterea inimilor va rămîne misterioasă, vie, pentru o altă viaţă, a ta, a lui, a mea, cum rămîne vie puterea stejarului în ghindă, vie puterea vieţii întregi.

Da, da, ştiu că, în eternitate, moartea nu există, dar orice despărţire e îngrozitoare. Inima mea vrea să nu mai existe despărţirea şi depărtarea, dar ştiu că asta nu se poate decît în eternitatea fiecărei inimi. Şi inima mea vrea acest lucru pentru că ştie că într-adevăr acest lucru se poate. Vrea cel mai greu lucru, dar vrea ceva ce se poate. Şi voi lupta ca să dobîndesc acest lucru. Inima mea presimte frumuseţea efortului făcut pentru cucerirea eternităţii conştiente.

„Doresc să fiu iertată pentru greşelile trecute şi să capăt bucuria eternităţii conştiente."

Ard cele trei lumînări. E inima mea, e inima sfîntului, e inima lui Ara. Mă trezesc vorbind cu statuia Sfîntului. De fapt, percep că vorbesc cu mine însămi. Numai cuvintele către sfînt, simţămintele sînt ale inimii mele, ale conştiinţei mele.

„Dacă l-am vrut pe Ara e pentru că am crezut că, alături de mine, inima lui se va deştepta la o realitate sfîntă. Abia acum am înţeles că iubirea între oameni e numai căutare dramatică a unei iubiri dincolo de omenesc. E numai imboldul

necruțător al unei depășiri, care nu se poate face decît întrecînd posibilul omenesc. Spargerea cadrului cotidian, efortul spre perfecțiune. Acum sînt liniștită și cer să fiu iertată pentru întîrziere și iertată și pentru noaptea asta ce vine. Tu știi pentru ce am cerut-o, tu mă-nțelegi și ai răbdare să se împlinească și noaptea asta. Da ? Vreau să-l mai văd o dată pe Ara, să-i sărut fața moartă, pentru mine moartă. Aș putea să renunț dacă aș crede că e bine astfel, dar eu știu că trebuie să-l mai văd o dată."

Într-adins i-am spus Martei în ușa bisericii, la ieșire :

— I-am telefonat lui Ara. L-am chemat să vină astăseară și va veni.

— Ana, știu că nu ești perversă. Tu știi pentru ce faci ceea ce faci. Eu nu te mai pot înțelege. Nimic nu se întîmplă cu voi, cu Ara și cu tine, ca la toți oamenii...

— Așa e bine, așa trebuie...

Am plecat din biserică. Marta era cu mine. Mergeam cu ea pe stradă, încet. O, la cîte înmormîntări, neștiute, mergem fiecare dintre noi ! Întîlnești oameni pe stradă, fără lacrimi pe obraz, fără semne de doliu, fără văluri cernite, dar ei vin sau merg la o înmormîntare.

— Vezi, Marta, cîteodată e greu să înțelegi realitatea unui lucru întîmplat, fie fericire, fie durere. Îți pare vis. Cînd am să-l văd pe Ara, am să știu mai bine că nu este al meu, că am renunțat la el. Vreau să-mi cunosc singurătatea. Cînd a plecat Filip, mi-a fost teamă de singurătate. Nu am adîncit-o, mi-a fost teamă de abis. Am întrecut atunci această teamă fără s-o cunosc. Acum am acceptat-o.

— Taci... taci !...

Marta plînge. O văd cum își șterge ochii pe furiș.

— Nu se ascunde nici un fel de speranță, nici o dorință de redeșteeptare a ceva ce știu că nu poate fi și vreau acum să-ți mulțumesc și ție că ai avut răbdarea să stai cu mine și să asculți zi de zi povestea mea, a dragostei mele cu Ara.

— Taci... taci...

— E enorm să găsești un om căruia să-i poți spune ce simți. Cred că altfel mi-ar fi fost mult, mult mai greu. Îți mulțumesc. Și vreau să-ți spun că e mai ușor să nu urăști pe nimeni decît să nu iubești pe nimeni...

Marta a plecat brusc. Plîngea în hohote. Eu am mers acasă fără lacrimi.

Aurica făcuse focul în sobe, puțin, numai pentru dulceața aerului. M-am îmbrăcat cu grijă, ca pentru un amant, dar inima mea nu avea nici bucurie, nici tristețe, inima mea avea solemnitate. Marele Preot sosea. Pentru ultima oară sosea. Pe el îl așteptam, pe Marele Preot Somnambul, iubitul meu, bărbatul meu de mii de ani. E unicul om lîngă care moartea mi s-ar fi părut o fericire supraomenească, să mor cu privirea mea în ochii lui. Asta a fost. Azi doresc să mor și să fiu îngropată singură. Privirea mea să vadă lumina și inima mea, în fine liberă, să bată o dată cu a soarelui. În lumina soarelui doresc să mă topesc. Acum am curajul să spun și să cer. Aștept, aștept.

Pentru ce îndrăznesc să spun „solemnitate" cînd atît de ușor ar putea pare „batjocură" ? Pentru că în sufletul meu e într-adevăr solemnitate și pentru că am avut această putere de a mă elibera solemn, am căpătat și voia să-l mai văd pentru ultima dată pe Ara. Vai, vai de cel ce nu se supune legii, crezînd că totul e permis, dar vai mai ales cînd începi într-adevăr să capeți libertăți ciudate, nedate tuturor, necunoscute de cei ce n-au luptat, și te umpli de orgoliu !

Apoi, trebuie, e necesar ca Ara să știe că totul s-a sfîrșit. Și asta trebuie împlinit. Și ceilalți toți — plante, animale și oameni — împlinesc destinul lor la termenele hotărîte, dar sînt inconștienți. Eu, ceva mai lucidă, mai atentă, încerc să scurtez din timpul durerii, ca un doctor care vrea să scurteze timpul bolii, dar asta nu înseamnă să nu respecți termenii, datele și știința clipei propice pentru a interveni. Cînd poți interveni în interior, în conștiință, atunci e înaltă magie, dar lege, lege peste tot. O altă lege, dar tot lege. Și atunci trebuie să știi cînd și cum, altfel e păcat...

S-a făcut seară. A trecut o zi și s-a făcut seară. M-am îmbrăcat. Mi-am pus rochia lungă de catifea verde-pal, ca apa. În picioare — sandale. Nu suport nici cercei, nici brățări, nici inele. Mi-am ridicat părul în creștetul capului și de acolo atîrnă pe spate. E castaniu-deschis, ușor ondulat. Mi-am spus : „Atîta frivolitate !" și tot eu mi-am răspuns : „Nu, azi nu e frivolitate. Azi e o zi solemnă." E oare frivol preotul cînd se îmbracă pentru o festivitate sacră, conducătorul unei țări — pentru o solemnitate ? Eram oare mai solemnă acum cîteva luni cînd, leșinînd în baie și împroșcînd cu sînge ca la măcelărie, strigam de durere și de dor după Ara ? Da, rochia îmi este amplă și lungă și verde-pal și se mișcă amplu cînd umblu,

da, părul îmi este pe spate ondulat și unghiile de la mîini și picioare vopsite ca la idoli. Mă uit în oglindă și-mi dau seama că sînt încă frumoasă, că mai pot fi cîțiva ani încă frumoasă. Sub rochie, sînii mici și rotunzi, pîntecele fără cută, coapsele fine și ușoare, dar acum nu-mi mai este frică de moarte și nici de viață. Iar dragostea unui om nu mă mai interesează.

Mai e timp pînă vine Ara. Mă întind pe pat pentru cîteva clipe. Sună telefonul. Am o tresărire. Am uitat să-l scot din priză și orice contact cu exteriorul mă supără. Răspund totuși. E Ciprian.

— Eu sînt. Ai nevoie de mine ?

— Da, Ciprian. Stai cu mine în gîndul tău.

— Bine. Am simțit că ai nevoie de forța mea.

— Îți mulțumesc.

Mă culc din nou. Am scos telefonul din priză de data asta. Ușor mă cuprinde somnul, un somn ciudat, o plutire conștientă și văd, văd și mă uit cu încordată atenție : sînt eu cu Ara. E din nou templul de piatră nelustruită, cu coloanele lui pătrate. Vegetație tropicală. Soarele de aur victorios. E Ara, splendid, și eu lîngă el. Mă ține strîns. Corpul meu suplu s-a aplecat spre spate. Ara e aplecat asupra mea, gura lui aproape de a mea. Sîntem tineri și uluitor de frumoși...

Sar în sus de pe pat, ca biciuită. M-am așezat pe marginea patului. Ardeam toată ca focul iar dorul, dorul pentru Ara s-a aprins. Pe loc m-am recules și am înțeles. Oare inima era din nou încercată sau, dimpotrivă, ajutată ? Cînd va veni Ara, bătrîn și gras, îmi va fi poate mai ușor să-l las să plece în veci. Eram încercată și în același timp mă ajuta. Eu făgăduisem, strigasem că vreau să mă despart în veci de Ara, iar acum era examenul. „Să nu iei numele Domnului în deșert.“ Nu-l voi lua în deșert. Ara va veni pentru ultima dată, apoi va pleca pentru totdeauna și viața va continua fără el. Nu mă simt tristă, îmi este numai teamă ca nu cumva să fiu tristă. Din eternitate liberă și întoarsă acum din nou la libertatea primordială, eternă... Vreau. Vreau. Trebuie să vrei, altfel trăiești ca animalul închis. Toți gemem și strigăm în ocna slăbiciunilor, întunecărilor și pasiunilor noastre. Asta e ocna, iar libertatea e în hotărîrea interioară de a ne elibera. Ce ciudat ! Nu poți deschide ocna vieții decît întorcîndu-te spre interior. Numai puternic și liber în interior poți ajuta și pe ceilalți în exterior. Lacătul e în interior. Zadarnic am văzut lacătul mic de oțel

la casa doctorului Ara Surenian. Zadarnic. Lacătul era în mine. Slăbiciunea în mine. Dorința m-a orbit. De la început puteam să văd toată realitatea, cu toată cruzimea și să nu o accept. Dar cine are puterea asta? Eu îi mulțumesc vieții că a avut răbdarea să mă aștepte, că nu m-a omorît imediat, în plin păcat și că mi-a dat timp să înțeleg. Da, răbdarea vieții e mai mare ca puterea noastră de a păcătui. Știu că mai sînt cîteva ceasuri de ispită. Dă-mi, Doamne, puterea să le trec. Încă o apă mare și adîncă și tulbure. Dar ce apă! Ce apă!

Apoi l-am așteptat. Am auzit soneria, așa cum sună el, de două ori, deslușit. Am mers și am deschis. Se făcuse aproape unsprezece noaptea. Mi-a dat un buchet mare de trandafiri și o cutie de bomboane. Mi-a sărutat mîna ceremonios. L-am lăsat să-și scoată pardesiul lui mizer. Am mers să pun florile în apă, în vas. Mîinile îmi tremurau. Cînd m-am întors, l-am găsit așezat în salon, la locul lui, obișnuitul lui loc. Nu aprinsese lumina. Odaia era foarte, foarte puțin luminată din cealaltă odaie. N-am aprins nici eu lămpile. O, prea multă lumină m-ar fi obosit. Orice lucru exterior, violent, m-ar fi obosit. Aveam nevoie de toată concentrarea în interiorul meu. Ara era liniștit și cu ochii închiși. Înainte de a deschide ochii, l-am privit. Am stat în prag și l-am privit. Era îmbrăcat cu hainele lui cele mai mizere. În mînă însă, diamantul a sclipit. O clipă am avut tentația să merg pînă la el, să îngenunchi, să-i cer iertare și apoi să-i spun să plece. N-am avut puterea acestui gest, pentru el gest dement, pentru el gest fără sens, dar atît de potrivit mie și clipei... M-am abținut. De cum a deschis ochii, mi-am dat seama că era peste măsură de încîntat. Acum avea certitudinea că m-a învins și, din pudoare, ca să ascundă această victorie interioară a lui asupra mea, devenise în clipa de față de o politețe extremă, de o căldură extremă. Era pentru prima oară recunoscător. Mă privea cu intensitate, așa cum privești un obiect al tău, înstrăinat cîtva timp și reîntors acasă...

— Ai slăbit...

— Poate... n-aș crede. Dar dumneata n-ai slăbit, Ara.

Ara rîde mulțumit.

— Am căutat să mă hrănesc bine. Vezi, Ana, eu lucrez mult, am nevoie să mănînc consistent.

— Vrei o cafea ?

Răspunde vioi, fără înconjur :

— Cu plăcere...

Merg și fac cafeaua. Cînd mă întorc, îl găsesc dormind. Se deșteaptă vesel, bucuros de cafea și tot ceremonios și peste măsură de dulce. Cînd îi dau cafeaua, îmi reține mîna și mi-o sărută lung. Mă privește. În semi-lumina asta, ochii îi sînt miraculoși. Două-trei minute, Ara îmi povestește „noutăți", aceleași ca întotdeauna. Azi le ascult cu răbdare, cu duioșie. E ultima oară. Îl privesc și un curent dureros îmi trece prin trup. Ochii îi sînt ca două talismane misterioase. Mi se face teamă de mine și încep să mă rog. Închid și cu ochii și cer, aprins : „Dă-mi, Doamne, putere. Dacă tu ai vrut să mă despart și dacă eu vreau să te ascult, dă-mi, Doamne, putere. Nu vreau să sufăr. Dă-mi, Doamne, putere ! Pentru inima mea, pentru supunere, pentru dreptate, pentru victoria disciplinei, pentru viața eternă, pentru a mi se ierta păcatele, dă-mi, vreau, Doamne, puterea să mă despart de bună voie de omul pe care l-am iubit cel mai mult vreodată pe acest pămînt !"

O, de-ar putea omul acesta înțelege sau măcar crede cît l-am iubit ! Dar omul acesta crede că azi are o victorie, o victorie asupra slăbiciunilor mele.

Sînt lîngă el pe canapea. În odaie e lumina cea mai blîndă, cea mai topită. Mi-a luat mîna într-a lui și-l aud vorbind. Poate vorbește mai de mult, de acum cîteva clipe cînd mă rugam, nu știu, dar acum aud că vorbește. Îi aud glasul. El crede că e clipa premergătoare cînd voi fi iar a lui, iar eu știu că e clipa despărțirii. Și-i aud glasul și n-am încă putere să-i spun să tacă și nici să-i spun adevărul. Glasul lui misterios mă mîngîie.

— Draga mea, scumpa mea, iubita mea, amorezat nu este cuvîntul, eu sînt lipit de tine. Am așteptat să mă chemi. Nici mormîntul n-o să ne despartă, n-o să ne dezlipească. De cînd ești supărată pe mine, sînt bolnav. Nu are nimic nici un haz. Nu-mi place nici o femeie. Toate mă plictisesc...

Ara miroase a gaz amestecat cu trandafiri.

— Draga mea, scumpa mea. Eu voi face cum vrei tu. Eu îți spun ție tot. De cînd n-ai mai vorbit cu mine, m-am apucat de fumat... dar dacă vrei tu și nu-ți place, mă las. Crezi că nu mi-a fost greu fără tine ? Fără să te pot vedea și de două ori pe zi ca înainte ? Dar, așa ai vrut, așa am făcut...

— Eu...

— Am răbdat și mi-am dat seama că poate și ție-ți este greu. Toată ziua mă gîndesc la tine, mă înfrîng să nu vin și să nu-ți telefonez...

— De ce să nu telefonezi ?

— N-am timp, Ana, înțelegi că n-am timp ?

— Nici o dată pe zi ?

— Da, nici o dată pe zi. Iubita mea, scumpa mea, viața mea, dulcea mea...

Vrea să mă cuprindă. Îl dau ușor la o parte. Ara are răbdare. Spune :

— Degeaba te căznești să strici ce este între noi. Ce este între noi nici moartea nu va strica, nici mormîntul nu ne va despărți. Auzi tu, iubita mea, nici moartea, nici mormîntul nu va însemna nimic pentru iubirea noastră. E o iubire mare, Ana. E o iubire foarte mare... eternă...

Aud cu uimire. Niciodată pînă în clipa asta Ara nu mi-a spus că mă iubește. A simțit pericolul și de aceea vorbește așa ? Poate. Eu însă cred că destinul mă încearcă acum ca niciodată. Inima mea trebuie să asiste la propria ei moarte pămîntească. Dragostea pentru Ara nu mi-a trecut, nu-mi va trece niciodată. O voi purta cu mine, dar acum trebuie să am puterea acestui sacrificiu, să întrec această dragoste...

Și totuși acum, în clipa asta, mă las legănată de cuvintele lui, îmi permit să ascult glasul, glasul lui, glasul iubit, glasul cel mai învăluitor, cel mai misterios din cîte-am auzit. Am așezat încet degetele pe buzele lui, nu ca să opresc cuvintele, ci ca să simt și cu mîna cuvintele astea atît de aidoma cu ce-aș fi dorit eu să fie adevărat. Ce liniștit e amarul acestei clipe, cît de amar ! Clipa sacrificiului acceptat.

— Ai să mori, îmi spune glasul, și tot pe mine ai să mă iubești, ai să te naști iar, și tot pe mine ai să mă iubești !

Mă cutremur. Cuvintele astea ar putea să fie oare adevărate ? „Marele Somnambul“ vorbește, vorbește în noapte. Nu știe ce spune. E noapte. E întuneric. Sînt aproape de el. Îi este bine și vorbește cum vorbesc somnambulii. Îmi este chiar teamă să-l întrerup. El vorbește, eu îl ascult pentru că inima mea știe că aceste cuvinte pe care le spune numai ca să-mi placă mie, mințind ca să-mi placă mie, sînt totuși adevărate. În esență adevărate. El crede că minte, eu știu că sînt adevărate. El vorbește și nu crede nimic din ce spune. Eu știu că el

mă minte, dar mai știu că, totuși, ceea ce spune este adevărat. Somnambulul, mințind, nimerește mai bine decît și-ar putea el vreodată imagina ! S-ar cutremura și s-ar deștepta dacă și-ar da seama că ce spune este adevărat. Carnea trupului meu, sîngele din mine, inima mea știu că aceste cuvinte ale somnambulului sînt adevărate. Cînd somnambulul se va deștepta își va relua drepturile lui mediocre de viață, o viață la care eu nu mă puteam supune.

Am suferit tot ce-am suferit pînă acum ca să ajung la această noapte, însemnată pentru mine între toate nopțile. În fine, am auzit de la Ara ce am așteptat din totdeauna să aud. Cuvintele lui sînt absolut perfecte pentru inima mea. Atît am vrut, asta am vrut, iată, sînt spuse acum cînd m-am lămurit aproape plătind cu prețul vieții, da, m-am lămurit că aceste sublime cuvinte, aceste în veci așteptate cuvinte, nu au valoare. Le spune gura și omul de la care am așteptat să le aud, dar le spune acum cînd am prins irealitatea lor. În veci despătimită. Cine se omoară din dragoste încă mai crede în dragoste, dar eu, în noaptea asta am trecut dincolo de orice iluzie. În noaptea asta m-am despărțit nu de amantul meu, bărbatul meu, iubitul meu, ci de însăși dragoste. Eram încredințată că nu pentru această viață, ci pentru eternitate mă despărțeam de dragoste, de această îngrozitoare iluzie, îngrozitoare sclavie a dragostei pentru un om. Dragoste a trupului, dragoste a sufletului. Nu mă săturasem de dragoste : o întrecusem.

Am întins mîna. Ochii și gura am vrut să-i ating. Din greșeală am atins gîtul și am simțit la guler acul de cravată. Ara își repusese acul la guler. În clipa asta, Ara, crezînd că-l mîngîi, a vrut să mă cuprindă. Ușor, foarte ușor, am alunecat, m-am desprins și m-am așezat pe un alt scaun, un fotoliu lîngă canapea. Și acum simt în trupul meu mișcarea, ciudata mișcare suplă și tăcută cu care m-am ridicat de pe canapea de lîngă Ara ca să stau pe fotoliu, mișcare cu care m-am despărțit în eternitate de el. I-am spus :

— Ara...

— Da, a mormăit, destul de îmbufnat.

— Uite, Ara, voiam să vorbesc cu tine. Trebuia să vorbesc cu tine. De aceea te-am chemat.

De pe o masă alături mie, întinzînd mîna, am aprins o lampă. Ce lumină plăcută ! Am surprins privirea lui Ara, privirea lui de mare atenție și pază.

— Da... da...

Purtarea mea ar putea părea purtarea unei femei cochete... Mă lasă să vorbesc. Faţa lui de idol e nemişcată. A căpătat brusc ceva împietrit. Eu însă vorbesc ca în faţa unui om care nu ştii dacă e surd sau mort, viu sau aude. Zic :

— Dintr-un început tot ce-am făcut a fost greşit. Nu trebuia să mă port aşa cu dumneata.

— Te-ai purtat foarte frumos.

— Nu, nu m-am purtat frumos. Dar nu regret nimic şi, probabil că, pusă exact în aceleaşi condiţii, m-aş purta la fel. Atunci eu credeam că e bine ce fac.

— A fost perfect.

— Nu, Ara, nu a fost perfect, a fost îngrozitor. Am greşit îngrozitor. În orice caz, în orice caz, nimănui nu-i este permis să-şi dea drumul aşa cum mi-am dat eu...

— Ce aspră eşti cu tine ! Ce crudă ! Dar tocmai asta m-a legat de tine... dăruirea ta. Vezi, Ana, aşa ceva nu se uită... Un bărbat nu uită aşa ceva...

— Ştiu, ţi-am satisfăcut orgoliul de bărbat, dar nu te-am făcut să mă iubeşti. Nu poţi iubi o femeie care se poartă astfel.

— Eşti unica femeie pe care am iubit-o în viaţa mea.

— Nu m-ai iubit, Ara. Poate că tu crezi ce spui, că m-ai iubit, dar nu m-ai iubit. Eu, eu te-am iubit. Eu te-am iubit...

— Eu te iubesc şi-acum...

— Ce am vrut eu nu s-a putut face şi ce vrei dumneata nu pot eu împlini...

— Fatalitatea...

— Gata, Ara, gata ! Acum vorbesc eu. Poate că nu eşti nici dumneata, nici eu de vină, dar proba că nu e ce trebuie e că nu sînt fericită şi că ce fac, fac în ascuns. Dacă e frumos, apoi lasă-mă să spun tuturor. Lui Filip, nevestei dumitale, lumii întregi...

— Eu încă nu pot să iau asupra mea...

— Ştiu. Nu te scuza. Te-nţeleg, dar dacă nu poţi, trebuie să terminăm.

— Putea să nu afle nimeni. Poate eşti supărată că n-am luat destule precauţii...

— Uite, Ara, dacă Dumnezeu, auzi dumneata, Dumnezeu m-ar asigura că niciodată, niciodată, nimeni nu va afla nimic şi încă eu n-aş accepta să mint. Nu pot, nu pot ! Simt că mă părăseşte viaţa, simt că mor !

— Nu te-nțeleg... Totuși mă supun. Poate ai să te răzgîndești. Cînd m-ai cunoscut, ți-am spus... eram ascet. Nu, nu sînt nici afemeiat, nici curvar. Nu te-am înșelat pînă acum și nu te voi înșela nici de-acum înainte. Nu-mi trebuie altă femeie. Eu voi rămîne în veci același pentru tine. În inima mea vei avea același loc. Eu voi respecta dragostea noastră pînă la sfîrșitul vieții mele.

I-am spus :

— Îți mulțumesc. Dar vreau să știi că nu te leg cu nimic, nici chiar cu aceste cuvinte atît de sublime. Îți mulțumesc. Ești liber. Totuși, îți mulțumesc că mi-ai vorbit așa.

El încă vorbea, dar nu mai auzeam ce spune. Cutremurată, căutam din nou sprijin în interiorul meu. Îmi era îngrozitor de sete. Din nou omul fusese sublim și ispita mare. Totuși, nu i-am strigat : „Ara, dacă mă iubești atît de mult, rămîi cu mine !"

Nu, n-am avut această tentație. Eram tristă și neputincioasă, ca orice om în fața mormîntului proaspăt închis peste un om iubit, de data asta cel mai iubit om. Și mă încăpățînam. El vorbea și eu, în gînd vorbeam și eu. Ce țesătură curioasă de cuvinte, ale lui și ale mele. Îmi imploram inima.

Ara spunea :

— Vezi, Ana, eu nu sînt un om ca toți oamenii. Foarte greu mă atașez, dar atunci e pentru totdeauna.

Eu gîndeam : „Vreau puterea ca, orice oi auzi, să știu că sînt liberă. Vreau și bucuria acestei dragoste fără păcat. Nu trebuie să cedez în clipa asta !"

— Vreodată ai să mă-nțelegi mai bine, spune glasul cel mai misterios pe care l-am auzit cîndva.

„Mîine, mîine o să fie mai ușor. El o să plece și eu am să rămîn cu eroica, grandioasa libertate a inimii mele. E ultima oară cînd îl aud și-l văd. O să plece. În mine, l-am omorît. Mi-am făcut datoria... Simt în mine puterea vie a sîngelui, apa vie a sîngelui..."

Mă întreabă Ara :

— Ai să mă mai lași să te văd ?

Și, fără să aștepte răspunsul meu, Ara spune :

— ... căci vezi, n-aș vrea să creadă lumea că te-ai supărat... că m-am purtat prost cu tine...

— Fii liniștit. Prietenii o să-nțeleagă. Ei mi-au atras atenția... iar străinii o să uite... ușor.

Ara închide ochii. Îl aud şoptind :

— Iau turburarea ta asupra mea.

Tăcem amîndoi. Eu spun mai tîrziu, cu dîrzenie :

— Nu vreau nimic. Nu vreau să-ţi fie milă. Am putere ... am putere...

Ridică pleoapele şi mă priveşte ciudat, da, atît de ciudat ! Închide ochii. Pleoapele sînt pline de forţă.

— Iau asupra mea...

— Am putere, Ara. Domnul se va îndura de mine. Sînt un om liber !

E cu ochii închişi. Poate a adormit. Dar şopteşte liniştit :

— Zilele astea, profesorul Ionescu vrea să opereze sub anestezia mea. Provoc o catalepsie...

— Pentru ce nu ceri să se filmeze operaţia ? întreb cu glasul moale.

Ara tresare :

— E o idee minunată !

A deschis ochii mari. Ce ochi fantastici !

— Da, da, e o idee foarte bună. Îţi mulţumesc, Ana.

Înviorat, Ara se uită la ceas. Mă scol în picioare. Se ridică şi Ara. Vine spre mine. E în faţa mea.

— La revedere, Ana. Plec.

Îmi sărută mîna, apoi uşor mă trage la el, mă apropie de el. Eu mă las, aşez mîna pe faţa lui şi încet, cum săruţi morţii, îi sărut ochii. Brusc mă cuprinde şi vrea să mă sărute între sîni, locul care i-a plăcut, dar eu am simţit că a sărutat din greşeală locul inimii, locul care m-a durut. Poate încă a sperat o clipă în victoria lui. L-am împins încet dar fără slăbiciune. A înţeles. A plecat cu mare grabă. Nu l-am condus. Am rămas în acelaşi loc. A plecat singur. Am rămas singură. Fiecare cu bătălie inimii lui. Am auzit, după cîteva clipe, uşa închizîndu-se violent, apoi paşii lui masivi pe scări, fiecare treaptă, din ce în ce mai pierduţi...

Lector : ELISABETA DONOIU
Tehnoredactor : ION TUDOR

Coli ed. 16,31. Coli tipar 16,50. A. nr. 8146/1972. C.Z. 33—330

Tiparul executat sub comanda nr. 20 061 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București.
Republica Socialistă România

Lei 7,50

Colecția
«Romanul de dragoste»
46

În colecția
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
au apărut:

26	G. Călinescu	Enigma Otiliei
27	André Maurois	Climate
28	Camil Petrescu	Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război
29	Eugen Lovinescu	Mite • Bălăuca
30	Anișoara Odeanu	Anotimpul pierdut
31	George Sand	Mauprat
32	I.S. Turgheniev	Prima iubire • Fum
33—34	Boleslaw Prus	Păpușa
35	Daphne du Maurier	Rebecca
36	Petru Popescu	Prins
37	Jožo Nižnánsky	Fîntîna dragostei
38	Émile Zola	O pagină de dragoste
39	Zaharia Stancu	Pădurea nebună
40	Stefan Zweig	Suflete zbuciumate
41	Claude Anet	Mayerling
42	Charlotte Brontë	Jane Eyre
43	Alexandre Dumas	O aventură de dragoste • Herminie
44	Jane Austen	Elinor și Marianne
45	George Călinescu	Cartea nunții